

σχοδιαστής

**ΑΡΧΑΙΟ
ΠΝΕΥΜΑ
ΑΘΑΝΑΤΟ;**

**ΑΦΙΕΡΩΜΑ:
ΜΙΣΕΛ
ΦΟΥΚΩ**

**ΤΕΣΤ:
ΑΝΗΚΕΤΕ
ΣΤΗΝ
ΑΡΙΣΤΕΡΑ;**

ἀπαρίθμηση χρόνων, μέτρων καὶ ρεκόρ; Ἄν τό βρεῖτε γράψτε μας καί οἱ στήλες τοῦ Σχολιαστῆ θ' ἀνοίξουν εἰδικά γιά σᾶς.

Κι ὅσο βλέπετε σκεφτείτε: Ἡ πρόταση γιὰ τὴ μόνιμη διεξαγωγή τῶν Ὀλυμπιακῶν στὴν Ἑλλάδα ἐξακολουθεῖ νὰ ἐκκρεμεῖ. Εἰστε σίγουροι ὅτι θὰ θέλατε ὅλη αὐτὴ ἡ φίστα τῶν ἑκατομμυρίων τῆς διαφήμισης καὶ τῶν κατασκευασμένων εἰδώλων (κατασκευασμένων κυριολεκτικά, μὲ ὁρμόνες, μὲ ἀμφοταμίνες καὶ μὲ γενετικὴ μηχανικὴ ἀκόμα ἂν τοὺς εἶναι δυνατόν) θὰ θέλατε νὰ ἐγκατασταθεῖ μόνιμως καὶ μὲ ἐνοικιστάσιο λήγῃ πρὶο κάτω ἀπ' τὰ Δουνεῖκα; Σκεφτείτε καὶ πράξτε ἀναλόγως. Ὁ Σχολιαστὴς πάντως ἐπιμένει: Ἐξω οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀπὸ τὴν Ὀλυμπία!

“Ὁμως ὅσο καί νά σᾶς ἀρέσει ἡ τηλεόραση, δέν μπορεί, θά ᾔχετε κι ἄλλες ἀνησυχίες. Κάπου στή συνείδησή σας θά τριβιλιζει ἡ σκέψη: «Μήπως εἰμαι ἀριστερός;» ἢ «τί σόι ἀριστερός εἰμαι τέλος πάντων;» ἢ «Ἔτσι ὅπως πάω σέ λίγο θά ψηφῶ Νέα Δημοκρατία». Γιά τήν ἀριστερή σας συνείδηση λοιπόν (πού εἶναι καί αὕτη σάν τήν ψυχή τῶν Χριστιανῶν γιά νά θυμηθοῦμε κάποιους παλιούς μας φίλους) ὁ Σχολιαστής ἀνακάλυψε (στήν Ἑσπερία ἀσφαλῶς) τό κατάλληλο τέστι. Βρεῖτε κι ἐσεῖς σέ κάποιο διάλειμμα τῶν Ὀλυμπιακῶν ἢ τῶν θαλασσινῶν σας δοκίσεων τήν πραγματική σας ἀριστερή θερμοκρασία. Ἄν μή τί ἄλλο τό τσεκάπ θά σᾶς δώσει τή διάγκωση. Γιά τή θεραπεία θά ἀπαιτηθεῖ ἡ ἐνεργός συμμετοχή σας...

Κι ἂν σέ πείσμα τῶν Ὀλυμπιακῶν καὶ τῶν τέσς προτιμᾶτε
νά παραμείνετε διανοούμενοι δὲν θά *ταν ἄσκοπο νά μελετήσετε
τὴν «πολιτικὴ λειτουργία τοῦ διανοούμενου» καὶ τὴν
ἀποκλειστικὴ συνέντευξη πού παραχώρησε στό Σχολιαστή ὁ
φιλόσοφος Ντομινίκ Λεκούρ μέ θέμα τὴν «ἰδιόμορφη ἀντίσταση
τοῦ Μισέλ Φουκώ».

Διαμαρτυρία ή έθνική υπονόμευση;

Πώς ψήφισαν οι μουσουλμάνοι της Δυτικής Θράκης στις Εθνοεκλογές του 'Ιούνη;

Τό «ΠΟΝΤΙΚΙ», πάντως, της όης 'Ιουλίου μάς πληροφορεί πώς ψήφισαν μέ βάση τή γραμμή πού κόμισε πράκτορας της Τουρκικής Μυστικής 'Υπηρεσίας Πληροφοριών και ή όποια καλούσε νά ψηφιστεί «τό κόμμα πού υποστηρίζει τήν ΕΟΚ». Μάς πληροφορεί άκόμα δέ, ότι μιá άλλη γραμμή, αυτή του λευκού-άκυρου πού προπαγανδίστηκε από τοπικούς παράγοντες της μειονότητας, τελικά δέν πέρασε.

Φανταζόμαστε βέβαια πώς ή γραμμή της 'Αγκυρας θά πρέπει νά είχε μεγαλύτερη σαφήνεια όσον άφορά «τό κόμμα πού υποστηρίζει τήν ΕΟΚ». Γιατί κανείς δέν μάς έγγυάται ότι οι «άμόρφωτοι» μουσουλμάνοι δέν θά ψήφισαν μαζικά τό ΚΟΔΗΣΟ ή τό ΚΚΕεσ. άν ή έντολή ήταν άπλώς ή υποστήριξη στην ΕΟΚ.

'Αλλά τό θέμα είναι πράγματι σοβαρό. Όχι μόνο από τήν πλευρά της τόνωσης μιās σωβινιστικής άντιμειονοτικής προπαγάνδας πού καταφεύγει μέ άνεση στην πρακτορολογία γιά νά έρμηνεύσει τό εκλογικό άποτέλεσμα, αλλά και γιά τόν τρόπο πού καταφέρνει νά συσκοτίζει και νά διαστρεβλώνει τό πρόβλημα της τουρκικής μειονότητας κινητοποιώντας πάντα «σκοτεινές δυνάμεις», πράκτορες και ύπηρεσίες κατασκοπίας.

Δέν μπορεί προφανώς νά άμφισβητηθεί ότι οι «έπιφανείς» μουσουλμάνοι της Δ. Θράκης διατηρούν σχέσεις και μάλιστα στενότερες μέ τήν 'Αγκυρα. Σχέσεις πού λογικά θά έκτείνονται και στό πολιτικό έπίπεδο και μάλιστα έν όψει εκλογών. Είμαστε όμως άρκετά δύσπιστοι στό νά έρμηνεύουμε τήν ψήφο όλόκληρου του μουσουλμανικού στοιχείου σαν «γραμμή» πού εκπορεύεται από άνθελληνικές μυστικές ύπηρεσίες. Γιατί τότε θά βρεθούμε στη δύσκολη θέση νά άναγνωρίσουμε πώς ή ψήφος των μουσουλμάνων στό ΠΑΣΟΚ, μόλις δύο μισιά χρόνια πριν, τόν 'Οκτώβριο του '81, ήταν ψήφος «γραμμής» από ξένα κέντρα.

Μά κι άν άκόμη δεχτούμε τήν έκδοχή αυτή σαν σωστή και πάλι κανείς δέν θά μπορούσε νά κατηγορήσει τούς μουσουλμάνους. 'Αντίθετα, κάλλιστα μπορεί νά άποδώσει εύθύνες στην κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ πού μέ τήν πολιτική της δέν έκανε τίποτα έτσι ώστε ή μουσουλμανική ψήφος νά «άποσυνδεθεί» από τήν 'Αγκυρα.

Πώς ψήφισαν λοιπόν οι μουσουλμάνοι; Τό σίγουρο είναι πώς ψήφισαν άντι-ΠΑΣΟΚ. Κι αυτό βεβαίως δέν φαίνεται άπλά από τό μεγάλο ποσοστό της Ν.Δ. (60,67%) και από τό μικρό του ΠΑΣΟΚ (20,85%), αλλά και από τό γεγονός ότι ψηφίστηκαν όλα τά μικρά κόμματα πού συγκέντρωσαν στά μουσουλμανικά τμήμα-

τα συνολικά 15,13%. Μερικά άπ' αυτά μάλιστα έφτασαν σέ μεγάλα ύψη συγκριτικά και μέ τήν πανελλαδική τους δύναμη και μέ τή δύναμή τους στά χριστιανικά τμήματα. 'Η ΕΣΠΕ του Στ. Παναγιούλη π.χ. έλαβε ποσοστό 1,59% (0,14%, τά χριστιαν. τμήματα), τό ΑΣΚΕ του Ν. Καργόπουλου 0,95% (0,17), τό ΕΚΚΕ 0,87 (0,3), οι 'Ελεύθεροι 1,14 (0,24). Και ύπάρχουν βέβαια τά άκυρα πού άναδείχθηκαν μέ 1424 ψήφους, τρίτη δύναμη μετά τήν Ν.Δ. και τό ΠΑΣΟΚ.

'Αν λοιπόν χρειάζεται έξήγηση τό μεγάλο ποσοστό της Ν.Δ., άλλο τόσο χρειάζεται και αυτό των μικρών κομμάτων. Και ή έξήγηση δέν μπορεί πρωτευόντως νά είναι άλλη, άπ' αυτή πού λέει ότι οι μουσουλμάνοι ψήφισαν διαμαρτυρόμενοι, ψήφισαν άντιπολιτευτικά και βέβαια ένα μεγάλο ποσοστό διέφυγε πρός τό μείζον κόμμα της 'Αντιπολίτευσης, κάτι πού δέν ισχύει προφανώς άποκλειστικά γιά τούς μουσουλμάνους.

Παρουσιάζεται έτσι και ένα φαινόμενο, καθόλου άνεξήγητο. 'Η Χριστιανική Δημοκρατία νά παίρνει περισσότερους ψήφους στους μουσουλμάνους (362 - ποσ. 1,08%) άπ' ό,τι στους χριστιανούς (245-0,70%). Φυσικά ούτε οι μουσουλμάνοι αυτοί έγιναν κρυπτοχριστιανοί και δή νεορθόδοξοι, ούτε βέβαια ή ψήφος τους ήταν κατευθυνόμενη.

Και κάτι τελευταίο: ή ΕΠΕΝ στά χριστιανικά τμήματα πήρε 5,54% ενώ στά μουσουλμανικά 3,26%. 'Η «'Ελλάς των 'Ελλήνων Χριστιανών» είναι σαφώς πολύ πιό κοντά στους ορθόδοξους Έλληνες, παρά στους μουσουλμάνους.

Χριστ. Β.

«...Καταλύοντες πάσαν έννομον τάξιν»

Μέ αριθμό 371/84 έξεδόθη τό βούλευμα του συμβουλίου Πλημμελειοδικών 'Αθηνών, τό όποιο παραπέμπει 12 πολίτες σέ δίκη γιά σειρά άδικημάτων.

Τέσσερα σχεδόν χρόνια μετά τή βραδιά της «σύγκρουσης» (16.11.80), πρόκειται νά έκδικαστεί ένα μέρος της ύπόθεσης.

Διότι τό πιό ένδιαφέρον κομμάτι άφορά τίς 2 δολοφονίες άπ' τά ΜΑΤ (Σ. Κανελλοπούλου, Ι. Κουμής), τούς πυροβολισμούς από άστυνομικούς, και τίς βιαιοπραγίες κατά εκατοντάδων άλλων πολιτών.

Αυτό άκριβώς τό σκοτεινό κομμάτι της αλήθειας κινδυνεύει νά άποσιωπηθεί (δικαστικά), άφού τά άδικήματα των σωματικών βλαβών παραγράφονται μετά 5ετία (όχι των φόνων).

Οι μηνύσεις κατά των άνδρών των ΜΑΤ, έχουν κατατεθεί άπ' τίς άμέσως επόμενες μέρες του Νοέμβρη του 1980, ή βεβαιότητα γιά τήν εύθύνη των άστυνομικών στους 2 θανάτους και τούς πολυάριθμους τραυματισμούς είναι δεδομένη. Αυτά τά 4 χρόνια περιμένουμε νά έντοπισθούν οι «φυσικοί ύπεύθυνοι». Αυτή ή καθυστέρηση της δικαστικής διαδικασίας όφείλεται στην άναμονή ίσως εύνοϊκότερης συγκυρίας. 'Ετσι ό είσαγγελέας παραπέμπει τούς 12 φοιτητές διότι: «...συμμετείχαν εις δημο-

σίαν συνάθροισιν πλήθους με ήνωμένας δυνάμεις... ούτοι (οι διαδηλωτές) άφη- νιασμένοι εφώναζον «ΤΟ ΠΟΛΥΤΕ- ΧΝΕΙΟ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΕΟΡΤΗ, ΕΙΝΑΙ ΑΓΩΝΑΣ ΚΑΙ ΠΑΛΗ ΤΑΞΙΚΗ» κά- νοντας ένα είδος αντιπερισπασμού στην κοινή γνώμη. Μεταθέτει τό βά- ρος της ύπόθεσης σε 12 «άποδιοπο- μπαίους» όμως τό ζουμί είναι άλλοο.

Νά υπενθυμίσουμε ότι οι 12 επελέ- γησαν μεταξύ πλήθους συλληφθέν- των και κακοποιηθέντων πολιτών πριν ή κατά ή μετά τή σύλληψή τους; 'Ακόμα νά πούμε πώς ή άστυνομική βία στράφηκε κατά τμήματος της διαδήλωσης που διεκδικούσε τό δι- καίωμα της πορείας στην 'Αμερική- νική Πρεσβεία, πράγμα που τήν προ- ηγούμενη (15.11.80) είχε άπαγορεύ- σει ή κυβέρνηση Γ. Ράλλη. Τά έπει- σόδια γενικεύτηκαν σ' όλόκληρο τό κέντρο της 'Αθήνας και ύποχρέωσαν τόν σημερινό πρωθυπουργό λίγες μέ- ρες μετά, στή Βουλή, νά εκφράσει τήν άκόλουθη «σοφή» άποψη:

«Η κυβέρνηση έπρεπε νά τούς άφή- σει νά προχωρήσουν μέχρι τό ύψος της 'Ηρ. 'Αττικού (έπί της Β. Σοφίας) και μετά τούς διαλύσει, ούτως ώστε νά μή χτυπηθούν οι νομοταγείς διαδηλωτές».

Αυτή ή τοποθέτηση του ήγέτη του ΠΑΣΠΚ δείχνει μιά ελάχιστη εικόνα του μεγάλου παζαριού που είχε άρχί- σει λίγο πριν. Παζάρι με τήν έξουσία και ούσιαστική καταδίκη των «έκτός όρίων πρακτικών». 'Εν όλίγοις, ή σύγκρουση του Πολυτεχνείου τό 1980 μέτρηση γιά τήν πτώση της Δεξιάς, άφού απέδειξε τή «νομιότη- τα» και τόν σεβασμό των κοινοβου- λευτικών όρων του παιχνιδιού από τό ΠΑΣΟΚ.

Η κυβέρνηση Ράλλη, θέτοντας μιά μέρα πριν τό δίλημμα προς τήν ΕΦΕΕ (προς τήν τότε 'Αντιπολίτευ- ση δηλαδή) διευρυνούσε τις προθέ- σεις. 'Όταν διαπιστώθηκε τό ρήγμα, δηλαδή ή άπόφαση της μειοψηφίας της ΕΦΕΕ νά προχωρήσει παρά τήν άπαγόρευση, τότε ό δρόμος γιά τήν έξόντωση του κινήματος ήταν άνοι- κτός. Πέτυχε ό Γ. Ράλλης αυτό που δέν κατάφερε ό Καραμανλής τό 1979 με τόν Νόμο 815, τότε που ή κοινο- βουλευτική 'Αριστερά (και τό ΠΑ- ΣΟΚ) δέν μπορούσαν νά ύπολείπο- νται των πρακτικών του «κινήματος των καταλήψεων».

Ό Νοέμβρης του 1980 σήμανε τήν ήττα της «άλλης 'Αριστεράς», τήν άρχή της κρίσης και συρρίκνωσής της.

Σήμερα, πέραν της όφειλομένης ύποστήριξης προς τούς 12, είναι μιά πολύ καλή εύκαιρία (βοηθεί και ή χρονική άπόσταση) γιά τήν αυτοκρι- τική της ήττας και φυσικά γιά τήν άποκά- λυψη του παζαριού.

Δ.Τ.

Παράξενες λίστες της ΥΠΕΑ

Στις 25.5.1984 ή 'Αν. Χριστοδου- λοπούλου, εκπρόσωπος της «Κίνη- σης γιά μιά ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΑΡΙ- ΣΤΕΡΑ» και συνδικαλίστρια δικηγό- ρος «συνελήφθη» άπ' τις άρχές ά-

σφαλείας του αεροδρομίου 'Αθηνών. 'Ο λόγος ήταν πώς τό όνομά της βρισκόταν σε ειδική λίστα της ΥΠΕΑ. 'Έγινε ή έρευνα και τό αεροπλάνο, με καθυστέρηση μιάμιση ώρα, άνα- χώρησε γιά τή Ρώμη.

Η ίδια άκριβώς Ιστορία επανελή- φθη και κατά τήν επιστροφή της στην 'Ελλάδα.

Ό άξιωματικός άσφαλείας δήλωσε ότι ένεργούσε με βάση άυστηρές έ- ντολές και γιά τά παράπονα παρέπεμ- πε στην «Κατεχάκη».

Αυτά άποκαλύπτουν τήν ύπαρξη μιάς μυστηριώδους λίστας «ύπό- πτων» προσώπων γιά έντελώς άγνω- στες αίτίες. Βέβαια ή 'Αν. Χριστο- δουλοπούλου έχει «προσόντα» γιά τά ενδιαφέροντα των άρχων άσφαλείας. Γιά παράδειγμα, είναι γνωστό στέλε- χος της «'Επαναστατικής 'Αριστε- ράς», τήν είδαμε και στην τηλεόρα- ση τό 1981 και στίς πρόσφατες Εύ- ρωεκλογές. 'Επί πλέον, ως δικηγό- ρος, υπεράσπισε και στό παρελθόν και επί σοσιαλισμού πολλούς «τρομο- κράτες» («ύπόθεση Ζηρίνη» — ήθική άυτουργία «25 Μάη» — έπιτροπή γιά τόν στρατό, ύπόθεση των «11 στά προπύλαια» — παρεμβάσεις υπέρ Τούρκων άγωνιστών κ.λ.π.).

Τό περίεργο είναι ότι ή 'Αν. Χρι- στοδουλοπούλου έπανελημμένα τα- ξίδεψε στό έξωτερικό επί δεξιάς και μάλιστα γιά τήν εκπροσώπηση της όργάνωσης που μετείχε σε συνέδρια 'Αριστερών κινήματων, χωρίς προ- βλήματα.

Κάτι σοβαρό μαγειρεύουν οι ύφι- στάμενοι του κου Σκουλαρίκη. Η περιέργη σιωπή του στά δημοσιεύμα- τα της «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΤΥΠΙΑΣ» και των «ΝΕΩΝ» που έθεταν εύθως έρω- τηματικά γιά κάποιο «νέο φακέλω- μα» πολιτών, είναι ένα δείγμα. 'Όμως τελικά ό ύπουργός παρά τήν πρωτο- φανή καθυστέρηση άπάντησε στον Δικηγορικό Σύλλογο, που του έθεσε ύπ' όψιν τό γεγονός. Στο ύπ' αριθμόν 5722/6.6.84 έγγραφο του Δ.Σ.Α ύπο- γραμμίζεται μεταξύ άλλων και τό

έξης: «παρακαλούμε νά διακριβώσετε τά καταγγελλόμενα και νά ένεργήσετε σχετικά, με τό πρόσθετο δεδομένο ότι ή ύπαρξη «ειδικής λίστας» και ή καταχώ- ρηση του όνόματος της ως άνω δικηγό- ρου σ' αυτήν έλέγχεται και συνταγματι- κά». Στις 17.7.84 ό ύπουργός κος Σκουλαρίκης άπαντά επί του θέμα- τος: «έπιβολή ειδικού διοικητικού μέτρου (έρευνα) στην 'Αν. Χριστο- δουλοπούλου» τά έξης διευκρινιστι- κά: «'Ο 'Αστυνομικός Έλεγχος στό μέλος του Συλλόγου σας έγινε γιά νόμι- μη αίτία... στην όποία ύπόκεινται... όλοι οι 'Ελληνες πολίτες, περιοδικά ή μετά από κάποια καταγγελία. 'Από τό παρα- πάνω μέτρο δέν μπορεί νά εξααιρεθεί κανένα άτομο άνεξάρτητα από τό επάγ- γελμά του». 'Εν όλίγοις ό ύπουργός ύπονοεί ότι: άν στην συντεχνία των δικηγόρων ύπάρχουν «φακελωμένοι τρομοκράτες» τότε θά έλέγχονται άρ- μοδίως. 'Ανεξάρτητα άπ' τήν ιλαρό- τητα που προκαλεί τό μέτωπο προς τή «συντεχνία», ή ύπόθεση μυρίζει άσχημα.

Δ.Τ.

Πολιτισμένη μητρόπολη και τριτοκοσμική διάβρωση

'Εντυπώσεις από...: 'Υπάρχει μιά χώ- ρα με τυπικά τριτοκοσμικά χαρακτη- ριστικά, όπου ό άνώτατος άρχων — ούσιαστικός μονάρχης — πράττει κατά βούληση υπερβαίνοντας δημο- κρατικές διαδικασίες και θεσμούς. Γιά παράδειγμα, τό κοινοβούλιο και ή κυβέρνηση μετά από δύο όλόκλη- ρα χρόνια προσπαθειών καταλήγουν σε ένα νόμο που ως συνήθως άφορί- ζεται από τήν άντιπολίτευση. Τότε ό «άρχων» κρίνει ότι ό νόμος τοϋτος άπτεται θεμελιακών έλευθεριών και έπιζητά τόν άμεσο «διάλογο» με τό λαό — μέσω TV — γιά νά του άνακοινώσει — μαζί και στην κυβέρ-

νηση — ότι ό νόμος άποσύρεται και ότι κατά τή γνώμη του ήγγικεν ή ώρα γιά συνταγματικές αλλαγές που θά έπιτρέπουν τήν «άμεση επικοινωνία» με τό λαό, μέσω δημοψηφισμάτων γιά ζητήματα που άπτονται των «έ- λευθεριών» και που αυτός (ως άρχων) θά κρίνει στό μέλλον.

...μιά είδηση...: Μετά τή μαραθώνια διαδικασία συγκρότησης και ψηφι- σης του νόμου Savary γιά τήν (άρχι- κά προτεινόμενη) ένοποίηση δημό- σιας και ιδιωτικής (βλ. θρησκευτι- κής) εκπαίδευσης — που έπιχορηγεί- ται από τό κράτος —, και τήν όγκούμενη άντεπίθεση της δεξιάς και της γερουσίας καθώς και τις διαδη- λώσεις των δεξιών γιά τήν έλευθερία («τό έλεύθερο σχολείο θά ζήσει»), ό πρόεδρος Μιτεράν άποσύρει τό νόμο μετά τήν νύχιση του και προτίνει δημοψήφισμα που θά του έπιτρέπει τή διενέργεια δημοψηφισμάτων σε ζητήματα έλευθεριών.

...σχολιασμοί...: Η ριζοσπαστική Li- bération βλέπει στό γεγονός «άντε- πίθεση του προέδρου στο πεδίο που είχε οίκειοποιηθεί ή δεξιά μετά τό 1981: τις έλευθερίες» και τό θεωρεί ως έφαρμογή της στρατηγικής του πατερούλη Λένιν: ένα βήμα πίσω, δύο βήματα μπρός.

...και μιά αφέρωση...: 'Αφιερώνεται έξαιρετικά στους συν-πολίτες μας που κατακεραυνώνουν τό «ύφος και ήθος» της ΠΑΣΟΚΙΚΗΣ έξουσίας στην 'Ελλάδα, τόν λαϊκίστικο τριτο- κοσμισμό και τήν ενός άνδρός άρχή, καθώς και σε όλους όσους στήλι- τεύουν τήν έλλειψη σοσιαλιστικής παράδοσης στην 'Ελλάδα σε αντίθε- ση με τή δημοκρατική και φωτισμέ- νη πρακτική και Ιστορία της γαλλι- κής σοσιαλιστικής άριστεράς.

Τρίτου κόσμου... συνέχεια

ΩΡΑ Γαλλίας 8:15. Ειδήσεις. Ξάφ- νου άκούγεται ή φωνή της άλήθειας. Παράιτηση της κυβέρνησης, άποδο- χή της παραιτήσης από τό Μεγάλο Φτερό και διορισμός του Φάμπιους στην θέση του πρωθυπουργού. Και ύστερα σου λένε ότι ό διορισμός του Καραμανλή από τόν Παύλο άποτελεί ένα ακόμα στοιχείο της τριτοκοσμι- κής θέσης της 'Ελλάδας. Καλά που οι Γάλλοι κέρδισαν τό κύπελο.

Τάσος Κυπριανίδης
'Αλέξης 'Αρζιμάνογλου

ΤΟ ΓΝΗΣΙΟ 1984 ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΝΟΥ ΙΟΥΛΗΣ

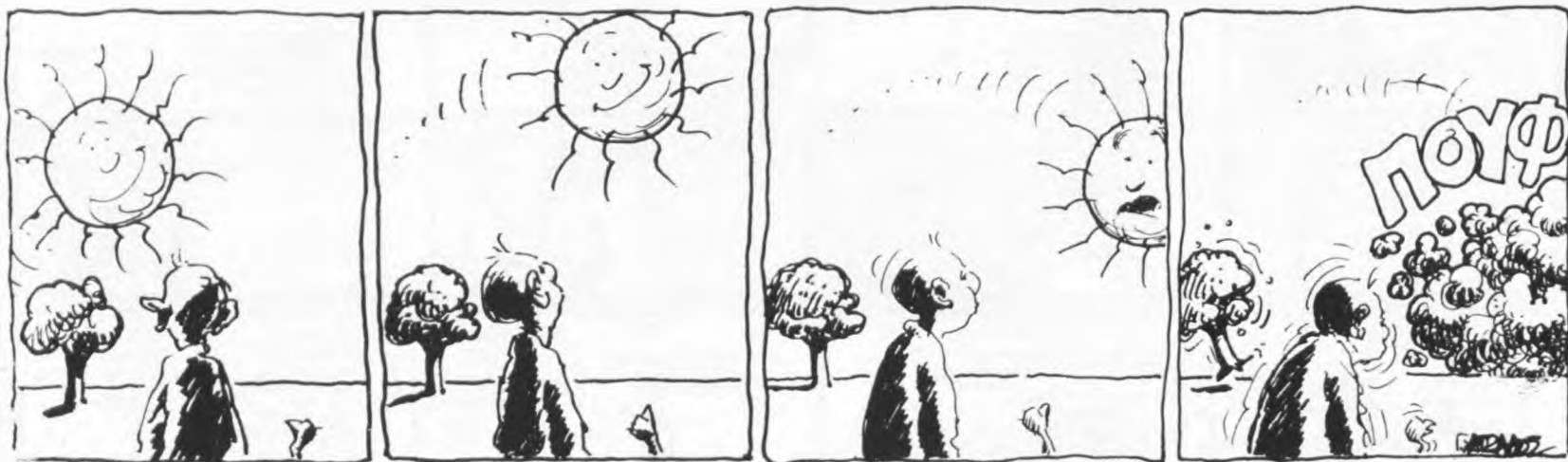
Η 'Αλλαγή σταματάει στο Σύνταγμα

εναλλαγή. Τι τό πιο αυτόνοτο λοιπόν, αυτή την 'Αλλαγή να θελήσει να τη θεσμοθετήσει και συνταγματικά! Κι όμως, στη συγκεκριμένη περίπτωση του Νόμου πλαίσιο ή κυβέρνηση προτίμησε, αντί να αλλάξει τους θεσμούς, να δράσει μέσα σ' αυτούς με τρόπο μάλιστα που η 'Αξιωματική 'Αντιπολίτευση χαρακτήρισε δικαστικό πραξικόπημα.

'Αλλά αν η κυβέρνηση επιδεικνύει μία φαινομενικά παράλογη όλιγορρία στο θέμα του Συντάγματος, και η στάση του ΚΚΕ, που αποτελεί δυστυχώς τη μόνη άριστη αντίπολίτευση μέσα στη Βουλή, δεν φαίνεται να είναι αυτή που λογικά θα περίμενε κανείς. Πράγματι, το ΚΚΕ πήρε θέση μόνο μετά την απόφαση της 'Ολομέλειας του Σ.τ.Ε. και μάλιστα με μία απλή ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου που μόνο στην τελευταία παράγραφο υπενθύμιζε τη θέση του κόμματος για «δημοκρατική αναθεώρηση του Συντάγματος». Η ανακοίνωση θα περνούσε

τη Δεξιά στο πεδίο ενός νόμου μάλλον δημοφιλούς που οδηγεί τη χώρα «μπροστά» σε αντίθεση με τη συντήρηση που την τραβάει «πίσω» είναι μοναδική. Θά μπορούσε ακόμα στην ίδια συλλογιστική να προστεθεί και ο Νόμος για το ΕΣΥ και άλλοι θεσμικοί νόμοι που κινδυνεύουν κι αυτοί να έχουν την ίδια τύχη με το Νόμο Πλαίσιο εφόσον υπάρξουν ανάλογες προσφυγές «θιγομένων». Τέλος τό ξεκαθάρισμα κάποιων διαφορούμενων συνταγματικών διατάξεων, όπως αυτών που ρυθμίζουν την ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης, θά δώσει την εύκαιρία για έναν ευρύ κοινωνικό διάλογο που βέβαια δεν θά λειτουργήσει σε βάρος της κυβέρνησης που θά τόν αποτολμήσει.

Όσο για την ενδεχόμενη φθορά προς τα δεξιά, αυτή θά είναι ούτως ή άλλως μικρότερη όταν θά πρόκειται για μία ευθεία προσφυγή στο λαό, από ό,τι τώρα που η κυβέρνηση κατηγορείται για επέμβαση στη δικαιοσύνη και για

ΗΔΗ ΑΠΟ τόν Μάρτιο ο Σχολιαστής έχει επισημάνει τη σχέση που έχει η απόφαση του Συμβουλίου της 'Επικρατείας για τό Νόμο Πλαίσιο με τό μεγάλο θέμα των όριων του ισχύοντος Συντάγματος (σχόλιο με τίτλο «Συντακτική! Συντακτική!!», Σχολιαστής Νο 12). Σήμερα, μετά την απόφαση της 'Ολομέλειας του ΣτΕ και τη νομική περιπλοκή που κατέληξε στην προσφυγή του 'Υπουργού Δικαιοσύνης στο 'Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, τά πράγματα είναι ακόμα πιο καθαρά:

Η δικαστική εξουσία, ή τουλάχιστον ένα από τά προπύργιά της, έρμηνεύοντας — όπως έχει δικαίωμα — τό Σύνταγμα, στέρησε, έστω και εν μέρει, από τη Βουλή των 'Ελλήνων τη δυνατότητα να μεταρρυθμίσει — όπως έπρεπε να έχει δικαίωμα — τη νομοθεσία για τά 'Ανώτατα 'Εκπαιδευτικά 'Ιδρύματα. Η σύγκρουση εξουσιών (που θά 'πρεπε να είναι ανεξάρτητες) προκαλεί στο Κοινοβουλευτικό Πολίτευμα «συνταγματική κρίση. Και ή δημοκρατική έξοδος από μία συνταγματική κρίση δεν μπορεί να είναι άλλη από την προσφυγή στο λαό για την ανάδειξη νέας Συντακτικής Βουλής. Αυτός είναι και ο μόνος τρόπος εξάλλου για να παρακολουθεί κάπως τό νομικό έποικοδόμημα τις εξελίξεις που συντελούνται στο κοινωνικό σώμα.

Τό περίεργο από πρώτη ματιά είναι ότι αυτή την άπλοϊκή έστω διέξοδο απέφυγε και να τη σχολιάσει ή κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ. Μία κυβέρνηση που σαν αντιπολίτευση είχε καταγγείλει τό σημερινό Σύνταγμα. Μία κυβέρνηση μάλιστα που ζήτησε να εκλεγεί για να φέρει την 'Αλλαγή και που ακόμη και σήμερα διακηρύσσει σ' όλους τους τόνους ότι δεν αποτελεί άλλη

ίσως έντελως άπαράτηρη μέσα στα σχετικά ρεπορτάζ για την απόφαση του Σ.τ.Ε. και τις άναμενόμενες νομικές έπιπλοκές, αν ή έφημερίδα «'Ελευθεροτυπία» δεν είχε την αξιοθαύμαστη όξυδέρκεια να διαλαλήσει πρωτοσέλιδα (μ' αυτή την εκπληκτική δύναμη που έχουν οι τίτλοι των ταμπλόιντ) ότι «νέο Σύνταγμα ζητεί τό ΚΚΕ». Και πάλι όμως τό ΚΚΕ άρκέστηκε στη δάνεια δημοσιότητα και απέφυγε να δώσει συνέχεια στο θέμα. Μέχρι πού, εντός Βουλής πιά, άπαντώντας ό Κ. Κάππος σε έπικρίσεις πώς κάποια τροπολογία του είναι άντισυνταγματική έπανελάβε ότι είναι γνωστή ή θέση του ΚΚΕ για «δημοκρατική αναθεώρηση του Συντάγματος». Και ή θέση είναι βέβαια γνωστή. Αυτό που δεν φαίνεται πουθενά είναι ή διάθεση του ΚΚΕ να πιέσει προς την κατεύθυνση αυτής της «δημοκρατικής αναθεώρησης». Νά εντάσσεται κι αυτή ή στάση στα πλαίσια του «μορατόριου» ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ;

Όμως ή άφέλεια είναι ό χειρότερος σύμβουλος μιάς πολιτικής άνάλυσης. «Τί έχει να κερδίσει τό ΠΑΣΟΚ προσφεύγοντας στο λαό για να λύσει τη συνταγματική κρίση, μένοντας πιστό στις προεκλογικές του εξαγγελίες;», άναρωτιόμαστε πονηρά. 'Αλλά έχει! Η προσδοκία ενός νέου Συντάγματος, άπαλλαγμένου από τά άυταρχικά στοιχεία του σημερινού (που όσο κι αν παραμένουν άνενεργά, κρέμονται ώστόσο σαν δαμόκλεια σπάθη) είναι σίγουρο ότι θά συνεγείρει τό δημοκρατικό κόσμο που άναρωτιέται πού και πόσο διαφέρει τό ΠΑΣΟΚ από τη Ν.Δ. Η δυνατότητα να κατοχυρωθεί και συνταγματικά ή προσφιλής πρωθυπουργική ρήση «τό ποτάμι δεν γυρίζει πίσω», είναι βέβαιο ότι θά ένθουσιάζει όλόκληρο τόν κόσμο του ΠΑΣΟΚ. Η εύκαιρία να δοθεί ή έκλογική μάχη με

έλλειψη συνταγματικής εύαισθησίας. Τί είναι λοιπόν αυτό που σταματά την 'Αλλαγή του ΠΑΣΟΚ στην έξωπορτα του Συντάγματος ακόμα και σε βάρος των στενά κομματικών του συμφερόντων; Η λύση είναι απλή αν άναλογιστείτε ότι ή κρατική έξουσία, όσο μεθυστική κι αν είναι, έπιβάλλει σ' αυτόν που τη διαχειρίζεται κάποιες ύποχρεώσεις.

Έχετε άκούσει πολλές φορές να έπαναλαμβάνεται σαν άξιωμα ότι οι ύπεύθυνοι πολιτικοί άνδρες βάζουν τό συμφέρον του τόπου πιο πάνω από τό κομματικό. Έχετε επίσης συνηθίσει πιά τις άνωθεν έπικλήσεις για «σταθερότητα» του δημοσίου βίου. Έφαρμόστε τώρα αυτές τις δύο «άρχές» στο δίδυμο των πρωταγωνιστών της έλληνικής πολιτικής. Τί πιο ύπεύθυνο από έναν πρωθυπουργό, ό όποιος, μολονότι βλέπει ότι έχει να κερδίσει από μία θεαματική προσφυγή στο λαό για ένα νέο Σύνταγμα, έντούτοις τό άποφεύγει για να μη θίξει τη σταθερότητα του συστήματος! Τί πιο συγκινητικό από έναν Πρόεδρο που βλέποντας τόν πρώην μεγάλο του αντίπαλο να γίνεται συνεχιστής του κλείνει τά μάτια μπροστά σε μία συνταγματική κρίση! Πόσο ρομαντικά άλήθεια είναι όλα αυτά...

Κι όμως, την ειδυλλιακή εικόνα θά έπρεπε να τη διαταράσσει τό φάντασμα της 'Αριστεράς. Γιατί για την 'Αριστερά δεν ύπάρχει άλλη σταθερότητα από αυτήν που έπιβάλλει τό ταξικό κράτος. Γιατί για την 'Αριστερά δεν ύπάρχει άλλο κρατικό συμφέρον από τό συμφέρον της άρχουσας τάξης. Η 'Αριστερά έχει χρέος να άμφισβητήσει τη σταθερότητα. Τί την έμποδίζει λοιπόν να γίνει πρωτοπορία σ' έναν άγώνα για την άλλαγή του Καραμανλικού Συντάγματος;

Κώστας Βουνάς

Ανανεωτική Αριστερά και ΚΚΕ έσωτ.

Μετεκλογικό τοπίο

ΕΚΛΕΙΣΕ ΛΟΙΠΟΝ ο διάλογος πριν καλά-καλά ανοίξει; Όσο κι αν απόψεις θα εξακολουθήσουν φυσικά να ακούγονται και η σχετική άρθρογραφία δεν θα σταματήσει όπως φαίνεται, το θέμα για την ώρα φαίνεται κλεισμένο. Η ίδια η ΚΕ του ΚΚΕ έσωτ. φρόντισε να δώσει ένα τέλος στις διεργασίες που εξελίχθηκαν ταχύτατα μετά τις ευρω-εκλογές.

Ουσιαστικά, όλα παραμένουν στο σημείο που βρίσκονταν τό προηγούμενο βράδυ των εκλογών. Με μία σημαντική βέβαια διαφορά: τό ΚΚΕ έσ. σέ μία θέση που του επιτρέπει μετά από πολύ καιρό νά αναπνεύσει. Καί βέβαια νά χειριστεί τά σχετικά ζητήματα πολύ πιο άνετα, έστω κι αν χρειαστεί νά δυσχεραστεί αρκετούς φίλους του και νά αθετήσει κάποιες υποσχέσεις «άποκομμουνιστικοποίησης» και διεύρυνσης στον «εύρύ άριστερό και δημοκρατικό χώρο».

Γύρω από τό ΚΚΕ έσ. συσπειρώθηκε προεκλογικά ένα αρκετά εύρύ φάσμα άριστερών, προοδευτικών και «άντι-πολωτικών» εν γενει ψηφοφόρων. Άς μή τό κρύψουμε: για πρώτη φορά από τό 1974, τό ΚΚΕ έσ. γνώρισε την επιτυχία άπευθυνόμενο στο έθνικό άκροατήριο. Ό Λ. Κύρκος είχε πάντα μία ιδιαίτερη άδυναμία νά άπευθύνεται στον «δεξιό πολίτη», μόνο όμως στις πρόσφατες ευρω-εκλογές κατάφερε νά εξαργυρώσει πολιτικά ένα μέρος της συνολικής άποδοχής του.

Μέ τό 3,42% τό ΚΚΕ έσ. έγινε πόλος συσπείρωσης. Αυτό όμως που δεν καταφέρνει, είναι νά αναδειχθεί σέ πόλο σύγκλισης όλων των ετερογενών ή έστω διαφορετικών άπόψεων. Καί εμφανίζεται έτσι σέ μία πραγματικά άντιφατική θέση: για πρώτη φορά ενισχυμένο από μία εκλογική μάχη νά επιτυγχάνει συσπείρωση γύρω του, στή δεξιά και στή άριστερά του, χωρίς όμως νά μπορεί νά βρεί τό πολιτικό νήμα που θά ένοποιήσει τις άντιθετικές τάσεις, που δεν είναι άλλωστε και λίγες.

Ξεκινούν πριν άπ' όλα από την πρόταση για πλατύ δημοκρατικό άριστερό φορέα. Πρόταση όχι καινούργια βέβαια (σάν δίλημμα «κομμουνιστικό κόμμα - πλατύς φορέας» έχει τεθεί αρκετές φορές μετά τό '68), μά μέ ιδιαίτερη άπήχηση σήμερα τόσο έντός όσο και έκτός ΚΚΕ έσ. Μέ τις διαφορετικές της έκδοχές: από την άποψη του Άρ. Μανωλάκου για ιστορική συνύπαρξη κομμουνιστών - σοσιαλιστών - προοδευτικών δημοκρατών, στην ιδιότυπη «άντικομμουνιστική» έκδοχή της ιστορικής χρεωκοπίας του κομμουνιστικού κινήματος και της ανάγκης άντιαυταρχικού (= άντιλενινιστικού) σοσιαλιστικού φορέα, ως ακόμα και σέ στελέχη του σημερινού ΚΟΔΗΣΟ όπως ο κ. Κριμπάς που αισθάνονται πώς άνήκουν «στον μεγάλο άνένταχτο χώρο». Δεν είναι άλλωστε και πολύ μακρινή ή προεκλογική περίοδο, όπου ο Στ. Πεσμαζόγλου δήλωνε από τις στήλες του Δεκαπενθήμερου Πολίτη (τ. 16), μέ άφορμή τις ρυθμίσεις

στά ραδιοτηλεοπτικά μέσα πώς «οί μοναδικές έστιες αντίστασης είναι αυτή τη στιγμή συγκροτημένες γύρω από τό ΚΟΔΗΣΟ στο χώρο του κέντρου και τό ΚΚΕ έσ. στο χώρο της Ανανεωτικής Αριστεράς».

Αλλά και στή βάση μιας από άριστερά κριτικής στο ΚΚΕ έσ. προτάσεις που θέτουν τό θέμα «της ένότητας της κομμουνιστικής Αριστεράς», και ύποστηρίζουν πώς τό ΚΚΕ έσ. θά κερδίσει πολλούς πόντους αν πάρει μία τέτοια πρωτοβουλία προς τό ΚΚΕ (πρόταση που διατυπώνεται από πρώην μέλη του ΚΚΕ), διαπλέκονται μέ άπόψεις και υπερτονίζουν σάν ζητούμενο τή «συνάντηση μέ την κοινωνική άριστερά ή μέ άπόψεις που επιμένοντας στην καθαρότητα του ΚΚΕ έσ. προσβλέπουν στην ιστορική ρεβάνς μέ τό ΚΚΕ».

Μέσα λοιπόν σ' ένα εύρύ φάσμα άπόψεων και άποχρώσεων τό ΚΚΕ έσ. δεν μπορεί παρά νά περιχαρακωθεί, σέ μία προσπάθεια διάσωσης ενός στίγματος, που πρέπει νά δικαιολογήσει την αυτόνομη οργανωτική του όντότητα και όχι τή διάχυσή του στον εύρύ αυτό χώρο. Ό Ευρωκομμουνισμός ξαναβγαίνει στην επιφάνεια. Λαλίστατος όσον άφορά τή νίκη του Ιταλικού Κ.Κ., άφωνος όμως μπροστά στις δραματικές εξελίξεις του κομμουνιστικού κινήματος στην Ισπανία και στή Γαλλία.

Απόψεις λοιπόν έντός και έκτός ΚΚΕ έσ. υπάρχουν αρκετές. Μόνο που, άντιθετικές και στεγανές καθώς είναι, άλληλοεξουδετερώνονται. Καμιά δεν άνατρέπει τή δοσμένη κατάσταση γιατί κοντά στ' άλλα, στερούνται κοινωνικών άναφορών και πολιτικών πρακτικών.

Τό ΚΚΕ έσ., μέ άλλες έσωτερικές ισορροπίες πλέον, και μέ σαφώς πιο ένοποιημένη ήγεια, θά όξύνει τον τόνο άπέναντι στην κυβερνητική πολιτική. Όχι άντιπολιτευόμενο την άστική έξουσία που άσκει τό ΠΑΣΟΚ αλλά έγγραφόμενο στο μπλόκ της Αλλαγής που πρέπει νά προχωρήσει, άσκώντας δηλαδή μία δεξιά πολιτική σέ άριστερους τόνους. Ένώ από την άλλη μεριά, υπερασπιζόμενο και τον (ευρωκομμουνιστικό του χαρακτήρα θά περιθωριοποιεί άνετα «πλατφόρμες πίεσης» στή δεξιά και στή άριστερά του.

Καμιά δυσκολία λοιπόν νά καταλάβουμε και πώς καμιά πρόταση δεν μπορεί νά υπάρξει πολιτικά και γιατί τό ΚΚΕ έσ., όσες μεμονωμένες προσχωρήσεις κι αν καταφέρει νά έχει, δεν θά γίνει πόλος σύγκλισης, σέ μία εύνοική γι' αυτό συγκυρία.

Νά γιατί τελικά ο «διάλογος» έκλεισε πριν ανοίξει καλά-καλά. Ένας διάλογος που φρόντισε νά παραμείνει στή «οργανωτικά» και νά άφήσει έξω την πολιτική και ιδεολογική πλευρά. Διάλογος που δεν πολιτικοποιήθηκε, που δεν άνοιξε μέτωπα, διάλογος νεκρός.

Χριστόφορος Βερναρδάκης

ΠΕΡΟΥ ΚΟΛΟΜΒΙΑ Χρέη καί άντάρτικο

Πίσω άπ' τό έπίσημο μά καί νεφε-
λώδες κλίμα της διάσκεψης κορυφής
των Η ηγετών των Λατινοαμερικάνι-
κων χωρών, ύπάρχει μιά άλλη πραγ-
ματικότητα. Μιά όλόκληρη ήπειρος
βρίσκεται στά πρόθυρα της χρεοκο-
πίας, ή διάσωση της Καραθιγής
πρίν λίγες εβδομάδες τό εξέφρασε
δραματικά. Βέβαια γιά τά εκατομμύ-
ρια των ανθρώπων της Ν. Αμερικής
τό πρόβλημα δέν είναι οικονομικό
τεχνικό είναι πιά βιωτικό, άρα άμε-
σο.

“Ας δοϋμε δυό χαρακτηριστικές
περιπτώσεις, δηλωτικές της κοινωνι-
κής καί πολιτικής έντασης σ' αυτή
την περιοχή.

Γιά την “κεντροδεξιά” κυβέρνηση
του Περού τό σημαντικότερο (κατά
την έκτίμησή της) πρόβλημα μετά
την κατάσταση της οίκονομίας, είναι
ή τρομοκρατία. Σήμερα στό Περού,
μεγάλες στρατιωτικές δυνάμεις κι-
νούνται στην ύπαιθρο του Ayacucho,
έπιχειρώντας την έξόντωση του
“Sendero Luminoso”. Ο περουβιανός
πρόεδρος Belaunde Terry, βρίσκεται
στην έξουσία παιζοντας γιά δεύτερη
φορά τό ρόλο της “γέφυρας”.

Σ' αυτόν άντεθή ο ρόλος της δια-
κυβέρνησης μετά την πτώση των
στρατιωτικών τό 1963-68, πάλι ο Ί-
διος άνέλαβε τό 1980 νά έξισορροπή-
σει τό “χάος” πού δημιούργησαν: ή
χούντα τό 1968 καί τό κεντρο-άριστε-
ρό καθεστώς πού προέκυψε μετά την
άντροπή της.

Μεσολάβησε τό διάστημα 1975-80,
στό όποιο κάποιος στρατηγός Μερ-
μούντες άνέστειλε τις έθνικοποιήσεις
καί τις ύπόλοιπες αλλαγές της περιό-
δου 1968-75 (Βελάσκο).

Πάνω σ' αυτή την μπερδεμένη ί-
στορία των “άπ’ τα πάνω” έπεμβάσε-
ων, κατά κανόνα άποτυχημένων, γε-
νήθηκε τό φαινόμενο “Sendero Lumi-
noso”, σάν άνασχετική δύναμη στίς
“εϋρύτερα” άποδεχτές πολιτικές λύ-
σεις του άστισμού στό Περού.

Γιά τους εϋρωπαίους παρατηρητές,
θεωρείται άδιανόητη καί πρωτόγονη
ή αντίληψη της γιά την κοινωνική
όργάνωση καί ή έπιλογή της ένο-
πλης άναμέτρησης του ίνδιάνικου
χωριού μέ τόν στρατό της πόλης
θυμίζει καουμπόικα φίλμ.

Σήμερα στό Περού τό έξωτερικό
χρέος, οι άπαιτήσεις του ΔΝΤ καί ή
τύχη των “δημοκρατικών θεσμών”,
δέν μοιάζουν πειστικά έπιχειρήματα,
ώστε νά συναιτίσουν τους φτωχούς

άγρότες καί τους έργάτες όρυχείων.
“Η Άριστερά, ήδη άναζητά τρόπους
άπεμπλοκής άπ' την κοινοβουλευτι-
κή “άπάτη” του Belaunda, σοβαρό
κομμάτι της μέ δεσμούς στά συνδικά-
τα άποκαλύπτει τόν άυταρχικό χαρα-
κτήρα του καθεστώτος καί καταγγέλλ-
ουν τις βιαιότητες του κυβερνητι-
κού στρατού.

“Απ' τη γειτονική Κολομβία φτά-
νει μιά άκριβώς άντίθετη πληροφο-
ρία. Πρόκειται γιά την “παύση πυ-
ρός” πού άποφάσισαν οι κυριότερες
άνταρτικές όργανώσεις M-19 καί
FARC. Τό γεγονός αυτό έχει μοναδι-
κή άξία, άν σκεφτούμε πώς αυτό
άποτελούσε έπιδίωξη καί άρα έπιτυ-
χία του κεντρο-αριστερού προέδρου
Belisario Betancur. “Απ' τις 7 Αϋγού-
στου του 1982, ήμέρα έκλογής του, ο
Betancur (πρώτος μή δεξιός πρόε-
δρος) ύποσχέθηκε ειρήνη μέ τους ά-
ντάρτες. “Υπερβαίνοντας τό έμπόδιο
του ύπουργού “Αμύνης, τόν όποιο
άπέλυσε τόν περασμένο Γενάρη, έ-
πεισε γιά την ειλικρίνεια των προθέ-
σεών του την ένοπλη άριστερά.

Τόν περασμένο μήνα έφθασαν ίσο-
τιμα στό τραπέζι των διαπραγματεύ-
σεων ή κυβέρνηση μέ τό FARC. Στίς
24 του Ίουλίου τό M-19 ύπογράφει
άνακωχή. Καί οι δυό όργανώσεις
έχοντας κινήσει τό διεθνές ενδιαφέ-
ρον μέ έπισκέψεις στελεχών τους
στην Εϋρώπη φιλοδοξούν νά πετύ-
χουν ένα πρόγραμμα λαϊκών αλλα-
γών καί ταυτόχρονα νά μετασχηματι-
σθούν σέ μαζικό πολιτικό κίνημα
έκτός του πλαισίου των δυό άστικών
κομμάτων (Φιλελεύθερου καί Συντη-
ρητικού).

“Η Κολομβιανή κυβέρνηση άνέλα-
βε την ύποχρέωση καί μεταδίδει ήδη
τίς άπόψεις καί προτάσεις των ά-
νταρτών. Γιά τις λαϊκές τάξεις μέ τις
9.000 περίπου δραχμές βασικό μισθό
ή συμφιλίωση άποτελεί την έλπίδα.
Οι λαϊκές διαδηλώσεις καί τά συνδι-
κάτα πού ύποστηρίζουν την πλα-
τόφρμα της “άνακωχής” έπιβεβαιώ-
νουν ότι αυτές οι έξελίξεις συμβαί-
νουν κάτω άπό εύνοϊκούς όρους γιά
την Άριστερά.

23.7.84

Δ. Τρίμης

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Sendero Luminoso (=φωτεινό μονοπάτι)
Φράζια πού άποσχίστηκε άπ' τό φιλο-
σοβιετικό K.K. μέ κύρια βάση τό σω-
ματείο δασκάλων. Άργότερα, δημιουρ-
γώντας ένα ισχυρό πανεθνικό δίκτυο,
έκίνησε την παράνομη δράση. “Η βα-
σική άπέλωση της όργάνωσης προέρ-
χεται από τό Πανεπιστήμιο Χουμάγκα
στό Ayacucho.

“Απ' τό 1979 μετονομάστηκε σέ K.K.
Περού.

Βασική θέση του: “Ο λαϊκός πόλεμος
αρχίζει στην ύπαιθρο καί προχωρεί στην
πόλη. Κοινωνική βάση της άντι-ιμπερια-
στικής επανάστασης είναι ή άγροτο-έργα-
τική συμμαχία, αλλά οι άγρότες είναι ή
κύρια δύναμη ενώ τό προλεταριάτο δια-
μορφώνεται σέ ήγετική τάξη”.

FARC: “Ενοπλες “Επαναστατικές Δυνά-
μεις της Κολομβίας.

M-19: “Ανταρτική “Ομάδα της Κολομ-
βίας. “Κίνημα της 19ης “Απριλίου”.

(“Απ' τό 1970).

Β. ΙΡΛΑΝΔΙΑ: Τό Sinn Fein δέν έκτοπίζεται τόσο εύκολα

Στίς άρχές Ίούνη είδε τη δημοσιό-
τητα ή τελευταία άπόπειρα νά προω-
θηθούν μεταρρυθμίσεις πού νά δώ-
σουν ένα τέλος στον, ήδη ήλικίας 15
χρόνων, πόλεμο στη Β. Ίρλανδία.
Τό προσχέδιο νόμου — γνωστό σάν
Report of the New Ireland Forum —
φτιάχτηκε άπό πολιτικούς καί της
Νότιας καί της Βόρειας Ίρλανδίας
καί ή δημοσίευσή του συνέπεσε μέ
τό κλείσιμο τριών χρόνων άπ' τό θά-
νατο του Μόμπυ Σάντς.

Μέσα στά τελευταία τρία αυτά
χρόνια τό Προσωρινό Sinn Fein (ή
πολιτική πτέρυγα του IRA) άνέβασε
τους ψήφους του στίς 100.000 στίς
τελευταίες γενικές έκλογές στη Βρε-
τανία, κερδίζοντας έτσι την ύποστη-
ριξη του 35% του καθολικού πληθυ-
σμού της Βόρειας Ίρλανδίας.
100.000 ψήφοι είναι κάτι πού ή συ-
ντηρητική κυβέρνηση της Βρετανίας
είναι δύσκολο νά άγνοήσει. “Ο άντα-
ποκριτής της έφημερίδας Observer
πρόσφατα περιέγραψε την κατάσταση
ώς εξής:

“Οι διαδοχικές Βρετανικές κυβερ-
νήσεις είναι έντελώς άπογοητευμένες
στην προσπάθειά τους νά βρουν λύ-
ση στ' άδιέξοδο, καταλήγοντας έτσι
σέ άπλους διαχειριστές της πολιτι-
κής κρίσης πού θεωρείται δοσμένη.
Οι θάνατοι καί οι συλλήψεις συνεχί-
ζονται (μέχρι τώρα οι νεκροί φτά-
νουν τους 2.500), κι όμως ή Βόρεια
Ίρλανδία παραμένει έξω άπ' τις συ-
ζητήσεις της Βρετανικής πολιτικής
σκηνης”.

Μιά παρόμοια πολιτική μέ τους
Τόρυνδες είχε ακολουθήσει καί τό
“Εργατικό Κόμμα.

“Η έκλογική παρουσία του Sinn
Fein άποτέλεσε ένα χτύπημα γιά τό
SDLP (Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα)
— τό κόμμα πού έκπροσωπεί την
Καθολική μεσοαστική τάξη στη Β.
Ίρλανδία. Τό SDLP είναι τό κόμμα
πού ύποστηρίζεται καί άπό τους συ-
ντηρητικούς καί άπό την κυβέρνηση
της Δημοκρατίας της Ίρλανδίας.
Πάντα άκολουθεί τη γραμμή πού χα-
ράζεται άπ' την κυβέρνηση του Δου-
βλίνου.

Τό νομοσχέδιο New Ireland Forum
έντάσσει τό SDLP στό σύνολο των
κυριότερων κομμάτων της Δημοκρα-
τίας της Ίρλανδίας. Είναι μιά προ-
σπάθεια νά χαραχτεί μιά “συνταγμα-
τική” διεξόδος πρós την ένότητα της
Ίρλανδίας. “Η ουσία της πρότασης

είναι άπλή: “Ας δείξουμε στους Κα-
θολικούς της Β. Ίρλανδίας ότι ή
λύση βρίσκεται στό συνταγματικό
SDLP παρά στό άντισυνταγματικό
Sinn Fein. Την πρόταση αυτή άποδέ-
χτηκαν άμέσως καί οι Συντηρητικοί
στη Βρετανία. “Ομως, έδω τά προ-
βλήματα διογκώνονται. Καί αυτό
γιατί ή ύποστήριξη της Θάσερ μέ-
χρι τώρα κατευθυνόταν κύρια στους
προτεστάντες “Ενωτικούς (φιλοβρε-
τανούς) πού κατέχουν την παράδοση
της διακυβέρνησης της Β. Ίρλαν-
δίας. Οι πιέσεις πού δέχεται ή κυβέρ-
νηση της Βρετανίας άπ' τους Unioni-
st (“Ενωτικούς), της στερούν την δυ-
νατότητα νά προωθήσει μέ άνεση ένα
σχέδιο έκτόπισης του Sinn Fein καί
του IRA πού νά στηρίζεται περισσό-
τερο στίς πολιτικές διεργασίες παρά
στη φυσική καταστολή.

Βέβαια, ή κατάσταση έγινε κάπως
πιο άνετη γιά τις κυβερνήσεις Λονδί-
νου καί Δουβλίνου μετά τη σχετική
άποτυχία του Sinn Fein στίς τελευ-
ταίες Εϋρωεκλογές. “Ομως, αυτή ή
“άποτυχία” έχει καί την άντίθετη
 πλευρά της. Καί αυτή είναι ή ισχυρο-
ποίηση μέσα στον IRA της τάσης
πού προωθεί κυρίαρχα έξωκοινοβου-
λευτική δραστηριότητα. (“Ασχετα
άπό τό άν ή δραστηριότητα αυτή
κατευθύνεται σέ “τρομοκρατικές” έ-
νέργειες ή στό μαζικό κίνημα). “Ηδη
μετά την άθώωση άπό δικαστήριο
των άστυνομικών πού δολοφόνησαν
τρεις άγωνιστές του IRA τό 1982,
άκολούθησαν διαδηλώσεις καί άντί-
ποινα άπό τόν IRA, μιά τακτική πού
είχε έγκαταλειφθεί γιά ένα χρονικό
διάστημα πού τό βάρος έπεφτε κύρια
στην προεκλογική καμπάνια του
Sinn Fein.

Ο καιρός πού τό Sinn Fein καί ο
IRA θά βρεθούν έκτοπισμένοι στό
περιθώριο της κοινωνικής ζωής της
Β. Ίρλανδίας φαίνεται ότι δέν έχει
φτάσει άκόμα.

Κώστας Πίττας

ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ: Τό τίμημα τής ειρήνης

ΠΡΙΝ ΛΙΓΟΥΣ μήνες ανακοινώθηκε ότι υπογράφηκαν συνθήκες ειρήνης ανάμεσα στην Άνγκόλα και την Μοζαμβίκη από τη μία και τη Νότια Αφρική από την άλλη. Μέ βάση τις συμφωνίες αυτές η Ν. Αφρική «υποχρεώνεται» να σταματήσει κάθε επιθετική δραστηριότητα έναντι της, στο βαθμό που κι αυτές θα πάψουν ν' αναφέρονται στο καθεστώς του «άπαρτχάιντ» και στην κατοχή της Ναμίμπια από την Ν. Αφρική.

Δέν χρειάζεται να ψάξει κανείς πολύ για να βρει τους μεγάλους χαμένους αυτών των συνθηκών. Είναι οι δύο οργανώσεις που μάχονται ακόμα ενάντια στη λευκοκρατούμενη Ν. Αφρική, δηλαδή η 'Οργάνωση των Λαών της Νοτιοδυτικής Αφρικής (SWAPO) και το 'Αφρικανικό Έθνικό Συνέδριο (ANC), στη Ναμίμπια και την ίδια τη Ν. Αφρική αντίστοιχα.

Σάν βάσεις των αντάρτικων επιχειρήσεων τους και οι δύο οργανώσεις χρησιμοποιούσαν τη Μοζαμβίκη και την Άνγκόλα. Μέ βάση τις τελευταίες συμφωνίες και οι δύο υποχρεώνονται να εγκαταλείψουν τα όρμητήριά τους.

Η Ν. Αφρική είναι η κυρίαρχη οικονομική δύναμη στην περιοχή. Στο επίπεδο των πρώτων ύλων, της παραγωγής, και του εξωτερικού εμπορίου υπερκαλύπτει όλες τις γύρω οικονομίες. Τό ένα μετά τό άλλο, τά αφρικανικά κράτη που ήλθαν σ' αντίθεση μαζί της — ή Ζάμπια, ή Τανζανία, ή Ζιμπάμπουε — συνθλίφτηκαν γρήγορα στην τανάλια της ισχυρής οικονομικής υπεροχής της.

Τόν Φλεβάρη ο πρωθυπουργός της Ν. Αφρικής Μπόθα ανακοίνωσε στο Κέιπ Τάουν την όλική αποχώρηση των στρατευμάτων του από την Άνγκόλα και την πρόθεσή του για κατάπαυση του πυρός. Τρεις μέρες πριν την ανακοίνωση, ο εκπρόσωπος του Στέιτ Ντιπάρτμεντ, έφερνε ένα «ειδικό μήνυμα» της κυβέρνησης της Άνγκόλας με την οποία είχε ήδη συναντηθεί στο Πράσινο Άκρωτήριο. Λίγο πριν, ένα αντίστοιχο κάλεσμα για συνομιλίες είχε φτάσει και από τη Μοζαμβίκη.

Πριν ακόμα υπογραφεί η συνθήκη, οι έφημερίδες του Κέιπ Τάουν διαφήμιζαν τις παραλίες της Μοζαμβίκης, όπου οι αναγνώστες τους συνήθιζαν να παραθερίζουν όταν η χώρα ήταν Πορτογαλική αποικία.

Μέ την Άνγκόλα τά πράγματα είναι περισσότερο πολύπλοκα γιατί υπάρχει τό πρόβλημα της Ναμίμπια και του SWAPO. 'Απ' ό,τι φαίνεται, όμως, η Ναμίμπια είχε αρχίσει να γίνεται πονοκέφαλος και για τό καθεστώς της Ν. Αφρικής. 'Ηδη ο Μπόθα έχει αφήσει να έννοηθεί ότι θά προωθήσει κάποιο ειδικό καθεστώς γι' αυτή την περιοχή.

Στην περίπτωση της Άνγκόλας η οικονομική κατάρρευση απ' την απομόνωση χειροτέρευε περισσότερο από τό συνεχιζόμενο πόλεμο που αντιμετώπιζε σέ δύο μέτωπα. 'Απ' τη μία τούς αντάρτες της υποστηριζόμενης από την Ν. Αφρική οργάνωσης UNITA και απ' την άλλη τά στρατεύματα της Ν. Αφρικής της ίδιας που είχαν εισχωρήσει στο έδαφος χτυπώντας τούς αντάρτες του SWAPO.

Στη Μοζαμβίκη η κατάσταση είναι αντίστοιχη. 'Υπάρχει και εκεί μία αντάρτικη οργάνωση που υποστηρίζεται από την Ν. Αφρική — ή

Έθνική 'Αντίσταση Μοζαμβίκης (MNR) που μέ συνεχείς επιθέσεις συμπληρώνει τις καταστροφές από την ξηρασία στον Βορρά και τις πλημμύρες στον Νότο. Οι αγρότες της Μοζαμβίκης περνούν μαζικά τά σύνορα βρίσκοντας καταφύγιο στη Ζιμπάμπουε. Τό ίδιο τό καθεστώς της Μοζαμβίκης δημοσίευσε στατιστικά στοιχεία που δείχνουν ότι η αναστολή των εμπορικών συναλλαγών με την Ν. Αφρική, στοίχισε μέχρι τώρα την απώλεια τουλάχιστον πέντε δισεκατομμυρίων δολαρίων.

Στην ίδια τη Ν. Αφρική, ο Μπόθα φαίνεται να έχει κολλήσει τη «Δεξιά» στον τοίχο. ('Όσο κι αν φαίνεται περίεργο, τό κόμμα του Μπόθα εκφράζει τόν «μετριοπαθή κεντρώο χώρο»). Τόν προηγούμενο Νοέμβρη, σ' ένα δημοψήφισμα κέρδισε τη συντριπτική πλειοψηφία των ψήφων. Αυτή η νίκη του αφήνει περιθώρια να διαπραγματευθεί για τη Ναμίμπια χωρίς έσωτερικές αντιδράσεις, ενώ ταυτόχρονα προωθεί ένα νέο σύνταγμα με κύριο στόχο τη δημιουργία ξεχωριστής βουλής για τό μαύρο πληθυσμό της

χώρας. Σ' αυτή του την προσπάθεια να προσεταιριστεί όρισμένους μετριοπαθείς εκπροσώπους των μαύρων, αντιμετωπίζει όχι μόνο τη δυσανεκσία των «σκληρών» λευκών, αλλά και τις αυθόρμητες αντιδράσεις του ίδιου του μαύρου πληθυσμού. Πρόσφατα τό Γιοχάνεσμπουργκ κόντεψε πάλι να καεί, όταν χιλιάδες νεαροί μαύροι διαδήλωσαν μαχητικά για την επέτειο της εξέγερσης του Σοβέτο. Μέσα σέ τέτοια συγκυρία είναι αρκετά δύσκολο να «εξαγοράσει» τούς μετριοπαθείς μαύρους πολιτικούς.

Σ' αυτά τά προβλήματα θά πρέπει να προστεθεί και η κακή οικονομική κατάσταση, από την καταρρέουσα τιμή του χρυσού, την κατεστραμμένη από την ξηρασία αγροτική οικονομία και τόν πληθωρισμό που τρέχει στό 11% ενώ οι δαπάνες της συντήρησης ενός στρατού 40.000 ανδρών στη Ναμίμπια έντεινουν περισσότερο αυτή την κρίση.

Μέ βάση όλα τά παραπάνω δέν είναι καθόλου παράξενο τό ότι η Ν. Αφρική πρόσφερε ένα — έστω και μικρό — κλάδο ελαίας, ούτε τό ότι η Μοζαμβίκη και η Άνγκόλα βιάστηκαν ν' απαντήσουν θετικά.

Η Ν. Αφρική θ' αποσύρει τά στρατεύματά της απ' την Νότια Άνγκόλα και θά πάψει να υποστηρίξει τό MNR. Θ' αποκατασταθεί τό εμπόριο ανάμεσα στίς τρεις χώρες. Τό τίμημα αυτής της ειρήνης φάνηκε καθαρά τις πρώτες ημέρες μετά την υπογραφή της.

Η Μοζαμβίκη ανακοινώνει ότι ο Τζόε Σλάβο, ένας ήγέτης του ANC απελάσσεται. 'Από αποκαλύψεις που έγιναν εκ των υστέρων, βγήκε στη φόρα ότι η Ν. Αφρική έδωσε στό καθεστώς της Μοζαμβίκης ένα κατάλογο ήγετων του ANC που βρίσκονταν στη χώρα.

Οι βάσεις του ANC κλείνουν και περιορίζονται σέ «τριτεύουσας σημασίας» διπλωματικές αποστολές. Φυσικά η Μοζαμβίκη ανακοινώνει ότι θά συνεχίσει να υποστηρίξει τό ANC «ήθικά και πολιτικά».

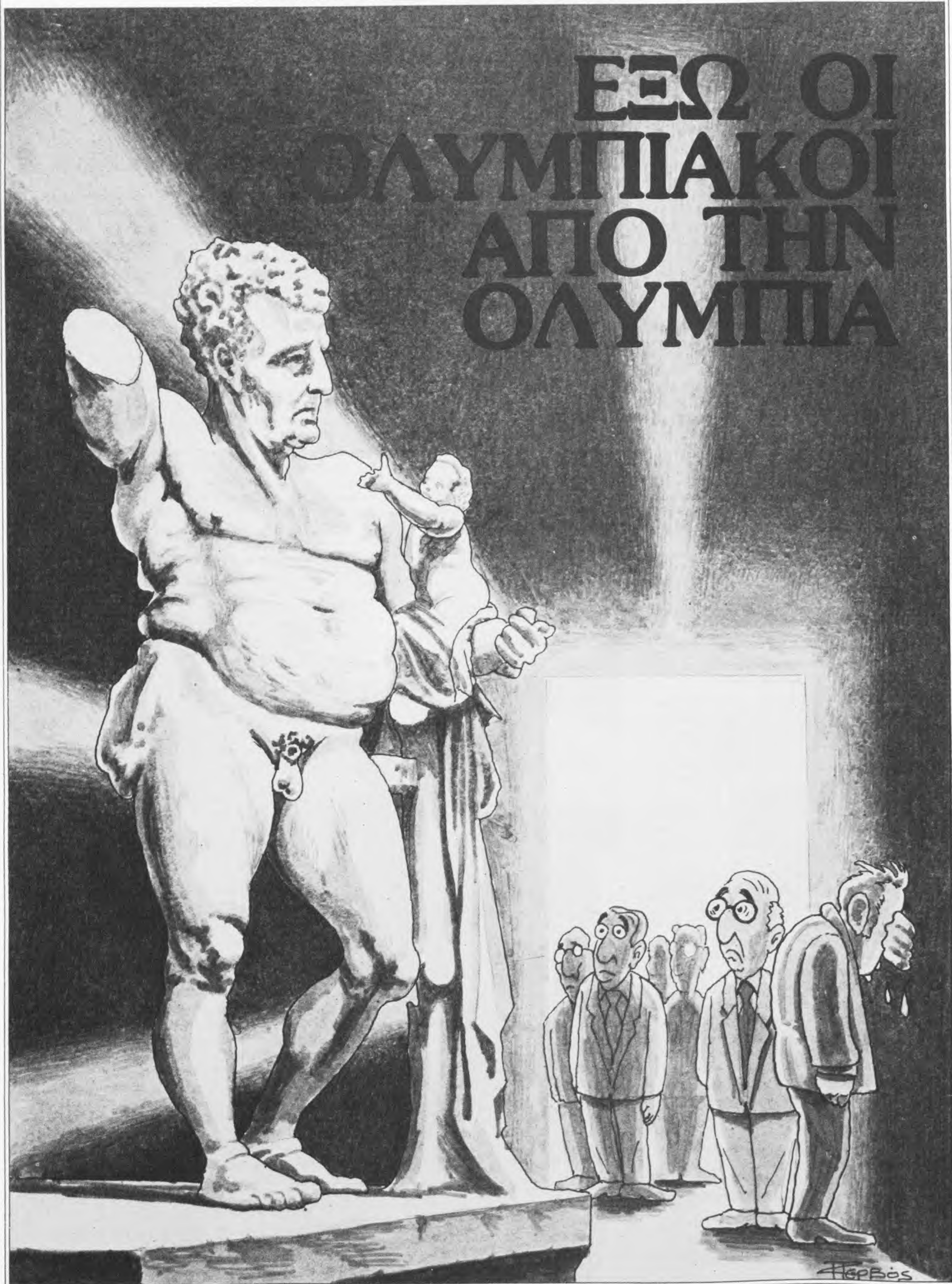
Στην Άνγκόλα οι αντάρτες του SWAPO αποκλείονται από τη συνοριακή περιοχή με τη Ναμίμπια, έτσι ώστε να μήν μπορούν να προωθούν επιχειρήσεις έναντιον Νοτιαφρικανικών στόχων.

Βέβαια, υπάρχει ακόμα τό «πρόβλημα» των Κουβανών που βρίσκονται στην Άνγκόλα. Πάνω σ' αυτό τό ζήτημα ο Μπόθα δέχεται ισχυρές πιέσεις και από τις ΗΠΑ και κύρια απ' τό περιβάλλον του ίδιου του Ρήγκαν που βλέπει την αποχώρηση των Κουβανών σάν μία «έπιτυχία στην εξωτερική πολιτική» που θά χρησίμευε στην προεκλογική εκστρατεία. 'Όμως, σάν τέτοια έπιτυχία μπορεί να θεωρηθεί και μόνο η «λύση» του προβλήματος Ναμίμπια — δηλαδή η ανεξαρτητοποίηση της Ναμίμπια, αλλά όχι κάτω απ' την ήγεςία του SWAPO.

Κλείνοντας θά θέλαμε να τονίσουμε ότι η κατάσταση σ' όλο τό Νότιο άκρο της Αφρικανικής ηπείρου υπογραμμίζει την αδυναμία των «μαύρων» καθεστώτων της περιοχής, άσχετα από τό πόσο μαχητικά αντιμετωπίζουν τό «άπαρτχάιντ». Αυτοί που έχουν στά χέρια τους τά δυνατά χαρτιά της οικονομίας κερδίζουν τελικά τό παιχνίδι. Και αυτά τά χαρτιά τά κρατάει τό Γιοχάνεσμπουργκ.

Κώστας Πίττας

ΕΞΩ ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΛΥΜΠΙΑ

‘Η εύκαιρία του Προέδρου

ΕΝΩ ΠΑΝΕΥΤΥΧΕΙΣ οί αθλητικοί κύκλοι σ’ όλο τόν κόσμο μπήκαν στο τελευταίο προολυμπιακό έτος της 22ης ‘Ολυμπιάδας, σέ κλίμα παγκόσμιας αθλητικής όμοψυχίας, γύρω στο Μάρτη τά είδησεογραφικά πρακτορεία του Δυτικού κόσμου άρχισαν νά σιγοφιθυρίζουν κάποιο επικείμενο μπουκοτάρισμα της ‘Ολυμπιάδας από τήν πλευρά της Σοβιετικής Ένωσης καί κατ’ επέκταση όλων των υπό τήν επήρεια του ύπαρκτου σοσιαλισμού χωρών.

‘Η αντίδραση των Σοβιετικών ήταν άμεση, διά στόματος του ύπουργού ‘Αθλητισμού, κομισάριου Μάρατ Γκραμόφ:

«‘Η λέξη μπουκοτάζ είναι ανύπαρκτη στο επίσημο λεξικό της χώρας μας. Ουδέποτε ή ΕΣΣΔ θά χρησιμοποιήσει μέσα πού καταρρακώνουν τήν έννοια του ‘Ολυμπισμού καί της ‘Αθλητικής Ιδέας».

Ένα μήνα άργότερα κι ένω οί ψίθυροι του UPI καί του AP καθημερινά πολλαπλασιάζονταν σέ ένταση, ή Σοβιετική πλευρά άνεπίσημα, όσο άνεπίσημα μπορούν νά χαρακτηρισθούν τά άρθρα του ΤΑΣ, έμφανίζεται νά επιβεβαιώνει τίς «άνησυχίες» των ‘Αμερικάνων, ότι κάτι θά συμβεί:

«Υπάρχουν βάσιμες ύπόνοιες ότι τά μέτρα ασφαλείας των διοργανωτών της ‘Ολυμπιάδας, δέν είναι έπαρκή γιά τούς άθλητές των σοσιαλιστικών χωρών. Φυσικά ή ΕΣΣΔ ουδέποτε διανοήθηκε ν’ άρνηθεί τή συμμετοχή της στους άγώνες, όμως πιστεύομε ότι είναι άπαραίτητα κάποια εξέγγυα ασφαλείας των άθλητών μας εκ μέρους της οργανωτικής επιτροπής».

‘Ακολούθησε ένας θερμός μήνας ανακοινώσεων καί από τίς δύο πλευρές μέχρι τή στιγμή πού επίσημα πρώτη ή ΕΣΣΔ ανακοίνωσε τήν «άρνηση άποστολής αθλητικής αντιπροσωπείας», λόγω της ύπαρξης παρακρατικών οργανώσεων στο Λός ‘Αντζελες μέ μοναδικό λόγο δημιουργίας τήν κατατρομοκράτηση των άθλητών των σοσιαλιστικών χωρών. Τήν επόμενη μέρα ανακοινώθηκε ή άποχή της Βουλγαρίας καί της ‘Ανατολικής Γερμανίας, γιά νά φθάσει τελικά ο συνολικός αριθμός των άποχών στο 14, παρά τίς δακρύβρεχτες προσπάθειες του προέδρου της ΔΟΕ Χουάν ‘Αντόνιο Σάμαραγκ καί του προέδρου της οργανωτικής επιτροπής Πήτερ Ουέμπεροθ.

Όμως ποιά είναι τά αίτια πού οδήγησαν τούς Σοβιετικούς στην άποχή καί κάποια κατακραυγή από τήν κοινή γνώμη καί τούς ‘Αμερικάνους σέ συγκρατημένους πανηγυρισμούς γιά τήν άνακολουθία των σοβιετικών δηλώσεων καί αποφάσεων;

Είναι προφανές ότι οί λόγοι αυτοί σχετίζονται μέ τή σημερινή κατάσταση των άμερικανοσοβιετικών σχέσεων καί μέ τήν επιθυμία των Σοβιετικών νά άπαντήσουν στο μπουκοτάζ των ‘Αμερικάνων στην ‘Ολυμπιάδα της Μόσχας τό 1980. Δέν πρέπει όμως νά ύποτιμήσουμε καί τό γεγονός ότι οί νέοι μηχανισμοί αίματοληπτικού έλέγχου των άθλητών, πού άποδεικνύει άν έγινε χρήση άναβολικών τό προηγούμενο έξάμηνο θά έφερνε σέ δύσκολη θέση τούς Σοβιετικούς. Είναι κοινό μυστικό ή χρήση άναβολικών ιδιαίτερα άπ’ τούς άθλητές πού ασχολούνται μέ τά δυνατά σπόρ όπως ή άρση βαρών, ή πάλη, οί ρίψεις, τά σπόρ, δηλαδή στα όποια ή κυριαρχία των ‘Ανατολικά Εύρωπαίων άθλητών είναι σχεδόν άπόλυτη.

Όμως βάσιμες ήταν οί πληροφορίες πού έλεγαν ότι οί ‘Αμερικάνοι όργάνωσαν ειδικές ομάδες μέ άποκλειστικό στόχο νά πείσουν τούς άθλητές των σοσιαλιστικών χωρών νά εγκαταλείψουν τίς πατρίδες τους ζητώντας πολιτικό άσυλο καί εύδαιμονία στον καπιταλιστικό παράδεισο. Μάλιστα ακόμη καί ή διαρρύθμιση της διαμονής των άθλητών στο ‘Ολυμπιακό

χωριό, ήταν σχεδιασμένη κατά τέτοιο τρόπο, ώστε νά είναι πανεύκολη ή άπόδραση από τό χώρο αυτό σ’ όποιον άθλητή επιθυμούσε νά συνδέσει τή συνέχιση της ζωής καί της καριέρας του μέ τούς ‘Αμερικάνους συναδέλφους του.

Έτσι ο Καραμανλής βρίσκει πάλι εύκαιρία νά συνδέσει τό όνομά του μέ τήν πρόταση τέλεσης των ‘Ολυμπιακών άγώνων στην ‘Αρχαία ‘Ολυμπία, όπως είχε πρωτοπροτείνει τό 1976, όταν οί άφρικανικές χώρες, μέ βάση τόν άγώνα τους κατά των φυλετικών διακρίσεων άρνήθηκαν νά μετάσχουν στην ‘Ολυμπιάδα του Μόντρελα, γιά νά επαναλάβει τήν ίδια πρόταση μετά τήν ‘Ολυμπιάδα της Μόσχας του 1980, όταν οί ‘Αμερικάνοι μπουκοτάρησαν τούς άγώνες γιά νά προβάλουν τήν αντίθεσή τους στην εισβολή των Σοβιετικών στο ‘Αφγανιστάν.

Ένώ μόνο ρομαντικά καί καθαρά έξωπραγματικά επιχειρήματα στηρίζουν τήν πρόταση του ‘Ελληνα «ντε Κουμπερτέν», επίσημα στο διεθνή χώρο ύπάρχει μία θεωρητική συγκατάνευση, ή όποια έξανεμίζεται όταν οί ‘Ελληνικές πιέσεις φέρουν τούς άρμόδιους σέ κατάσταση λήψης αποφάσεων. Δέν είναι τυχαίο τό γεγονός ότι σέ καμία ‘Ολυμπιακή ‘Επιτροπή του κόσμου, ούτε καν στην Κυπριακή ύπάρχει άπόφαση-εισηγήσιν προς τήν κυβέρνηση κάθε κράτους σύμφωνα μέ τήν όποια νά ζητείται ή μόνιμη επαναφορά

των άγώνων στην ‘Ολυμπία. Τό μόνο πού συζητείται παρασηνιακά είναι ή άνάθεση στην ‘Ελλάδα της διοργάνωσης των ‘Ολυμπιακών άγώνων του 1996, 100 χρόνια δηλαδή μετά τήν τέλεση της πρώτης σύγχρονης ‘Ολυμπιάδας.

Τή χαριστική βολή στά μεγαλεπήβολα σχέδια του Προέδρου της Δημοκρατίας, έδωσε πριν από ένα μήνα ο πρόεδρος της ΔΟΕ κ. Σάμαραγκ, ο όποιος όταν βολιδοσκοπήθηκε από στελέχη της κυβέρνησης αλλά καί της προεδρίας, ουσιαστικά άπάντησε ότι καί αιώνόβιος νά γίνει ο Κ. Καραμανλής πάλι δέν πρόκειται νά δει τήν ‘Ολυμπιάδα νά επιστρέφει μόνιμα στην πατρίκη γή της ‘Ολυμπίας:

«‘Αν είχε ή ‘Αθήνα κάποιες στοιχειώδεις εγκαταστάσεις ικανές νά φιλοξενήσουν τά 22 ολυμπιακά άθλήματα, θά υπήρχε πρόσφορο έδαφος γιά συζήτηση. Φτιάξτε πρώτα κάποια στοιχεία ύποδομής καί ξανασυζητάμε».

Όμως πού νά βρεθούν αυτά τά ύπέρογκα ποσά στά άδεια ‘Ελληνικά ταμεία; Καί τό ΠΑΣΟΚ από δίπλα αφήνεται νά σιγοντάρει τήν δλη ιστορία, μή έχοντας καί πολλές εναλλακτικές λύσεις. ‘Αλλωστε επίκεινται εκλογές προεδρικές καί κοινοβουλευτικές. Καί ο λαός πάντα, εκτός από άρτον ήθελε καί θεάματα. Έστω κι άν πρόκειται γιά άπλές ύποσχέσεις καί μόνον.

Κώστας Βερνίκος

Από τόν Διαγόρα στον Δάρρα

ΨΗΛΟΤΕΡΑ, γρηγορότερα, δυνατότερα. Στόν υπερθετικό βαθμό αὐτῶν τῶν ἐπιθέτων, βρίσκεται ἡ γενεσιουργός αἰτία τῆς ἐξαθλίωσης τοῦ ἀθλητισμοῦ, τῶν μηχανῶν παραγωγῆς πρωταθλητῶν, πού ἀναπόφευκτα συνοδεύονται ἀπό τὰ ἑκατομμύρια τῶν σπόνσορς καί τοὺς ὑλικούς καί ἠθικούς θανάτους πού ἀκολουθοῦν μιά βραχύβια πορεία στόν κόσμο τῶν ἀναβολικῶν.

Εἶναι τουλάχιστον ἀνεύθυνο νά μιλά κάποιοι σήμερα γιά δόξα τῆς συμμετοχῆς κι ὄχι τῆς πρωτιάς. Ἀπό τὰ βάθη τῶν αἰῶνων ὁ πρωταθλητής ἦταν ὁ τιμημένος. Κανείς, παρά μόνο οἱ μελογράφοι, ἀνόητα, ἔγραφαν γιά τοὺς συμμετέχοντας. Τὰ τεῖχη τῶν πόλεων γκρεμίζονταν ἀποκλειστικά καί μόνο γιά τοὺς πρωταθλητές, ἐνῶ οἱ γονεῖς «πέθαιναν» ἀπό τὴν υπερβολικὴ συγκίνηση μόλις ὁ γιός-πρωταθλητής, ἐπέστρεφε διαφνοσσεφανωμένος, στὴ μητέρα-πόλη.

Δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι ἀπό τόν πατέρα-Διαγόρα φθάσαμε στόν πατέρα-Δάρρα. Οἱ γονεῖς πού πρεσάβουν ἀνελέητα τὰ παιδιά τους, στήν πιό ἀθώα ἡλικία ὅταν ὁ ψυχικός τους κόσμος εἶναι ἀκόμη «tabula rasa» εἶναι ἓνα χτυπητό παράδειγμα τῆς δίψας γιά διάκριση, γιά πρωταθλητισμό.

Κι ὅταν οἱ σωματικές δυνατότητες τῶν νεαρῶν ἐκκολαπτόμενων «πρώτων» φθάσουν στό μᾶξιμουμ, ἀρχίζει ὁ πόλεμος τῶν ἀναβολικῶν καί βλέπουμε πανέμορφες κολυμβήτριες, γυμνάστριες, νά ἐμφανίζονται ξαφνικά μέ μουστάκι πού θά τὸ ζήλευαν κι οἱ ἥρωες τοῦ '21. Νεαροὶ μέ τὸ μέλλον διάπλοτο μπροστά τους, ἐμφανίζονται σάν κομῆτες στόν κόσμο τῶν ρεκόρ γιά νά χαθοῦν τὴν ἐπόμενη χρονιά στὰ κιτάπια τῆς ἀθλητικῆς ἱστορίας.

Ἀμέτρητα τὰ ἐπώνυμα παραδείγματα πού θά μπορούσαν ν' ἀναφερθοῦν. Πολλές φορές ἡ κατάληξη εἶναι ὁ θάνατος. Γιατί ἡ ἀλόγηστη χρήση ὁρμονῶν ἀλλάζει τὸ μεταβολισμό τοῦ ἀτόμου, μέ ἀναπόφευκτο ἀποτέλεσμα τὴν καρκινογένεση.

Καί ἡ Ἑλλάδα, τὴν ἴδια στιγμή πού ὅλοι οἱ μεγαλοπαράγοντες πολιτικῆς κι ἀθλητισμοῦ κό-

πτονται γιά τὴν ἀθλητικὴ ἰδέα καί τὴν ἐπιστροφή τῆς στήν Ἱερά Ἀλτι τῆς Ὀλυμπίας, ἔχει τὰ δικά της θύματα στό βωμὸ τῆς διαφήμισης, τῆς προβολῆς, τοῦ πρωταθλητισμοῦ, ἀπόδειξης ἱκανοῦ κυβερνητικοῦ ἔργου, ἀνεξάρτητα μέ τὴ μπλέ, κόκκινη ἢ πράσινη ἀπόχρωση τοῦ κυβερνῶντος.

Κανείς δέν ἔχασε τὸ θάνατο τοῦ 35χρονου Καβαλιώτη δισκοβόλου Κυριάκου Δαβιτζόγλου. Γενεσιουργός αἰτία τοῦ ἀπὸ καρκίνου θανάτου του, ἡ υπερβολικὴ χρήση ἀναβολικῶν, τὸλμησαν νά ψιθυρίσουν κάποιοι γνωστοὶ του.

Τώρα, μόλις λίγες βδομάδες πρὶν τὴν ἐναρξὴ τῆς σημερινῆς Ὀλυμπιάδας, οἱ Ἕλληνες, φοβούμενοι τὸ ἀντινότιγκ κοντρόλ τῶν Ἀμερικάνων ἀποκάλυψαν ὅτι οἱ Δελφιώτες, Ἱερισιώτες καί Ζαρζαβασιδῆς ἀποδεδειγμένα, ἔκαναν χρῆση ἀναβολικῶν οὐσιῶν. Ἐνῶ ἡ Σουλτάνα Σαροῦδη κόπηκε χωρὶς ν' ἀναφερθεῖ ἡ πραγματικὴ αἰτία τοῦ ἀποκλεισμοῦ της, πού δέν πρέπει νά διέφερε ἀπὸ αὐτὴν τῶν τριῶν πρωταθλητῶν.

Τὰ μεγάλα θύματα τῆς ὅλης ἱστορίας εἶναι οἱ ἀθλητές. Ἐξαναγκασμένοι ἀπὸ τὴ δομὴ καί τὴ φύση τοῦ σύγχρονου ἀθλητικοῦ συστήματος, ἐγκαταλείπουν ἀπὸ τὴν προεφηβικὴ ἡλικία τίς χαρές τῆς ζωῆς γιά νά ἐπιδοθοῦν στό κυνήγι τῶν βαθμῶν καί τῶν ρεκόρ, θυσιάζοντας κάθε ζωντανὴ ἔκφραση τῆς λίμπιντο. Κι ὅταν οἱ μύες φορτισθοῦν ὑπέρμετρα, ἀλλά οἱ ἀπαιτήσεις τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος καί τοῦ κοινοῦ ἐξαικολοθοῦν νά ὑπάρχουν αὐξανόμενες, ἔρχεται ἡ ὁδὸς τῶν ἀναβολικῶν.

Ἄν δέν ἀνακαλυφθεῖ ἡ χρῆση τους ἀπὸ τὸν ἀθλητὴ ὁ δρόμος του εἶναι δόξα καί μετὰ θάνατος ἀργὸς ἢ γρήγορος. Ἄν ἀποκαλυφθεῖ, ἡ κοινωνικὴ προσβολὴ τοῦ στιγματισμένου, τοῦ ντοπαρισμένου, ἰσοδυναμεῖ μέ γρηγορότερο θάνατο.

Κατὰ τ' ἄλλα, τὰ οἰκόπεδα τῆς περιοχῆς γύρω ἀπὸ τὴν Ὀλυμπία, ἀρχίζουν ἤδη νά γίνονται χρυσωρυχεῖα γιά τοὺς ἰδιοκτῆτες τους...

Κ. Βερ.

Ἀς κάνουν κι ἄλλιῶς...

ΟΛΟΙ ΟΙ ΦΙΛΟΙ τοῦ βόλλει, θαύμασαν στήν Ὀλυμπιάδα τοῦ '76, τὴ φοβερὴ τότε πολωνικὴ ομάδα, πού κέρδισε μέ χαρακτηριστικὴ ἀνεση τίς μεγάλες δυνάμεις τοῦ σπόρ. Προπονητὴς ἦταν ὁ σημερινὸς τεχνικός τῆς Ἑθνικῆς ομάδας, ὁ Γιέρζυ Βέλτσ.

Τὸ ἐντυπωσιακὸ αὐτῆς τῆς ομάδας δέν εἶναι ἡ κατάκτηση τοῦ χρυσοῦ μεταλλίου. Εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ἀπὸ τὴ βασικὴ ἐξάδα, μόνον ἓνας συνέχισε μετὰ τὸ '76 ν' ἀγωνίζεται. Οἱ ὑπόλοιποι διαλύθηκαν ἀπὸ τραυματισμούς, πού καθαρά προήλθαν ἀπὸ τὴν υπερβολικὴ προπόνηση πού διέλυσε τὴν εὐαίσθητη ἰσορροπία ἀνταγωνιστῶν καί συναγωνιστῶν μυνῶν.

Οἱ Ἕλληνες ἀθλητές βέβαια, δέν προπονοῦνται ὅπως οἱ στρατιωτικοὶ-ἀθλητές Πολωνοί. Ὅμως τὰ προνόμια τῆς ὑπηρεσίας σέ κάποια σώματα ἀσφαλείας, κάποια ἀργομισθία δηλαδή, ἀναγκάζει τὸ Στέλιο Καζάκης, ἀρχηγὸ τῆς Ἑθνικῆς νά ἐξακολουθεῖ τὴν ἐξαντλητικὴ προπόνηση ἂν καί τὸ καλὸ ἀριστερὸ τοῦ χέρι, ἔχει ἓνα βαθούλωμα, πού χωράει ἄνετα ἓνα αὐγὸ, ἀντίστοιχα ὅπως συνέβη μέ τοὺς Ἀνατολικοευρωπαίους συναθλητές του.

Ὅταν τὸλμησε νά διανοηθεῖ κάποια ἐλάττωση τῆς προσπάθειάς του, ἡ ἐπίσημη ἀπάντηση, προερχόμενη μάλιστα ἀπὸ πρῶν συναθλητῆ τοῦ ἦταν:

«Ἢ θά κάνεις ὅ,τι σοῦ λέμε, ἢ θά πάρεις μετάθεση γιά τόν Ἔβρο».

Ὅπως ἀντίστοιχα εἶπαν στό Μυστακίδη:

«Θανάση ἂν δέν συμφωνεῖς, νά ὑπηρετήσεις στὴ Λήμνο».

Αὐτοὶ βέβαια συμφώνησαν. Ὁ Μιχάλης Κολιόπουλος πού διαφώνησε, βρέθηκε ξαφνικά μέ τὴν μετάθεση γιά κάποια ὑπηρεσία τοῦ Λιμενικοῦ στὴ Νάξο.

Ἀρχαῖο πνεῦμα, ἀθάνατο.

Κ. Βερ.

Ἀθλητές καί γκάνγκστερ

ΠΑΓΩΣΑΝ τὰ μέλη τοῦ συνδέσμου Ἑλλήνων προπονητῶν μπάσκετ ὅταν σέ διάλεξη τοῦ περασμένου Μάρτη ἀντὶ ν' ἀκούσουν ἀπὸ τὸ Γιουγκοσλάβο προπονητὴ Ἀζα Νικολιτς, ν' ἀναλύει ἐπιθετικά κι ἀμυντικὰ συστήματα, ἔμαθαν τίς ἐξῆς διαπιστώσεις του:

«Ὅσο κι ἂν φαίνεται παράξενο, ὁ ἡγέτης μιάς μεγάλης ομάδας ἐλάχιστα διαφέρει στόν ψυχικὸ του κόσμο ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸ γκάνγκστερ σέ μιά μεγάλη συμμορία. Μιά σειρά ἀπὸ ἐμπεριστατωμένα τεστ ψυχολόγων μέ ἐρωτήματα καί ἐρευνες γύρω ἀπὸ τὴν παιδικὴ καί τὴν ἐφηβικὴ ἡλικία μεγάλων ἡγετῶν τοῦ συνδικάτου τῆς Μαρφίας καί ὑπεράσων τοῦ μπάσκετ ἀπέδειξαν ὅτι:

Ἄν ὁ Ἀλ Καπόνε εἶχε τὸ ὕψος καί τὰ σωματικά προσόντα τοῦ Τσόσιτς θά μπορούσε κάλλιστα νά ἦταν ἀρχηγὸς τῆς Ἑθνικῆς Γιουγκοσλαβίας. Ὁ δὲ Τσόσιτς ἂν ἀντὶ γιά μπάσκετ ἀποφάσιζε νά παίξει μέ ληστεῖες τραπεζῶν θά ἦταν σιβαστός σ' ὅλο τὸν ὑπόκοσμο τῆς Νέας Ὑόρκης.

Ἐξω ἀπὸ τὸ γήπεδο εἶναι θαυμάσιος ἄνθρωπος, ὅμως τὴ στιγμή πού ἐπιτίθεται στό ἀντίπαλο καλάθι, ἔχει τὴ δεύτερη ὄψη μιάς διχασμένης προσωπικότητας».

Κ. Βερ.

Γιά τούς 'Ολυμπιακούς έναντίον τῶν 'Ολυμπιακῶν 'Αγώνων

ΕΙΜΑΙ ΚΑΙ έναντίον καί ὑπέρ τῶν 'Ολυμπιακῶν.

'Εναντίον γιά τήν κατάντια τους — γιά τόν σκοτεινό καί ἀδυσώπητο χαρακτήρα ὑπερίσχυσης καί ἐπίδειξης δυνάμεως πού ἔχουν κατακτήσει, μεταξύ δυό ὑπερδυνάμεων πού μοιράζονται ὅλα τά χρυσά μετάλλια χάρις στά τεράστια μέσα τους. 'Εναντίον τῆς ἐμπορικότητάς τους, τῆς διαφήμισης ὅχι μόνο εἰδῶν σπόρ, ἀλλά τελικά καί ἄλλων εἰδῶν πού χρηματοδοτοῦν τά ρεπορτάζ. 'Εναντίον τῆς προώθησης ἑνός κακῶς ἐννοούμενου ἐθνικισμοῦ.

Εἶμαι ὑπέρ — τῆς εὐγενούς ἀμιλλας, τοῦ ἱεροῦ καί συμβολικοῦ χαρακτήρα, τῆς ἰδέας ὅτι γίνεται μιά προσπάθεια γιά νά κατακτηθεῖ ἕνα ἔπαθλο — κι ὅτι τιμᾶται κάτι. 'Αλλά τί; Στούς ὁμηρικούς ἀγῶνες τιμήθηκε ὁ νεκρός Πάτροκλος. 'Η προσπάθεια τῶν ἀθλητῶν ἦταν νά ὑπογραμμίσουν, νά ἐντείνουν, νά ὑποδαυλίσουν τή ζωή, τό σφρίγος, τήν ἐνέργεια, σέ ἀντίθεση μέ τήν ἀκίνησία, τήν ἀδυναμία, τήν ἀπουσία τοῦ νεκροῦ. 'Ηταν ἕνας ἀγῶνας μέ τό θάνατο σέ τελευταία ἀνάλυση. Μιά κατάφαση ζωῆς. 'Ο ἴδιος ὁ νεκρός λάμβανε χώραν ἐφόσον ὁ ἕνας ἀθλητής, καί ὁ ἄλλος, πάλευαν μέ τό νεκρό, συμβολικά, καταλύοντας ἔτσι τήν ἀλλοτριότητά του. Δίνοντάς του ἀκόμα μιά εὐκαιρία ζωῆς.

Οἱ ἀγῶνες, οἱ ἀρχαῖοι ἐλληνικοί, εἶχαν ὅλοι αὐτόν τόν πένθιμο χαρακτήρα, εἴτε ἦταν οἱ 'Ισθμιοί, εἴτε οἱ Πύθιοι, εἴτε τῆς Νεμέας ἢ τῆς 'Ολυμπίας, εἶχαν θεσπιστεῖ γιά τήν τιμή, δόξα, μνήμη ἑνός νεκροῦ ἥρωα. Οἱ 'Ολυμπιακοί μάλιστα, γιά τόν 'Ηρακλῆ τόν ἴδιο πού τούς ἀρχισε, γιά, ἄς ποῦμε, τόν Πέλοπα, ἢ τόν Ταραξίππο, κάποιον νεκρό ἥρωα. Οἱ ἀγῶνες ἦταν ἱεροί. 'Απαγορεύονταν αὐστηρά ἡ σπείλωσή τους μέ ὁτιδήποτε ξένο. 'Εθνικισμοί, σιγάζανε. 'Όλοι οἱ ἀθλητές τιμοῦσαν ἕναν συμβολικό ἥρωα: Τελικά ὅλοι οἱ ἀγῶνες εἶχαν τό χαρακτήρα ἑνός ἀγῶνα ἐναντίον τῆς φθορᾶς, τοῦ θανάτου, πού συμβόλιζε ὁ 'Ηρακλῆς, ὁ ἐχθρός του γήρατος, ἡ ἐνσάρκωση τοῦ σφρίγγους.

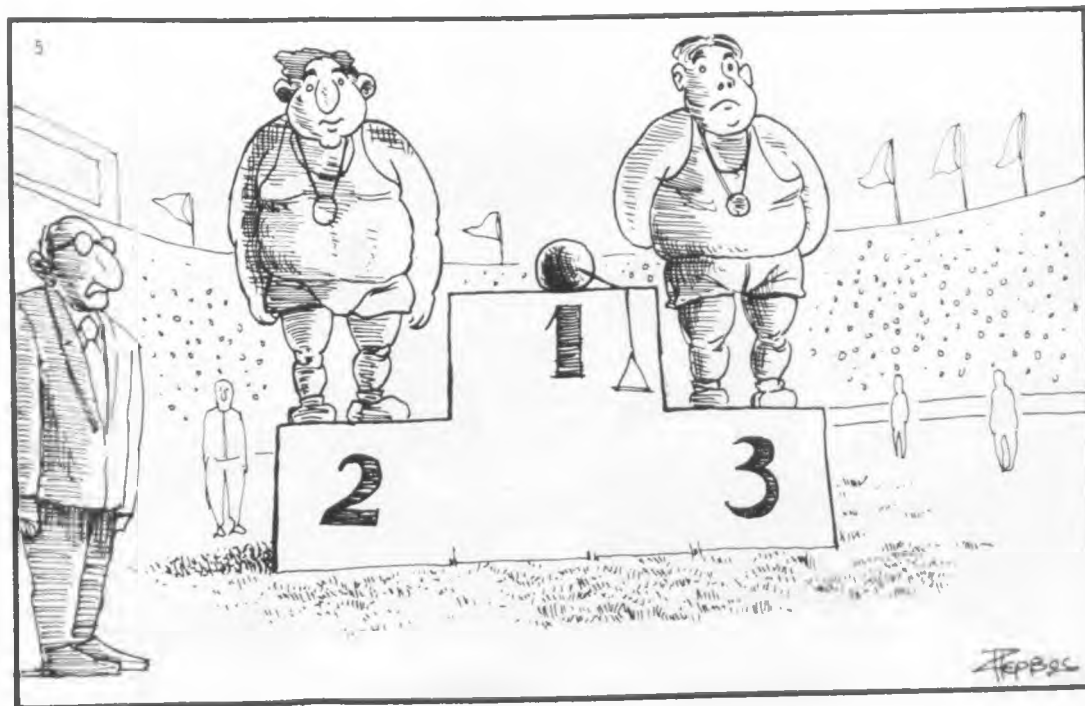
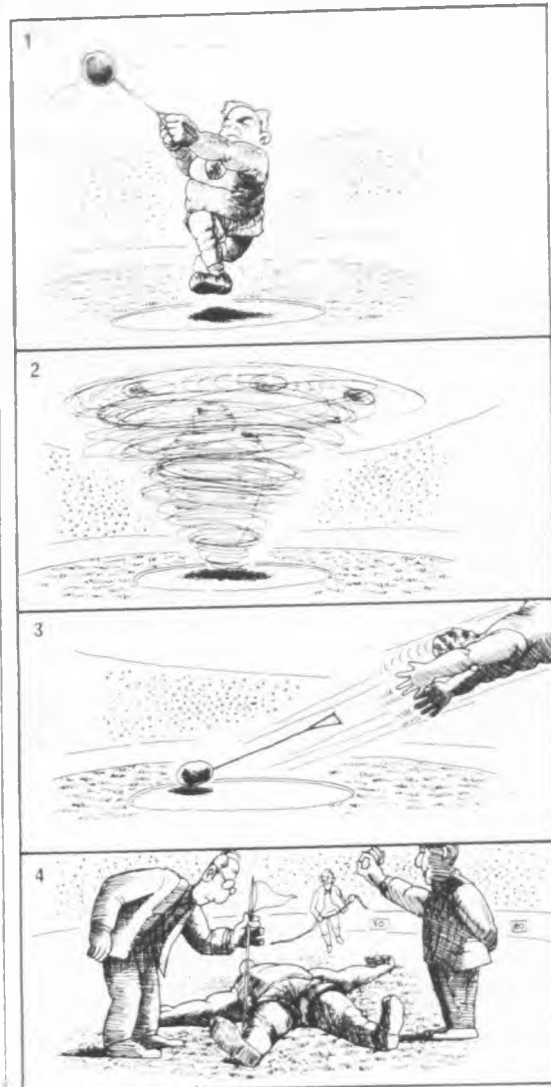
Δέν ἔχετε παρά νά παραβάλλετε τί κατάντησαν σήμερα: 'Ενας στίβος ἐθνικῆς προπαγάνδας καί πολιτικῆς δημαγωγίας. Καμιά σχέση μέ τό τί ἦταν. Μιά ἐπίδειξη δύναμης, πλούτου, τεχνικῆς. 'Ο ἀπώτερος σκοπός, λησμονημένος.

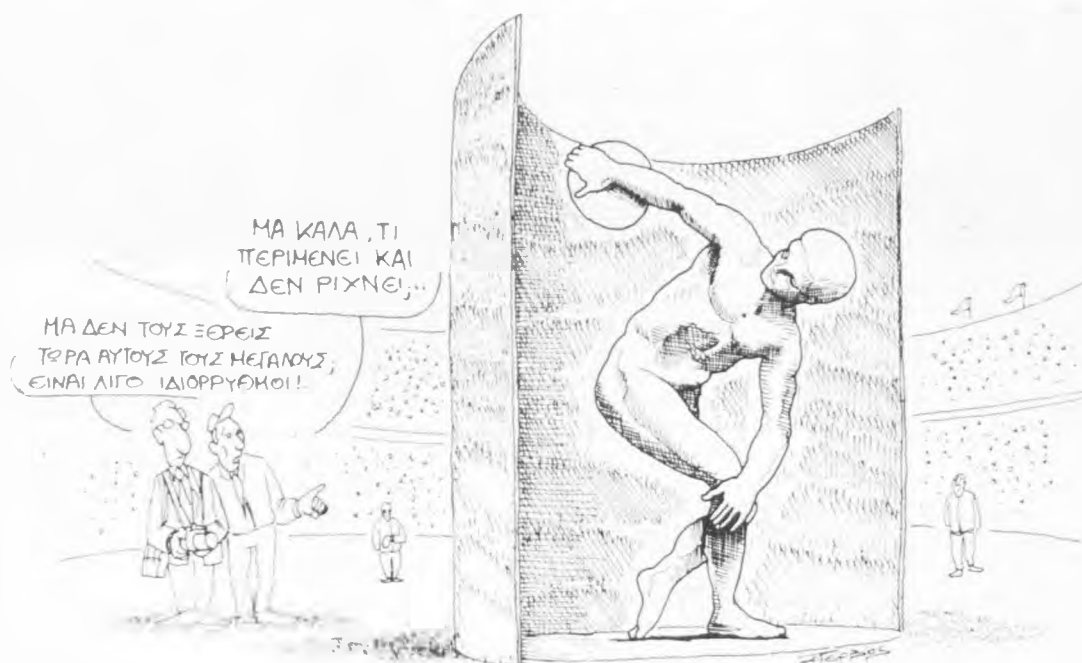
Λοιπόν τί θά γίνει μέ αὐτούς τούς «'Ολυμπιακούς» ὅπως εἶναι σήμερα; Προτείνω νά τούς ἀφαιρεθεῖ τ' ὄνομα 'Ολυμπιακοί, ἀπό τήν 'Ελληνική Κυβέρνηση, μέ λαϊκό ψήφισμα. Νά

γίνει διαμαρτυρία στά 'Ηνωμένα 'Εθνη καί τήν Οὐνέσκο. Στήν ΕΟΚ στό ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ καί στήν 'Επιτροπή τῶν 'Ολυμπιακῶν.

Στή θέση τους νά μποῦν συμβολικοί 'Ολυμπιακοί ἀγῶνες πού θά θεσπίσουν μιά νέα περίοδο ὅπου οἱ ἀθλητές θά ἀγωνίζονται γιά τόν νεκρό ἥρωα: τόν 'Ηρακλῆ καί ὅ,τι ἀντιπροσωπεύει. Καί ν' ἀναπαραχθοῦν οἱ ἀγῶνες ἀρχαιολογικά, μέ ἀρματοδρομίες, πάλη, δέκαθλο, ἀκριβῶς ὅπως ἦταν, μέ συμβολικούς ἀντιπροσώπους τῶν ἐθνῶν. Καί ἂν ἀρνηθοῦν αὐτή τήν πρόταση τά 'Ηνωμένα 'Εθνη, νά τούς κρατήσουμε Πανελλήνιους, στήν 'Ολυμπία, μέ ὅσους ξένους δέχονται νά συμμετάσχουν, προσωπικά ὡς ὁμάδες κι ὅχι ὡς ἔθνη ὑπό ὀρισμένους ὁρους: Νά φέρουν τά ὑλικά τους, νά πληρώσουν τά ἐξοδά τους κ.τ.λ. Καί νά ἀρνηθοῦμε ἐντελῶς νά ἀναγνωρίσουμε τήν ὀνομασία 'Ολυμπιακοί, στίς βάρβαρες συναντήσεις πού φέρνουν σήμερα ἀκόμα αὐτό τό ὄνομα, ὅπου ὁ σκοπός ἔχει λησμηνηθεῖ καί μόνο τά μέσα προβάλλονται μέ κραυγαλέο τρόπο. 'Ας ὀνομαστοῦν αὐτοί οἱ ἀγῶνες Παγκόσμιοι, Διεθνεῖς, ὁτιδήποτε, ἀλλά ὅχι «'Ολυμπιακοί».

Νάνος Βαλαωρίτης

Από τόν Διαγόρα στον Δάρρα

ΨΗΛΟΤΕΡΑ, γρηγορότερα, δυνατότερα. Στόν υπερθετικό βαθμό αυτών των επιθέτων, βρίσκεται η γενεσιουργός αιτία της εξαθλίωσης του αθλητισμού, των μηχανών παραγωγής πρωταθλητών, πού αναπόφευκτα συνοδεύονται από τὰ εκατομμύρια των σπόνσορς και τούς υλικούς και ήθικούς θανάτους πού ακολουθούν μιά βραχύβια πορεία στόν κόσμο των αναβολικών.

Είναι τουλάχιστον ανεύθυνο νά μιλά κάποιος σήμερα γιά δόξα της συμμετοχής κι όχι της πρωτιάς. Από τὰ βάθη των αιώνων ο πρωταθλητής ήταν ο τιμημένος. Κανείς, παρά μόνο οί μελογράφοι, ανόητα, έγραφαν γιά τούς συμμετέχοντες. Τά τείχη των πόλεων γκρεμίζονταν αποκλειστικά και μόνο γιά τούς πρωταθλητές, ενώ οί γονείς «πέθαιναν» από τήν υπερβολική συγκίνηση μόλις ο γιός-πρωταθλητής, επέστρεφε διαφνοστεφανωμένος, στή μητέρα-πόλη.

Δέν είναι τυχαίο ότι από τόν πατέρα-Διαγόρα φθάσαμε στόν πατέρα-Δάρρα. Οί γονείς πού πρεσάρουν ανελέητα τὰ παιδιά τους, στήν πιό άθώα ηλικία όταν ο ψυχικός τους κόσμος είναι ακόμη «tabula rasa» είναι ένα χτυπητό παράδειγμα της δίψας γιά διάκριση, γιά πρωταθλητισμό.

Κι όταν οί σωματικές δυνατότητες των νεαρών έκκολαπτόμενων «πρώτων» φθάσουν στό μάξιμουμ, αρχίζει ο πόλεμος των αναβολικών και βλέπουμε πανέμορφες κολυμβήτριες, γυμνάστριες, νά εμφανίζονται ξαφνικά μέ μουστάκι πού θά τό ζήλευαν κι οί ήρωες του '21. Νεαροί μέ τό μέλλον διάπλοτο μπροστά τους, εμφανίζονται σάν κομήτες στόν κόσμο των ρεκόρ γιά νά χαθούν τήν επόμενη χρονιά στά κιτάπια της άθλητικής ιστορίας.

Αμέτρητα τὰ έπώνυμα παραδείγματα πού θά μπορούσαν ν' αναφερθούν. Πολλές φορές ή κατάληξη είναι ο θάνατος. Γιατί ή αλόγιστη χρήση όρμονων αλλάζει τό μεταβολισμό του ατόμου, μέ αναπόφευκτο αποτέλεσμα τήν καρκινογένεση.

Και ή Ελλάδα, τήν ίδια στιγμή πού όλοι οί μεγαλοπαράγοντες πολιτικής κι αθλητισμού κό-

πτονται γιά τήν άθλητική ιδέα και τήν επιστροφή της στήν Ίερά Άλτι της Όλυμπίας, έχει τὰ δικά της θύματα στό βωμό της διαφήμισης, της προβολής, του πρωταθλητισμού, απόδειξης ίκανού κυβερνητικού έργου, ανεξάρτητα μέ τή μπλέ, κόκκινη ή πράσινη απόχρωση του κυβερνήτορος.

Κανείς δέν ξέχασε τό θάνατο του 35χρονου Καβαλιώτη δισκοβόλου Κυριάκου Δαβιτζόγλου. Γενεσιουργός αιτία του από καρκίνο θανάτου του, ή υπερβολική χρήση αναβολικών, τόλμησαν νά ψιθυρίσουν κάποιοι γνωστοί του.

Τώρα, μόλις λίγες βδομάδες πρίν τήν έναρξη της σημερινής Όλυμπιάδας, οί Έλληνες, φοβούμενοι τό αντίστοιγκ κοντρόλ των Άμερικάνων αποκάλυψαν ότι οί Δελφιώτης, Ίερισιώτης και Ζαρζαβατισίδης αποδεδειγμένα, έκαναν χρήση αναβολικών ουσιών. Ένώ ή Σουλτάνα Σαρούδη κόπηκε χωρίς ν' αναφερθεί ή πραγματική αιτία του αποκλεισμού της, πού δέν πρέπει νά διέφερε από αυτήν των τριών πρωταθλητών.

Τά μεγάλα θύματα της όλης ιστορίας είναι οί άθλητές. Έξαναγκασμένοι από τή δομή και τή φύση του σύγχρονου άθλητικού συστήματος, εγκαταλείπουν από τήν προεφηβική ηλικία τίς χαρές της ζωής γιά νά επιδοθούν στό κυνήγι των βαθμών και των ρεκόρ, θυσιάζοντας κάθε ζωντανή έκφραση της λίμπιντο. Κι όταν οί μύες φορτισθούν υπέρμετρα, αλλά οί απαιτήσεις του κοινωνικού περιβάλλοντος και του κοινού εξακολουθούν νά υπάρχουν αυξανόμενες, έρχεται ή όδός των αναβολικών.

Άν δέν ανακαλυφθεί ή χρήση τους από τόν άθλητή ο δρόμος του είναι δόξα και μετά θάνατος άργός ή γρήγορος. Άν άποκαλυφθεί, ή κοινωνική προσβολή του στιγματισμένου, του ντοπαρισμένου, ίσοδυναμεί μέ γρηγορότερο θάνατο.

Κατά τ' άλλα, τὰ οικόπεδα της περιοχής γύρω από τήν Όλυμπία, αρχίζουν ήδη νά γίνονται χρυσωρυχεία γιά τούς ιδιοκτήτες τους...

Κ. Βερ.

Ας κάνουν κι αλλιώς...

ΟΛΟΙ ΟΙ ΦΙΛΟΙ του βόλλει, θαύμασαν στήν Όλυμπιάδα του '76, τή φοβερή τότε πολωνική ομάδα, πού κέρδισε μέ χαρακτηριστική άνεση τίς μεγάλες δυνάμεις του σπόρ. Προπονητής ήταν ο σημερινός τεχνικός της Έθνικής ομάδας, ο Γιέρζυ Βέλτσ.

Τό έντυπωσιακό αυτό της ομάδας δέν είναι ή κατάκτηση του χρυσού μετάλλιου. Είναι τό γεγονός, ότι από τή βασική εξέδα, μόνον ένας συνέχισε μετά τό '76 ν' αγωνίζεται. Οί υπόλοιποι διαλύθηκαν από τραυματισμούς, πού καθαρά προήλθαν από τήν υπερβολική προπόνηση πού διέλυσε τήν ευαίσθητη ισορροπία ανταγωνιστών και συναγωνιστών μυώνων.

Οί Έλληνες άθλητές βέβαια, δέν προπονούνται όπως οί στρατιωτικοί-άθλητές Πολωνοί. Όμως τά προνόμια της ύπηρεσίας σέ κάποια σώματα ασφαλείας, κάποια άργομισθία δηλαδή, αναγκάζει τό Στέλιο Καζάξη, άρχηγό της Έθνικής νά εξακολουθεί τήν εξαντλητική προπόνηση άν και τό καλό άριστερό του χέρι, έχει ένα βαθούλωμα, πού χωράει άνετα ένα αυγό, αντίστοιχα όπως συνέβη μέ τούς Άνατολικοευρωπαίους συναθλητές του.

Όταν τόλμησε νά διανοηθεί κάποια ελάττωση της προσπάθειάς του, ή επίσημη άπάντηση, προερχόμενη μάλιστα από πρώην συναθλητή του ήταν:

«Ή θά κάνεις ό,τι σου λέμε, ή θά πάρεις μετάθεση γιά τόν Έβρο».

Όπως αντίστοιχα ειπαν στό Μυστακίδη:

«Θανάτη άν δέν συμφωνείς, νά ύπηρετήσεις στή Λήμνο».

Αυτοί βέβαια συμφώνησαν. Ο Μιχάλης Κολιόπουλος πού διαφώνησε, βρέθηκε ξαφνικά μέ τή μετάθεση γιά κάποια ύπηρεσία του Λιμενικού στή Νάξο.

Άρχαίο πνεύμα, αθάνατο.

Κ. Βερ.

Αθλητές και γκάνγκστερ

ΠΑΩΣΑΝ τὰ μέλη του συνδέσμου Έλλήνων προπονητών μπάσκετ όταν σέ διάλεξη του περασμένου Μάρτη αντί ν' ακούσουν από τό Γιουγκοσλάβο προπονητή Άζα Νικολιτς, ν' αναλύει επιθετικά κι άμυντικά συστήματα, έμαθαν τίς έξής διαπιστώσεις του:

«Όσο κι άν φαίνεται παράξενο, ο ήγέτης μιάς μεγάλης ομάδας ελάχιστα διαφέρει στόν ψυχικό του κόσμο από τόν άρχηγό-γκστερ σέ μιά μεγάλη συμμορία. Μιά σειρά από έμπεριστατωμένα τέστ ψυχολόγων μέ έρωτήματα και έρευνες γύρω από τήν παιδική και τήν εφηβική ηλικία μεγάλων ηγετών του συνδικάτου της Μαρίας και υπεράσων του μπάσκετ απέδειξαν ότι:

Άν ο Άλ Καπόνε είχε τό ύψος και τὰ σωματικά προσόντα του Τσάσιτς θά μπορούσε κάλλιστα νά ήταν άρχηγός της Έθνικής Γιουγκοσλαβίας. Ο δέ Τσάσιτς άν αντί γιά μπάσκετ αποφάσιζε νά παίξει μέ ληστείες τραπεζών θά ήταν σιβαστός σ' όλο τόν υπόκοσμο της Νέας Υόρκης.

Έξω από τό γήπεδο είναι θαυμάσιος άνθρωπος, όμως τή στιγμή πού επιτίθεται στό αντίπαλο καλάθι, έχει τή δεύτερη όψη μιάς διχασμένης προσωπικότητας».

Κ. Βερ.

Γιά τούς 'Ολυμπιακούς έναντίον τῶν 'Ολυμπιακῶν 'Αγώνων

ΕΙΜΑΙ ΚΑΙ έναντίον καί υπέρ τῶν 'Ολυμπιακῶν.

'Εναντίον γιά τήν κατάντια τους — γιά τόν σκοτεινό καί ἀδυσώπητο χαρακτήρα υπερίσχυσης καί ἐπίδειξης δυνάμεως πού ἔχουν κατακτήσει, μεταξύ δυό υπερδυνάμεων πού μοιράζονται ὅλα τά χρυσά μετάλλια χάρις στά τεράστια μέσα τους. 'Εναντίον τῆς ἐμπορικότητας τους, τῆς διαφήμισης ὅχι μόνο εἰδῶν σπόρ, ἀλλά τελικά καί ἄλλων εἰδῶν πού χρηματοδοτοῦν τά ρεπορτάζ. 'Εναντίον τῆς προώθησης ἐνός κακῶς ἐννοούμενου ἐθνικισμοῦ.

Εἶμαι υπέρ — τῆς εὐγενοῦς ἀμιλλας, τοῦ ἱεροῦ καί συμβολικοῦ χαρακτήρα, τῆς ἰδέας ὅτι γίνεται μιά προσπάθεια γιά νά κατακτηθεῖ ἕνα ἔπαθλο — κι ὅτι τιμᾶται κάτι. 'Αλλά τί; Στούς ὀμηρικούς ἀγῶνες τιμήθηκε ὁ νεκρός Πάτροκλος. 'Η προσπάθεια τῶν ἀθλητῶν ἦταν νά ὑπογραμμίσουν, νά ἐντείνουν, νά ὑποδαυλίσουν τή ζωή, τό σφρίγος, τήν ἐνέργεια, σέ ἀντίθεση μέ τήν ἀκίνησία, τήν ἀδυναμία, τήν ἀπουσία τοῦ νεκροῦ. 'Ηταν ἕνας ἀγῶνας μέ τό θάνατο σέ τελευταία ἀνάλυση. Μιά κατάφαση ζωῆς. 'Ο ἴδιος ὁ νεκρός λάμβανε χώραν ἐφόσον ὁ ἕνας ἀθλητής, καί ὁ ἄλλος, πάλευαν μέ τό νεκρό, συμβολικά, καταλύοντας ἔτσι τήν ἀλλοτριότητά του. Δίνοντάς του ἀκόμα μιά εὐκαιρία ζωῆς.

Οἱ ἀγῶνες, οἱ ἀρχαῖοι ἐλληνικοί, εἶχαν ὅλοι αὐτόν τόν πένθιμο χαρακτήρα, εἴτε ἦταν οἱ 'Ισθμιοί, εἴτε οἱ Πύθιοι, εἴτε τῆς Νεμέας ἢ τῆς 'Ολυμπίας, εἶχαν θεσπιστεῖ γιά τήν τιμή, δόξα, μνήμη ἐνός νεκροῦ ἥρωα. Οἱ 'Ολυμπιακοί μάλιστα, γιά τόν 'Ηρακλῆ τόν ἴδιο πού τούς ἀρχισε, γιά, ἄς ποῦμε, τόν Πέλοπα, ἢ τόν Ταραξίππο, κάποιον νεκρό ἥρωα. Οἱ ἀγῶνες ἦταν ἱεροί. 'Απαγορεύονταν αὐστηρά ἡ σπίλωση τους μέ ὀτιδήποτε ξένο. 'Εθνικισμοί, σιγάζανε. 'Όλοι οἱ ἀθλητές τιμοῦσαν ἕναν συμβολικό ἥρωα: Τελικά ὅλοι οἱ ἀγῶνες εἶχαν τό χαρακτήρα ἐνός ἀγῶνα ἐναντίον τῆς φθορᾶς, τοῦ θανάτου, πού συμβόλιζε ὁ 'Ηρακλῆς, ὁ ἐχθρός του γήρατος, ἡ ἐνσάρκωση τοῦ σφρίγγους.

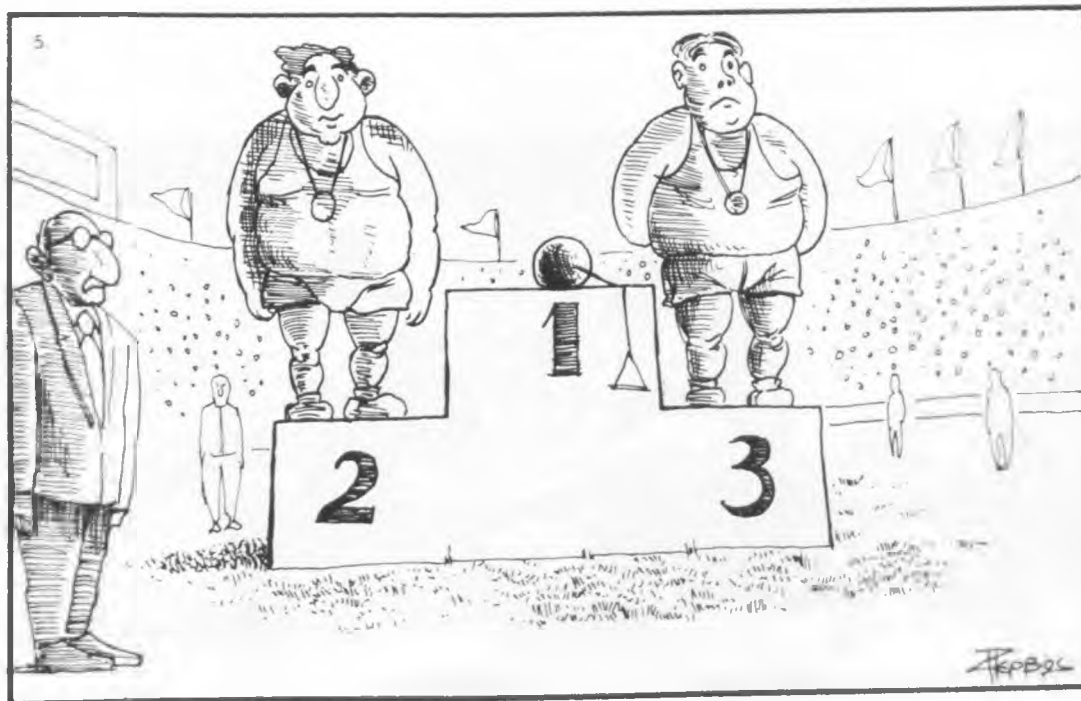
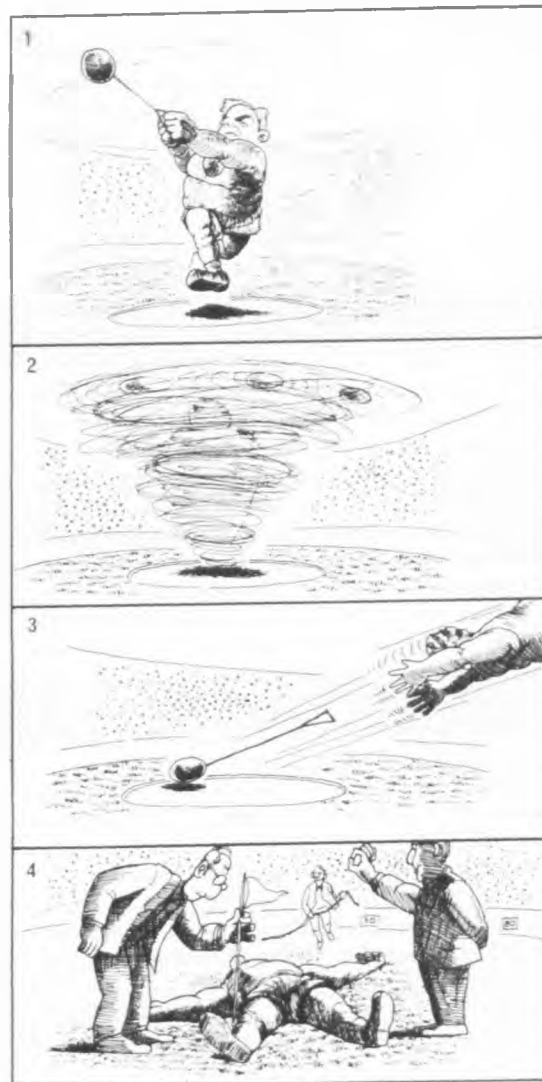
Δέν ἔχετε παρά νά παραβάλλετε τί κατάντησαν σήμερα: 'Ενας στίβος ἐθνικῆς προπαγάνδας καί πολιτικῆς δημαγωγίας. Καμιά σχέση μέ τό τί ἦταν. Μιά ἐπίδειξη δύναμης, πλούτου, τεχνικῆς. 'Ο ἀπώτερος σκοπός, λησμονημένος.

Λοιπόν τί θά γίνει μέ αὐτούς τούς «'Ολυμπιακούς» ὅπως εἶναι σήμερα; Προτείνω νά τούς ἀφαιρεθεῖ τ' ὄνομα 'Ολυμπιακοί, ἀπό τήν 'Ελληνική Κυβέρνηση, μέ λαϊκό ψήφισμα. Νά

γίνει διαμαρτυρία στά 'Ηνωμένα 'Εθνη καί τήν Οὐνέσκο. Στήν ΕΟΚ στό ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ καί στήν 'Επιτροπή τῶν 'Ολυμπιακῶν.

Στή θέση τους νά μποῦν συμβολικοί 'Ολυμπιακοί ἀγῶνες πού θά θεσπίσουν μιά νέα περίοδο ὅπου οἱ ἀθλητές θά ἀγωνίζονται γιά τόν νεκρό ἥρωα: τόν 'Ηρακλῆ καί ὅ,τι ἀντιπροσωπεύει. Καί ν' ἀναπαραχθοῦν οἱ ἀγῶνες ἀρχαιολογικά, μέ ἀρματοδρομίες, πάλη, δέκαθλο, ἀκριβῶς ὅπως ἦταν, μέ συμβολικούς ἀντιπροσώπους τῶν ἐθνῶν. Καί ἂν ἀρνηθοῦν αὐτή τήν πρόταση τά 'Ηνωμένα 'Εθνη, νά τούς κρατήσουμε Πανελλήνιους, στήν 'Ολυμπία, μέ ὅσους ξένους δέχονται νά συμμετάσχουν, προσωπικά ὡς ὁμάδες κι ὅχι ὡς ἔθνη ὑπό ὀρισμένους ὁρους: Νά φέρουν τά ὕλικά τους, νά πληρώσουν τά ἐξοδά τους κ.τ.λ. Καί νά ἀρνηθοῦμε ἐντελῶς νά ἀναγνωρίσουμε τήν ὀνομασία 'Ολυμπιακοί, στίς βάρβαρες συναντήσεις πού φέρνουν σήμερα ἀκόμα αὐτό τό ὄνομα, ὅπου ὁ σκοπός ἔχει λησμηνηθεῖ καί μόνο τά μέσα προβάλλονται μέ κραυγαλέο τρόπο. 'Ας ὀνομαστοῦν αὐτοί οἱ ἀγῶνες Παγκόσμιοι, Διεθνείς, ὀτιδήποτε, ἀλλά ὅχι «'Ολυμπιακοί».

Νάνος Βαλαωρίτης

Πολύ άκούγεται τό όνομα του «άναβιωτή» των 'Ολυμπιακών 'Αγώνων βαρώνου ντέ Κουμπερτέν. Όχι μόνο γιατί γίνονται αυτές τίς μέρες οί άγώνες του Λός 'Αντζέλες, αλλά και γιατί δέν έχει πάψει νά ψιθυρίζεται τό θέμα της «έπιστροφής στην 'Ολυμπία». Μιά προσεκτικότερη ματιά στό τί πραγματικά ήταν ό βαρώνος, και ποιές απόψεις είχε γιά τον άθλητισμό, ίσως κάνει προσεκτικότερους όσους βιάστηκαν νά βαφτίσουν « Έλληνα ντέ Κουμπερτέν» τόν Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

ΣΚΟΠΟΣ ΑΥΤΟΥ του κειμένου είναι νά φρεσκάρει τή μνήμη όλων αυτών των κολάκων του «δημοκρατικού άθλητισμού» και των ύποστηρικτών του «καλού βαρώνου ντέ Κουμπερτέν, του προοδευτικού και φιλελεύθερου». 'Ο Κουμπερτέν συνεργάστηκε απλά και καθαρά στην έγκατάσταση και σταθεροποίηση του φασιστικού χιτλερικού καθεστώτος, έγγυώμενος (και μαζί μ' αυτόν όλη ή Διεθνής 'Ολυμπιακή 'Επιτροπή της έποχής) τούς 'Ολυμπιακούς άγώνες του 1936.

Όλος ό κόσμος γνώριζε τό πολιτικό σύστημα πού έγκαθίδρυσε στη Γερμανία ό Χίτλερ, ιδιαίτερα στό χώρο του άθλητισμού. Ποτέ ό Κουμπερτέν δέν καταδίκασε τό φασισμό, έντελώς τό αντίθετο. Τά γεγονότα είναι γνωστά στον άθλητικό κόσμο της έποχής.

Οί άγώνες του 1936 έπρόκειτο νά γίνουν ένα θαυμάσιο όχημα της ναζιστικής προπαγάνδας. Μιά άτμόσφαιρα ευφορίας βασιλεύε στο Βερολίνο, όπου ό άγκυλωτός σταυρός ήταν πανταχού παρών: διακοσμούσε όλα τά σπίτια, όλους τούς δρόμους δίχως νά ξεχνάμε και τά κοντάρια πού υψώνονταν οί σημαίες των νικητών.

Είχαν παρθεί τά πρώτα μεγάλα άστυνομικά μέτρα της ολυμπιακής ιστορίας: ή πόλη είχε χωριστεί σε άστυνομικά τετράγωνα και είχε έκδοθει ένα βιβλίο πού περιείχε τήν περιγραφή χίλιων πιθανών ταραχοποιών, μέ φωτογραφίες και δακτυλικά άποτυπώματα.

Όλα αυτά ήταν ή λογική κατάληξη μιās πολιτικής πού τέθηκε σ' έφαρμογή από τή στιγμή της άνόδου του Χίτλερ, και κανείς σ' όλο τόν κόσμο δέν μπορεί νά τήν άγνοούσε.

Άκριβώς μετά τήν άναρρίχηση του Χίτλερ στην έξουσία εξαγγέληκε ένας μεγάλος άντι-έβραϊκός νόμος. Στά 1933 όργανώθηκε ένα έθνικό μπουκότας κατά των έβραίων έμπόρων. Στη συνέχεια, οί «μη άρειοι» διώχτηκαν άπ' τόν δημόσιο τομέα, κατόπιν άποκλείστηκαν άπ' τά

έλεύθερα επαγγέλματα, όπως τά νομικά και ή ιατρική. Δημοσιεύτηκαν νόμοι κατά των μικτών γάμων και ξεκίνησε μιá έκστρατεία δήμευσης περιουσιών. Οί νόμοι της Νυρεμβέργης τό 1935 στέρησαν τούς Έβραίους και τούς άπογόνους τους άπ' τήν γερμανική έθνικότητα και τά πολιτικά δικαιώματα.

Ό άντισιμιτισμός ήταν γενικός και συμπεριλάμβανε τό θεσμό του άθλητισμού. Τόν 'Απρίλιο του 1933, μέ τήν ευκαιρία του έθνικού μπουκότας στό έμπόριο, ή όμοσπονδία της πυγμαχίας άνακοίνωσε ότι δέν θά επέτρεπε πλέον πυγμάχους ή διαιτητές Έβραίους. 'Ο καινούριος ύπουργός Παιδείας, τόν ίδιο χρόνο, απέκλειε τούς Έβραίους άπ' τίς όργανώσεις νεολαίας και τούς άπαγόρευε νά μπαίνουν σε γήπεδα και άθλητικές εγκαταστάσεις. Λίγο καιρό μετά, διαλύθηκαν τό προσκοπικό κίνημα και οί λέσχες «Μακαβίος» (έβραϊκή άθλητική όργάνωση) και άπαγορεύτηκε στους Έβραίους νά συμμετέχουν σε άγώνες μέ «άρειους» ή σε άγώνες στό έξωτερικό. (Στήν άρχή του 1935, άπαγορεύτηκαν όλες οί ιδιωτικές ή δημόσιες άθλητικές δραστηριότητες στους Έβραίους).

Πρίν τήν εξαγγελία αυτών των ρατσιστικών νόμων υπήρχαν σχεδόν 40.000 Έβραίοι (λιγότερο άπ' τό 1% του συνολικού πληθυσμού) σε 250 σωματεία στη Γερμανία. Αυτοί οί αριθμοί δέν συμπεριλαμβάνουν τούς Γερμανούς πού γεννήθηκαν άπό μικτούς γάμους και ήταν έγγεγραμμένοι σε μη έβραϊκά σωματεία.

Μέσα σε δύο λοιπόν χρόνια, όλοι οί άθλητές, μαζί και μεγάλοι πρωταθλητές άπομακρύνθηκαν άπ' τούς άγώνες. Πράγμα πού τουλάχιστον συγκρουόταν μέ τήν ολυμπιακή νομοθεσία... φαινομενικά τουλάχιστον, γιατί αυτή τήν έποχή ύποστήριζαν, όπως γράφει ό Κάρλ Ντίεμ, συνδιοργανωτής των άγώνων του Βερολίνου, ότι οί 'Ολυμπιακοί άγώνες ήταν άνοιχτοί «σε όλους τούς λαούς της γής, μέ τήν έντελώς φυσική

έπιφύλαξη νά άνήκουν στον κύκλο του δυτικού πολιτισμού». Συνεπώς, όχι στους έβραίους! Πράγμα πού δέν διέψευδε ό Κουμπερτέν πού έξύμνησε στό λόγο του στο Βερολίνο τόν «μεγαλοφυή και ένθουσιώδη του φίλο Κάρλ Ντίεμ» και πού έγραψε ότι «ό έθνικός χαρακτηρισμός ύπάρχει ήδη κατά κάποιο τρόπο στό χάρτη της άναβίωσης των 'Ολυμπιάδων. Λέγεται εκεί ότι κάθε χώρα δέν μπορεί νά εκπροσωπείται παρά άπό όμοεθνείς, όμοεθνείς έκ γενετής και μέ γέννηση κανονικά πολιτογραφημένη. Δέν άρκει ούτε ή ισόβια παραμονή σε μιá χώρα. Πρέπει νά μπορεί κανείς νά επικαλείται τή σημαία γιά τήν όποία άγωνίζεται».

Έξάλλου, ό δρ. Τέοντορ Λέβαλντ, πρόεδρος της γερμανικής ολυμπιακής έπιτροπής άντικαταστάθηκε άπ' τόν λοχαγό Χάινς φόν Τσάμερ. Είχαν άνακαλύψει μόλις ότι ή γιαγιά του ήταν Έβραία.

Έτσι πολλοί Έβραίοι άθλητές διώχτηκαν άπ' τή Γερμανία.

Στή Μεγάλη Βρετανία, όπως και σ' άλλες χώρες υπήρξαν μερικές άντιδράσεις κατά της συμμετοχής στους 'Ολυμπιακούς άγώνες του 1936... αλλά έμειναν πρακτικά χωρίς συνέχεια, σ' αυτή τήν έποχή πού ό Τσώρτσιλ έπαινούσε τόν Μουσολίνι και τόν Χίτλερ, δηλώνοντας ότι τούς προτιμά άπ' τόν κομμουνισμό.

Στή Γαλλία, παρά τό ότι τό Λαϊκό μέτωπο ήταν στην έξουσία, προβλήθηκαν λόγοι της τελευταίας στιγμής γιά τή συμμετοχή στους άγώνες. 'Ο πρόεδρος Μπλούμ δικαιολογούσε τά πάντα μέ τήν άντιστοιχία της προσεχούς γερμανικής παρουσίας στην Παγκόσμια Έκθεση του 1937 στό Παρίσι.

Τόν Νοέμβριο του 1933, ή Έρασιτεχνική 'Αθλητική Ένωση των ΗΠΑ άποφάσισε τό μπουκότας των άγώνων του Βερολίνου.

Τόν επόμενο χρόνο, τό 1934, ή Γερμανική ολυμπιακή έπιτροπή άνάγγειλε έπίσημα ότι εί-

χαν προεπιλεγεί 21 Έβραίοι αθλητές. Αντίθετα, κανένας επίσημος προσκεκλημένος των αγώνων δεν ήταν Έβραιος.

Η ήγεςία του αμερικανικού αθλητισμού σέ επίσκεψη έρευνας στη Γερμανία, εξέφρασε την απόλυτη πεποίθησή της για την έντιμότητα της γερμανικής κυβέρνησης. «Ανάμεσα σ' αυτά τά άχρεϊά σκυλιά ό Έϊβερυ Μπραντέιτς, μελλοντικός πρόεδρος της Δ.Ο.Ε. και ό στρατηγός Σέρινγκ, μέλος τότε της Δ.Ο.Ε. πού δήλωνε τόν 'Οκτώβρη 1935: «Πήγα στη Γερμανία μέ τό σκοπό νά γνωρίσω τουλάχιστον ένα Έβραϊο στη γερμανική ολυμπιακή έπιτροπή και πιστεύω ότι ή εργασία μου έχει τελειώσει». Καί συνέχισε: «Ποτέ δέν ύπήρξαν Έβραίοι αθλητές μεγάλης δξίας σ' όλόκληρη την ιστορία».

Στό ίδιο ύφος, ό Φρέντερικ Ράμπιεν, γραμματέας της αμερικάνικης ολυμπιακής έπιτροπής έπιβεβαίωσε την έπομένη τίς δηλώσεις του Σέρινγκ: «Οί Γερμανοί δέν πρόκειται νά κάνουν διακρίσεις κατά των Έβραίων στους άγώνες έπιλογής. Οί Έβραίοι αποκλείονται έπειδή δέν είναι άρκετά καλοί. Διότι δέν ύπάρχει ούτε μία ντουζίνα Έβραίοι σ' όλο τόν κόσμο μέ ολυμπιακή κλάση». (23 'Οκτ. 1935).

Η συγκέντρωση 500.000 ύπογραφών προκάλεσε μία μεγάλη διαδήλωση στό Μάντισον Σκουαίρ Γκάρντεν, στίς 3 Δεκεμβρίου κατά της συμμετοχής στους άγώνες.

Γιά νά άπαντήσει σ' αυτές τίς κινητοποιήσεις, ή Άμερικάνικη ολυμπιακή έπιτροπή δημοσίευσε ένα λίβελλο: «Κόκκινοι και Κομμουνιστές». Κατάλαβαμε! Οί ήγέτες της Έρασιτεχνικής Άθλητικής Ένωσης των ΗΠΑ πού διαφωνούσαν μέ τή συμμετοχή στους άγώνες του Βερολίνου άπομακρύνθηκαν και άντικαταστάθηκαν άπ' τόν Έϊβερυ Μπραντέιτς. Οί Όλυμπιακοί άγώνες μπόρεσαν έτσι νά διεξαχθούν σύμφωνα μέ τή ναζιστική τάξη.

Ό δρκος των αθλητών πού έδωσε ό Ρούντολφ Ίσμαϊρ, γερμανός πρωταθλητής στά βάρη, έγινε κάτω άπ' την ολυμπιακή σημαία σύμφωνα μέ τό πρωτόκολλο, αλλά και ύπό τή σκέπη του άγκυλωτού σταυρού.

Όλα αυτά πού προηγήθηκαν άπ' τούς άγώνες του Βερολίνου δημοσιεύονταν στην πρώτη σελίδα όλων των έφημερίδων. Κανείς, και πολύ περισσότερο ό ντέ Κουμπερτέν, δέν μπορούσε νά άγνοεί τί συνέβαινε στη Γερμανία. Τό γεγονός ότι δέν διατύπωσε καμιά διαμαρτυρία όφείλεται στό ότι βρισκόταν στό πλευρό του χιτλερικού φασισμού, στό ότι ένέκρινε την τροπή πού έπαιρναν οί άγώνες, όπως άποδεικνύεται άπ' τά διάφορα μηνύματα πού μετέδωσε τό Ράδιο-Βερολίνο τό 1935 και τό 1936, καθώς και τά έγκώμια πού άπηύθυνε στον ίδιο τόν Χίτλερ και τό ναζιστικό καθεστώς: «Έχω την έντύπωση ότι όλόκληρη ή Γερμανία, άπό τόν άρχηγό της ως τόν πιο άπλό μαθητή, εύχεται θερμά νά γίνει ή γιορτή του 1936 μία άπ' τίς όμορφότερες πού έχει δεί ως τώρα ό κόσμος...»

Ό Κουμπερτέν έσβηνε όλες τίς προοδευτικές αντιδράσεις κατά της συμμετοχής στους άγώνες του Βερολίνου και έξυμνούσε τόν Χίτλερ, δηλώνοντας στό κλείσιμο των άγώνων: «Ό ολυμπισμός άνανέωσε τίς έκδηλώσεις του πνεύματος... Χρειάστηκε κουράγιο γιά νά άντιμετωπισθούν οί δυσκολίες, στίς όποιες ό Φύρερ άντέτεινε έξαρχής τό σύνθημα και τή θέληση: Wir wollen bauen (θέλωμε νά χτίσουμε), και γιά νά άντισταθούμε στίς ύπουλες και προδοτικές έπιθέσεις μέ τίς όποιες έπιχείρησαν έδώ κι εκεί νά καταστρέψουν τό οικοδόμημα πού ύψωνόταν...»

[άπόσπασμα άπό τό κείμενο του Bernar Yenan «Τά δύο πρόσωπα του φασισμού: Κουμπερτέν και Χίτλερ», πού δημοσιεύτηκε τόν Άπρίλιο 1977 στό γαλλικό περιοδικό «Quel Corps?»]

Κουμπερτέν και Χίτλερ

Τά δύο πρόσωπα του φασισμού

Ο ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

ΚΟΥΜΠΕΡΤΕΝ

«Όρισμένοι θεωρούν άδικη την άνισότητα των φυσικών συνθηκών. Είναι όμως άναπόφευκτη, πράγμα πού είναι έντελώς διαφορετικό».

«Η άνισότητα, πραγματικά, δέν εμφανίζεται μόνο σαν ένα κοινό τό όποιο δέν μπορεί νά τό έξουδετερώσει ό άνθρωπος, αλλά σαν έναν κακό χωρίς τό όποιο δέν θά μπορούσαμε νά ζήσουμε... Διότι οί άνακαλύψεις της έπιστήμης μās έδειξαν ότι κάθε ζωντανός όργανισμός ύπακούει στον ίδιο πολεμικό νόμο, άπ' όπου μοιραία προέρχεται ό νόμος της άνισότητας».

ΧΙΤΛΕΡ

«Η ρατσιστική θεωρία έχει θέση γιά την δξία των πρωτόγονων φυλών της ανθρωπότητας. Στην ούσία δέν θεωρεί σκοπό του κράτους παρά τή διατήρηση της ύπαρξης των ανθρωπίνων φυλών... Αυτή ή γνώση της δημιουργεί την ύποχρέωση, άκολουθώντας τόν αιώνα θέληση πού κυβερνά αυτό τόν κόσμο, νά εύνοεί την άνωτερότητα του καλύτερου και του ισχυρότερου, νά άπαιτεί την ύποταγή των κακών και των αδύνατων. Έπίσης έξυμνεί την άριστοκρατική άρχή της φύσης και πιστεύει την δξία αυτού του νόμου μέχρι τόν τελευταίο βαθμό της κλίμακας των δντων. Βλέπει όχι μόνο τή διαφορά δξίας μεταξύ φυλών αλλά και τή διαφορά δξίας των ατόμων».

Η ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ

ΚΟΥΜΠΕΡΤΕΝ

«Η πιο μεγάλη ύπηρεσία πού μπορεί νά προσφέρει ό άθλητισμός στη νεολαία είναι νά έμποδίσει την άλητεία της φαντασίας και νά τή διατηρήσει όχι στην άγνοια αλλά στην άδιαφορία άπέναντι στον κίνδυνο της πρώιμης ήδονοθηρίας».

«Η εύφορία των μυώνων ειρηνεύει τίς αισθήσεις όχι μόνο μέ την κούραση αλλά και μέ την ίκανοποίηση. Δέν περιορίζεται νά τίς έξουδετερώσει, τίς εύχαριστεί».

ΧΙΤΛΕΡ

«Ό νέος άνθρωπος πού ό άθλητισμός και ή γυμναστική τόν σκλήρηναν σαν σίδηρο ύφίσταται λιγότερο, άπ' αυτόν πού περιορίζεται στην πνευματική τροφή, την άνάγκη σεξουαλικής ίκανοποίησης».

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΚΟΥΜΠΕΡΤΕΝ

«Δέν είμαστε έκλεγμένοι (Σ.Σ.: έννοεί την Διεθνή Όλυμπιακή Έπιτροπή). Άνανεωνόμαστε μόνοι μας και ή ήττα μας είναι ισόβια. Χρειάζεται μήπως τίποτα περισσότερο γιά νά έξοργιστεί μία κοινή γνώμη πού όλο και περισσότερο συνηθίζει νά βλέπει την άρχή της έκλογής νά διευρύνει τή δύναμή της και νά θέτει λίγο-λίγο κάτω άπ' τό ζυγό της όλους τούς θεσμούς... Έχω μάθει πολλά πράγματα σ' αυτή τή χώρα, και μεταξύ άλλων ότι τό καλύτερο μέσο νά διατηρείς την έλευθερία και νά ύπηρετείς τή δημοκρατία δέν είναι πάντα νά έπαφίεσαι στίς εκλογές, αλλά άντίθετα νά συντηρείς, μέσα στον μεγάλο έκλογικό ώκεανό, νησίδες όπου μπορεί νά έξαφאלίζεται, σ' όρισμένες ειδικότητες, ή συνέχεια μιας άνεξάρτητης και σταθερής προσπάθειας».

ΧΙΤΛΕΡ

Οί άπόψεις του Χίτλερ γιά τή δημοκρατία θεωρούνται γνωστές.

Ο ΜΙΑΙΤΑΡΙΣΜΟΣ

ΚΟΥΜΠΕΡΤΕΝ

«Ό άθλητισμός είναι άπ' τά σημαντικότερα στοιχεία πού όδήγησαν στη νίκη» (Σ.Σ.: έννοεί τόν Α' Παγκόμιο Πόλεμο).

«Αυτόν τόν άθλητισμό όνειρεύονται όταν έδώ και τριάντα χρόνια έκλεινα μία συμφωνία μέ τόν Ζύλ Σιμόν (Σ.Σ. Ένας άπ' τούς σφαγείς της Κομμούνας) γιά την άθλητική άναβίωση της Γαλλίας... Η ιστορία θά σημειώσει αυτή την άνοδική πορεία πού επέτρεψε στη Δημοκρατία νά γράψει σέ σαράντα χρόνια την πιο θαυμαστή άποικιακή έποποιία και νά όδήγησει τή νεολαία διαμέσου των κινδύνων ενός πασιφισμού και μιας έλευθερίας τραβηγμένης στά άκρα, ως εκείνη την κινητοποίηση του Αύγουστου του 1914 πού παρέμεινε ένα άπ' τά ωραιότερα θεάματα πού πρόσφερε στον κόσμο ή δημοκρατία».

ΚΑΡΛ ΝΤΙΕΜ (συνεργάτης του Χίτλερ)

«Θά άποδείξω ότι ή ολυμπιακή προσπάθεια γεννήθηκε στον κόσμο μέ πολεμικό πνεύμα, και συνεπώς δέν μπορεί νά μένει ξένη σέ μία εποχή όπου οί λαοί ύπερασπίζονται τά ζωτικά τους δικαιώματα μέ τό όπλο στό χέρι».

Ό Κουμπερτέν, ό άναβιωτής τους, είχε αίμα στρατιώτη στίς φλέβες του. Άποστρεφόμενος τόν πασιφισμό και όλες τίς νεφελώδεις ούτοπιες της ειρήνης».

...τῆς ἄνωμλου Ταῦλανδῆς ἀθλήτριας

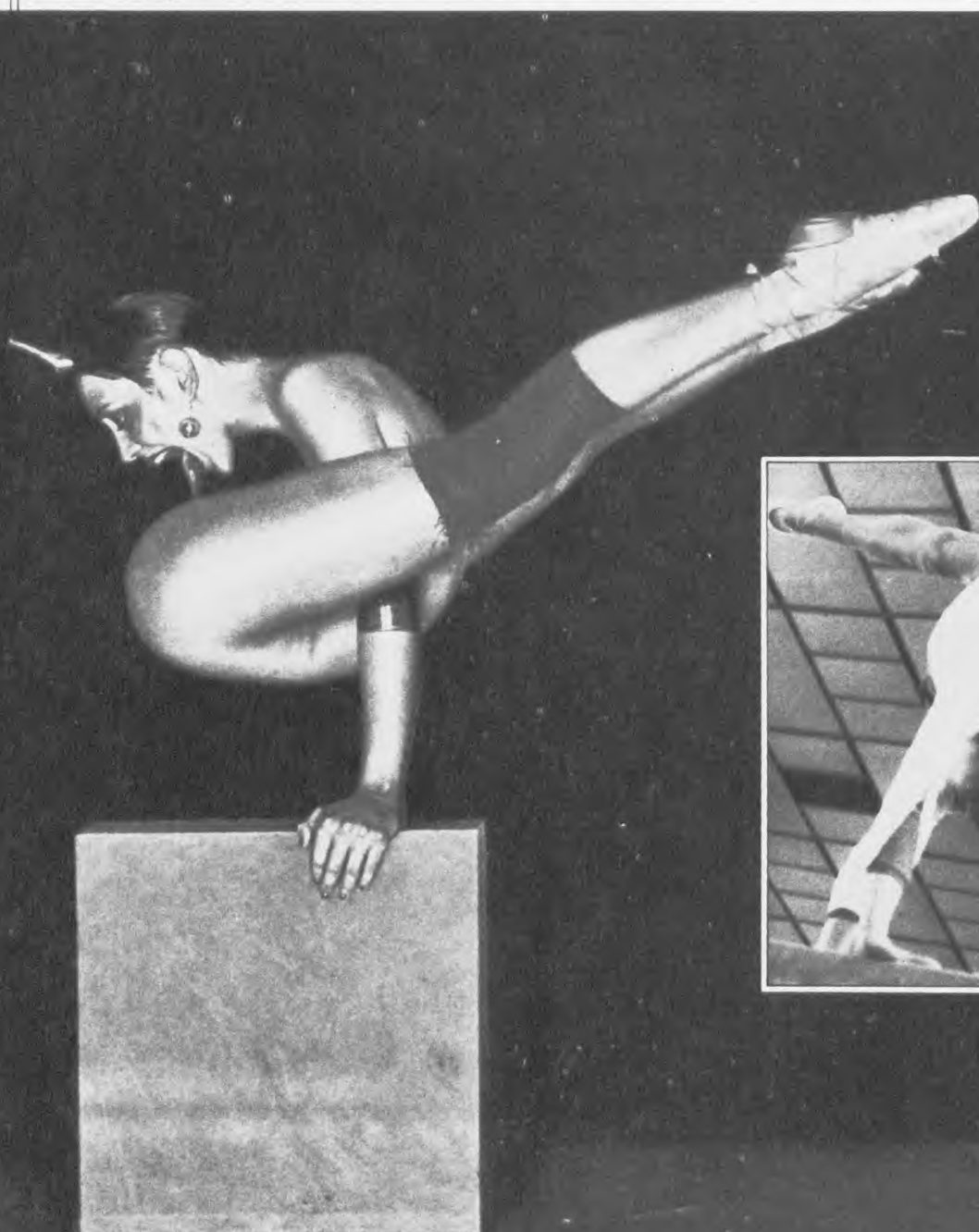
ΣΕΝΑ πολυσέλιδο ἀφιέρωμα τοῦ ἔγκυρου, γαλλικοῦ, φωτογραφικοῦ περιοδικοῦ «PHOTO» (Τεύχος Νο 176, Μάιος 1982) ἀνακαλύψαμε ἀθελά μας — καί πέρα ἀπό τίς θετικές, ὁπωσδήποτε, ἡδονοβλεπτικές ἀξιώσεις τῆς γνωστῆς φωτογράφου πού ὑπογράφει τίς φωτογραφίες — τό τέλειο, τό πραγματικό ὀλυμπιακό σῶμα.

ΑΥΤΟ τό σῶμα πού ἀγγίζει — κι ἐνίοτε ξεπερνᾷ — τήν τελειότητα, χωρίς νά εἶναι πουθενά ἀντιαισθητικό, τό γνωστό συνονθύλευμα τῶν περιφερομένων ἀσκόπως ὑπεργυμνασμένων μυῶν (αὐτά τά ἀποκρουστικά «ποντίκια» καί οἱ ἀηδεῖς πλαδαροί τένοντες τῶν ρέκορντμαν)!

ΑΥΤΟ τό ἀνέλπιστα πειθαρχημένο, ἀνθρώπινο σῶμα, πού δέν χρωστάει τίποτα ἀπολύτως στήν ὅποια μονοπωλιακή COCA-COLA — ἢ στό ἐκάστοτε λαϊκοδημοκρατικό προτσές παραγωγῆς ὑπεραθλητῶν — καί καταφέρνει μέχρι τέλους νά εἶναι — πάνω ἀπ' ὅλα — ἐρωτικό!

ΑΥΤΟ τό ἐλεύθερο καί χωρίς κόμπλεξ σῶμα, πού δέν συναντήσαμε ποτέ, σέ κανένα ἀθλητικό μήτινγκ καί — κυρίως — σέ καμιά ὀλυμπιάδα.

ΕΙΜΕΘΑ, βεβαίως, ἀρκούντως ἐνήμεροι τῶν συγκεκριμένων συνθηκῶν πού διέπουν διεθνῶς τό — κατ' εὐφημισμὸν ἄλωςτε — ὀλυμπιακὸν ἰδεῶδες καί ἀνεπαρκούντως ρομαντικοὶ γιὰ νά

Μιά ἀπλή ἀντιπαράθεση τῶν δύο μὲ δυτικῶν κόσμων (μέ καί χωρίς «ὀλυμπιακό ἰδεῶδες» καί σοσιαλ-δημοκρατική «Ἀκαδημία Ἀθλητισμοῦ» ἀντιστοίχως): Στὴ μιά φωτογραφία ἡ Ρουμᾶνα, Νάντια Κομανέτσι, πού σάρωσε τὰ μετᾶλλια στοὺς ὀλυμπιακοὺς τοῦ Μόντρεαλ καί τῆς Μόσχας (5 χρυσά, 3 ἀργυρά, 1 χάλκινο, σύνολον 9), λικνίζομένη ρυθμικά ὑπὸ τό νοερὸν ἄκουσμα τῶν ἐμβριθῶν «κυμάτων τοῦ Δουνάβεως» — Στὴν ἄλλη, ἡ ἀνώνυμος ἀρτίστα (μία ἀπ' ὅλες) κάποιου πριβέ καμπαρέ τοῦ «ἀμαρτωλοῦ» Μπανγκόκ, καθ' ὃν χρόνον ἀναδιπλοῦται ὀρισμένως πρό καί πέραν τοῦ αἰδοίου τῆς, ὑπὸ τὰ ἀλλόφρονα καί θολὰ ὄμματα, τινῶν (ἀρκούντως ἀξιολόγων κι εὐκαταστάτων) ὀφθαλμοπορούντων κυρίων· οἱ ὅποιοι, ἀσφαλῶς, δέν ἀνάλωσαν τὰς πολυτίμους διακοπὰς τῶν εἰς τὴν ἀπόηχον Ταῦλανδῆ γιὰ νά δοῦν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰς ἀθλητικὰς τῆς ἐπιδόσεις, εἶναι γνωστοὶν τοῖς πάσι ὅτι τὰ παγκόσμια ρέκορντ καταρρίπτονται ἀλ-
λου...

άποτολήσουμε μία διεθνή — άς πούμε — έκστρατεία ένημέρωσης του κοινού και της άθλητικής ήγεςίας του. Είναι προφανές ότι δέν άπευθυνόμεθα ούτε στον κήνσορα πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Κων. Καραμανλή — ούτε στον πολύφερνο πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Κων. Καραμανλή — ούτε στον πολύφερνο πρόεδρο της «Διεθνούς Όλυμπιακής Έπιτροπής» κ. Σάμαρανκ — ούτε κανένα άλλο έπιφανή θεωρό, οι θέσεις τους μäs έχουν γίνει γνωστές από καιρό τώρα (άβουλοι κι άνεγκέφαλοι άθλητές που πρέπει νά μένουν πάση θυσία — μακράν της πολιτικής, αλλά συγχρόνως και νά δοξάζουν τους ... πολιτικούς ήγέτες τους).

ΑΛΛΩΣΤΕ, αυτό τό μή «βαρέων ήθών» σώμα (γιατί περί αυτού πρόκειται) της Ταϋλανδής αυτής «ιέρειας του έρωτα» (γιατί περί πόρνης πρόκειται, πουτάνας δηλαδή), δέν έχει την παραμικρή χρεία από τους δικούς τους κότινους, τά διαδήματα και τά σαχλά μετάλλιά τους. Τί νά τά κάνει δηλαδή;

ΟΥΤΩΣ ή άλλως έχει και τή δόξα και την τιμή που του πρέπει, ή κάτοχός του είναι ήδη — και πρό πολλού — όλυμπιονίκης και, μάλιστα, της πιό δύσκολης όλυμπιάδας που έγινε ποτέ! Της φοβερής αυτή όλυμπιάδας του αγοραίου Μπανγκόκ, της γιγάντιας αυτής άσιατικής χοάνης των ύποσιτισμένων σεξουαλικά λευκών μπαμπάδων μας!

Νίκος Πλατής

Ή μικρή - πικρή - διαφορά του Δυτικού μέ τον Τρίτο Κόσμο. Πάνω: ό πολός Μπιόρν Μπόργκ σέ μία άριστοτεχνική επίδειξη ενός κτυπήματος «ντράφ». Άλλη μία νίκη, άλλη μία πανάκριβη σαμπάνια για τά επινίκεια!

Κάτω: έτέρα έταίρα Ταϋλανδή παίζουσα, μετά του κόλπου της, μία παρτίδα πολλαπλού πίνγκ-πόνγκ (4 μπαλάκια συγχρόνως κι άδιαλείπτως έκσφενδονιζόμενα — έδώ, βεβαίως, τή σαμπάνια τήν πίνουν οι πελάτες). Πουός θά ύστερούσε από τους τρεις, σέ μία ένδεχόμενη μεταξύ τους σύγκριση: Ό Μπόργκ, ή Κομανέτσι ή ή προαναφερομένη Ταϋλανδή;

Ό πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κων. Καραμανλής και ό πρόεδρος της «Δ.Ο.Ε» κ. Σάμαρανκ σέ πρόσφατη συνάντησή τους. Πλήρης ταύτιση απόψεως και έκατέρωθεν χαμόγελα. Γιατί όχι;

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ, ο άθλητισμός τείνει να γίνει ένα απ' τα αγαπημένα θέματα των Ευρωπαίων διανοούμενων (και ιδίως των νέων). Στην Αμερική αυτή η προτίμηση είναι δεδομένη: εκεί επιτρέπεται να είναι κανείς άνθρωπος των γραμμάτων και ταυτόχρονα να περιπλέκεται σε διάφορες περιπέτειες τελειοποίησης των σωματικών του ικανοτήτων, κατά το σαφές παράδειγμα του Χέμινγκουэй και του Νόρμαν Μαιήλερ (όσο για την υποχρέωση να παρακολουθεί την αθλητική επικαιρότητα, αυτό για τον διανοούμενο στην άλλη όχθη του Ατλαντικού, είναι πιά κάτι το αυτονόητο). Στην Εύρωπη τό να διανοείσαι είναι μιά κατάσταση «θηλυκή»: τό γράψιμο είναι κάτι σάν μακρινός απόγονος του κεντήματος. Τό να προσηλώνεται σε μιά σκέψη έχει τή λογική τής ύφανσης, μιά λεπτή διεργασία πού ολοκληρώνεται προσεχτικά στο ήμίφως χάρις σε άρετές όπως ή ευαισθησία και ή υπομονή. Έδω, τό στυλ των μεγάλων συγγραφέων είναι καρπός τής άρχοντικής μεθοδικότητας και τής καλλιεργημένης διαφθοράς πού βρίσκεται στη βάση όλων των μεγάλων άστικών προκαταλήψεων: στίς ΗΠΑ έχει αντίθετα κάτι απ' τή βία και τό σφρίγος των άναμετρήσεων πού καταλήγουν σε ρεκόρ, είναι ή δυναμική άπόδειξη του ότι μπορείς να κάνεις κάτι καλύτερα από κάποιον άλλον.

Έτσι ο Μαιήλερ άποχωρεί απ' τις τηλεοπτικές συνεντεύξεις αρκετά ντοπαρισμένος (ψυχολογικά) ώστε ν' ανακοινώσει τ' άποτελέσματα μέ πυγμαχικούς όρους — «έχασα στά σημεία» ή «κέρδισα μέ νόκ άουτ». Στην Αμερική οι λεγόμενοι πνευματικοί άνθρωποι είναι φανερά έξοικειωμένοι μέ τις υπερβολές του άθλητικού πνεύματος: έχουν άλλωστε άποφοιτήσει από κολλέγια όπου τό όλο θέμα συνοψίζεται στο να έχεις έξισου καλές επιδόσεις στα μαθηματικά και στο μπέζμπωλ. Οι Αμερικάνοι διανοούμενοι δέν νιώθουν κανένα κόμπλεξ μπροστά στην ιδιότητα του φίλαθλου και δέν έχουν καμιά αντίρρηση να βουτάνε κι ίδιοι πού και πού στα στάσιμα νερά του φανατισμού και τής μισαλλοδοξίας, όπου λιμνάζει συνήθως τό μεγαλύτερο τμήμα του επαγγελματικού άθλητισμού: οι Εύρωπαίοι αντίθετα, πού αντιμετώπιζαν για χρόνια τό ζήτημα σάν αυστηροί και ευαίσθητοι ήθικολόγοι, μπορούσαν να βλέπουν στα μαζικά σπόρ, όπως τό ποδόσφαιρο, μιά βελτιωμένη τεχνική άπονάρκωσης των μαζών. Για πάρα πολλά χρόνια τό γήπεδο υπήρξε τό νεκροταφείο των Ίδεων. Η άθλητική επικαιρότητα θεωρούνταν σάν τό άποτελεσματικό όπιο του μέσου λαϊκού ανθρώπου, ο οποίος σε αντίσταθμισμα, θεωρούσε τό διανοούμενο σάν άναρχικό στοιχείο, σάν όνειροπαρμένο, και συνήθως σάν ύποπτο κάποιος σοβαρής σεξουαλικής παρέκκλισης. Μερικές παράδοξες λειτουργίες του μυαλού, τό πνεύμα του δανδ ή ευγλωττία, ή ύπεροψία, ή σιωπηλή διανοητική μέθη πού ευγενικά άποκαλείται έμπνευση, και οι πολυδιαφημισμένες ευθύνες πού άπορρέουν από τήν πεποίθηση ότι ο σκεπτόμενος άνθρωπος είναι ή μόνη έλπίδα για ένα καλύτερο μέλλον — όχι, όλ' αυτά, στην Εύρωπη, δέν ταίριαζαν καθόλου μέ τό να συχνάζεις στα γήπεδα.

ΕΙΝΑΙ ΓΝΩΣΤΟ ότι σήμερα αυτή ή κατάσταση έχει αλλάξει: ξαφνικά, αν και άργοπορημένα, οι διανοούμενοι συμφιλώνονται μέ τις λαϊκές άπολαύσεις του άθλητικού θεάματος, στο όποιο καθώς φαίνεται, άνακαλύπτουν (αυτοί οι ειδικοί) μιά κάποια αντίληψη του «ζωντανού» ή του «αθηντικού». Ανακάλυσαν, σάν να λέμε, ότι ο άθλητισμός πέρα απ' τό να αντίθετε (χάρις στο γνωστό μύθο) τις ζωάδες δυνατότητες του κορμιού στίς ευγενικές διεργασίες του νου, μπορεί ν' άποτελεί και μιά θετική υπόθεση

' Αθλητισμός

πού μās άφορά. Τής μόδας είναι τώρα τό να πηγαίνει άνελλιπώς στο γήπεδο ο ίδιος άνθρωπος πού θα άκουγε στη λέξη ποδόσφαιρο μιά νότα τυποποιημένης άποβλάκωσης και χυδαιότητας. Τώρα ένας πολύ ευαίσθητος ποιητής μπορεί να γίνει ένας πολύ διορατικός άθλητικογράφος (ξέρω μιά τέτοια περίπτωση) κι ένα φιλελεύθερο πολιτικό περιοδικό μπορεί να έγκαινιάζει άθλητικές σελίδες χωρίς να παραβαίνει τις συνήθειες τής έποχής του. Φυσικά, εξαιτίας του βεβαρμένου παρελθόντος του, ο διανοούμενος δέν είναι ευπρόσδεκτος στο βασίλειο των λαϊκών φιλάθλων και των χούλιγκανς — άλλ' αυτό δέν τον νοιάζει, νιώθει αρκετά σνόμπ ώστε να μην τά θέλει όλα.

Φανερή είναι άλλωστε και ή **άντικειμενική** διαφορά του από κείνους των οποίων τό ταμπεραμέντο προσπάθησε άργοπορημένα να άποκτησει. Ο μέσος φίλαθλος, ας πούμε, αντίλαμβάνεται τις διακυμάνσεις τής ψυχολογίας ενός καλού παίχτη μόνον από ένστικτο: ο διανοούμενος (έντελως άμόλυντος απ' τά πάθη του σурφε-του) τις αντίλαμβάνεται μέ τήν επιβεβλημένη όξυδέρκεια κάποιου πού τό έπάγγελμά του είναι ν' άκολουθεί τις αιτίες των γεγονότων μέχρι τή ρίζα τους. Η διαφορά του διανοούμενου απ' τον παραδοσιακό φίλαθλο είναι, γι' αυτό, άγεφύρωτη: είναι μιά διαφορά αθηντικότητας: άκόμα και στο γήπεδο ο διανοούμενος είναι πολύ υπερόπτης, πολύ ακριβοδίκαιος, πολύ μυστικιστής, ένδιαφέρεται (σάν καλός θεωρητικός) για τις προσωπικές περιπέτειες του κάθε παίχτη, βλέποντας τό μάτς σάν μιά άνθολογία από ένδιαφέρουσες φάσεις κι όχι σάν κάτι του όποίου ή βαθύτερη σημασία συνοψίζεται στο σκόρ καθαυτό: άλλωστε ο φανατισμός του είναι μόνο θεατρικός, και ή ικανότητά του να

πέφτει στα δίχτυα τής έκπληξης αρκετά μειωμένη γιατί οι κρίσεις του διατυπώνονται πάντα σάν γενικές αλήθειες και άρα ή έκπληξη δέν είναι γι' αυτόν παρά τό προσιτό εκείνο κομμάτι τής τύχης πού ύπολογίζεται ακριβώς αν άφαιρέσουμε τά Προγνωστικά απ' τά Άποτελέσματα. Μέ δυό λόγια, ή διαφορά του απ' τον παραδοσιακό φίλαθλο είναι ότι δέν διαθέτει αυτό τό έντελως τυφλό και πρωτόγονο παρακλάδι του νου πού σκέφτεται βυθισμένο αδιάκοπα στο συναισθημα: για τον διανοούμενο ή κερκίδα είναι ή άναπauτική θέση του ψυχραιμου κριτικού. Κατά τά άλλα — γιατί, όπως και να τό κάνουμε, δέν περιφρονεί χωρίς λόγο τήν εύκαιρία να είναι μεροληπτικός σ' έναν κόσμο όπου τό σωστό και τό λάθος είναι θέμα χρωμάτων — κατά τά άλλα έχει άπόλυτο δικιο σε όσα λέει ή σκέφτεται σχετικά μ' ένα θέαμα πού οι πυχές του φωτίζονταν, μέχρι τώρα, από αυστηρή τεχνική όρολογία, συναισθηματισμό κακής ποιότητας και αισχρολογίες. Έχει άπόλυτο δικιο ο Σωτήρης Κακίσης όταν ύποστηρίζει ότι τό όφσάιντ είναι μιά φιλοσοφική έννοια. Άν δέν ήταν θα τήν καταλάβαιναν όλοι (κι όχι μόνον εκείνοι τους όποιους συμφέρει στην κάθε περίπτωση).

ΟΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ αυτού του άρθρου έχουν όλοι — φαντάζομαι — συναντήσει ανθρώπους πού συζητάνε σήμερα για τους τελικούς του Κυπέλου μέ τήν ίδια μαγεμένη φωνή τήν όποία πριν όχτώ χρόνια αφιέρωναν σε αναλύσεις των ταινιών του Γκοντάρ. Αυτό τό γεγονός, από μόνο του, άποκαλύπτει κάτι περισσότερο απ' τό ότι οι έποχές αλλάζουν (παρ' όλο πού συμβαίνει κι αυτό ως ένα βαθμό: οι άπογοητευμένοι είναι οι πρώτοι πού έγκαταλείπουν μιά μαρμαμένη και μέτρια έποχή, υίοθετώντας καινούργιες

καί διανοούμενοι

μόδες: σήμερα δέν άκούει κανείς πολιτικές συζητήσεις στά μύρ). Πραγματικά οί διανοούμενοι δέν ξανάγιναν «συνηθισμένοι άνθρωποι» μόνο καί μόνο γιά νά επιστρέψουν μέ ανακούφιση στό βάλτο τής ψευδαισθήσης ότι «ό κόσμος δέν αλλάζει», ούτε γιατί ανακάλυψαν, σάν τόν Φουριέ, ότι ό αληθινός υλισμός συνοψίζεται στις καθημερινές λαϊκές απολαύσεις. Θά 'ταν άφελές νά πιστέψουμε ότι ό διανοούμενος πού τρέχει στά γήπεδα μέ τό νεοαποκτημένο ένθουσιασμό ενός μαθητή του Γυμνασίου, κατέκτησε επιτέλους τήν πεζότητα πού του είχαν άρνηθεί έξαιτίας του ρόλου του: όχι, είναι τώρα, άκόμα περισσότερο άπ' ό,τι πρίν, ένα όν άξιοθαύμαστο, ένα πλάσμα υπεράνθρωπο καί μυθικό πού προκαλεί στους γύρω του τήν άπορία. Πώς μπορεί κανείς νά παρακολουθεί τό πρωτάθλημα καί ταυτόχρονα τις θεωρητικές εξελίξεις στη σημειολογία; Αυτό είναι τό έρώτημα. 'Η Εύρώπη δέν γνωρίζει κανένα τρόπο, καμιά μέθοδο πού νά διευκολύνει αυτό τό άμαρτωλό επίτευγμα, έκτός κι άν είναι κανείς στ' αλήθεια ιδιοφυία — ταυτόχρονα στοχαστής καί παιδί, ταυτόχρονα λαϊκός άνθρωπος καί μυημένος στά μυστήρια του κόσμου, ταυτόχρονα φιλόσοφος καί «ώραιος τύπος». Μέ τό ν' αντιπαραθέτουμε μία πεζή ιδιότητα (φιλάθλος) σ' ένα όν έξ υποθέσεως άνώτερο (διανοούμενο), δέν τό απομυθοποιούμε, δέν τό εξισώνουμε μέ τις μάζες, τών όποιων υποτίθεται πώς άποτελεί τήν πρωτοπορία, αλλά αντίθετα τονίζουμε γιά μία άκόμη φορά, τήν υπεράνθρωπη φύση του. Στο περιδέραιο τών ιδανικών πού ένσαρκώνει προστίθεται τώρα μία άκόμη σπάνια χάντρα: ή άπόφασή του νά τά περιφρονήσει. Τό στοιχείο του άξιοθαύμαστου καί του έκπληκτικού πού ένυπάρχει στη συνήθεια ενός έρασιτέχνη σοφού, ενός ρομαντικού έραστη τών 'Ιδεών, νά συχνάζει στά γήπε-

δα, δείχνει άκριβώς τήν αντίφαση, τής όποιας τό ένα σκέλος στηρίζει στιβαρά τήν άναμφισβήτητη άνωτερότητα καί τήν άποδεδειγμένη φήμη έκείνου πού τή ζεί. (Τό ότι γράφεται αυτό τό άρθρο είναι επίσης μία μερική άπόδειξη του ότι συμβαίνει εδώ κάτι τό άσυνήθιστο).

Γιά μία άκόμη φορά ό διανοούμενος μάς έκπλήσσει, αλλά αντίστροφα: πρώτα εμφανίζονται σάν ή Συνείδηση του Καινούργιου Κόσμου — τώρα έχει μεταμφιεστεί σέ μέσο άνθρωπο — καί τί τέλεια μεταμφίεση. Όχι, δέν είναι λοιπόν στ' αλήθεια μέσος άνθρωπος: άπλως συμπεριφέρεται σάν τέτοιος, καί, πραγματικά, τόν βλέπουμε νά κυκλοφορεί μέ άνεση ανάμεσα στά έρείπια τών ψευδαισθήσεων πού κάποτε προσπαθούσε νά καταγγείλει: σέ μία έποχή πού όλα έχουν είπωθεί τό νά σωπαίνεις είναι φαίνεται ή τελευταία λέξη τής τέχνης του νά είσαι ό πρώτος πού όσφριζεται στην άτμόσφαιρα τήν άλλαγή τών πνευμάτων. (Ζούμε πραγματικά στην έποχή όπου τά πνεύματα θέλουν νά κοιμηθούν γιά λίγο καί νά όνειρευτούν: τό ποδόσφαιρο είναι αυτό τό ευχάριστο όνειρο.)

ΑΛΛΩΣΤΕ, οί ίδιοι οί διανοούμενοι νιώθουν πολύ περήφανοι πού πηγαίνουν στά γήπεδα, ή πού παρακολουθούν τό τένις άπ' τό δέκτη τους (ας μήν ξεχνάμε καί τόν ίππόδρομο), λές καί τούτη ή πράξη πού γιά εκατομμύρια ανθρώπους είναι άυτονόητη, μπορεί ν' άποτελεί πηγή κάποιας άνεξήγητης αίγλης. Είναι στην ουσία περήφανοι γι' αυτή τήν ξαφνική δυνατότητα νά ξεπεράσουν τή φύση τους (δέν δημιουργήθηκε τυχαία έκείνος ό μύθος πού τούς περιγράφει σάν νευρωτικά καί ντελικάτα όντα, παγιδευμένα σ' ένα δίχτυ άπό άποκλειστικά πνευματικές δοσοληψίες). Ό σοφός, ό πρώην επαναστάτης,

μεταμορφώθηκε σ' έναν κοινότατο άνθρωπο: άκόμα καί τό ποδόσφαιρο παρακολουθεί μέ πάθος — μή νομίζετε πώς δέν είναι ικανός γιά μία τέτοια πράξη ουσιαστικής χειραφέτησης. Σάν τόν Τσάρλς Άιβς πού ήταν ταυτόχρονα, καί μέ τήν ίδια επιτυχία, συνθέτης καί άσφαλιστής, αυτός ό νέος τύπος διανοούμενου χαίρεται είλικρινά στη σκέψη πώς τούτο τό μικρό σκαλοπατάκι στον κεκλιμένο πύργο τής συνείδησής του, πού τό κατέβηκε μέ τόσες προσπάθειες, του επιτρέπει τώρα νά είναι όπαδός του 'Ολυμπιακού τήν ίδια στιγμή πού γράφει ένα διεισδυτικό κομμάτι γιά τήν κρίση τής 'Αριστεράς: σήμερα έκείνος πού θά χαμογελάσει μπροστά στό άσυμβίβαστο τέτοιων καταστάσεων κινδυνεύει νά θεωρηθεί υπανάπτυκτος. Έτσι κι ό 'Αραμπάλ ρίχνει λίγο πετρέλαιο κακής ποιότητας στην άδύναμη φλόγα ενός ταλέντου πού σβήνει μέ τό νά κρατάει τή στήλη τών σκακιστικών νέων στό L'Express. Καί ό Κόν Μπεντίτ επιστρέφει στη Γαλλία γιά νά παρακολουθήσει τις εμφανίσεις τής Δυτικής Γερμανίας σάν άθλητικός ανταποκριτής. Νά ένας καλός τρόπος γιά ν' άναζωπυρώνει κανείς ένα μύθο. Είναι μάλιστα ό μόνος τρόπος, όταν καί ή τελευταία σταγόνα άπογοήτευσης έχει στραγγιστεί άπ' τό σφουγγάρι τών επαναλήψεων, τό όποιο ένας πρώην έπαγγελματίας πολιτικός διαθέτει άντί γιά έγκέφαλο. Φανταστείτε αυτόν τόν ήρωα του Μάη νά επέστρεφε ύστερα άπό δέκα χρόνια στον τόπο του έγκλήματος σάν επικεφαλής ενός μικρού άριστερίστικου γκρούπ άπ' αυτά πού δέ θυμόσατε ούτε τ' όνομά τους. Σ' αυτή τήν περίπτωση κάποιος θά 'χε δικίο νά μιλήσει γιά έλλειψη φαντασίας.

ΕΝΩ Ο ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ, τό ποδόσφαιρο: 'Εδώ έχουμε στ' αλήθεια έναν άποδοτικό τρόπο νά συμβιβάζεσαι — χωρίς — νά συμβιβάζεσαι. Γιατί ή επιστροφή πρós τά πίσω (πρόκειται στ' αλήθεια γιά μία παλινδρόμηση: άφού δέν μπορώ νά πιστέψω ότι γιά έναν μαρξιστή ή πίστη τών μαζών στις όμάδες άποτελεί κάτι τό ευχάριστο), είναι ταυτόχρονα καί πρωτοπορία, διαμορφώνει μία μόδα μέ τή χρήση τής πιθανότητας νά πάει κόντρα στη κοινή λογική καί άρα νά τήν αφυπνίσει: έκτός αυτού άποτελεί συνέπεια μιάς μάχης του πρώην επαναστάτη ενάντια στη συνείδησή του, είναι ένας πετυχημένος έλιγμός μέσα στις διακλαδώσεις τής 'Ηθικής, ένα επίτευγμα. 'Ο Κόν Μπεντίτ έγινε ποδόσφαιρόφιλος: άπό μία άποψη αυτή ή στάση είναι άρκετά άκατανόητη ώστε νά μοιάζει πρωτοποριακή, καί στ' αλήθεια φαίνεται άντάξια όλων όσων ένα καθαρό μυαλό μπορεί νά θεωρεί εύνοικά γιά τήν προσπάθεια ν' άντιληφθούμε τόν κόσμο σωστά, άφού, γιά κείνους πού τή βλέπουν άπ' έξω τουλάχιστον, μοιάζει νά έμπνέεται άπ' τό πιο φινό καί άνθεκτικό, τό πιο κρυφό καί πολύτιμο υλικό ενός διανοούμενου μυαλού, τόν αυτοσαρκασμό. 'Ακόμα κι όταν βρίσκεται στό γήπεδο, ό διανοούμενος άποτελεί λοιπόν τήν πρωτοπορία: κάποτε ήταν ό πρώτος πού ξεκίνησε ιδιωτικά τήν επανάσταση: σήμερα είναι ό πρώτος πού υποψιάστηκε ότι ή επανάσταση τέλειωσε. Τό πάθος του γιά τά πέναλτυ δέν άποτελεί παρά μία συγκεκριμένη έκφραση αυτής τής θλιβεράς ανακάλυψης. Μπορεί νά υπήρξε ένας φλογερός Κήρυκας Τών 'Ιδεών πού συνταξιοδοτήθηκε πρόωρα, αλλά δέν παύει φαίνεται (αυτό τό καλοαδωμένο μυαλό) νά διατηρεί τή φόρμα του στην τέχνη τής διορατικότητας καί τής προφητείας: καταλαβαίνει πρίν άπ' όποιονδήποτε άλλο ότι όλα - χάθηκαν - καί - άς - τό - διασκεδάσουμε - καταλαβαίνει τώρα αυτό πού σέ πέντε χρόνια θά 'ναι τό μέτρο τής κοινής λογικής.

Ευγένιος 'Αρανίτης

Ἀριστερο- χουντισμοί...

Στά Χανιά, όπως διαβάσαμε στις τοπικές εφημερίδες «ΤΑ ΧΑΝΙΑ», «ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ», «ΑΛΗΘΕΙΑ» και σέ σημείωμα της «Ἐλευθεροτυπίας», συνέβη τὰ ξημερώματα τῆς μέρας τῶν εὐρωεκλογῶν μιά ἱστορία πολιτικοῦ κρετινισμοῦ μέ θύματα δυό καθηγήτριες τῆς πόλης. Τό ὅτι τὰ στελέχη τοῦ ΠΑΣΟΚ τῆς περιοχῆς κυνήγησαν, ἔφτυσαν, ἔβρισαν καί κατηγορήσαν ὡς «χουντικές» δυό γυναῖκες εἶναι φρικαλέο, τό ὅτι ὅμως ἕνα μήνα μετά καί ἐνῶ ἔχει βουίξει ὁ τόπος γιά τή χοντράδα ἐπιμένουν οἱ τοπικοὶ Πασοκάνθρωποι νά διασύρουν τὰ θύματα τῆς ἐπίθεσης τους καί ἡ εφημερίδα τους «ΑΓΩΝΑΣ» νά «ἀπαντᾷ» στίς ὑπόλοιπες τοῦ Νομοῦ χωρίς νά λέει λέξη γιά τό συμβάν εἶναι ἀκατανόητο.

Ἐχουν κατατεθεῖ οἱ μηνύσεις, ἀλλά ὅτι κάποιοι ἀναγορεύονται σέ «ἐγγυητές» τῆς δημοκρατικότητος τῶν πολιτῶν εἶναι ἕνα ζήτημα.

Οἱ δυό ἀριστερές καθηγήτριες δέν κοινοποίησαν τό γεγονός ἀνήμερα ἐκλογές, γιά νά μή το ἐκμεταλλευτεῖ ἡ Δεξιὰ. Ἡ Κρήτη ψηφίζει τήν Ἀλλαγὴ καί καλά κάνει, ἡ Α. Κατσουράκη καί ἡ Κ. Φιλιππάτου τί φταῖνε; Σ.

Τό Μπλόκο τῶν «ΝΕΩΝ»

Φαινόμενο διαστροφῆς γεγονότος συναντήσαμε στό ὑπό τόν τίτλο «μέ δυό χιλιάρες ἀναστάτωςαν τοὺς πάντες», δημοσίευμα τῶν «ΝΕΩΝ»

(19.7).

Ὁ πυρροβολισμός στήν πλάτη 18χρονου καί τό κατάγμα τοῦ ποδιοῦ τοῦ συνεπιβάτη του στή μοτοσυκλέτα, σέ μπλόκο ἔξω ἀπό τό Ἄργος, περιγράφεται ὡς καταδίωξη ἐπικίνδυνων κακοποιῶν. Γιά δεύτερη φορά, σέ διάστημα λίγων μηνῶν, ἡ ἀδεια ὁδήγησης στοιχίζει μιά σφαῖρα στήν πλάτη.

Κάτι «δαιμόνιοι» τύποι σάν τόν συντάκτη τῶν «ΝΕΩΝ» γονιμοποιοῦν τίς δολοφονικές «ἀρετές» τῶν τροχονόμων. Ἐφτασε σέ σημεῖο νά γράφει πῶς ὁ χωροφύλακας τό λάστιχο σκόπευσε, ἀλλά ἡ ταχύτητα καί οἱ ἔλιγμοι εὐθύνονται. Ἀκόμα προσπαθεῖ νά πείσει ἀπ' τίς «πρόχειρες» ἔρευνες πού ἔγιναν μετά τή σύλληψη, ὅτι ἐπρόκειτο γιά διαρρήκτες. (Βρέθηκε σέ «κρύπτη» τῆς μηχανῆς ἐργαλεῖο «πολλαπλῆς χρήσης», παρακαλῶ!)

Νά ἡ ἰδέα: «Χωροφύλακες πυροβολεῖτε, μή γίνει Σικάγο καί ἡ ἐπαρχία».

Τά ἀστυνομικά Μπλόκα δέν εἶναι τίποτα μπροστά στήν ἀρτηριοσκληρυνση τῶν εφημερίδων πού τὰ χειροκροτοῦν.

Δ.Τ.

Συνέδριο ECCO καί ἄλλα

■ Στίς 5.6 τό μεσημέρι λίγες ὥρες πρὶν φύγει γιά τήν μονάδα του (Σάμος), αὐτοκτόνησε στά Γιάννενα, ὁ στρ. Σωτ. Θ. Βλάχος.

■ Ἀπ' τίς 10.7 ἰσχύει ὁ «νέος 20-1». Ἀποστοματική ἀπάντηση δίνουν οἱ ἴδιοι οἱ διοικητές τῶν μονάδων, ὅπως μᾶς μαρτυροῦν οἱ φαντάροι (Ξάνθη π.χ.):

«τί παλιός, τί νέος, τὰ ἴδια λένε οἱ κανονισμοί. Θά πῆξετε!»

■ Στή Θήβα, στό ΚΕΠΒ (19.7) ἕνας ἄλλος βύθισε ἕνα ψαλίδι στό λαιμό καί τήν κοιλιά του. Εὐτυχῶς ζεῖ, νοσηλεύεται στό 401.

■ Στή διαδήλωση γιά τήν Κύπρο, στήν πρώτη γραμμῇ, διαδήλωσαν ἐν στολή φαντάροι τῆς ΚΕΕΔ (πρόσκειται στό ΚΚΕ).

■ Στίς 17.7 ἡ «Ἀκρόπολις» γράφει: «Ὁ διεθνῆς ἀναρχισμός προκαλεῖ τόν στρατό» καί πῶς κάτω: «οἱ ἐπιτροπές στρατιωτῶν προκαλοῦν τόν κ. Δροσογιάννη».

■ Στίς 26-27 Μαΐου στό Παρίσι συναντήθηκε ἡ γραμματεία τῆς ΕC-CO γιά νά προετοιμάσει τό συνέδριο. Ὑπῆρξε ἡ ἀποψη νά κληθοῦν ὅλα τὰ ἐλληνικά κόμματα. Φανταζόμαστε ὅτι τό ΠΑΣΟΚ δέν θά στείλει τό μέλος τῆς Κ.Ε. στρατηγὸ Δροσογιάννη.

Στίς 28-29-30 Σεπτεμβρίου, στήν Ἀθήνα, γίνεται τό 6ο συνέδριο τῆς «Εὐρωπαϊκῆς συνδιάσκεψης ὁργανώσεων στρατιωτῶν», Συμμετοχὴ δηλώνουν ἐκτός τῶν ἀντιπροσώπων ἀπὸ 10 Εὐρωπαϊκές χώρες, οἱ «Ἐπιτροπές Στρατιωτῶν - Ναυτῶν - Σμηνιτῶν», καί οἱ «Δημοκρατικές Ἐνώσεις Στρατιωτῶν Β. Ἑλλάδας».

Μαθαίνουμε πῶς λίγο πρὶν τό διεθνές συνέδριο, θά πραγματοποιηθεῖ στήν Ἀθήνα, ἐπίσης, ἡ Γ' Πανελλαδικὴ Συνδιάσκεψη τῶν Ἐπιτροπῶν Φαντάρων. Ἀπὸ ὅ,τι φαίνεται, καί ἀπ' ὅσα μᾶς πληροφορεῖ ἡ «ἐπιτροπὴ γιά τόν Στρατό», τό τελευταῖο δεκαήμερο τοῦ Σεπτεμβρίου ἀναμένεται συρροή φαντάρων καί πολλές διαμαρτυρίες τους στήν Ἀθήνα.

Ὁ «Σχολιαστής», στό τεῦχος τοῦ Σεπτεμβρίου, περιμένει τίς ἀπόψεις τῶν φαντάρων, γιά κάποιο εἶδος διαλόγου ἀπ' τίς στήλες του. Τὰ κείμενα (σύντομα), μέχρι 15 Αὐγούστου παρακαλοῦμε.

Δ.Τ.

Ἀπεργία καί «Χριστοπαναγία»

Στίς 18/7, στίς 12.55 ἀκριβῶς, οἱ ἀμέριμνοι(;) περαστικοὶ ἔξω ἀπ' τό ὑπουργεῖο Ἐργασίας ἄκουσαν ἄλλεπάλληλες ἀκατονόμαστες ἐκφράσεις ἀπ' τόν 3ο ὄροφο τοῦ ὑπουργείου.

Ἐπρόκειτο γιά μιά ἐκρηξὴ θυμοῦ τοῦ ὑπουργοῦ πού πυροδότησε καί τὰ νεῦρα τοῦ προέδρου τῆς Ο.Τ.Ο.Ε. κου Πουλαρίκα. Ὅλα ξεκίνησαν ἀπὸ τήν ἐπίσκεψη τοῦ Δ.Σ. τοῦ συλλόγου τῆς Τράπεζας Ἐργασίας καί τοῦ κου Πουλαρίκα στό γραφεῖο τοῦ κου Γιαννόπουλου. Ἀπὸ τίς 22 Ἰουνίου οἱ ἐργαζόμενοι τῆς Τράπεζας Ἐργασίας διεκδικοῦν νέο ὁργανισμό Ὑπερησίας καί Προσλήψεις (Σ.Σ. δέν ὑπάρχει οικονομικὸ αἴτημα) καί φυσικὰ σέ κάποια φάση τοῦ ἀγῶνα τους ζήτησαν τή μεσολάβηση τοῦ ὑπουργείου.

Τό πῶς καί γιατί αὐτὴ ἡ ἱστορία φτάνει πιθανότατα σέ ἀνταλλαγὴ μηνύσεων «ἐπὶ ἐξυβρίσει» καί τό γιατί ἕνας ὑπουργὸς «παίρνει μέτρα υπερασπίσης τοῦ κύρους τοῦ ἀξιώματός του», εἶναι μιά πολὺπλοκη ὑπόθεση.

Ὅπως διαβάσαμε στήν ἐπιστολή-ἐξήγηση τοῦ κου Γιαννόπουλου εἶναι ἡ 3η φορά στίς 1000 καί πλέον συναντήσεις μέ σωματεῖα, πού «χάνει τήν

ψυχραιμία του».

Οι παριστάμενοι συνδικαλιστές βεβαιώνουν πώς το «ξέσπασμα» του ύπουρου ήταν άπροσδόκητο. Ο δέκος Πουλαρίκας απλούστατα άμυνθηκε. Καί ως γνωστόν, ο καλός συνδικαλιστής δέν «κωλώνει» εύκολα!

Δ.Τ.

Τά ψώνια... στό στρατοδικείο

Μέχρι νεωτέρας διαταγής οι κ.κ. αξιωματικοί του Στρατού μπορούν νά προμηθεύονται τά φρούτα τους καί τά λαχανικά τους από τίς προμήθειες του στρατού, καί νά χρησιμοποιούν τούς μαύρους γιά νά κουβαλούν τά ψώνια τους. Κάθε αντίθετος ισχυρισμός συνιστά τό έγκλημα τής «συκοφαντικής δυσφημίσσεως άνωτέρου». Επίσης μέχρι νεωτέρας διαταγής οι κ.κ. αξιωματικοί μπορούν έλεύθερα νά χρησιμοποιούν τή φράση «Αποφασίζομεν καί Διατάσσομεν». Στρατιώτης άντιτείνων ότι «τό αποφασίζομεν καί διατάσσομεν δέν ισχύει πιά», διαπράττει τό έγκλημα τής «έξυβρίσεως άνωτέρου».

Τά παραπάνω ισχύουν μέ απόφαση του Διαρκούς Στρατοδικείου Αθηνών, τό όποιο καταδίκασε στίς 13-7-1984 σέ 3 1/2 μήνες φυλακή τόν Παναγιώτη Μυλωνά, πρώην λοχία του 730 ΤΕΣ καί πρώην μέλος τής Νομαρχιακής Έπιτροπής Β' Αθήνας του ΠΑΣΟΚ, πού είχε τήν άφέλεια νά πιστεύει πώς ή «Αλλαγή» στό στρατό περνάει μέσα από τήν άυστηρή τήρηση των κανονισμών, τά παράπονα στην άναφορά καί τήν άκρόαση άνωτέρου κλιμακίου. Άμ δέ!

Σ.

Άντιρρησίες συνείδησης στην Άνατολική Εύρώπη

Ποιός είπε ότι τό φαινόμενο «άντιρρησίες συνείδησης» είναι μόνο δυτικοευρωπαϊκή υπόθεση; Τά τελευταία νέα από τήν Ούγγαρία βεβαιώνουν γιά τό αντίθετο: Τό κίνημα των άντιρρησιών συνείδησης, σέ στενή σχέση μέ τό ανεξάρτητο κίνημα Ειρήνης, κάνει καί εκεί τήν εμφάνισή του.

Μέχρι τό 1976 ή άντίρρηση συνείδησης στην Ούγγαρία ήταν υπόθεση μόνο των Ίεχωβάδων καί όρισμένων θρησκευτικών αίρέσεων. Τή χρονιά εκείνη γιά πρώτη φορά ένας καθολικός προβάλλει άντίρρηση συνείδησης καί ύφίσταται τήν προβλεπόμενη ποινή: τρία χρόνια φυλακή. Άπό

τότε ο αριθμός των άντιρρησιών συνείδησης πού προβάλλουν λόγους θρησκευτικούς ή άνθρωπιστικούς άξάνει κάθε χρόνο.

Σήμερα υπάρχουν στίς Ούγγρικές φυλακές 130-140 άντιρρησίες συνείδησης. Επίσης από τό 1977 ύπάρχει στόν Ούγγρικό στρατό ειδική μονάδα όπου κατατάσσονται όσοι δέχονται νά κάνουν θητεία χωρίς όπλο. Αυτή ή μονάδα δέχεται πολύ περιορισμένο αριθμό άντιρρησιών, καί μόνο εκείνους πού άνήκουν στίς αίρέσεις των Ίεχωβάδων, των Ναζαριστών ή των Άντιβεντιστών.

Ήδη κυκλοφορεί σ' όλη τήν Ούγγαρία γιά μάζεμα ύπογραφών ένα κείμενο πού ζητά τή νομιμοποίηση τής άντίρρησης συνείδησης, καί, όπως βεβαιώνουν οι Ούγγροι άντιρρησίες, συναντά σημαντική άπήχηση. (Άπό τό γαλλικό περιοδικό Le Journal de l'objecteur — Ιούνιος 1984)

Μ.Τ.

Ποιός απέτυχε;

Άποτυχία λοιπόν. Τά βλέπετε. Τά ποσοστά άποτυχίας στίς Πανελλαδικές εξετάσεις είναι μεγάλα, σημαντικά μεγαλύτερα από πέρυσι. Καί ή άποτυχία είναι μεγαλύτερη στίς Θετικές επιστήμες. Άλήθεια, σάς λένε τίποτα όλα αυτά;

Θά πείτε ότι τα θέματα δέν ήταν άντικειμενικά δυσκολότερα ούτε ή ύλη σημαντικά περισσότερη. Άν έξαιρέσουμε κάποιες περιπτώσεις θά συμφωνήσουμε. Καί τότε; Μήπως φταίνε τά παιδιά; Δέν θά τολήσετε, μάλλον, νά πείτε κάτι τέτοιο. Μήπως μέσ τήν άποτυχία του κάθε γραπτού

είναι κρυμμένη ή άποτυχία όλόκληρου του εκπαιδευτικού σας συστήματος καί ειδικότερα των δικών σας αλλαγών, άφού τό ποσοστό συνέχεια αύξάνει; Μήπως μέσ τήν άποτυχία κρύβεται ή άνικανότητα άφομοίωσης καί άναπαραγωγής τής γνώσης, τό χαμηλό επίπεδο τής κριτικής ικανότητας, ή άδυναμία τής έκφρασης; Μήπως είναι άνίκανα τα παιδιά; Έ! λοιπόν φροντίστε καθημερινά νά γίνονται άνίκανα καί άδύναμα άπέναντι στη φύση, τόν πολιτισμό, τή γνώση. Αυτά άπλά άντιστέκονται.

Θελήσατε νά άναμορφώσετε τήν εξεταστέα ύλη, γιά νά γεφυρώσετε τό χάσμα Λύκειου καί ΑΕΙ. Δέν βάλατε όμως τίς βάσεις σ' όλη τήν εκπαιδευτική πυραμίδα, δέν γράψατε παιδαγωγικά βιβλία, δέν ξανακοιτάξατε τίς μέθοδες διδασκαλίας πού περνούν βαθεία κρίση. Δέν καταλάβατε, τελικά, πώς τό ποτάμι άνάμεσα στην έδρα καί τό μαθητή είναι βαθύ.

Καί ήρθατε καί δώσατε θέματα, καί πρωτοτυπήσατε (σβήσαμε τά φροντιστήρια άκούστηκε) καί ζητάγατε κριτικό πνεύμα, έξυπνάδα, ταχύτητα, καί όχι άπλή άπομνημόνευση. Άλήθεια σπείρατε τίποτα άπ' αυτά γιά νά θερίσετε έπιτυχίες; Τό πνεύμα των εξετάσεων σας ύπάρχει μέσ τά βιβλία σας, στίς τάξεις, στά μυαλά σας: Μεγάλο βάρος σάς ρίχνουμε, έ! Στους μαθητές ούτε κουβέντα;

Άλήθεια μέσα σ' ένα σχολείο πού κυριαρχεί ο έξαναγκασμός καί ή τεχνοκρατία στην πιο γελοία μορφή της, καί τό χαμόγελο καί ή άρνηση άπαγορεύονται, περιμένετε ο έφηβος του 1984 νά λειτουργήσει καί νά άφομοιωθεί; Κοιτάχτε τά ποσοστά άποτυχίας στην έκθεση. Τό θέμα έθιγε τήν ανθρώπινη επικοινωνία. Η άποτυχία ήταν μικρότερη. Είναι φανερό πώς οι μαθητές, έδω, είχαν κάτι νά πούν, γιατί πράγματι οι ψυχές τους είναι μακριά άπ' τό σχολείο τους. Ίσως είναι πιο κοντά στό γκάξι άπ' τό παπάκι τους.

Πρίν λοιπόν ή άποτυχία μεγαλώσει, δέν άνοίγετε κανένα σοβαρό καί μόνιμο διάλογο μ' όλο τόν κόσμο μέσα στό σχολείο; Δέν βάζετε κάτω τούς νόμους, τά βιβλία, τα προγράμματα, νά τά κουβεντιάσετε μ' όσους άσχολούνται μέ τήν έκπαίδευση, κι όχι μέ τούς συμβούλους σας πού σίγουρα δέν άσχολούνται.

Δέν θά τό κάνετε όμως. Θές ή άλαζονεία τής άλλαγής, θές ή πολιτική σας άνικανότητα, διάλογος δέν θ' άνοίξει. Καί είναι πιά στη βούληση τής Άριστεράς νά ξεκινήσει τήν ούσιαστική καί συγκεκριμένη μελέτη του εκπαιδευτικού συστήματος. Γιά νά άκουστεί καθαρός καί συγκεκριμένα ο άριστερός λόγος μέσα στά σχολεία.

Όλα αυτά τά λέμε γιατί μās ενδιαφέρει ένα διαφορετικό σχολείο. Καί δώ δέν είμαστε μόνοι. Ένδιαφέρει καί τούς μαθητές πού είναι άλλωστε ή πλειοψηφία πίσω από τά κάγκελα.

Α. Καστάνας

‘Ο Βενάρδος καί οί φυλακισμένες σημασίες

ΘΑ ΕΛΕΓΕ ΚΑΝΕΙΣ πώς υπάρχει κάποιο είδος νόμου μέ ισχυρά ψυχοκοινωνικά βάθρα πού οδηγεί ώστε ή αναγνώριση τών σημείων γίνεται μέ τήν ένταξη τους μέ μιά σειρά ατέρμονες διχοτομίες. Έργατική-άστική τάξη, καλοί-κακοί, προνομιούχοι-μή προνομιούχοι, πιστοί-άπιστοι, δίκιο-άδικο, άσπρο-μαύρο, δημοκρατικοί-μή δημοκρατικοί. Όχι πώς άμφισβητείται ή προφανής χρησιμότητα αυτών τών διχοτομιών στον άξιολογικό προσανατολισμό τών ατόμων. (Οί άξίες πρέπει πάντα νά είναι άπόλυτες). Για σκεφθείτε π.χ. αυτοί πού έκαναν τήν Όκτωβριανή επανάσταση νά μπορούσαν έκ τών προτέρων νά ξέρουν πώς τό Άπόλυτο Καλό πού αυτή αντιπροσώπευε στον άξιολογικό τους προσανατολισμό, δέν έπρόκειτο καθόλου νά είναι έτσι. Άπλούστατα, γιατί ό άπόλυτος χωρισμός τών άξιών δέν επαληθεύεται ποτέ στην ύλική πραγματικότητα. Ή γιά σκεφτείτε, οί άριστεροί πού αγωνίζονται γιά τούς σκοπούς της έργατικής τάξης, νά κάθονταν και νά έλεγαν: «σέ τριάντα χρόνια δέν θά υπάρχει έργατική τάξη, θά υπάρχουν ρομπότ». Όπως και νά τό κάνουμε, δέν μπορεί κανείς νά πιστεύει στά δικαιώματα και τήν «κοσμοϊστορική άποστολή» τών ρομπότ. Φαίνεται λοιπόν πώς αυτή ή διχοτομική διάκριση άποτελεί μιά πολύ σταθερά έμπεδωμένη διαδικασία, στή σκέψη και τόν προσανατολισμό τών ατόμων, πού ένισχύεται μάλιστα από τούς πανίσχυρους νόμους της τυπικής λογικής. (Μήπως αυτή πρώτη δέν μάς διδάσκει ότι κάθε πρόταση πού εκφέρουμε μπορεί νά άποτελεί είτε άρνηση, είτε κατάφαση;) Μέσα σ' αυτό τόν σημειωτικό άποκλεισμό άκυρώνεται νομίζω κάθε δυνατότητα υπερνίκησης της έκμεταλλευτικής έξουσίας, μέσα από δρόμους πού δέν θά οδηγούσαν στή (βελτιωμένη έστω) επανάληψή της. Γιατί ό έγκλεισμός τών σημασιών ανάμεσα σέ δυό πάντα μονόδρομες επιλογές δέν είναι τυχαίος. Άνταποκρίνεται σ' έναν υπαρκτό κοινωνικό χωρισμό, ανάμεσα σέ έξουσιαστές και έξουσιαζόμενους, ανάμεσα σέ άνερχόμενες και κατερχόμενες ήγετικές κοινωνικές ομάδες και σέ μετατοπίσεις στή δομή μιάς έξουσίας πού τήν χρειάζονται και οί μέν και οί δέ. Σ' αυτήν αντιστοιχεί ό έξουσιαστικός χωρισμός τών σημασιών, ή έξουσιαστική φόρτιση τών σημείων μέ δυό άμοιβαία άποκλειόμενες σημασίες.

Παρ' όλα αυτά, και παρά τό φαινομενικά

άκατανίκητό του, αυτό τό πεδίο μέσα στό όποιο επιβάλλεται ό αναγκαστικός έγκλεισμός τών σημασιών (είσαι ή δεξιός ή αντιδεξιός, ή μέ τις προοδευτικές δυνάμεις ή μέ τις αντιδραστικές), αυτά τά πανίσχυρα τείχη της μεταμορφωμένης έξουσίας ύφίστανται κάποτε κάποιες ρωγμές.

Άποκαλύπτεται τότε πώς ή άπόσταση ανάμεσα στό άπόλυτο Καλό και τό άπόλυτο Κακό δέν είναι άπολύτως αδιάβατη. Κι άπ' αυτό τό ρήγμα άπελευθερώνονται σημασίες πού συγκροτούν ίσα-ίσα τό πεδίο πού πάνω του συμπυκνώνονται οί έξουσιαστικές δομές, σ' όλη τους τήν ύλικότητα, και πού γι' αυτό άκριβώς μένει σέ διαρκή συσκότιση.

Ένα τέτοιο ρήγμα, τολμώ νά πώ, υπήρξε ή περίπτωση του Βενάρδου. Όχι του μυθοποιημένου Βενάρδου. Του Βενάρδου-Ρομπέν τών Δασών, του ληστή μέ τις γλαδιόλες, του όμορφόπαιδου ή του άτυχου Βενάρδου «πού θά μπορούσε νά γίνει ένας χρήσιμος άνθρωπος», όπως μάς βεβαιώνουν οί έφημερίδες της ποιότητας του «Έθνους». Άπλά του Βενάρδου. Έτσι σκέτα, χωρίς συναισθημα.

Κάπου γράφει ό Κούντερα, πώς όταν συνειδητοποιήσεις ότι τά σημερινά θύματα θά είναι οί αύριανοί θύτες, κι αντίστροφα, τότε νιώθεις τόν κόσμο νά γκρεμίζεται στό κεφάλι σου. Μιά τέτοια σκέψη ματαιώνει κάθε συναισθημα, ξέρετε, εκείνο πού λέει «οί δικοί μου οί καλοί, οί άλλοι οί κακοί». Δείχνει πόσο δύσκολο είναι νά συσχετίσει κανείς τά γεγονότα, άν δέν ξεριζώσει τή βαθιά ριζωμένη μανιχαϊκή πρόληψη, πού λέει ότι τό κακό και τό καλό γεννιούνται άφ' έαυτού κι έρχονται από διαφορετικές κατευθύνσεις.

Μήπως τέτοια δέν ήταν ή περίπτωση του Βενάρδου; Άρχικά θύμα. Ναυτικός, άφραγκος, χωρίς ιδεολογία, μόνο νά πιάσουμε τήν καλή, ποιός ξέρει τί είχε στην ψυχή του — τί ψάχνεις νά βρεις τώρα; Πάντως θύμα. Και μετατρέπεται σέ θύτη. Διαβαίνει τό όριο. Κλέβει, ληστεύει, χρησιμοποιεί όπλο, βία — βιασμός της θέλησης του άλλου λέγεται — ένάντια σέ καλούς, κακούς αδιάφορα, όλοι στό σακί.

Και ξαναγίνεται θύμα. Τόν πιάνουν, τόν φυλακίζουν, τόν βασανίζουν. Φυσικά, χωρίς ψηφίσματα διαμαρτυρίας, μηνύματα συμπαραστάσης και τέτοια. Είναι τώρα τά θύματα πού έγιναν θύτες μέσω της νόμιμης καταστολής. Είναι και οί υπόλοιποι πού συναινούν. Γιατί στό τέλος,

ποιός θά 'θελε νά 'ναι στή θέση τών θυμάτων; Τά συμμεριζόμαστε, άδερφέ μου.

Ίδού τό άόρατο νήμα πού κάνει άλληλέγγυες τις συνειδήσεις μέ τά δρώμενα στό πεδίο της κρατικής καταστολής. Και βέβαια ό σημειωτικός άποκλεισμός, πού λέγαμε, θριαμβεύει. Οί καλοί θριαμβεύουν. Και οί κακοί τιμωρούνται. Κι ό Βενάρδος άνηκε άναμφισβήτητα στους κακούς. Ή όχι;

Όσπου συμβαίνει τό άτυχές γεγονός. Τόν σκότωσαν — αυτοκτόνησε, δέν έχει και τόση σημασία. Και νά τό ρήγμα πού λέγαμε. Άκόμη και νομοταγείς μικροαστοί — αυτοί πού πρίν λίγο καιρό ήταν πρόθυμοι νά καταδικάσουν κάθε φωνή υπεράσπισης τών δικαιωμάτων τών ποινικών κρατουμένων, γιατί έτσι, λέει, δικαιώνεται τό Κακό — άρχίζουν νά μπλέκονται σέ μιά σύγχυση σημασιών. Ό Βενάρδος δέν ήταν άπολύτως κακός. Και επιτέλους ή καταστολή ξεπέρασε κάποια όρια. Παρόλα αυτά, οί αυτοκτονίες κρατουμένων είναι καθόλα συνηθισμένο φαινόμενο. Τό δήλωσε ό ίδιος ό διευθυντής τών φυλακών Κορυδαλλού. Τό πρόβλημα είναι πώς ό Βενάρδος δέν ήταν άνώνυμος, ώστε νά καταταγεί στά «συνηθισμένα».

Πώς κατάφερε νά παραμείνει επώνυμος; Όπως άς πούμε, γιά νά μήν ξεχαστεί τό Κυπριακό γίνονται διαβήματα, διαδηλώσεις και ψηφίσματα, έτσι κι ό Βενάρδος, γιά τούς ίδιους λόγους, κατάπινε σύρματα κι έκανε άπόπειρες αυτοκτονίας. Σ' αυτή τήν άτομική στρατηγική διάσωσης της έπωνυμίας όφείλονται οί ένοχλήσεις πού ένδεχομένως νιώθουν σήμερα όρισμένα άτομα, άμεσα ή έμεσα άναμειγμένα στην ύπόθεση. Μπορούμε νά πούμε όμως τό ίδιο και γιά τήν έξουσία; Πόσο ένοχλείται αυτή από τό ένδιαφέρον του κ. Μαγκάκη γιά νά καταλογιστούν «ένδεχομένες» ευθύνες; Ή άκόμη από τις άπειλές της 17ης Νοέμβρη;

Ό Ντ. Ρίσμαν, Άμερικάνος, φιλελεύθερος πολιτικός επιστήμονας, είπε κάτι πού μού φαίνεται παράδοξα σωστό, άν κανείς βέβαια τό συσχετίσει διαφορετικά άπ' ό,τι ό ίδιος: «ή έξουσία αντιστέκεται σ' όλες τις προσπάθειες έντοπισμού της». Όχι πώς δέν είναι τά πρόσωπα και ομάδες πού τήν ύλοποιούν κάθε φορά. Άλλά, γιατί ή ίδια συμπυκνώνεται σέ δομές και σέ ρόλους πού, παρ' ό,τι ύλοποιούνται, δέν ταυτίζονται μέ τά πρόσωπα, τόν Ύπουργό ή τόν υπάλληλο τών φυλακών. Γιαυτό και δέν διστάζει ή ίδια νά τιμωρήσει τόν «ένοχο», άφού θά τόν αντικαταστήσει άμέσως μέ κάποιον άλλο πού θά παίξει άκριβώς τόν ίδιο ρόλο.

Αυτή, λοιπόν, τή «διαφεύγουσα» και «μετατοπιζόμενη» κατά τόν Ν. Πουλαντζά, έξουσία (άν, γιά παράδειγμα, άπουσιάζει από τις κυβερνητικές θέσεις, μπορεί νά μεταφέρεται λ.χ. στό Συμβούλιο της Έπικρατείας) πώς είναι δυνατό νά τή διακρίνει και έντοπίζει κανείς;

Ό Μ. Φουκώ λέει ότι όπου υπάρχει μιά έστία αντίστασης, αυτή ύποδηλώνει και τήν ύπαρξη μιάς αντίστοιχης έξουσίας. Πίσω από τις διαμαρτυρίες ενός ταλαιπωρημένου από τή γραφειοκρατία πολίτη, πίσω από μιά διαδήλωση, ή μιάν άπεργία, πίσω από «αυτοκτονίες» σάν αυτή του Βενάρδου, θά ήταν λοιπόν δυνατό αυτή νά έντοπισθεί;

Στή συγκεκριμένη περίπτωση, ό Βενάρδος μέ τήν αντίστασή του — ποιός άμφιβάλλει πώς ήταν τέτοια — κατάφερε άραγε νά μάς κάνει νά ύποπτευόμαστε και έντοπισούμε τήν ύπαρξη μιάς έξουσίας, όπωσδήποτε πολύ διαφορετικής από αυτή γιά τήν όποία μάς μιλά ή έπίσημη Άριστέρα;

Τό μήνυμα θά ήταν ίσως σαφές, άρκεί καθένας νά μπορούσε νά τό διαβάσει, διαρρηγνύοντας τις διχοτομικές σημασίες πού μάς περικυκλώνουν.

Στέλιος Άλεξανδρόπουλος

Βιβλιο- θήκες

καί δηλώσεις

Ἀξιότιμε Κύριε Διευθυντά,
Εἶμαι φανατικός θαυμαστής τῆς καλλιτέχνιδος οὐ μὴν ἀλλὰ καί τῆς πολιτικοῦ Κυρίας Μερκούρη. Μὴ ἔχων δὲ τί ἄλλο νὰ πράξω ὥς ἐν συντάξει εὐρισκόμενος, συλλέγω μετὰ μανίας τὰς ἀπὸ τῆς ἀναλήψεως τῶν ὑψηλῶν καθηκόντων τῆς ὡς ὀπουργοῦ φωτογραφίας τῆς τὰς ὁποίας φυλάσσω μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας εἰς ἐρμάριον τοῦ γραφείου μου, ἀλλὰ καί τὰς δηλώσεις τῆς εἰς τε τὸν ἡμερήσιον καὶ περιοδικόν τύπον, τὴν Βουλὴν καὶ τὰ λεγόμενα Φεστιβάλ.

Πρὸς χάριν τοῦ ὑμετέρου περιοδικοῦ, ὅπερ βαθύτατα ἐκτιμῶ, σὰς ἀποστέλλω ἐκ τῆς πολυτίμου τῶν διὰ συλλογῆς μου ἐν μικρὸν τμήμα αὐτῆς, ἀφορῶν τὰς βιβλιοθήκας καὶ τὰ βιβλία, ἔρωτα περπαθῆ τῆς, φεῦ, ἐκλειψάσεις νεότητός μου, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι θὰ ἐκτυπωθῇ εἰς τὸ περὶ πύστον περιοδικόν σας πρὸς φιλοκαλίαν τῶν ὑπομενετικῶν ἀναγνωστῶν του.

Ἀναχωρῶν δὲ εἰς τὰς λαματικές πηγὰς τῆς Ὑπᾶτης, πρὸς θεραπείαν ἐπωδύνου δερματαπαθείας εὐχομαι εἰς ὑμᾶς κύριε Διευθυντά ὡς καὶ εἰς τοὺς ἀξίους συνεργάτας σας δροσερόν τόν ἐν Ἀθήναις Αὐγουστον.

Διατελῶ μετὰ ὑψίστης τιμῆς
Σπυρίδων Διοσκουρίδης
συνταξ. Ιατρός

Διὰ τὰς βιβλιοθήκας

Ὀκτώβριος 1981: Οἱ Βιβλιοθήκες θὰ λειτουργοῦν ὥρες πού μποροῦν νὰ τίς ἐπισκεφθοῦν οἱ ἐργαζόμενοι. Θὰ ἐνισχυθεῖ καὶ θὰ ἀναμορφωθεῖ ἡ λειτουργία τῶν βιβλιοθηκῶν (ἐφημ. «Τὰ Νέα» 31, περιοδ. «Τέχνη καὶ Πολιτισμός», τχ. 10).

Φεβρουάριος 1982: Δέν ὑπάρχουν βιβλιοθήκες (Περιοδ. «Εὐρωπαϊκὲς Κοινότητες», τχ. 116).

Μάρτιος 1982: Ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη λειτουργεῖ μέ προπολεμικούς νόμους. Προωθείται ἀναμόρφωση τῆς νομοθεσίας. Ὅπου ὑπάρχουν βιβλιοθήκες ἡ κατάσταση εἶναι ἄθλια (ἐφημ. «Ριζοσπάστης» 13 καὶ 21).

Ἰούνιος 1982: Θὰ ἐκσυγχρονισθεῖ ὁ θεσμός τῶν βιβλιοθηκῶν (ἐφημ. «Ἔθνος» 23).

Φεβρουάριος 1983: Προβλέπουμε δημιουργία Ἐθνικοῦ δικτύου βιβλιοθηκῶν (περιοδ. «Ἀρχαιολογία» τχ. 6).

Μάρτιος 1983: Προβλέπεται σχεδιασμός Ἐθνικοῦ δικτύου βιβλιοθηκῶν / 6 περιφερειακῆς βιβλιοθηκῆς καὶ 48 νομαρχιακῆς. Προβλέπεται ἀνασυγκρότηση τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης. Θὰ δημιουργηθεῖ πλωτὴ βιβλιοθήκη (ἐφημ. «Αὐγή» 15, «Ἐλευθεροτυπία» 16).

Μάιος 1983: Σύντομα θὰ κατατεθοῦν στὴ Βουλὴ τρία νομοσχέδια γιὰ τίς βιβλιοθήκες. Τὸν Ὀκτώβριον τὰ νομοσχέδια πού ἀφοροῦν βιβλιοθηκῆς κατατίθενται στὴ Βουλὴ (ἐφημ. «Ἐλεύθερη Γνώμη» 28, «Ἔθνος» 30).

Ἰούνιος 1983: Αὐτὸ πού ἐτοιμάζουμε στὸν τομέα τῶν βιβλιοθηκῶν δέν ἔχει ξαναγίνει (ἐφημ. «Ἔθνος» 3).

Νοέμβριος 1983: Τὸ νέο καθεστὼς τῶν βιβλιοθηκῶν βρίσκεται στὰ σκαριά. Οἱ δημόσιες βιβλιοθήκες ἐπιτελοῦν ἱκανοποιητικὰ τὴν ἀποστολήν τους (Βουλὴ καὶ ἐφημ. «Ἔθνος» 22).

Φεβρουάριος 1984: Τὸ νομοσχέδιο γιὰ τὸ Ἐθνικὸ δίκτυο βιβλιοθηκῶν θὰ δοθεῖ στὴ δημοσιότητα σὲ ἓνα μῆνα. Ὁ ὀργανισμός τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης εἶναι ἔτοιμος. Θὰ γίνουν 2-3 πρότυπες βιβλιοθήκες. Θὰ ὑπάρχουν καὶ εὐχάριστα μᾶρ γιὰ ἓνα διάλειμμα (ἐφημ. «Βῆμα τῆς Κυριακῆς» 5).

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΗΛΩΣΕΩΝ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΜΕΡΚΟΥΡΗ (ἐκ τῆς συλλογῆς μου)

Διὰ τὰ βιβλία

Νοέμβριος 1981: Πρῶτος στόχος μας εἶναι τὸ βιβλίο. Τὸ ὀπουργεῖο ἐπεξεργάζεται τὴν πολιτικὴ τοῦ βιβλίου. Τὸ βιβλίο εἶναι τὸ πρῶτο ὄπλο τῆς Ἀλλαγῆς (ἐφημ. «Τὰ Νέα» 19, 10η Πανελλήνια Ἐκθεση Βιβλίου 27).

Μάιος 1982: Τὸ βιβλίο εἶναι τὸ πρῶτο ὄπλο τῆς Ἀλλαγῆς (ἐφημ. «Ἔθνος» 15).

Σεπτέμβριος 1982: Κύριο μέλημά μας εἶναι τὸ βιβλίο. Εἰδικὴ ἐπιτροπὴ ἐπεξεργάζεται μέτρα γιὰ τὸ βιβλίο (ἐφημ. «Ἔθνος» καὶ «Ριζοσπάστης» 16).

Φεβρουάριος 1983: Τὸ βιβλίο εἶναι τὸ πρῶτο ὄπλο τῆς Ἀλλαγῆς (περιοδ. «Ἀρχαιολογία» σχ. 6).

Μάιος 1983: Τὸ βιβλίο εἶναι τὸ πρῶτο ὄπλο τῆς Ἀλλαγῆς. Θὰ δημιουργηθεῖ εἰδικὸ Τμήμα βιβλίου (4ο Φεστιβάλ Βιβλίου Θεσσαλονίκης 27, ἐφημ. «Ἔθνος» 30).

Σεπτέμβριος 1983: Τὸ βιβλίο εἶναι ἡ κοινωνικοποιημένη γνώση (5ο Φεστιβάλ Βιβλίου 9).

Δεκέμβριος 1983: Ἡ κατάσταση στοῦ χώρου τοῦ βιβλίου δέν εἶναι τόσο εὐχάριστη (12η Πανελλήνια Ἐκθεση Βιβλίου 2).

Μάρτιος 1984: Ἀποφασίστηκε ἡ συγκρότηση ἐπιτροπῆς μελέτης τῶν θεμάτων τοῦ βιβλίου (ἐφημ. «Ἔθνος» 29).

Ἀπρίλιος 1984: Μέσα σ' αὐτὸ τὸ χρόνο θὰ γίνουν θεσμικὲς ἀλλαγές στοῦ χώρου τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν (ἐφημ. «Ἐμεῖς καὶ τὸ Βιβλίο» 55).

(Ἐκτοτε οὐδεμία δὴλῶσιν τῆς κας Μ. ἡδυνήθη νὰ ἀνεύρω, σχετικὴν μὲ τὰ ἐν θέματι, πλὴν τοῦ κ. Λαλιώτη: Ἐτοιμάζεται νομοσχέδιον γιὰ τὴν δημιουργία Ἐθνικοῦ δικτύου βιβλιοθηκῶν [7η Γιορτὴ Βιβλίου καὶ ἐφημ. «Ἔθνος» 23.6.1984] καὶ τοῦ κ. Ἀλαβάνου: Συγκροτήθηκε ἐπιτροπὴ μὲ στόχο τὴν ἐκπόνησιν μιᾶς πολιτικῆς τοῦ βιβλίου [ἐφημ. «Βῆμα τῆς Κυριακῆς» 1.7.1984].

Σπυρίδων Διοσκουρίδης

Ο πουλημένος ζιγκολό

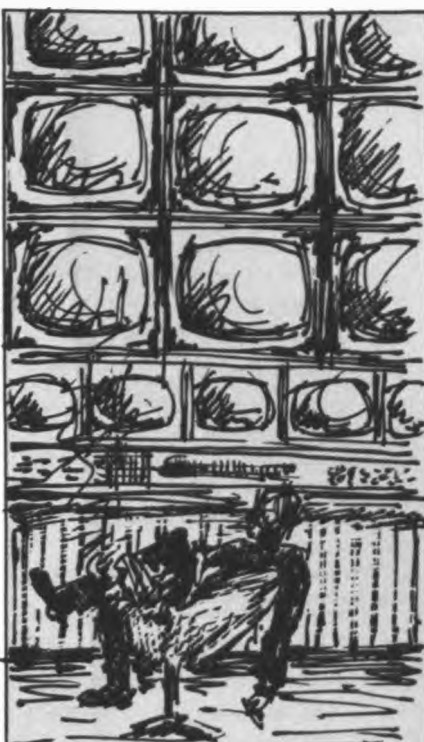
Ο ΑΝΤΡΕΑΣ κάθησε στην αναπαυτική του ξαπλώστρα στον ήλιο για να στεγνώσει. Αυτό τό πρωινό μπανάκι κάθε μέρα τόν αναζωογονούσε. Τό Λαγονήσι είχε γίνει ή μικρή του αδυναμία και ό 'Αστέρας τό ξενοδοχείο της 'Αλλαγής. 'Η Μαργαρίτα σερβίρησε τό καφεδάκι του. «Μαύρισεσ πολύ...» είπε. «Καί πού 'σαι άκόμα!!» φώναξε μέ νόημα ό 'Αντρέας χαμογελώντας. 'Ηταν ευδιάθετος.

'Από τό διπλανό μπανγκαλόους μέ τό μαγίο της έτοιμη για μάνιο εμφανίστηκε ή 'Αγγέλα. «'Ασχημα νέα κύριε Πρόεδρε» είπε, «ό Φωτήλας έστειλε τήν έπιστολή παραιτήσώς του» και τοβ έδωσε τόν φάκελο μέ τήν έκθεση και τήν έπιστολή. 'Ο 'Αντρέας τήν κοίταξε σιωπηλός. 'Ενα αίσθημα άπόγνωσης τόν κυριάρχησε. «'Αχ!.. Μαργαρίτα... μέ σένα θά χάσω όλους τούς φίλους μου... Τί έκανες τού 'Ασημάκη...;» άναστéναξε. «'Εγώ...; σ' έναν τιποτένιο ζιγκολό...;» 'Αγρίωσε ή Μαργαρίτα. «Ζιγκολό...; Τί θέλεις νά πεις...;» ρώτησε ό 'Αντρέας. «Νά 'ξερεις... νά μπορούσε νά καταλάβεις...» τί μού στοίχισε αυτό τό ταξίδι στην 'Αμερική...» είπε ή Μαργαρίτα ταπεινωμένη και ξέσπασε σέ λυγμούς καθώς άπότομα γύρισε και άρχισε νά τρέχει πρós τή θάλασσα. 'Ο 'Αντρέας συνοφρυώθηκε... Τό βλέμμα του έγινε σκληρό και σκοτεινό... άπόκοσμο! «'Εκεί καταντήσαμε!» σφύριξε μέσα άπό τά δόντια του «οί φίλοι νά μήν σέβονται τή γυναίκα τού φίλου!!» «'Αχ... τήν καυμενούλα, τί έχει τραβήξει και αυτή για τήν 'Αλλαγή...» συλλογίστηκε. Μετά φώναξε τόν 'Αντώνη... 'Επρεπε νά έξουδετερώσει γρήγορα τή δράση αυτού τού επικίνδυνου ζιγκολό πού είχε βάλει για στόχο του τήν 'Αλλαγή...

'Εκείνο τό βράδυ είχε πανσέληνο. 'Ηταν περασμένες έντεκα. Στο Λαγονήσι φυσούσε ένα δροσερό αεράκι. Τά φώτα της δεύτερης πισίνας τού 'Αστέρα είχαν σβήσει άπό τίς δέκα. 'Από τό ξενοδοχείο ακούγονταν οι άπαλές 'Ιταλικές μελωδίες τού '60. Τό σκοτάδι της φεγγαρόλουστης νύχτας δέν μπορούσε νά κρύψει τήν πρώτη σιλουέτα πού μέ προφυλάξεις και γρήγορες κινήσεις βούτηξε στά δροσερά νερά της πισίνας. 'Αργότερα ήρθαν και οι άλλοι δύο...

Η ΚΟΚΚΙΝΗ BMW έσχιζε μέ ιλιγγιώδη ταχύτητα τήν Βουλιαγμένης. 'Εστριψε στη Γλυφάδα και βγήκε στον παραλιακό δρόμο. 'Ο σκληρός τύπος, μέ τό τραχύ πρόσωπο και τά άδρά χαρακτηριστικά πού τήν οδηγούσε πάτησε μέ έπιμονή τό γκάτσι. Τό τηλεφώνημα της Λάουρας τόν είχε άναστατώσει. Προσπάθησε νά θυμηθεί πώς ακριβώς τού τό 'χε πεί. «Κωστάκη τί λές για ένα νυχτερινό μπάνιο;» έτσι... κάπως έτσι... Δέν είχε τή δύναμη νά πεί όχι... Προσπάθησε νά τή φέρει στο μυαλό του. Τή βραχή φωνή της... και τά λάγνα μάτια της... τά σαρκώδη χείλη... και εκείνο τό ύπέροχο στήθος... 'Ηταν τό παιδικό του σεξουαλικό δράμα!!

'Αργότερα έμαθε ότι συζούσε μέ τόν 'Αρατζαφέρη, τό δημοσιογραφικό του πρότυπο όταν έμπαινε στο έπάγγελμα. Σήμερα ένας όλοκληρωμένος σοσιαλιστής δέν φανταζόταν ποτέ ότι ένα τηλεφώνημά της θά 'ταν άρκετό νά τού δημιουργήσει αυτή τήν άναταραχή... τήν έξαψη!! και είχε τόση δουλειά στην έφημερίδα... Οι συνωμοσίες κατά της 'Αλλαγής διαδέχονταν ή μία τήν άλλη άσταμάτητα. Ποιοί νά κρύβονταν άραγε πίσω άπό τόν Φωτήλα...; Είχε φτάσει κιόλας στο Λαγονήσι. Στην είσοδο τού 'Αστέρα είπε μόνο τό όνομά του, Γερνικολός!!!

ΣΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΟ τού 'χε πεί πονηρά «θά σέ περιμένω στίς έντεκάμισι στον μεγάλο φοίνικα κοντά στη δεύτερη πισίνα». Προχώρησε μέσα στους μεγάλους θάμνους μέ προσοχή. 'Η καρδιά του χτύπαγε όπως στο πρώτο του ραντεβούδάκι, σάν νά 'ταν πρωτάρης μαθητής... Πλησίασε στον φοίνικα. Ναι ήταν εκεί!! Στο φώς τού φεγγαριού άστραφταν τά ξανθά μαλλιά της... κοντοστάθηκε. «'Ελα Κώστα...» άκουσε τή βραχή φωνή της νά τόν καλεί. Σάν ύπνωτισμένος πήγε κοντά της...

Είχαν νά πούν τόσα πολλά... Είχε περάσει ένα τέταρτο όταν τήν άγγιξε για πρώτη φορά... «Κώστα σέ παρακαλώ...» είπε και τού ξέφυγε. Τήν ακολούθησε... 'Η γυμνή της σάρκα μέσα στη φεγγαρόλουστη νύχτα τόν είχε έρεθίσει... Τό άρωμά της... και τά στήθη... εκείνα τά άνεπανάληπτα στήθη... Δέν μπορούσε νά συγκρατηθεί!! Τήν παρέσυρε στο γκαζόν δίπλα στην πισίνα. 'Η Λάουρα τόν άπωθούσε έλαφρά άναστενάζοντας... ενώ ή βραχή της φωνή έπαναλάμβανε όλο και πιο έξασθενημένη «δέν κάνει...». Τό έπίμονο και έξασκημένο χέρι του είχε περάσει μέσα στη μαύρη σκιστή φούστα της και τά πυρακτωμένα χείλη του στον τρυφερό λαιμό της... Τότε ήταν πού άκουσε τίς όμιλίες... κάποιοι εκεί δίπλα τους κουβεντιάζαν!! Σήκωσε τό κεφάλι του και κοίταξε. Στην άρχή δέν είδε κανέναν... Ξανακοίταξε... και τότε είδε τά τρία κεφάλια στο πάνω δεξιό μέρος της σκοτεινής πισίνας πιασμένους άπό τό πεζούλι νά κουβεντιάζουν. «'Ελα ρέ Κώστα... πιστεύεις και σύ ότι πηγαίνει στον Καραμανλή για τούς 'Ολυμπιακούς...» είπε ό ένας. 'Ο Γερο-Νικολός παραξενεύτηκε. 'Η φωνή αυτή κάτι τού θύμιζε. «Στη συνωμοσία έκτός άπό τόν Λάζαρη είναι και ό 'Αλευράς», είπε ό άλλος μέ τά γένια και τή βαθιά φωνή. «Νά τούς περάσουμε πειθαρχικό μαζί μέ τόν Φωτήλα και νά τούς άποψώσουμε» είπε άποφασιστικά ό σγουρομάλλης. 'Εν τώ μεταξύ ή Λάουρα πού δέν είχε καταλάβει τίποτα άναστéναξε έλαφρά. 'Ο Γερνικολός βρέθηκε σέ δύσκολη θέση καθώς τό ατί του ήταν στην πισίνα και τό χέρι του στο ύγρο κορμί της Λάουρας. Τό δίλημμα ήταν μεγάλο. Μέσα του πάλευαν σωληρά τό δημοσιογραφικό του ένστικτο μέ τό άλλο... «Δέν είναι ή στιγμή για διαγραφές» είπε ό τύπος μέ τό μούσι. «Ναι... ναι... άργότερα» συμφώνησε ό άλλος. «Καί έναν-έναν όχι πολλούς μαζί...».

ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΠΥΚΝΟ σκοτάδι της καλοκαιρινής νύχτας δύσκολα κανείς θά μπορούσε νά δεί τήν έκφραση της έκπληξης στο πρόσωπο τού Γερνικολού καθώς άναγνώρισε τούς τρεις νυχτερινούς κολυμβητές... Τά τρία πανίσχυρα μέλη τού 'Εκτελεστικού Γραφείου... 'Η παντοδύναμη Τρόικα!! «'Ωστε ή συνωμοσία είναι πραγματική!» σκέφτηκε. Τώρα ήξερε και τούς συνωμότες!! Κόντευε νά ξεχάσει τή Λάουρα όταν άκούστηκε εκείνος ό έντονος άναστεναγμός της... «κάτι άκουσα» είπε σχεδόν ψιθυριστά ό Λαλιώτης. «Λές νά μάς τήν έχει στησει ό Λιβάνης;» ρώτησε κάπως τρομαγμένος ό 'Ακης. 'Ο Γεννηματάς μέ γρήγορες κινήσεις πετάχτηκε άπό τήν πισίνα τρέχοντας πρós τό μέρος της παράξενης φωνής. Τόν ακολούθησαν και οι άλλοι. Δύο ανθρώπινες σκιές φάνηκαν μέσα άπό τούς θάμνους. «Κώστα άπό δω...» άκούστηκε μιá γυναικεία φωνή νά λέει καθώς χανόντουσαν μέσα στα δέντρα... «Λές νά 'ταν ό Σημίτης;» άναρωτήθηκε ό 'Ακης.

Ο ΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗΣ δέν πίστευε σ' ατία του. 'Ο Λιβάνης, ό 'Αντώνης Λιβάνης, ό άπόρρητος σύμβουλος τού Πρωθυπουργού είχε ζητήσει τή Λάουρα για μιá μυστική άποστολή. «Για τό καλό της 'Αλλαγής», έτσι τού 'χε πεί, χωρίς άλλες εξηγήσεις. 'Η Λάουρα καθόταν τώρα άπέναντί του ταραγμένη. Αυτός ό Γερνικολός ήταν πολύ επιθετικός και δέν είχε καθόλου τάκτ... κόντεψε νά πληρώσει ακριβά τήν άφοσίωσή της στην ύπόθεση της 'Αλλαγής... 'Ο 'Αρατζαφέρης έξυσε τό κεφάλι του. Δέν μπορούσε νά καταλάβει ποιοί τελικά συνωμοτούσαν, ή Τρόικα στην πισίνα ή ή 'Ολυμπιακή ομάδα τού Καραμανλή...

ΣΤΟ ΔΡΟΣΕΡΟ σαλόνι τού 'Αστέρα ό 'Αντώνης Λιβάνης περίμενε τίς ειδήσεις των έννέα. 'Ο έκφωνητής άνάγγειλε τή διαγραφή τού Γερνικολού και διάβασε τήν άνακοίνωση τού 'Εκτελεστικού Γραφείου ότι είναι συκοφαντικά ψεύδη τά περί Καραμανλικής ομάδας στο ΠΑΣΟΚ.

'Ο 'Αντώνης χαμογελούσε εύχαριστημένος... άναψε τό τσιγαράκι του... και χαλάρωσε τή γραβάτα του... 'Ηξερε πολύ καλά ότι χάνει εκείνος πού άναγκάζεται να δηλώσει ότι δέν ύπάρχει αντίπαλη ομάδα...

Παν. Παν.

Ή νύχτα πωλείται

Πωλείται διάσημο και ιστορικό BAR περιοχής ΕΞΑΡΧΕΙΩΝ. Και μὴν ξεχνάτε: σὲ καλὴ τιμὴ πάντα!
Τηλέφωνα: 9345799 καὶ 9335915, παρακαλῶ μετὰ τὶς 7 τὸ βράδυ.

«Ξόμεινα μόνος»

Ξόμεινα μόνος
τραβώντας για τὸ θάνατο.
Οἱ φίλοι ἀλλάξανε κατεύθυνση νομίζοντας ὅτι σκέφτηκαν καλὰ ὅτι θὰ βγαίνουν κερδισμένοι ἀπ' αὐτὸ τὸ παιχνίδι
καὶ θὰ ἔχαν — πάλι — τὰ σωστά — τους.

Ξόμεινα μόνος
νὰ σκοτώνω τὶς ὥρες
τὰ λεπτά τὰ δευτερόλεπτα
κτυπώντας με μιά βαριά
τὸ ἱαπωνικὸ ρολόι μου.
Ξόμεινα μόνος
λές καὶ δὲν εἶχα παρελθόν
δὲν ἔχω παρόν
δὲ θὰ δῶ μέλλον.
Ξόμεινα μόνος
φέρνοντας τὰ χεῖλη τοῦ ποτηριοῦ
με τὸ φαρμάκι
στά χεῖλη μου.
Ξόμεινα μόνος
νὰ τὸ πιῶ
καὶ τῶπια.
Εἶχα χαράξει
ἄλλη εὐθεία
ἄλλη φυγὴ
σάν ἄλλος Καρυωτάκης

Νέαρχος Σηλιανάκης
Ἀργυράκη 11
712 01 Ἡράκλειο
Κρήτη

Κουράγιο

...Σοφία,
ἀναρωτιέμαι, πῶς τὰ καταφέραμε ἔτσι,
τώρα π' ὅλα
μᾶς ἤρθαν βολικά!
Ἐσὺ μπήκες στὴν Ἱατρικὴ (τ' ὄνειρό μου)
Ἐγὼ ξαναπερπάτησα (τ' ὄνειρό σου).
Τέλος πάντων.
Πάρε κανὰ τηλέφωνο,
ἂν βρεῖς τὸ κουράγιο.

Σὲ χαιρετῶ
Χάρης

... θέατρο

Μαριάννα ἔλα γρήγορα νὰ ξαναπᾶμε
θέατρο καὶ στὴ Σαντορίνη (σάν πέρσι)
μαζί.

Σὲ περιμένω κι ἄς με πρόδωσες
«Λουλουδάκι»

... καναρίνι

Τουτίτρου μου
Ἐλπίζω νὰ εἶσαι τώρα στὸν παράδεισο
τῶν καναρινῶν ὕστερα ἀπ' τὸ χαμὸ
σου λίγο μετὰ τὶς εὐρωεκλογές.
Φιλάκια

Δεχτείτε ἓνα φιλάκι...

ΟΧΙ. Δὲ θὰ κοιτάξω τὶς σκιές σας,
πού ζωγραφίζονται στά παράθυρα τοῦ
λεωφορείου.
Ἐγὼ ξέρω νὰ ζωγραφίζω σὲ ἄσπρες
κόλλες,
μέ μολύβι 2B... Ἡ καὶ μέ μηχανικό.
Δὲ μέ πειράζει...
Ἀπλῶς τὸ 2B μοῦ ἔρχεται πιὸ βολικό.
Ζωγραφίζω τὶς ἐκφράσεις σας στά ἄ-
δεια μέτωπά σας,
κι αὐτὸ εἶναι τὸ λάθος μου.
Ζωγραφίζω συνέχεια πόνους, ἔρωτες,
ξενέρωτες γυναῖκες,
ἄντρες μέ ἐπιβλητικὰ προσωπεῖα.
Καὶ τ' ἀγόρια. Καὶ τὰ κορίτσια.
Κι αὐτὰ τὰ ζωγραφίζω στὸ μυαλό μου.
Καὶ τὶς ἐκφράσεις σας. Ἐτσι, ἄδειες κι
ἄσχημες. Κι αὐτές...
Καὶ τὶς χειρονομίες σας. Ἀκόμα κι
αὐτές.
Καὶ τὸν τρόπο πού κοιτᾶτε τὰ μαλλιά
μου. Κι αὐτό.
Εἶναι σ' ἓνα σημεῖο κόκκινα. Σὰς πει-
ράζει;
Πειράζει τὴν ἠθικὴ τῆς πολιτικῆς σας;
Ἐχομε διαφορετικὲς πολιτικὲς
...Εἴσατε νόστιμα χαριτωμένοι μέ τὶς
τεράστιες, προβοσκίδες σας!..
...Σὰς στέλνω ἓνα φιλάκι!..
Δεχτείτε το!...

Υ.Γ.: Σχολιαστὲς τοῦ «Σχολιαστή»,
για σᾶς, ἓνα τεράστιο φιλί.

Ἐχετε γεια

Ἀντζι xxx...X...xxx

Βιβλία γιὰ τὸν Ἀη-Στράτη

Ὁ Μανώλης Γλέζος, ἐδῶ κι ἓνα χρόνο, ἀγωνίζεται νὰ
δημιουργήσει βιβλιοθήκες στὶς προβληματικὲς καὶ ἀπόμα-
κρες γωνιές τῆς Ἑλλάδας. Ἦδη μέχρι στιγμῆς ἡ προσπάθεια
καρποφόρησε στά κυκλαδίτικα νησιά (14 βιβλιοθήκες σὲ 12
νησιά). Οἱ ἀναγνώστες τοῦ «ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ» μποροῦν νὰ
βοηθήσουν στέλνοντας βιβλία στά γραφεῖα μας. Τὰ βιβλία
προορίζονται γιὰ τὸν Ἀη-Στράτη.

Στὶς ἐπόμενες νησιώτικες διακοπές σας (καὶ μὴν πάει ὁ
νοὺς σας στὸ κακό) μπορεῖ νὰ διαβάσετε στὴν παραλία
ἄφθονα καὶ δωρεάν βιβλία. Καὶ μάλιστα τοῦ γούστου τῶν
ἀναγνωστῶν μας.

Σ

Γκριζοφόρα

Μέ τ' ἀκουστικά τοῦ στέρεο στά ἀφτιά
καὶ τὰ μάτια κλειστά.
Γελάστηκες! ὄχι δὲν βυθίστηκα στοὺς
ἤχους ἢ στοὺς ρυθμούς κάποιου ντίσκο
ἢ ρόκ κομματιοῦ.
Χάνομαι μέσα σὲ μελωδίες ἀπὸ κλαρί-
νο, νταούλι, βιολί...
τραγουδία καὶ σκοποὶ τοῦ Ἀρβανίτι-
κου Γάμου...
Πατινάδα γιὰ τὴν ἐκκλησιά...
Ἦθελα νὰ στέκω δίπλα σου, ὄχι μ' ἓνα
ἀπλό νυφικὸ ἄλλά μέ τὴ φορεσιὰ τῆς
Γκριζοφόρας.
Υ.Γ.: Ἦθελα νὰ ζήσω μαζί σου βρὲ
ἀδερφέ,
καὶ ὄχι νὰ ἐπιβίωσω.
Πιάνεις τὴ διαφορά;
Σ' ἀγαπᾶω
καὶ τὸ ξέρω ὅτι δὲν μ' ἀκούς.

Μαρία.

Τί νὰ ἔλεγα;

Κι ὅμως,
ν' ἀρθρώσω κάτι
κάτι ἔστω ὑποφερτό
ἀπὸ τὰ συναισθήματά μου
παραδεχτό
δὲν καταφέρνω

Ἵσως ἀργότερα σκεφθῶ
«τὰ λόγια περισσεύουν»
ἢ καὶ καλύτερα ἀκόμα
«τὰ λόγια νὰ ἐκφράσουν δὲ μποροῦν»
κι ἴσως αὐτὸ νὰ εἶν' ἀληθινὸ
μὰ ὅμως μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ μιά δικιο-
λογία
τῆς δικιᾶς μου ἀδυναμίας νὰ σκεφθῶ
(ἂν καὶ ἡ σκέψη, μπορεῖ κι αὐτὴ νὰ
περισεύει...)

Πάντως
τέτοιες ὥρες
ὄλο κάποια σχηματάκια
τριβελίζουνε τὸ νοῦ μου
Σὰ κι αὐτὸ

Σ' ἀγαπῶ
Σωτήρης

«Νεφελοβάτης»

Ἀπόψε...

Ἀφιερωμένο ἐξαιρετικὰ στὴν...

Ἀπόψε θὰ σοῦ παίξω
στὴν κιθάρα τὸ τελευταῖο τραγούδι...
Θὰ προσπαθήσω νὰ τὸ βρῶ
στὸν χαραγμένο δίσκο
τῆς ψυχῆς μου...
Ἀπόψε θὰ σοῦ φυτέψω στά
μαλλιά τὸ τελευταῖο λουλούδι...
Θὰ προσπαθήσω νὰ τὸ κόψω
ἀπὸ τὰ ἀνοιξιὰτικα χωράφια
τῆς προσχολικῆς ἐκδρομῆς μου...
Ἀπόψε γιὰ τελευταία φορά...
Θὰ σοῦ χαρίσω...
Τὸ πρῶτο τραγούδι πού τραγούδησα...
Τὸ πρῶτο λουλούδι πού ἀγάπησα...

Μιχάλης Καλλονιάτης
Ἀπὸ ΓΚΥΖΗ

Γιὰ τὸ στέκι

Φίλοι ὅποιοι κι ἂν εἰστε. Ἐχω νομί-
ζω τὸ δικαίωμα νὰ σᾶς λέω ἔτσι γιατί
μοιραζόμαστε τὰ ἴδια προβλήματα κι
ἐλπίζω καὶ τὰ ἴδια ἐνδιαφέρονται. Ἄν
κάτι ἀπ' τὴ ρόκ, τὸ Free cinema, τὴν
beat λογοτεχνία ἢ τὰ κόμικς σᾶς ἐνδια-
φέρουν τότε θὰ ἔχομε πολλὰ νὰ ποῦμε.
Κι ἂν ὅμως τίποτα ἀπ' ὅλα αὐτὰ δὲν
εἶναι σημεῖο ἀναφοράς σας θὰ χαρῶ νὰ
μοιρασθῶ μαζί σας νέες ἐμπειρίες. Γιὰ
τὴ πάρτη μου δὲν ἔχω καὶ πολλὰ νὰ σᾶς
πῶ. Εἶμαι 19 χρονῶν, φοιτητὴς στὴ
Νομικὴ καὶ «ὁ κλοιὸς τῆς μοναξιάς καὶ
τῆς ἀνίας» μέ σφίγγει κάθε μέρα καὶ
περισσότερο. Ἵσως τὸ στέκι νὰ ἔναι ἡ
λύση.

Γειά χαρά
Κώστας

Τεχνική καί φυσική σύγχυση

Ποιά θά μπορούσε νά είναι ή ούσιαστική διαφορά πού χωρίζει τόν Εγκλειστο homo sapiens από τόν στεκούμενο homo sapiens; 'Ο Εγκλειστος δέν κινείται, αλλάζει μέσα σέ κλειστό περιβάλλον, μέσα στά δέντρα, σέ κλειστές καλύβες ή σπηλιές, μέσα σ' ένα σύμπαν τεχνητό καί ταυτοχρόνως σταθερό. 'Ο στεκούμενος ζεί στό υπαιθρο, έκτεθειμένος στά γυρίσματα τού καιρού, μέσα σ' ένα περιβάλλον φυσικό κι άσταθές.

P.P.P.
Πετρούπολη (Αθήνα)
τηλ. 2632418

Σάββατο μία καί μισή

Σάββατο μία καί μισή. Δέν λέω γιά τήν έκπομπή στην τηλεόραση. Γυρίζαμε άπ' τό σχολείο, θυμάσαι; Δέν ήταν τό πενήνθερο βλέπεις. Γέλια κι ανέκδοτα, ένα βιβλίο καί γιά τούς δυό μας. Έσκυβες στ' αὐτί καί μούλεγες «μ' αγαπᾶς;» Πολύ σουλεγα. «Μόνον πολύ;» Πολύ, πολύ, σέ λατρεύω.

Σάββατο μία καί μισή. Δέν είναι γιά τήν έκπομπή σου λέω. Τότε πού φεύγαμε γιά τό νησί, θυμάσαι; Τό πλοίο καθυστέρηση, ό ήλιος νά καίει. Άλλά έμεις τσιγαράκι καί κατάστρωμα. Μ' έπιανες άπ' τή μέση. «Πάχυνες» μούλεγες. «Δίαιτα καί οικονομία στό νησί». Στό ύπόσχομαι.

Σάββατο μία καί μισή. Όχι ή έκπομπή ντέ. Στό σπίτι δέν θυμάσαι; 'Ο ήλιος έκαίγε, κι έμεις μέσα. Ντρεπόμουν νά βγῶ μέ μάτια πρησμένα. «'Η άγάπη φεύγει, ή φιλία μένει». Σ' αγαπῶ σουλεγα, κάνε μιά προσπάθεια. «Κουράστηκα, δέν μπορῶ».

Σάββατο μία καί μισή. Τό ξέρεις καλά, δέν λέω γιά τήν έκπομπή. Γιά προχτές τό βράδυ στην πλατεία λέω. Κόκκινη γόβα, μίνι φούστα, πιασμένοι χέρι-χέρι. Έγώ εκεί, μέ τό παπάκι μας, πρώτη, δεύτερα, φρένο. Γειά σου, τί κάνεις. «'Αδυνατίσεις» μου λές. Στόχα ύποσχεθεί, δέν θυμάσαι;

Νίκος Καλόγρης

...Σέ γουστάρω

Μωρό μου — ναι άκριβῶς μέ τά χέρια έτσι... καί τά μάτια νά λάμπουν. Μυρίζω DRAKKAR καλοκαιριάτικα. Βαριά ή μυρουδιά της καί ή παρουσία σου... (σάν τή διαφήμιση). Έχω φάει όλα τά έργα τού Alain Delon. Γούστα κυρα-Μαρίκας λεί, αλλά έγώ βαρέθηκα τούς κακομούτσουνους. Ηι φάση δικιέ μου καί μή μέ ρωτᾶς καί ξαναρωτᾶς άφού καταλαβαίνεις όλα τά καταλαβαίνεις καί μετά άφού σου είπα, δέν σου είπα ότι ΣΕ ΓΟΥΣΤΑΡΩ;

Τό άποτύπωμα τών χειλιών μου σου—δωσα γιά παρτούζα καί σύ τά πήρες όλα.

Φιλιά, Πολλά φιλιά, Πάρα πολλά φιλιά (καί όχι μόνο...)

Έξάλλου, ά όχι δέν κάνει νά μᾶς μένουν άπωθημένα ή μήπως κάνει;

Θεσσαλονίκη

Πλαστικές κοϋκλες

«Πλαστικές κοϋκλες χωρίς κατανόηση

Δυό δάκρυα...

Ρόκ ν'ρόλλ... ένα σάλτο μορτάλε

Τεντωμένα νεύρα...

σκοτεινές μέρες / φωτεινές νύχτες Μοναξιά...

Άν έχεις κι έσύ μέσα σου

τό ίδιο έκρηκτικό κοκταϊήλ

καί είσαι κοπελιά 18-22 χρονών

Γράψε μου γιά νά άρχίσουμε μιά σχέση Είμαι 21 καί χάνομαι...

Γιώργος Λαμπρόπουλος
Βαρδουσιών 6
Αιγάλεω

Μικρές άγγελίες
Μικρά μηνύματα

Σέ κάθε τεύχος ό Σχολιαστής θά δημοσιεύει δωρεάν άγγελίες καί μηνύματα τών άναγνωστών του. Γράψτε ή τηλεφωνήστε μας ώς τίς 15 κάθε μήνα όποιοδήποτε σύντομο κείμενο (μέχρι 40 λέξεις) θέλετε νά δημοσιεύσουμε.

Άπό Μάρτη καλοκαίρι κι άπό Αύγουστο χειμώνας

ΕΔΩ ΚΑΙ ΚΑΙΡΟ μέ βασανίζει μιά άπορία. Θά σᾶς τήν έκμυστηρευτώ λοιπόν, μήπως, μαζί, βρούμε μιά άκρη. Ποιός είναι αὐτός πού βγάξει τίς παροιμίες; Αὐτή τού τίτλου, γιά παράδειγμα, ποιός τήν έβγαλε;

Έκείνο τό πρώτο, «άπό Μάρτη καλοκαίρι», καλά άκούγεται. Σου λέει ό Χριστιανός: Όλα τά 'σκιαζε ή φοβέρα καί τά πλάκωνε ή σκλαβιά, αλλά σώπα. Σώπα κι όπου νά 'ναι θά σημάνουν οι καμπάνες. Καί έσύ τ' άκούς, καί λές «σάν νά 'χει δικιο», καί παίρνεις κουράγιο, καί τό ρίχνεις λάου-λάου στην παρέα, «πού θά πάμε φέτο ρέ παιδιά», καί εκείνοι τσιμπᾶνε, καί βγαίνει ή Άνοιξη.

Άλλά τό άλλο, εκείνο τό «κι άπό Αύγουστο χειμώνας», τί τό ήθελε; Είδε πού άμολυθήκαμε σύμπαντες σέ βουνά καί λαγκάδια, σέ άμμουδιές καί βραχάκια καί τήν βγαίνει μέ κόκκινο; Γιατί ρέ φίλε; Ούτε τήν Έθνική Όμοψυχία δέν σέβεσαι; Τουρκος είσαι; Γιατί, άπό Έθνική Ένότητα, τά καλοκαίρια, σκίζουμε. Μπείτε σέ ένα βαπόρι, όποιο νά 'ναι, καί θά μέ θυμηθείτε. Καί Νεοδημοκράτες νά ούρλιάζουν «νάτο τό νησί, φάνηκε», καί Πασοκτζήδες σέ πελάγη ευτυχίας «άχ, ωραίο φαίνεται», καί κάτι τού «χώρου» πού μурμουράνε «Όχι ρέ, δέν είναι αὐτό τό δικό μας». Τέτοια καί άλλα.

Ός καί τά κομμουνιστικά μας κόμματα, ποιός έπιμένει ότι ή άριστερά δέν είναι πρωτοπορία, πήραν τά συμπράγκαλα παραμάσχαλα, καί ντουντουκές καί άφίσες καί ανθρώπους, καί ξαμολούθηκαν. Άρπαχτές στην έπαρχία. Γιατί, μόνο ή Άνουςάκη θά τά πᾶνει; Καί κάνει στάση τό λεωφορείο στό Άργος, καί βγαίνεις γιά σουβλάκια, καί είναι στη σειρά οι άφίσες καί περιμένουνε. Πλατεία Άργους, αὐτήν τήν εβδομάδα: Πέμπτη ή Όπισθοδρομική Κομπανία, Παρασκευή ή ΚΝΕ, Σάββατο ή Γλυκερία, Κυριακή ό Ρήγας.

Υπάρχουν βέβαια καί αντίθεσεις, αλλά δέν είναι όρατές διά γυμνού όφθαλμού. Πρέπει νά είσαι στά κόλπα γιά νά τίς καταλάβεις. Άλλοι, νά πούμε, πάνε στά Κουφονήσια καί άλλοι στη Σκύρο. Οι πρώτοι είναι οίκοιόγοι καί έτσι. Σου λένε: «Φέτος ήρθε ό ήλεκτρισμός. Τί γίνεται αν τού χρόνου πάρουνε σβάρνα τά αντίσκηνα κάτι τυπάκια ώρυσόμενα: ΒΗΜΑ, άμηση ένημέρωση»; Βούρ νά προλάβουμε λοιπόν. Οι άλλοι, όπως καί νά τό κάνουμε είναι άλλοτριωμένοι, παιδιά τής πόλης.

Άσε οι άλλοι πού πάνε στην Πάτμο ή τη Χάλκη. Αὐτοί είναι οι προνοητικοί. Γιατί σου λένε «άμα έγώ τό ρίξω στά ούζα, τί θά γίνει ό τόπος»; Κάνουν τήν ανάγκη φιλότιμο λοιπόν καί έτσι. Καί τά μπάνια-μπάνια καί ή δουλειά-δουλειά. Ή όπως λείει καί τό λαϊκόν άσμα: «Μπροστά πηγαίνει ό ύπουργός καί πίσω του οι άλλοι».

Γι' αὐτό σᾶς λέω: Όποιος καί νά τήν έβγαλε αὐτήν τήν παροιμία είναι ύποπτος. Σκοτεινές δυνάμεις καί ξένα κέντρα έξουσίας τόν καθοδηγοῦνε. Τώρα ή CIA, ή KGB, δέν είμαι σίγουρος. Αὐτά θά τά βρει ό κ. Παγουρόπουλος, στό Πειθαρχικό πού θά τόν περάσουμε!

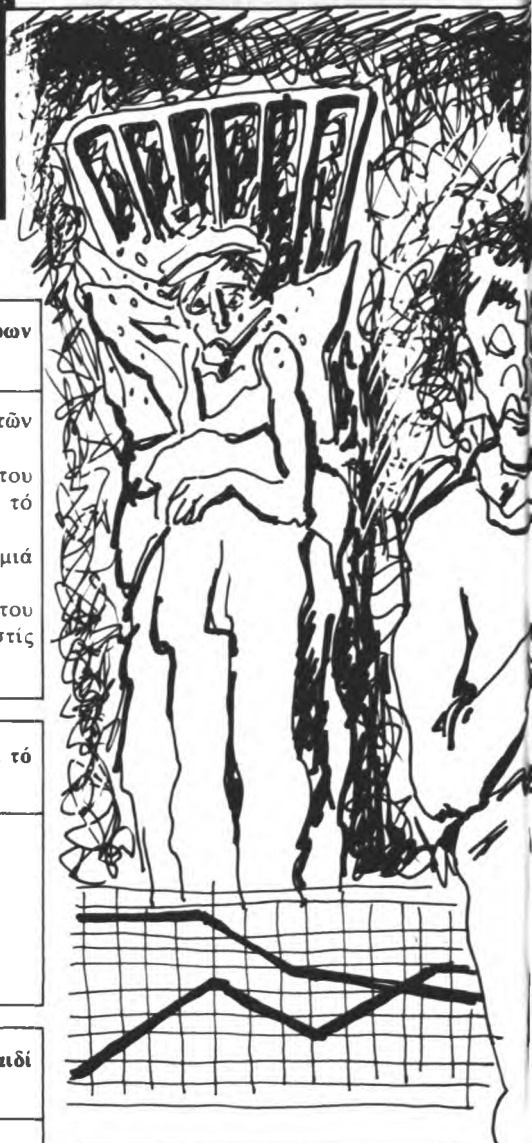
Άντε λοιπόν! Όσοι δέν φύγαμε άκόμα καιρός νά ξεκινᾶμε. Θά τά πούμε τόν άλλο μήνα, προγραμματίζοντας τίς διακοπές τού έπόμενου χρόνου.

Καλά μπάνια καί καλά Χριστούγεννα πουλάκια μου!

Βαγγέλης Δεληπέτρος

Αντί να λειώνετε όλη μέρα στις παραλίες, αντί να κατεβάζετε κιλά μύρας και ούζου, αντί να συζητάτε ατελείωτα για τις ανθρωπίνες σχέσεις κάντε κάτι χρήσιμο! Έκλογές θα έρθουν ξανά και όλοι θα βρεθείτε με τριάντα ψηφοδέλτια στο χέρι και διαλόγουμε στην κάλη. Είναι ευκαιρία να μάθετε τι είδους άριστεροί είστε, αν βέβαια ανήκετε στην 'Αριστερά. Διότι απ' ό,τι φάνηκε ούτε ξέρετε τι ψηφίζετε ούτε γιατί το ψηφίζετε. Και με κάτι τέτοια τολμάνε οι φασίστες να βγάζουν έδρες. Και σέ μιά φιλική χώρα ό φασιστικός δείκτης ανέβηκε επικίνδυνα και οι άριστεροί έχασαν τό μυαλό τους και τή δύναμή τους. Έκεί λοιπόν, σ' αυτή τή χώρα, και μιλάμε για τή Γαλλία, ένα προνοητικό περιοδικό, τό NOUVELLES, έκανε ένα έστ για να διαφωτιστούν οι Γάλλοι σέ ό,τι αφορά τήν άριστερή τους ένταξη. Ό Αύγουστιάτικος Σχολιαστής ανέλαβε τή δύσκολη επιχείρηση τής μετάφρασης και τοῦ εξελληνισμού τοῦ τέστ μήπως και βοηθήσει κι αυτός στο ζεκαθάρισμα τών προσωπικών σας αντιλήψεων. Έσείς, τό μόνο πού θα κάνετε, είναι να απαντήσετε και μετά να διαβάσετε προσεκτικά τις έρμηνείες στις σελίδες 52 και 53 τοῦ τεύχους.

Καλή επιτυχία
Α.Θ., Μ.Κ., Τ.Μ., Σ.Π.

1. - Τεκμήρια Πλούτου: Ποιά ζωά κατά τή γνώμη σας πρέπει να φορολογηθεί;

- α) Οι χελώνες για τά σπίτια τους
- β) Οι άλεπούδες για τις γούνες τους
- γ) Οι καμηλοπαρδάλεις για τόν άναπτυγμένο λαιμό τους
- δ) Οι μαϊμούδες για τις κλεψιές τους
- ε) Οι σκίουροι για τά αποθέματα τροφίμων τους
- στ) Τά τρυγόνια για τις άποδράσεις τους.

2. - Τό να βάζει κάθε μισθωτός τό λιθαράκι του στην πρόοδο τής επιχείρησης είναι:

- α) Ό λάκκος τών λεόντων
- β) Ό φανταστική συμφωνία
- γ) Ένσωμάτωση στο σύστημα
- δ) Γενική κινητοποίηση
- ε) Μαραθώνιος διαπραγματεύσεων
- στ) Κινούμενη άμμος.

3. - Ό όφης τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Νομισματικοῦ Συστήματος είναι ένα μυθικό ζωά. Τί σας φέρνει στο νοῦ;

- α) Τό τέρας τοῦ Λόχ-Νέξ
- β) Βασιλικό σκῆπτρο
- γ) Έναν κροταλία
- δ) Τήν «κοιμωμένη τοῦ Δάσους»
- ε) Τήν όχιά πού τρώει τήν ούρά της
- στ) Μία χάρτινη τίγρη

4. - Τό άφεντικό σας, σάς βάζει να δουλεύετε σά σκλάβος. Πώς τόν χαρακτηρίζετε;

- α) Ταξικό έχθρό
- β) Άναγκαίο αντίπαλο
- γ) Έναν άνθρωπο σάν όλους τούς άλλους
- δ) Τεμπέλη πού χασμουριέται όλη μέρα
- ε) Ψυχή τής επιχείρησης
- στ) Γενναίο ίππότη τής βιομηχανίας.

5. - Τά ροδάκινα θάβονται στις χωματερές... Για να λυθεί τό πρόβλημα πρέπει:

- α) Να φύγουν οι μεσάζοντες απ' τή λαχαναγορά
- β) Να καλλιεργηθούν στη θέση τους μπανάνες
- γ) Να επιδοτήσει τό κράτος τούς αγρότες
- δ) Να μάς άνοίξει ή όρεξη για φρούτα
- ε) Να σφίξει τά λουριά ή κυβέρνηση
- στ) Να αύξηθούν οι εξαγωγές.

6. - Ό θανατική ποινή έπρεπε να καταργηθεί διότι:

- α) Δεν σκοτώνει κανείς τόν συνάνθρωπό του
- β) Έτσι πλούτιζαν οι δήμιοι
- γ) Οι ποινές δεν προλαμβάνουν τό έγκλημα
- δ) Ό άπειλή τοῦ θανάτου διευκόλυνε έκβιασμούς
- ε) Ήταν αντίθετη με κάθε έννοια έλευθερίας
- στ) Άντίφασκε με τό καθεστώς τής χάριτος.

7. - Σοσιαλιστικό παράδοξο: Για να κυβερνήσεις καλά πρέπει να είσαι:

- α) Φιλοκομμουνιστής και άντισοβιετικός
- β) Άντικομμουνιστής και φιλοσοβιετικός
- γ) Φιλοαμερικάνος και άντικομμουνιστής
- δ) Φιλοκομμουνιστής και άντιαμερικάνος
- ε) Άντικομμουνιστής και άντισοβιετικός
- στ) Άντιαμερικάνος και άντισοβιετικός.

8. - Τήν παραμονή τής σύγκρουσης τών SS-20 και τών Pershing:

- α) Θα συνεχίζατε τό βιολί σας ως ήρωας τής Άποκάλυψης
- β) Θα παίζατε ρώσικη ρουλέτα
- γ) Θα όργανώνατε τόν πιό γλυκό θάνατο
- δ) Θα προσευχόσασταν
- ε) Θα ξοδεύατε τις οικονομίες σας
- στ) Θα ξεχνούσατε τά «περί ειρηνικού περάσματος».

9. - Ποιόν ήθοποιό θα προτιμούσατε για πρόεδρο;

- α) Τόν Άγγελο Άντωνόπουλο:
- β) Τόν Κώστα Άρζόγλου
- γ) Τόν Νίκο Κούρκουλο
- δ) Τόν Γιάννη Φέρτη
- ε) Τόν Άλέκο Άλεξανδράκη
- στ) Τόν Κώστα Καζάκο.

10. - Καίγοντας τή Ρώμη ό Νέρων ήθελε:

- α) Να συγκρουστεί με τό σώμα τών Συγκλητικών
- β) Να εξαγινιστεί από τά όργιά του
- γ) Να δείξει ότι μπορούσε να τό κάνει
- δ) Να φτιάξει απ' τις στάχτες μιά νέα Ρώμη
- ε) Να δώσει διέξοδο στο άγχος του
- στ) Να απολαύσει ένα παλάτι στις φλόγες.

11. - Θα ένταχθεί στην Άριστερά τό παιδί πού είναι:

- α) Άδέξιο
- β) Θρασύ
- γ) Σπάταλο
- δ) Άφηρημένο
- ε) Γενναιόδωρο
- στ) Ξέγνοιστο.

12. - Θα ένταχθεί στη Δεξιά τό παιδί πού είναι:

- α) Έπιδέξιο
- β) Σεμνό
- γ) Κερδοσκόπο
- δ) Προσεκτικό
- ε) Φειδωλό
- στ) Προνοητικό.

13. - Στέλνετε τό παιδί σας στο σχολείο εκείνο όπου:

- α) Θα μάθει να καταπιέζει τούς κατωτέρους του
- β) Θα μάθει ότι τό χασίσι είναι φτηνό
- γ) Θα ξαναβρεί τά παιδιά τών φίλων σας
- δ) Θα εκτιμήσει τις προχωρημένες ιδέες τής νεορθοδοξίας
- ε) Θα έξασκηθεί στις Μεσογειακές γλώσσες
- στ) Θα μάθει να τά φέρνει βόλτα μόνο του.

14. - Ξαναφτιάχνετε τόν κόσμο. Τί θα παραλείψετε;

- α) Τό Νόμο
- β) Τήν Τρέλα
- γ) Τό Τυχαίο
- δ) Τήν Άναγκαιότητα
- ε) Τήν Πολυτέλεια
- στ) Τήν Άνία

15. - Ό πρακτική τοῦ επιχειρηματικού ρίσκου είναι:

- α) Φριχτή κερδοσκοπία
- β) Κίνητρο για τή δημιουργία επιχειρήσεων
- γ) Σύμβολο τής καπιταλιστικής βαρβαρότητας
- δ) Δόλια μέθοδος
- ε) Καλή για τούς Άμερικάνους
- στ) Να τά παίξεις όλα για όλα.

ΕΤΕ ΣΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΑ;

18. - 'Η πιό αριστερή σας φράση για την 'Αριστερά είναι:

- α) «Χρειάζεται κανείς λίγη άνεση για να μπορέσει να αξιοποιήσει την άρετή του».
- β) «Τό γινόμενο των μέσων ισούται πάντα μέ τό γινόμενο των άκρων».
- γ) «'Η 'Ελβετία είναι μιά χώρα στην όποια πολύ λίγες ιστορίες άρχισαν αλλά πάρα πολλές τελειώνουν».
- δ) «'Αν τά επιχειρήματα κάνουν να χυθεί ιδρώτας, οί άποδείξεις κάνουν να χυθεί αίμα».
- ε) «'Ενα βήμα μπρός, δύο βήματα πίσω»
- στ) «'Ο άνθρωπος του πνεύματος περπατάει μέ μολυβένια πόδια πάνω στό έδαφος».

19. - 'Υποφέρετε σήμερα εξαιτίας της δυσβάσταχτης:

- α) δυσκολίας της ζωής
- β) έσωτερικής φλόγας
- γ) φορολογίας
- δ) ανάγκης για άλλαγή
- ε) έλαφρότητας του είναι
- στ) έπιταγής για κοινωνική άνοδο.

20. - Στόν κινηματογράφο, στό έστιατόριο... Είστε τρυφερός (-ή) αλλά τό ταίρι σας θέλει να γυρίσει σπίτι.

- α) Παραγγέλνεται μιά μπουκάλα καλό κόκκινο κρασί
- β) Τόν (τήν) συνοδεύετε ύπομονετικά σπίτι
- γ) Μέ άποφασιστικότητα του (της) δείχνετε τό λάθος που κάνει
- δ) 'Αδιαφορείτε μιά και δέν έχουν πάντα όλοι την ίδια γνώμη
- ε) Ξεσπάτε άπογοητευμένος (-η) σέ λυγμούς
- στ) Τόν (τήν) χαστουκίζετε σέ έξαλλη κατάσταση.

21. - Μέ βασανιστήρια μπορεί να σάς άποσπάσουν φωνές και κατάρες αλλά όχι:

- α) τά όνειρά σας
- β) όμολογίες
- γ) ύποσχέσεις
- δ) τίς έλπίδες σας
- ε) τίς πεποιθήσεις σας
- στ) τίς έπιθυμίες σας.

22. - 'Ο ηλεκτρικός σάς ξυπνάει κάθε πρωί στις 5. Τί κάνετε:

- α) γράφετε στόν ύπουργό συγκοινωνιών
- β) συγκαλείτε τό συνοικιακό σας συμβούλιο
- γ) ήχομονώνετε τό σπίτι σας
- δ) κάνετε έρωτα
- ε) τραγουδάτε μ' όση δύναμη έχουν τά πνευμόνια σας
- στ) κοιμόσαστε φορώντας τά γουόκμαν σας.

23. - 'Ο αθένητικότερος μάρτυρας είναι:

- α) ό Χριστός
- β) ό Μόμπυ Σάντς
- γ) ή Σοφία Σακοράφα
- δ) οί Σάκκο και Βαντσέτι
- ε) ό Ντρέμφους
- στ) ό Σωκράτης

24. - Τό δίλημμα που αντιμετώπιζετε στις έκλογές είναι ανάμεσα:

- α) στόν 'Ιώβ και στόν Κροίσο
- β) στη Σκύλα και στη Χάρυβδη
- γ) στόν 'Αδωνι και στη χολέρα
- δ) στό λαγό και στη χελώνα
- ε) στό σφυρί και στό δρεπάνι
- στ) στόν 'Ατίλα και στό Σολομώντα.

25. - Στο έστιατόριο τό πιάτο της ημέρας είναι σπανάκι νερόβραστο. Λέτε στό σερβιτόρο:

- α) 'Α! τό συνιστά ό σέφ!
- β) Μπορώ να έχω ένα κατάλογο;
- γ) Αυτό είναι διαιτητικό ή οικονομικό;
- δ) Καινούρια θαυματοουργή συνταγή
- ε) Σπανάκι; Και Κουράκι!
- στ) Μοιάζω για Ποπάυ;

26. — 'Η κόρη σας γεννάει ένα άραπάκι. 'Αναφωνείτε:

- α) Τί χαριτωμένο που είναι αυτό τό μικρό!
- β) Προπάντων για την ώρα, ούτε λέξη στη γιαγιά σου!
- γ) Σ' αυτές τίς περιπτώσεις χρειάζεται ή έκτρωση!
- δ) Θα κομπλάρει όλη ή πολυκατοικία!
- ε) Καμμενούλα μου δέν έχεις τά μέσα για να τό θρέψεις!
- στ) 'Ωχ! Είναι κορίτσι, κι έχουμε γαλάζια μωρουδιακά!

27. - 'Η έλευθερία για σάς βρίσκεται στό έργο του:

- α) Σολωμού
- β) Παπαδιαμάντη
- γ) Καζαντζάκη
- δ) Καβάφη
- ε) Σεφέρη
- στ) 'Εμπειρίκου

28. - Στη «φάρμα των ζώων» του 'Οργουελ ή έλεύθερη συμβίωση ανάμεσα στά ζώα είναι:

- α) 'Ο λύκος φυλάει τά πρόβατα
- β) Μιά θεαματική κονταρομαχία
- γ) 'Ελεύθερη είσοδος μόνο στά κατοικίδια
- δ) 'Η γρήγορη εξαφάνιση κάθε κουτσής πάπιας
- ε) 'Η άπόφαση των άρνιών να μη ξανακουρευτούν
- στ) 'Η κότα μέ τά χρυσά αυγά δώρο σ' όποιον κερδίσει.

29. - Στο δάσος ξεσπάει ή ανεργία. Ποιά είναι ή αίτία;

- α) ή ξηρασία
- β) έκλείψαν οί καλοί ξυλοκόποι
- γ) βασιλεύει παντού τό τσεκούρι
- δ) οί κυνηγοί και οί γεωργοί νοιάζονται μόνο για τό τομάρι τους
- ε) ή εγκατάλειψη
- στ) ή είσορη έξωτικών άρωμάτων.

30. - Για να αντιμετωπιστεί ή κρίση πρέπει όλοι οί 'Ελληνες:

- α) να πετάξουν τό Ι.Χ. τους
- β) να πάρουν συνεταιρικά Ι.Χ.
- γ) να ζήσουν χωρίς τό Ι.Χ. τους
- δ) να δέχονται να σταματήσουν οί εισαγωγές αυτοκινήτων
- ε) να ύποστηρίξουν την κρατικοποίηση των Ι.Χ.
- στ) να μετακινούνται μέ πατίνα.

16. - Δέν άρκει να είσαι 'Αριστερός. Πρέπει ακόμα να μπορείς:

- α) Να θέτεις σέ άμφισβήτηση τά συμπεράσματά σου
- β) Να αποβάλλεις τίς ψευδαισθήσεις σου
- γ) Να γνωρίζεις τά όριά σου
- δ) Να ξεχάσεις τό παρελθόν
- ε) Να έκτιμάς τά όφέλη
- στ) Να φοράς τά ρούχα σου μέχρι να λιώσουν.

17. - 'Ο άγαπημένος σας επαναστάτης είναι:

- α) 'Ο Λέχ Βαλέσα
- β) 'Ο Τσέ Γκεβάρα
- γ) 'Ο Σπάρτακος
- δ) 'Ο στρατάρχης Τίτο
- ε) 'Ο Μάρτιν Λούθερ Κίνγκ
- στ) 'Ο Τζερόνιμο.

ΔΩΣΤΕ ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ στόν Πρόεδρο

Μακροβιότης

Ός ξνθερμος θαυμαστής τής προσωπικότητας του Προέδρου τής Δημοκρατίας — κι επειδή λόγω θέσεως και ηλικίας θεωρώ ότι τυγχάνω ακατάλληλος για να δίνω συμβουλές — τολμώ να κάνω τήν εξής πρόταση: Έπειδή σέ λίγους μήνες κλείνει τά 77 (γεν. 1907 — νά τά εκατοστήσεις κ. Πρόεδρε! — θά ήταν θαυμάσιο νά διοργανωθεί πάρτυ γενεθλίων μέ συμμετοχή προνομιούχων και μή στο μέγαρο του Έρώδου Έπτικού, παρουσία των χαλκέντερων γερόντων όλου του Φάσματος τής νυν (και τέως) πολιτικής σκηνής. Τούς: Παναγιώτη Κανελλόπουλο (γεν. 1902), Κωνσταντίνο Τσάτσο (γεν. 1899), Έλλια Έλίου (γεν. 1904), Έωάννη Κουτσοχέρα (γεν. 1904), Γεώργιο Έθανασιάδη-Νόβα (γεν. 1893) και άλλους, τήν Έννα Έσλάν μέ τά ματζούνια της, τόν Δρ. Μπαϊκερ μέ τίσ ενέσεις κυττάρων έμβρύου μοσχαριού. Τέλος νά δοθεί διάλεξη μέ θέμα τή μακροβιότητα, ώστε νά γίνει (ή μακροβιότης) κτήμα όλου του λαού.

Έτσι, θα μπορέσουμε (αν προσκληθούμε) νά αναφωνήσουμε μαζί μέ τό «happy birthday to you» και τό «Ζήτω ή Έλλάδα και καθετί τό θαλερό στόν κόσμο αυτό».

Φίλιππος Φιλίππου

Έστεροφημία

Έξυπνη πάλι προσωπική επιλογή ή μετακίνησή σας στη Προεδρία Ουδέτερος, «υπερκομματικός», άπρόσιτος άπαγορευτικός στην κάθε είδους κριτική βοηθώντας έτσι του λαού τήν άμνησία εύκολη θάχετε μιάν άντάξια ΈΣΤΕΡΟΦΗΜΙΑ.

Τή δύσκολή Σας θέση Έντιλαμβάνομαι Μακριά άπ' τής πολιτικής τόν Πυρετό.

Όμως τώρα για Σας μιá μόνο λέξη έχει άξία: «ΈΣΤΕΡΟΦΗΜΙΑ»

Έφιερωθείτε στο νέο σας σκοπό μέ πάθος (κι ή πολιτικολογία είναι μέγα λάθος).

Οί Έολυμπιακοί σάν καθιερωθούν στην Έολυμπία αυτό θα δώσει ώθηση και στη δική σας ΈΣΤΕΡΟΦΗΜΙΑ.

Μέ τήν ίδια σοβαρότητα λοιπόν πού σας διακρίνει Ζητείστε από τήν Έθνική μας τή Βουλή νά έγκρίνει άλλη μιá, σέ Σας πενταετία Τουτό άσφαλώς θά σιγουρέψει τήν ΈΣΤΕΡΟΦΗΜΙΑ.

Σωτήρης Πατασπυρόπουλος

Νοθεία

Κύριε Πρόεδρε τής Έλληνικής Δημοκρατίας καλό θά ήταν νά συνηθίσετε νά πίνετε σουέπ'ς ή επί τό ξενικότερον schweppes, είναι οί μόνες πού δέν έχουν καταγγελλεί για «νοθεία».

Έρρικα Ζερβού
Βαγγέλης Πολίτης
Χριστόφορος Τολιόπουλος

Λουκιανός

Α) Μερικά σοφά λογιά

1) Κάλιο γαϊδουρόδενο, παρά γαϊδουρογύρευε.

2) Έγάλι-άγάλι γίνεται ή άγουρίδα μέλι.

3) Ένα μήλο τήν ήμέρα τό γιατρό τόν κάνει πέρα.

4) Ματαιιότης ματαιιοτήτων τά πάντα ματαιιότης.

Β) Έ κυρίως συμβουλή μου (μέ τήν άδεια του Λουκιανού):

Πάρε μιá δυνατή μοτοσυκλέτα.

Πάρε αν θές και τόν Πέτρο μαζί, κι όλα αυτά πού σου τή δίνουν ξεχασέ τα

δσοι τό κάνουν δέν ήταν χαζοί.

Είναι δμορφο νά τρέχεις, σ' άδειους δρόμους

και τριγύρω νά βλέπεις βουνά μακριά από συνθήματα και νόμους

και νά μή σταματάς πουθενά.

Γ) Έκόμη μερικές αλήθειες κ. Πρόεδρε

1) Έ πράσινη ή κότα έχει τό ζουμί (όπωςδήποτε και ή ρόζ).

2) Τόν Πρόεδρο πολλοί έμισησαν την προεδρία ουδείς.

Χρήστος Παππάς

Γαλατάκι

Πρόεδρε πρόσεχε, γιατί όποιος άνακατεύεται μέ τίσ κότες τρώει πίτουρα,

Γι' αυτό

από δώ και στο εξής κοιτά νά εισαι φρόνιμο παιδί, νά πίνεις τό γαλατάκι του κι όπως όλα τά καλά παιδιά κάθε πρώτη του μήνα ξύπνα νωρίς και διάβαζε τόν Σχολιαστή σου, ήρεμα κι άπλά.

Γιάννης Σακιώτης

Η ΝΙΚΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ

Κύριε Πρόεδρε,

Σας συμβουλεύω νά κάνετε χρήση του δικαιώματος πού παρέχει ό έκλογικός νόμος πός τούς υπερέλικες, οί όποιοι μπορούν νά απέχουν τής ψηφοφορίας ατιμωρητί.

Μ' αυτό τόν τρόπο, σεις θά γλυτώσετε τίσ συμβουλές των υπηκόων σας και έμεις τίσ ειρωνικές δηλώσεις σας.

Φιλικά

Λευτέρης Παπαχριστοδούλου

Υ.Γ. Μεταβιβάστε τή συμβουλή μου και στους κ.κ. Κάτρη, Μαύρο, Κανελλόπουλο, Έβέρωφ κ.λ.π. μιá και σεις τούς συναντάτε συχνότερα, από έμένα

Ό Έδιος

[Σημ. Σχολιαστή: Στόν νικητή άπονέμεται τό δώρο, πού όπως είχαμε αναγγέλει είναι ή κασέτα μέ τήν όμιλία του Λεωνίδα Κύρκου στο Σύνταγμα].

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ
ΙΣΑΥΡΩΝ 10 — ΔΑΦΝΟΜΗΛΗ 114 71
ΑΘΗΝΑ.
τηλ. 3630781 — 3643635 — 3643695
κυκλοφορεί κάθε 1η του μήνα
Τεύχος 17, 1η Αυγούστου 1984
Δρχ. 100

Ίδιοκτησία:
«Γ. Πιτουρόπουλος κ ΣΙΑ» Ε.Ε.
Διαφήμιση: Τ. Ύπερμαχος
Φωτοσύνθεση:
«Γ. Λεοντακιανός και Υιοί» Ο.Ε.
Δουκίσσης Πλακεντίας 31
Φωτογράφιση:
Α. Μαστραντώνης
Βουκουρεστίου 15
Εκτύπωση:
«ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΠΕ»
Πάρνηθος 51—53

Εκδότης:
Γ. Πιτουρόπουλος

Διεύθυνση:
Κ. Βουρνάς
Π. Παναγιώτου
Δ. Ψαρράς

Πολιτική:
Χ. Βερναρδάκης
Π. Γεωργίου
Μ. Κακλιδάκης
Α. Λαζαρίδου
Χ. Λαζαρίδης
Τ. Μαστραντώνης
Γ. Μηλιός

Κοινωνία:
Ε. Αρανίτσης.
Ν. Βαφειάδης
Α. Θεοδωρίδου
Α. Καστάνας
Γ. Καραζάνος
Α. Μαυρομάτη
Χ. Μαχαίρας
Γ. Οικονομάς
Μ. Παπαδόκη
Δ. Τρίμης
Τ. Ύπερμαχος
Τ. Χριστοδουλοπούλου
Α. Ψαρρά

Πολιτισμός:
Θ. Γιάτσιος
Δ. Δελιολάνης
Μ. Θεοδωρίδης
Τ. Καραϊσκάκη
Γ. Μακρής
Γ. Μαργαρίτης
Ν. Μαυρουδής
Δ. Οικονομάκης
Σ. Πακασπύρου
Α. Περίδης
Α. Τύρος
Β. Χατζηβασιλείου
Σ. Χρυσουλάρης

Καλλιτεχνική επιμέλεια:
Α. Αηδόνης
Α. Θεοδωρίδου
Μ. Καλογεράκου
Σ. Παντελάκης

Σκίτσος:
Β. Έλευθερίου
Π. Ζερβός
Γ. Κουρούδης
Σ. Παντελάκης
Γ. Χατζάκος

Κόμικ:
Αρκάς

Γελοιογραφία:
Γ. Ιωάννου

Φωτογραφία:
Κ. Έλευθεράκης

Συνδρομές:
Έσωτερικού: 6 τεύχη. Δρχ. 600
Έξωτερικού: 12 τεύχη Δρχ. 1200
Ευρώπη: 6 τεύχη Δρχ. 850
Ευρώπη: 12 τεύχη Δρχ. 1700
Αμερική — Αυστραλία 6 τεύχη Δρχ. 1100
Αμερική — Αυστραλία 12 τεύχη Δρχ. 2200
Δημ. Όργανισμοί 12 τεύχη Δρχ. 4.000
ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ — ΕΠΙΤΑΓΕΣ
Γιάννης Πιτουρόπουλος
Ισαύρων 10 — Δαφνομήλη
114 71 ΑΘΗΝΑ

Τό ξύγκι τής μύγας

Αγαπητέ Σχολιαστή,
Τό παιχνίδι μέ τά άποσπάσματα είναι παλιό καί φτηνό. Μέ συρραφές καί άνθολογήσεις, μπορεί κανείς νά βγάλει τή βίβλο άθελι καί τόν Μάρξ δεξιό.
Όποιος θέλει νά μάθει τί πραγματικά γράφω στό κείμενό μου γιά τόν Όργουελ μπορεί τώρα νά τό βρεί στά βιβλιοπωλεία. Έκεί θά δαπιστώσει πόσο δικαιολογημένες καί άντικειμενικές είναι οι είρωνικές παρατηρήσεις τού Κ.Κ.

Ένα μικρό δείγμα μόνο άπό τήν σχολιογραφική επάρκεια τού συνεργάτη σου. Γράφει: «Ό Κ. Δήμου όμως έχει νά βγάλει λίγο άκόμα ξίγκι άπό τή μύγα κρίνοντας τό παρόν. Ίδού οι σημερινοί κίνδυνοι: ό κρατισμός, ό συγκεντρωτισμός, ό οικονομικός προγραμματισμός καί — πάντα — ό ολοκληρωτισμός πού έχει ριζώσει βαθιά στό πνεύμα τών διανοουμένων τής άριστερας» (ύπογραμμισμένο άπό Κ.Κ.).

Λυπάμαι άλλά αυτά δέν τά λέει ό Κ. Δήμου. Τά άναφέρει (τό 1949, στό γνωστό γράμμα τού γιά τό «1984») ό ίδιος ό Όργουελ. Πράγμα πού φαίνεται σαφέστατα στό κείμενό μου. (Γράφω: «ό Όργουελ πίστευε πώς...»)

Άλλοι λοιπόν προσπαθούν νά βγάλουν ξίγκι άπό τή μύγα ή άν προτιμάς άλλοι έχουν τή μύγα καί μυιάζονται...

Καί κάτι άκόμα: όταν θέλουμε νά κρίνουμε ένα συγγραφέα, θά πρέπει (έστω καί επιφανειακά) νά γνωρίζουμε τό έργο τού. Άν ό Κ.Κ. είχε ύπόψη τού τό βιβλίο μου «Παρακμή καί Πτώση τής Νέας Δημοκρατίας» — δέν θά μέ όνόμαζε (ούτε γιά άστείο) νεο-φιλελεύθερο. Κι άν είχε άλλάς κοιτάξει τόν κατάλογο τών βιβλίων μου δέν θά όνόμαζε «άπόκρυφη Ξη» τήν «άναρχική μου φλέβα». Γιατί είναι τόσο άπόκρυφη, πού έχει γίνει βιβλίο («Έγχειρίδιο Έλευθερίας», 1977) κι έχει κυκλοφορήσει σέ τρεις εκδόσεις καί πολλές χιλιάδες άντίτυπα.

Σάν πολύ παλιότερος (καί στά Προπύλαια) δικαιούμαι νά δώσω μία συμβουλή: Γνωρίζετε αὐτό πού βρίζετε - γιά νά τό βρίζετε σωστά.

Πάντα Φιλικά
Νίκος Δήμου

Η συμβουλή τού Προέδρου

Κύριοι,

Πρέπει νά παροδεχτείτε ότι τό περιοδικό σας έκανε μεγάλο λάθος όταν διακρίστωσε ότι κανένας Έλληνας μετά τίς Εύρωεκλογές δέ ζήτησε τή συμβου-

ΓΡΑΦΤΕΙΤΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ

λή τού Προέδρου τής Δημοκρατίας γιά τό τί θά κάνει. Ό «Σχολιαστής» δυστυχώς δέ μπήκε στόν κόπο νά ρωτήσει τά 10 έκατομύρια τών Έλλήνων πού ευχαρίστως θά συναντούσαν τόν Πρόεδρο γιά μία συμβουλή καί γιά ένα ταβλάκι παρεμπιπτόντως.

Δέν μπορέσαμε όμως οι κακόμοιροι νά ίκανοποιήσουμε αυτή τήν επιθυμία μας γιάτί πώς νά τό κάνουμε, ό πρόεδρος τής Δημοκρατίας δέν είναι ό μπατζανάκης σου γιά νά χτυπάς έπίσκεψη όποτε γουστάρεις.

Έπειδή λοιπόν ή Ελλάδα κι εγώ μαζί διωάμε γιά τίς συμβουλές τού, θά 'θελα μέσα άπό αυτό τό γράμμα νά παρακαλέσω γιά κάτι: Νά τίς μαζέψει στό μυαλό τού όλες όσες έχει νά μάς δώσει καί σέ συνεργασία μέ τή Μίνος Μάτσας καί Υιός νά τίς κυκλοφορήσει σέ δίσκο 33 στροφών.

Θά άναφερθώ τώρα σέ λίγες λεπτομέρειες γιά τήν επιμέλεια τού δίσκου αὐτοῦ:

1) Άντί γιά πρόλογος θά άκούγεται σάν εισαγωγικό κομμάτι τό Γυιέ μου-γυιέ μου τού Σταμ. Κόκκοτα, έτσι γιά νά προετοιμαστούμε λιγάκι γι' αὐτό πού άκολουθεί.

2) Συνταρακτικός θά είναι επίσης καί ό έπίλογος μέ τό «Σ' άγαπάμ' άκούς» (Έκτελεστής ό Σαλαμπάσης γιά όσους άσχετους τό άγνοούν άκόμα).

3) Καί στίς 2 πλευρές τού δίσκου ό Πρόεδρος προφορικά θά μάς συμβουλεύει όπως μόνο αὐτός ξέρει, ένώ μία μεταφράστρια θά δίνει τίς άπαραίτητες έξηγήσεις στά ... Έλληνικά.

4) Στόν ύπέροχο αὐτό μονόλογο θά ύπάρχουν διάσπαρτα κι έμβόλιμα μικρά διαλείμματα. Στά διαλείμματα αὐτά θά άκούγεται σέ άποσπάσματα ή φωνή τού Βαρτάνη άπό τό σήριαλ ό «Άγνωστος Πόλεμος» (πού είχε στίς δόξες τού μεγαλύτερη άκροατικότητα άπ' τό «Πέντον Πλαίης» γιά όσους ξεχνάνε εύκολα). Κι αὐτό γιάτί ή φωνή αὐτή κολλούς άπό έμάς μάς συγκινούσε σέ μία ευαίσθητή μας ήλικία.

Καί έρχόμαστε καί στήν επιμέλεια τού έξωφύλλου.

α) Ό γεωπόνος Άλέξης (Βάσος Άνδριανός), άπό τό σήριαλ «Μεθοριακός

Σταθμός», νά δίνει συμβουλές στούς άγρότες τής Άνω Πλατανιάς γιά τό πώς θά καλλιεργούν ραπανάκια. Πιό συγκεκριμένα ό Άλέξης κρατάει στό χέρι τού ένα ραπανάκι καί τό επιδεικνύει μέ ύφος συμβουλευτικό στούς Άνωπλατανιώτες. Τό έξωφύλλο αὐτό κρίνεται τέλειο γιά τίς άπαιτήσεις τού Marketing γιάτί μέ τήν πρώτη ματιά άντιλαμβάνομαστε τό συμβουλευτικό περιεχόμενο τού δίσκου. Καί γιά τό λόγο αὐτό τό δημιούργημα θά κυκλοφορήσει χωρίς τίτλο.

β) Στό πίσω μέρος τού έξωφύλλου ύπάρχει γραπτή έγκωμιαστική άφιέρωση τού Άρτέμη Μάτσα ό όποιος σάν παρουσιαστής δημιουργημάτων τέχνης στή μικρή όθόνη έχει δείξει ικανότητες μεγαλύτερες άπό τόν Άλκη Στέα. Άπαραίτητη καί μία φωτογραφία τού συμμαθέστατου Άρτέμη τραηγμένη σέ αὐτόματο φωτ/φικό μηχανήμα.

Άν γιά κακή μας τύχη ό μετρίφων Άρτέμης άρνηθεί, τότε ύπάρχει ή έναλλακτική λύση, σανίδα σωτηρίας γιά μάς: ή κυρία Άλίκη Νικολαΐδου. Έδω είναι περιττό νά δοθεί όποιαδήποτε έξηγήση γιά τήν έκλογή τής Άλίκης σάν άντικαταστάτρια, καί πολλοί άπό σάς άσφαλώς θά τό είχαν προτείνει άσυστητή!

Κατόπιν τούτων πληροφορώ τόν Πρόεδρο ότι οι πλέον άπαισιόδοξες προβλέψεις μιλάνε γιά 8 έκατ. άντίτυπα πωλήσεις, αριθμός πού συναγωνίζεται άνετα άκόμα καί στήν Άμερικάνικη αγορά. Δέ λέμε βέβαια τί θά συμβεί άν ή Μίνος άποφασίσει νά προωθήσει τό έργο στήν παγκόσμια αγορά. Άπό τά πρώτα κρούσματα προβλέπεται νά είναι ή διάλυση τών Rolling Stones. Σέ δεύτερη φάση είναι άδύνατο νά προβλεφθεί τί θά έπακολουθήσει.

Άν μετά άπ' όλα αὐτά πεισθεί ό Πρόεδρος καί ένεργήσει άναλόγως τότε προτού ξεκινήσει νά μάς πεί ότιδήποτε έχω νά τού δώσω καί μία συμβουλή: Καλό θά 'τανε νά δοκιμάσει πρώτα ό ίδιος νά κάνει αὐτά πού λέει. Άξίζει νά προσπαθήσει γιά μία φορά στή ζωή τού νά βρεθεί κι αὐτός στή θέση μας. Έστω κι άν είναι λίγο άργά «τώρα σ'ά γεράματα».

Φιλικούς χαιρετισμούς
Θ.Μ.

Ο κόμπος στο χτένι

Αγαπητέ Σχολιαστή γειά χαρά και σ' ευχαριστούμε για τη φιλοξενία σου. Είμαστε μιά επιτροπή φαντάρων που αγωνιζόμαστε για τα δικαιώματά μας. Είμαστε απ' την 24 Ε.Υ.Π. Η κατάσταση που επικρατεί σ' αυτή τη μονάδα είναι πολύ φρικτή.

Καθημερινά μας τσαλαπατούν την προσωπικότητά μας μας κάνουν κηρύγματα όρισμένοι αρχιλοχίες μόνιμοι ότι η σημερινή κυβέρνηση προσπαθεί να διαλύσει το κράτος, μας απαγορεύουν κάθε διακίνηση δημοκρατικού εντύπου, γενικά υπάρχει ένα κλίμα τρομοκρατίας και μάλιστα ένδειξη των ευρωεκλογών.

Τό φαγητό είναι άθλιο και λιγοστό και μέσα στις άποθηκες τροφίμων κυκλοφορούν ελεύθερα τα ποντίκια.

Επίσης δίνουν άδειες σε όσους έχουν μέσον και μάλιστα με όδοιπορικά ενώ για να την πάρει ένας άλλος φαντάρος δεινοπαθεί.

Ο κόμπος έφθασε στο χτένι όμως με τη συμπεριφορά του ανθυπασιπιστή Κωνσταντίνου ο οποίος στην επθεώρηση φρουράς τους έκανε ομαδικό καψόνι χωρίς λόγο χτυπώντας μεταβολές άπαυτες και βάζοντάς τους να τρέξουν με τα όπλα, τα κράνη και τα σακίδια μιά απόσταση 300 μέτρων και μάλιστα κάτω από φοβερή ζέστη. Και μας άπειλουν έμεις ότι διαλύσαμε τον Έλληνό στρατό τη στιγμή που ο πιο πάνω ανθυπασιπιστής στις 29 του Απριλίου έπείρεσε σε δύο φαντάρους να φέρουν μέσα στους θαλάμους του Α.Ε.Μ. τις «γκόμενες» τους δείχνοντάς τους τα όπλα και κατόπιν ήπιε κι αυτός «καφέ» μαζί τους στο δωμάτιο του αξιωματικού υπηρεσίας.

ΕΜΠΡΟΣ ΣΤΗΝ ΠΑΛΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΔΗΜΟΚΡΑΤΙΣΜΟ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΕΜΠΡΟΣ ΓΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ

Επιτροπή φαντάρων

Οί στρατιώτες του 730 ΤΕΣ (ΡΕΝΤΗΣ)

ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΥΜΕ την αυθαιρεσία των αξιωματικών και του επιλοχία, που είναι στην ημερήσια διάταξη, κι όλο το μηχανισμό που κατοχυρώνει ακόμα και τις προσωπικές ιδιοτροπίες (βίτσια) της ιεραρχίας.

Ο πίνακας τιμωρημένων καθημερινά είναι γεμάτος για παραπτώματα όπως «είσαι ακούρευτος», τετραγώνισμα κουβέρτας, καθυστέρηση για «σωματ. αγωγή», καθυστερημένη άγγαρα κλπ. (Η γκάμα των παραπτωμάτων είναι αρκετά πλούσια). Η χαφιεδολογία, τρομοκρατία και απειλές που προσπαθούν να μας κάμψουν το ήθικό είναι διάχυτες στο Τάγμα, δημιουργώντας μας άγχος και φοβία. Εκτός από τον προληπτικό έλεγχο, άσκειται και όμη βία με το άνοιγμα του πειθαρχείου, με όλες τις τραγικές συνέπειες (κλονισμός νεύρων) για τους «άποδιοπομπαίους». Ειδικότερα καταδικάζουμε τη στάση του Λοχ/γού Ντόβα που σε κάθε ευκαιρία μας νουθετεί ως φυσικός πατέρας και προστάτης να εκτελούμε τις διαταγές αγωγή, μάς διδάσκει για το άπολιτικό του στρατού, την απαγόρευση των πάσης φύσεως σχολίων (πολιτικών και

κοινωνικών) και τονίζει το милитарισμό του λέγοντας πως ο στρατός είναι ιερός, παντοδύναμος, κυρίαρχος και υπεράνω όλων, δηλ. στρατός = κράτος και πως όλα αυτά είναι νόμιμα και συνταγματικά. (Ας διαβάσει λίγο το Σύνταγμα και μάλιστα τα άρθρα 2, 4, 5, 6, 8, 12, 87, 13, 14, 29 Συντ.) Για τους κρατούμενους δέ συνιστά «εργασιοθεραπεία», δηλ. αυτοί να κάνουν μόνιμα τις άγγαρα, όπως να παίρνουν ξύλα από ένα μέρος και να τα μεταφέρουν σε άλλο και τό αντίστροφο.

Σε όλα αυτά συνεπικουρεί και με την ένοχη σιωπή της συγκαλύπτει ή «σοσιαλιστική» κυβέρνηση, που η τελευταία διαταγή της ήταν η απαγόρευση της συμμετοχής στρατιωτών σε πολιτικές συγκεντρώσεις και συζητήσεις. Σύμφωνα με αυτή κάθε «πηγαδάκι» θα μπορεί να θεωρηθεί στάση (ταρίφα ποινης 20 μέρες, δυσμενή μετάθεση και έκθεση στο ΓΕΣ). Το σκεπτικό για τα παραπάνω είναι ότι όλα γίνονται για το καλό μας, για να μας προφυλάξουν από «διαπληκτισμούς και γρονθοκοπήσεις». Ακόμα όποιος στρατιώτης παραπονείται θεωρείται μαμόθρεφτος ή έχει σκοπό την κατάργηση του στρατού και τον «παρασυρμό» των υγιών στοιχείων. Τελευταία δέ οργιάζουν οι φήμες πως τα πράγματα θα «μαυρίσουν» περισσότερο και υπάρχουν προειδοποιήσεις γι' αυτό, ενώ ο Διοικητής διέταξε διοικητική ανάκριση και παρέμβηκε για δυσμενείς μεταθέσεις αυτών των «εγκληματιών» (δική του έκφραση). Συμπληρωματικά, σε πρόσφατη επίσκεψη ρασοφόρου καταγγέλλουμε τον προσηλυτιστικό μονόλογο της εκκλησίας που αγωνιά τάχα για την ήθική μας διάβρωση επειδή είμαστε «φιλήδονοι και ρέπουμε στον ύλισμό» και που υπόσχεται ότι «ο δρόμος της αρετής είναι ο έν θεώ» γιατί σκοπός μας είναι η κατάκτηση της βασιλείας των ουρανών (!)

Ακόμα τό φαγητό σάν υλικό είναι έντελώς υποβαθμισμένο ενώ στο Κ.Δ.Σ. (Κέντρο Διερχομένων Ρούφ) — έξωτερική σκοπιά — τά κτίρια μυρίζουν από τους υπονόμους και οι στρατιώτες σπάνια μπορούν να φάνε εκεί.

Αυτά είναι ένα μικρό δείγμα από τό «φιλελεύθερο καθεστώς» και την «ειρηνική επανάσταση» που έγινε στο σημερινό ελληνικό στρατό.

—Το Σύνταγμα να μην σταματά πρό των πυλών.

—Η τρομοκρατία δεν θα περάσει.

—Κάτω ο νέος 20-1

—Πολιτικές ελευθερίες — συνδικα-

λισμός στο στρατό.

—Νά καταργηθεί τό πειθαρχείο και οι φυλακές που παρατείνουν τη θητεία.

—Αύξηση άδειών και έξόδων — δωρεάν εισιτήρια για τά μέσα μεταφοράς.

—Είμαστε πολίτες με στολή και όχι στρατιωτικοί.

Στρατιώτες του 730 ΤΕΣ (ΡΕΝΤΗΣ)

«Ένοικιαστές όλου του κόσμου ένωθείτε»

Θεσσαλονίκη 11-7-1984

Κύριε διευθυντά,
Είμαι δημόσιος υπάλληλος με 40.000 μισθό τό μήνα.

Γιά λογαριασμό όλων των μισθοσυντηρητών, που είναι υποχρεωμένοι να μένουν σε σπίτι με ένοικιο, εκπέμπω από τις στήλες σας: SOS.

Η κατάσταση στη Θεσσαλονίκη (φαντάζομαι ότι τό ίδιο συμβαίνει και στις άλλες μεγαλουπόλεις της Έλλάδας) είναι ΑΠΕΛΠΙΣΤΙΚΗ! Νά οι «τρέχουσες» τιμές των σπιτιών στη Θεσσαλονίκη:

—Έρεπια, άβαφα, άσυντήρητα, χωρίς καλοριφέρ από 12.000 έως 15.000 τό μήνα

—δυσάρια κάπως περιποιημένα από 15.000 έως 20.000 τό μήνα και με απαραίτητη προϋπόθεση προπληρωμή 5 τουλάχιστον ένοικίων.

—τριάρια σε υποφερτή κατάσταση από 17.000 και πάνω.

Όταν υποχρεωθείς να πάρεις την άπόφαση να βρεις σπίτι, πρέπει να αρχίσεις τό ψάξιμο τό λιγότερο ένα χρόνο πριν τη μετακόμιση. Αν είσαι πολύ τυχερός μπορείς να βρεις σε 6 μήνες!...

Και η πιο τραγική διαπίστωση: ο σχετικός νόμος δεν μας προστατεύει καθόλου από την αυθαιρεσία των ιδιοκτητών. Τις τιμές, πού, όπως φαίνεται από τά παραδείγματα παραπάνω, έχουν πιναχθεί στα ύψη, με κανένα τρόπο πλέον δεν μπορεί να τις παρακολουθήσει τό πορτοφόλι μας. Και τό φοβερότερο: στην πράξη δεν υπάρχει κανένας ουσιαστικός έλεγχος από τη μεριά της πολιτείας. Για ένδιαφέρον και φροντίδα καλύτερα άς μην μιλάμε! Γιατί, φυσικά, δεν μπορείς να έλέγξεις τόν ιδιοκτήτη ζητώντας του να σου δείξει τό προηγούμενο συμβόλαιο. Πρώτον γιατί υπάρχει πολύ μεγάλη ζήτηση στέγης και άρα μπορεί να τό νοικιάσει εύκολα στον άμέσως επόμενο και δεύτερον γιατί δεν είναι καθόλου δύσκολο να φτιάξει ένα φανταστικό προηγούμενο συμβόλαιο.

Έχουμε φτάσει σε μιά τέτοια κατάσταση πού λέμε: μόνο ένας σεισμός μάς σώζει, ή κάποιος ουσιαστικός έλεγχος από τη μεριά της πολιτείας. Διαφορετικά πρέπει όλοι οι ένοικιαστές (ή καλύτερα οι άστεγοι) να ένωθούμε και μέσα από τό σωματείο πού θα φτιάξουμε, δυναμικά και αγωνιστικά πλέον να διεκδικήσουμε τό δικαίωμά μας να έχουμε μιά στέγη.

Σε μιά πρώτη φάση πάντως (και τό προτείνω αυτό σ' όλους τούς ένοικιαστές) θα μπορούσε να γίνει από μάς τούς ίδιους (άφου δεν γίνεται τίποτα από την πολιτεία) μιά υπεύθυνη καταγραφή όλων των σπιτιών πού νοικιάζονται, με όλα τά στοιχεία πού είναι αναγκαία, για να μπορεί να γίνεται την κάθε στιγμή και πολύ εύκολα ο έλεγχος στη διαμόρφωση της τιμής του κάθε διαμερίσματος. Έτσι μόνο δεν θα είναι τόσο συχνό τό φαινόμενο ένα διαμέρισμα των 6.000 δρχ. τό μήνα, να νοικιάζεται στον άμέσως επόμενο νοικάρη 15.000 τό μήνα.

Τάσος Κάρτας

Σπάρτης 32 - Θεσσαλονίκη

Μιά μικρή αλλά έλπίζω γόνιμη γκρίνια

Τά οικονομικά άρθρα του Πάνου Γεωργίου καθώς και τά σημειώματά του για τη διεθνή Οικονομία είναι πιστεύω από τά πιο σημαντικά πού «κυκλοφορούν» στον καθημερινό και περιοδικό Τύπο. Χωρίς δαιδαλώδεις, σκόπιμα δυσνόητες αναλύσεις από τις οποίες βρίθει ο ελληνικός Τύπος, διεκδικούν επάξια τόν τίτλο των πιο ευστοχών αναφορών για την Έλληνική και Διεθνή Οικονομία. Τό προτέρημα αυτό κινδυνεύει να άκυρωθεί όμως από τις συχνές κατά τη γνώμη μου συντακτικές άνακουθίες. Είναι κρίμα ο «τύπος» να όκονομεί την ουσία της γραφής. Λίγη προσοχή χρειάζεται.

Με τις εύχές μου να συνεχίσετε τόν δημιουργικά άπομυθοποιητικό σας ρόλο.

Γιάννης Άντωνίου

Καλυψός 32

Π. Φάληρο

Παλιά τεύχη του «Σχολιαστή» μπορείτε να βρείτε:

ΑΘΗΝΑ:

- Βιβλιοπωλείο «ΕΣΤΙΑ», Σόλωνος 60.

- Βιβλιοπωλείο «ΘΕΜΕΛΙΟ», Σόλωνος 84.

- Βιβλιοπωλείο «ΝΕΦΕΛΗ», Μαυρομυχήλη 9

- Βιβλιοπωλείο «ΠΟΛΙΤΕΙΑ», Ακαδημίας 57

(έντός στοάς της Όπερας).

- Βιβλιοπωλείο «ΠΟΡΕΙΑ», Σόλωνος 77.

- Βιβλιοπωλείο «ΒΑΒΕΛ», Ίπποκράτους 68.

- Στα γραφεία του περιοδικού, Ίσαυρων 10 — Δαφνομήλη.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Κεντρική διάθεση,

Βιβλιοπωλείο «ΚΟΤΖΙΑ», Τσιμισκή 78.

ΓΙΑΝΝΕΝΑ: Βιβλιοπωλείο «ΔΩΔΩΝΗ 2», 28ης Όκτώβρη 25.

ΗΡΑΚΛΕΙΟ: Βιβλιοπωλείο «ΠΡΑΞΙΣ», Βασ. Άνδρεάδης 4.

ΚΑΡΑΓΕΤΣΑ: Βιβλιοπωλείο «ΠΑΤΖΑΚΗ ΒΑΣΙΛΗ», Σμύρνης 17.

ΚΑΤΕΡΙΝΗ: Βιβλιοπωλείο «ΜΑΤΙ», Άγ. Λαύρας 18.

ΠΑΤΡΑ: «ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ-ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ», Κανακάρη 69.

ΛΑΡΙΣΑ: Βιβλιοπωλείο «ΚΕΡΑΜΟΣ», Κούμα 34.

MISEA

WMA

ΜΕΤΑ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ο Φουκώ βρέθηκε στο επίκεντρο μιάς διαδικασίας που διακρίνεται από όρισμένα περίεργα και ιδιόμορφα χαρακτηριστικά: 'Ενώ καθολική και οικουμενική υπήρξε η σύνθεση διθυράμβων για τό έργο του και για τόν «μεγαλύτερο φιλόσοφο της Γαλλίας μετά τόν Sartre» (Liberation), καθώς και η έγκωμιαστική προβολή του χαρακτήρα και της προσωπικότητάς του από όλο τόν τύπο, δυσανάλογα μικρή, έλλειπής και επιλεκτική υπήρξε η παρουσίαση του έργου και η (κριτική) αποτίμηση των βασικών συμπερασμάτων του. Έτσι ενώ κατακλύστηκε ό τύπος από φωτογραφίες του Φουκώ (έπί τό έργο, στό γραφείο του, στόν καναπέ του κλπ.) καθώς και από ένοχλητικά έκτενη βιογραφικά και όδοιπορικά των καθημερινών συνηθειών του μέ ιδιαίτερη έμφαση στην έλευθερία της (μή πολιτικής) δέσμευσης καθώς και στόν άντικρατισμό του, η παρουσίαση των βασικών φιλοσοφικών του θέσεων έξαντλήθηκε στόν τονισμό του ιδιόμορφου «στύλ» του καθώς και στην μοναδική ιδιοφυία των συμπερασμάτων του. Φάνηκε λοιπόν ότι όσο φλύαροι ήταν οι (άπο)τιμητές του έργου του στίς δευτερεύουσες λεπτομέρειες και στην (τελικά αδιάφορη) προσωπική του ζωή και γενεαλογία, τόσο σιωπηλοί παρέμειναν στά σημεία εκείνα που υποτίθεται επαινούσαν. Υπάρχουν άρα στοιχεία στό έργο του Φουκώ που ένοχλούν τή συγχροδία των τιμητών του και σ' αυτά αξίζει νά αναφερθούμε σύντομα στή συνέχεια.

Ξεκινώντας από μιά έρευνα συγκεκριμένων μηχανισμών της άστικής κοινωνίας, ό στόχος του Φουκώ φαίνεται νά είναι ή έρευνα των συγκεκριμένων ιδεολογιών που λαμβάνουν ύλι-

κή υπόσταση μέσα στους ιδεολογικούς μηχανισμούς αλλά και ως συμπληρωματικά στοιχεία μέσα στους κύρια κατασταλτικούς μηχανισμούς. Εκείνο που αποκαλύπτει είναι η αναγκαιότητα και η υλικότητα όχι της ιδεολογίας εν γένει αλλά των συγκεκριμένων ιδεολογιών ως συστημάτων ιεραρχικά δομημένων σχέσεων, που παράγουν την υπαγωγή των «υποκειμένων» στην ιστορία. Έξετάζει τους πλέον διαφορετικούς τομείς των ιδεολογικών σχηματισμών, αρχίζοντας από την τρέλα και την ψυχιατρική κλινική, διαμέσου του ποινικού και της φυλακής και καταλήγοντας στη σεξουαλικότητα και το λειτουργικό της ήδονης. Φαινομενικό λανθάνον κέντρο των αναλύσεων αυτών είναι αυτό που ο Φουκώ ονομάζει εξουσία και που διαχέεται εξίσου στο «δημόσιο» και στον «ιδιωτικό» χώρο. Υπάρχει ακόμη η μορφοποίηση και ρητοποίηση της άποψής του για την εξουσία με τη διάχυση του κράτους στο σύνολο των κοινωνικών διεργασιών, με τη συγκρότηση δηλαδή του μοντέλου της «μικροφυσικής της εξουσίας». Τέλος μās κληροδότησε και με τον «περί μεθόδου λόγο» του, την «Αρχαιολογία της γνώσης», βιβλίο «οδηγό» σχετικά με τις μορφές που πραγματοποιείται η ιστορία και τους τρόπους νοητικής ιδιοποίησής της, τη συγκρότηση της διαδικασίας της γνώσης. Το έργο του Φουκώ ως σύνολο δομείται γύρω από όρισμένες βασικές θέσεις:

1) Πολεμική ενάντια στις φιλοσοφικές κατηγορίες του «υποκειμένου» — «άντικειμένου» που λειτουργούν ως θεωρητικό δίπολο, συγκαλύπτουν τις σχέσεις ιδεολογίας/έπιστήμης και στρεβλώνουν την πρωταρχικότητα των διαδικασιών οι οποίες συγκροτούν τα «υποκείμενα» που είναι παράγωγη κατηγορία και όχι πρωταρχική.

2) Συγκρότηση ενός μοντέλου εξουσίας που απορρίπτει τη συγκεντρωτική διαμόρφωσή του γύρω από τον κρατικό μηχανισμό, αλλά την διαχέει παντού στον κοινωνικό χώρο και κύρια στη σφαίρα του ιδιωτικού. Ταυτόχρονα, η νέα αυτή «μικροφυσική της εξουσίας» έχει μία όχι άμεση, τουλάχιστον μη καθοριστικά διαμεσολαβούμενη σχέση με την παραγωγή, αν και το σημείο αυτό στον Φουκώ παραμένει αρκετά αντιφατικό ή και σκοτεινό.

Είναι προφανές λοιπόν ότι η προσέγγιση του Φουκώ έχει αρκετά ενοχλητικά σημεία για την κυρίαρχη ιδεολογία στις πολιτικές κοινωνίες. Η κατακρήμνηση του «υποκειμένου» από τη θέση του ρυθμιστή των διαδικασιών πλήττει καίρια τον κάθε μορφής ούμανισμό και ανθρωπολογισμό. Η φιλοσοφική κατηγορία της «Ελευθερίας» δέχεται ασφυκτικά πλαίσια ύπαρξης και επικαθορισμούς που καθιστούν ανέφικτη τη διατήρησή της. Τα «υποκείμενα» σαν φιγούρες θεάτρου σκίων είναι ανυπόφορη εικόνα για την οποια φωτισμένη αστική αντίληψη. Έδω βρίσκεται και το σημείο σύγκλισής του με τον μαρξισμό όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται από τον D. Lecourt. Έδω βρίσκεται και ο κόμβος που του επιτρέπει να διεισδύσει στους ιδεολογικούς μηχανισμούς του κράτους και να ανάγει συμπεράσματα που ανεβαίνουν με τις αυταπόδεικτες προφάνειες της φιλελεύθερης πολιτικής ιδεολογίας, πολλές από τις οποίες έχει αποδεχτεί άβασάνιστα και η κοινή γνώμη της άριστερας, μη εξαιρούμενου και του αντιαυταρχικού ή ανανεωτικού τμήματός της. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε τον ολοκληρωτισμό του ιδιωτικού αστικού χώρου όπως αυτός αποτυπώνεται στην «Ιστορία της Σεξουαλικότητας ως εξαναγκασμός στην «όμολογία της αλήθειας», ως ελεύθερης επιλογής του ατόμου στις διαπροσωπικές σχέσεις.

Ο Φουκώ έχει βέβαια τις αποστάσεις του από τον Μαρξισμό, πράγμα που διακρίνεται από

τή συχνά μετατοπισμένη και δυσπρόσβατη όρολογία και τρόπο προσέγγισής του, την ρητή κριτική του σε βασικές μαρξιστικές αρχές, αλλά ίσως καθαρότερα στην αντίληψή του για τη δόμηση της εξουσίας στις αστικές κοινωνίες. Η «μικροφυσική της εξουσίας», δεν είναι μία συγκεκριμένη ανάλυση των «Ιδεολογικών μηχανισμών του κράτους» (Άλτουσερ) που εκτείνεται στο χώρο του δημόσιου και ιδιωτικού αδιάκριτα, αλλά συγκροτεί μία αντίπαλη θέση σε αναφορά με την μαρξιστική αντίληψη για το κράτος. Έτσι, επειδή η εξουσία δεν βρίσκεται απλά συγκεντρωμένη στο επίπεδο του κρατικού μηχανισμού, αυτό δίνει στον Φουκώ την ευκαιρία να κριτικάρει την μαρξιστική αντίληψη του πολιτικού ως χώρο συγκέντρωσης και συμπύκνωσης των αντιφάσεων, το σχήμα δομής έποικοδομήματος και να αποσυνθέσει την κεντρική εξουσία σε μία κατατμημένη μικροφυσική της εξουσίας. Συνακόλουθα απορρίπτει την συγκεντρωτική οργανωμένη πολιτική πάλη που προτείνει ο μαρξισμός και προτείνει στη θέση της μία σειρά από τοπικούς-αποκεντρωμένους κατατμημένους αγώνες ενάντια στη μικροφυσική της εξουσίας.

Η μικροφυσική ανάλυση της πολιτικής και οι μαρξιστικές προτάσεις βρίσκονται έδω στο κέντρο του στόχου του Φουκώ και έγιναν αντικείμενο κριτικής από τον Ν. Πουλαντζά στο τελευταίο βιβλίο του. Δε θα σταθούμε έδω στην κριτική αυτή, αλλά θα επισημάνουμε ένα αρκετά ενδιαφέρον σημείο: Η κατάκτηση του χώρου της πολιτικής σε άθροισμα, έστω και εξωτερικά συνδεομένων τομέων, καταργεί την συνολική συγκεντρωτική αναγκαιότητα που επικάθεται πάνω στους φορείς στα πλαίσια της μαρξιστικής αντίληψης και δημιουργεί ένα χώρο βατό, ψηλαφητό, αρκετά όρατο στα όριά του και υπολογισίμο για τό κάθε άτομο σε χώρους οικείους όπου έχει πρόσβαση. Αυτή η πρόκριση των επιμέρους κινημάτων και η αίσθηση του ατομικού παρεμβατισμού που αναδύουν, μακριά από την δυσδιάκριτη «πολιτική», ανοίγουν τό δρόμο για την αναβίωση της «υποκειμενικότητας», μιας νέας μορφής υποκειμένου περιορισμένης έμβέλειας αλλά σε τελευταία ανάλυση «υποκειμένου» των κατατμημένων διαδικασιών.

Έτσι βρισκόμαστε σε ένα σημείο όπου συνδιάζονται η αντιπαλότητα προς το «υποκείμενο» με έναν τροποποιημένο νέου τύπου «υποκειμενισμό». Ίσως αυτό να είναι και τό κομβικό σημείο που να εξηγεί τη στάση των αστών σχολιαστών απέναντι στον Φουκώ. Ένα βασικό κομμάτι του έργου του αποσιωπάται άκριβως λόγω της αντιπαλότητάς του με τον θεωρητικό ούμανισμό και ανθρωπολογισμό, ενώ διατυμπαίνονται οι όψεις του έργου του που φαίνεται να προκρίνουν τον κατατμημένο «υποκειμενισμό» στη σύγχρονη κοινωνία: εξανθρωπισμός της φυλακής, του ψυχιατρείου, πώς να ζήσουμε καλύτερα την ήδονή κλπ.

Κάθε θέση φιλοσοφική είναι αντιφατική. Ο Φουκώ δεν αποτελεί εξαίρεση. Μόνο που βρίσκεται κανείς σε πραγματική άπορία όταν βλέπει τα έγκωμιαστικά αφιερώματα να παρουσιάζουν αυτόν που μαχόταν ενάντια στο υποκείμενο και την μικροφυσική της εξουσίας, ως τον ολοκληρωμένο δημιουργό, ως κατ'έξοχην «υποκείμενο». Και πέραν αυτού οι επικηδείοι διθύραμβοι και η απόδοση φόρου τιμής στον «μεγάλο φιλόσοφο» πολύ λίγα προσφέρουν σε σχέση με τό πραγματικό χρέος που έχουμε: Κριτική «ανάγνωση» του έργου του για να μπορέσουμε να οικειοποιηθούμε όσα πραγματικά πρωτότυπα — και δεν είναι λίγα — ανέδειξε ή ιδιόμορφη έρευνά του.

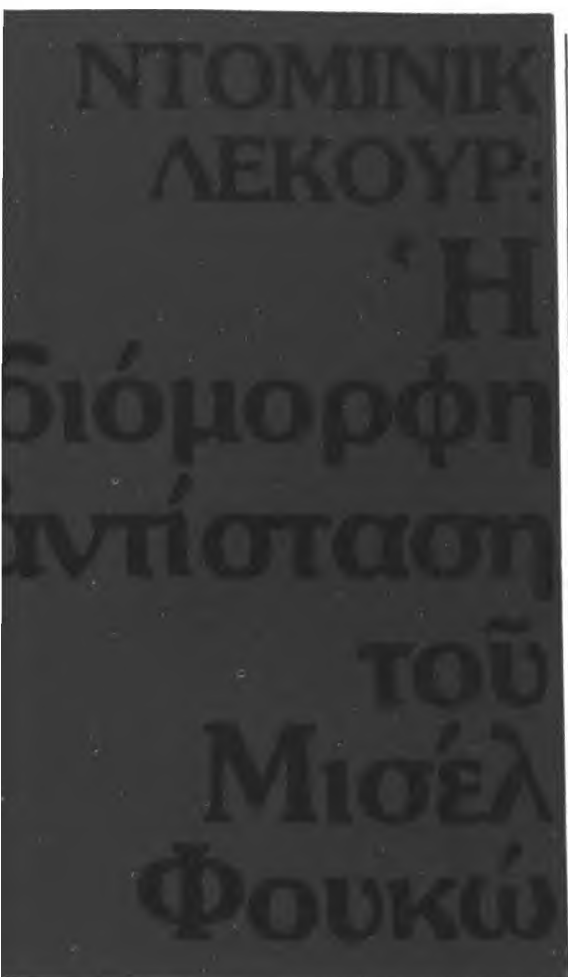
Αλέξης Αρζιμάνογλου
Τάσος Κυπριανίδης

Ο Ντομινίκ Λεκούρ έχει γράψει έδω και δέκα χρόνια μία σειρά βιβλία αφιερωμένα στη γαλλική επιστημολογία (Για μία κριτική της επιστημολογίας. Μπασελάρ: ή μέρα και ή νύχτα) και στη φιλοσοφία του μαρξισμού (Μιά κρίση και τό τίμημά της, Λυσσένκο...) που του προσέδωσαν μία διεθνή αναγνώριση. Τά τελευταία χρόνια προσκαλείται και δίνει μαθήματα σε πολλά ξένα πανεπιστήμια: στο Μόντρεαλ, τη Βοστώνη, τό Μεξικό, τό Μπέρκεν, τό Έλσίνκι...

Μαθητής του Άλτουσερ απ'τό 1965 ως τό 1970, αποτέλεσε στη συνέχεια έναν απ'τους στενότερους συνεργάτες του. Στα ελληνικά έχει δημοσιευθεί τό βιβλίο του Έτεροδοξία ή Έπανάσταση, μία κριτική των «νέων φιλοσόφων» (Έκδόσεις «Αγώνας» — μετάφραση Άγγελος Έλεφάντης).

Ε: Εάν διακρίνει κανείς τόν Φουκώ από τό ρεύμα του Θετικισμού (και του νεοθετικισμού) καθώς και του στρουκτουραλισμού, θά μπορούσε νά τόν κατατάξει σε ένα υπάρχον φιλοσοφικό σύστημα, ή μήπως αποτελεί μία φιλοσοφική ιδιομορφία, μέ τήν οποία συναρθρώνεται ή πρωτοτυπία της σκέψης του και τά αποτελέσματα που συνήχθησαν από τό «αρχαιολογικό» του έγχειρμα;

Ντ.Α: Θά μπορούσαμε ίσως νά πούμε ότι εκείνο που χαρακτηρίζει τόν Μ. Φουκώ περισσότερο από κάθε άλλο φιλόσοφο της γενιάς του είναι τό γεγονός ότι προσπάθησε «νά σκεφθεί μέσω του ίδιου του έαυτού του (αυτόνομα)». Δεν προσπάθησε ποτέ νά αποτελέσει μέλος μιας συγκεκριμένης σχολής. Διατήρησε μέ σταθερότητα μία κριτική απόσταση ακόμη και από εκείνες τίς σχολές, των οποίων οι θέσεις ήταν περισσότερο κοντινές μέ τίς δικές του. Έτσι, αν πάρουμε γιά παράδειγμα τήν Γέννηση της κλινικής (Naissance de la clinique) ή τό Έπιβλεψη και τιμωρία (Surveiller et punir), δεν μπορούμε νά μήν παρατηρήσουμε ότι βασίζεται σε μία σειρά από μαρξιστικές έννοιες. Αυτές όμως τίς έννοιες τίς εντάσσει στα πλαίσια του στόχου του και τίς μετασχηματίζει γιά νά «συνλάβει» αντικείμενα, γιά τά όποια όμως οι έννοιες αυτές δεν είναι δόκιμες. Μέ τόν ίδιο πάλι τρόπο ο Φουκώ αναζήτησε βασικά στηρίγματα των φιλοσοφικών του θέσεων στο έργο του Νίτσε, γεγονός που και ο ίδιος παραδέχθηκε προφορικά και γραπτά. Αλλά, όπως άλλωστε μαρτυρεί και ή τελευταία του συνέντευξη που δόθηκε στο περιοδικό NOUVELLES (28/6/84) αυτό που τόν άπασχολούσε δεν ήταν τό νά χαρακτηριστεί «Νίτσεικός». Στην πραγματικότητα, ο Φουκώ βρήκε τόν σπινθήρα της δικής του σκέψης, άκριβως στην πολεμική σχέση ανάμεσα στον Νίτσε και τόν Χάιντεγκερ, μία σχέση άκραία

μιά από τις δοσμένες δυνατότητες οργάνωσης μιάς αυτο-συνειδήσης».

Ντ.Α.: 'Η κριτική της έννοιας του «υποκειμένου», ως κυρίαρχου, κύριου των έπικαθορισμών του, ως αυτού που εγκαθιδρύει, ή κριτική της «μορφής υποκειμένου» με τα οικουμενικά είδη του, αποτελεί μιά σταθερά του έργου του Φουκώ. Είναι κατά τη γνώμη μου μιά από τις πιο ζωντανές αρετές του, αυτό που του δίνει σάρκα και όστα. Σέ μιά συζήτηση που δημοσιεύτηκε πρόσφατα στη Monde (15-16 'Ιουλίου) ο Φ. επανέρχεται άποφασιστικά σ' αυτό τό σημείο. «Νομίζω», γράφει, «ότι τό υποκείμενο συγκροτείται μέσω πρακτικών ύποταξης / έξαναγκασμού, ή μέ ένα πιο αυτόνομο τρόπο, μέσω πρακτικών άπελευθέρωσης / έλευθερίας». Έχουμε τώρα τή συσσωρευμένη έμπειρία μερικών χρόνων: Κατά βάση, ποιός ήταν ο «σκληρός πυρήνας» αυτής της μορφής σκέψης που στη δεκαετία του 60 ονομάστηκε «στρουκτουραλισμός»; Δεν είναι άλλος από τήν άπόρριψη της αυτοδυναμίας του υποκειμένου. Αυτή ή άπόρριψη της αυτοδυναμίας ένώνει άπόψεις όπως του Λακάν, του 'Αλτουσέρ, του Φουκώ και του Λεβί-Στρώς, πέρα από τις πολύ πραγματικές άποκλίσεις τους. Μιά κάποια «έπιστροφή του υποκειμένου» που παρατηρήθηκε τή δεκαετία του 70 μου φαίνεται ότι σημάδεψε μιά άληθινή θεωρητική ύπαναχώρηση, που στη χώρα μας άφησε έλεύθερο ένα πεδίο δράσης σέ κάποιο σχετικό θετικισμό... Θά 'πρεπε μιά άπ' αυτές τις μέρες νά γράψουμε αυτή τήν ιστορία: και ο Φουκώ θά έχει σίγουρα τή θέση του σ' αυτή: εκείνη ενός που αντίσταθηκε.

Ε: Στην «Κριτική της Έπιστημολογίας» διαπιστώσατε μιά τομή στό έργο του Φουκώ από τήν 'Αρχαιολογία της Γνώσης» και μετά, πράγμα που τόν έφερε πλησιέστερα προς μιά μαρξιστική αντίληψη. Έμμένετε σ' αυτή τή θέση σήμερα, έχοντας τό σύνολο του έργου του πρό οφθαλμών;

Ντ.Α.: «Τομή» δεν είναι ίσως ή λέξη που άρμόζει. Άς πούμε ότι συνέλαβα μιά σημαντική καμπή, που τόν έφερε κοντά σέ αυτά που ο 'Αλτουσέρ έπεξεργαζόταν τόν ίδιο καιρό σέ άναφορά μέ τήν ιδεολογία. Τόλμησα νά έπιχειρήσω τή σύγκριση. Αυτό δεν άδίκησε τόν Φουκώ. Είχα δίκιο; Μου φαίνεται ότι οι άναλύσεις του «Έπιβλεψη και Τιμωρία» και ή πολιτική πρακτική του Φουκώ εκείνη τήν περίοδο, κύρια μέ τους φυλακισμένους, δεν μου έδωσαν άδικο. Τήν «Ιστορία της Σεξουαλικότητας» θά μου έπιτρέψετε νά τή θεωρήσω άλλη ύπόθεση, όπου τό ουσιαστικό είναι ή σχέση μέ τόν Φρόντ και όχι μέ τόν Μάρξ.

Ε: 'Η Ελ-Λογη πρακτική είναι γιά τόν Φουκώ κάτι που δεν είναι διανοητό έξω από τό σύστημα των υλικών σχέσεων, που τό συγκροτούν και τό «δομούν». 'Η «όμολογία της άλήθειας» στη διαπροσωπική σχέση είναι ένα τέτοιο στοιχείο Ελ-Λογής πρακτικής, όπως υποθέτει ο Φουκώ, ή αποτελεί έκδήλωση ενός βαθύτερου πράγματος που κανείς θά έπρεπε νά έπεξεργασθεί;

Ντ.Α. Πολλά άρνητικά λέχθηκαν γιά τόν πρώτο — τόν προγραμματικό — τόμο, της «Ιστορίας της Σεξουαλικότητας», μέ τίτλο «ή δίψα της γνώσης». Δεν θά έπρεπε παρ' όλα αυτά νά μάς διαφύγει ότι ή κεντρική θέση, που ύποστηρίχθηκε έδώ, χωρίς άμφιβολία πολύ συνοπτικά, έχει κριτικές αρετές έξαιρετικά εύπρόσδεκτες: ή αντίληψη σύμφωνα μέ τήν όποία ή «σεξουαλικότητα» ουσιαστικά και συνεχώς καταπιεζόταν στη δύση, έγινε τόσο άβίαστα άποδεκτή, μάστιχα συχνά στό όνομα της ψυχάνάλυσης. Χρησιμοποιήθηκε τόσο συχνά γιά νά καταστρέψει τις γέφυρες άνάμεσα στον Μαρξισμό και τήν Ψυ-

χανάλυση (ας σκεφθούμε τόν Μαρκουζε!), που άξιζε τόν κόπο νά τεθεί σέ άμφισβήτηση, μέ έκρηκτικές συνέπειες. Αυτό έκανε ο Φουκώ. Μιά άλλη ιστορία είναι βέβαια, νά άναπτύξει κανείς «θετικά» τά διαγράμματα άναλύσεων που μάς έδωσε, τά όποια έστω και λιγότερο πειστικά, τώρα συμπληρώθηκαν. Έάν θά χαρακτηρίζα αυτό μέ μιά λέξη, άναγκαία πολύ σχηματικά, θά έλεγα ότι ή νομική / δικαιοκή διάσταση αυτής της ύπόθεσης μου φαίνεται νά παραμελείται σοβαρά.

Ε: 'Ο Ν. Πουλαντζάς έγραφε στό τελευταίο βιβλίο του ότι ή θέση του Φουκώ σέ σχέση μέ τήν καταστολή που ένσωματώνεται στους κρατικούς μηχανισμούς και ο τονισμός της όμαλοποιητικής, κανονιστικής ή χειραγωγητικής λειτουργίας τους τόν οδηγεί σέ μιά ύποτίμηση της πολιτικής έξουσίας ως μηχανισμού συνάμα κατασταλτικού και έγυητή από τήν πλευρά του της κοινωνικής συναίνεσης. 'Η αντίληψη του Φουκώ περί «συμβολικής καταστολής» ή «έσωτερικευσης της καταστολής» δεν συντείνει, κατά τόν Ν. Πουλαντζά, στην κατανόηση των υλικών, θετικών αιτίων αυτής της συναίνεσης των μαζών, που οργανώνεται από τό κράτος, και χαρακτηρίζει αυτό τό ζήτημα ως άνύπαρκτο πρόβλημα. Άκόμα ή έννοια της «αντίστασης» στην έξουσία είναι άκατανόητη στο πλαίσιο της «έσωτερικευμένης καταστολής». Αυτή ή κριτική στον Φουκώ είναι βάσιμη κατά τή γνώμη σας;

Ντ.Α.: 'Ο Ν. Πουλαντζάς είχε άπόλυτα δίκιο νά ύπογραμμίσει σέ ποίο βαθμό ή μετατόπιση του ένδιαφέροντος του Φουκώ προς εκείνο που άποκάλεσε «ή μικροφυσική της έξουσίας», τόν άπέτρεψε από ένα συγκεκριμένο διαλογισμό πάνω στο κράτος και στους μηχανισμούς του. Είναι πραγματικά ο άδύνατος κρικος στό έργο του. Καί, όπως έγραφα στό «Έτεροδοξία ή Έπανάσταση;» μέσω αυτού του κριку, πολλοί, όπως ο Mauvise Clavel και André Glucksmann, προσπάθησαν νά τραβήξουν τό έργο του προς μιά κατεύθυνση ενός συνολικού άντι-ολοκληρωτισμού, προς τήν όποία είναι ξένο. Πιστεύω είλικρινά, ότι ή καχυποψία του Φουκώ προς τόν «χύδην» Μαρξισμό του έπαιξε ένα άσχημο παιχνίδι και ότι οι δρόμοι που άνοιξε ο 'Αλτουσέρ (και ο Ν. Πουλαντζάς μέ τόν τρόπο του) όσον άφορά τό δίκαιο και τήν νομική ιδεολογία στη σχέση τους μέ τις άλλες κοινωνικές πρακτικές, είναι, άκόμη και σήμερα, οι σωστοί δρόμοι...

Ε: Έχοντας κατά νουν τις θέσεις του Φουκώ γιά τό «υποκείμενο», τό «αντικείμενο», γιά τή σπουδαιότητα των «τοπικών άγώνων ένάντια στη μικροφυσική της έξουσίας», πώς θά μπορούσε νά έρμηνεύσει κανείς τό γεγονός ότι μετά τό θάνατό του, στά πλαίσια των διθυράμβων γιά τό άτομό του, είμαστε μάρτυρες μιάς τέλειαν αντιστροφής των ιδεών του, μιά και παρουσιάζεται ως ο καθ' όλοκληρίαν φιλόσοφος, ως τό κατ' έξοχήν «υποκείμενο-δημιουργός»;

Ντ.Α.: 'Ο καθένας είχε τή δυνατότητα νά σημειώσει αυτό τό παράδοξο ενός δημιουργού που παρ' τήν αντίληψή του γιά τόν «δημιουργό» σάν καθαρή φαντασίωση, έτιμήθη ως δημιουργός του πεπρωμένου του. Άλλά δεν είναι ένα παράδοξο που έμφανίζεται έτσι ξαφνικά, τήν ήμέρα του θανάτου του: ή δημόσια ζωή του είχε ήδη άρκετά επηρεαστεί από αυτό. Και εάν είναι άλήθεια ότι συχνά είχε τό τεράστιο προτέρημα νά δίνει τό λόγο σ' αυτούς που τόν είχαν στερηθεί, συνέβη επίσης νά παίξει πολύ πιστά ένα ρόλο, αυτόν που έναποτίθεται στους διανοούμενους της χώρας μας. Μά θά μπορούσε νά 'ταν κι άλλώς;

συνάφειας αλλά και έντασης. Καί γιά νά γίνουμε πιο συγκεκριμένοι και σαφείς: αυτό που άνοιξε τό πεδίο στις δικές του έρευνες, σέ σχέση μέ τό ζητούμενο (τή λεγόμενη «δυτική φιλοσοφία») είναι άκριβώς αυτό που ή σύγκρουση (ανάμεσα στο Νίτσε και τόν Χάιντεγκερ) του επέτρεψε νά καταλάβει. Άντιμετώπιση «ιδιόμορφη», μέ τήν έννοια της έπιθυμίας νά είσαι μοναδικός; Σίγουρα όχι. Μέσα σ' αυτή τή σκέψη, τό πιο προσωπικό και τό πιο ίσχυρό του κίνητρο, ήταν ή πεποίθηση ότι οι πιο μεγάλες παραδόσεις, πάνω στον πυρήνα των όποιων καλούμαστε νά διαλογιστούμε, χρειάζονται μιά θεμελιακή άνανέωση. Καί ότι μόνο ή άποκάλυψη των κοινών τους και μή αντίληπτων προϋποθέσεων — προκαταβολών, των γενικών κανόνων που κυβερνούν τό λόγο τους έν άγνοία τους, θά μπορούσε νά έπιτρέψει μιά τέτοια άνανέωση. Νά λοιπόν ή ιδιομορφία του Φουκώ. Δεν είναι αυτή του «δημιουργού», αλλά εκείνη ενός διανοητικού διαβήματος. Καί άκριβώς από αυτό τό διανοητικό διάβημα τό έργο του άντλεί τό δικό του χαρακτήρα, τό «στυλ» του και τή δύναμη της γοητείας ή έρεθισμού.

Ε: Θά μπορούσαμε νά ύποστηρίξουμε ότι ο λόγος του Φουκώ ένάντια στο «υποκείμενο της ιστορίας» βρίσκει τή συνέχειά του στην «Ιστορία της Σεξουαλικότητας» όπου άρνείται ότι τό υποκείμενο αποτελεί προϋπόθεση γιά τή δυνατότητα πραγμάτωσης μιάς έμπειρίας. Θά μπορούσαμε νά παραθέσουμε άποσπάσματα όπου ίσχυρίζεται ότι: «είναι ή έμπειρία που αποτελεί τήν Ελ-Λογη έκφραση μιάς διαδικασίας, αυτής καθ' έαυτής προσωρινής, που άπολήγει σέ ένα υποκείμενο ή καλύτερα σέ υποκείμενα», ή «θά χαρακτηρίζα υποκειμενοποίηση τή διαδικασία μέσω της όποίας οδηγούμαστε στη συγκρότηση ενός υποκειμένου, άκριβέστερα μιάς υποκειμενικότητας, που προφανώς δεν είναι παρ-

κή υπόσταση μέσα στους ιδεολογικούς μηχανισμούς αλλά και ως συμπληρωματικά στοιχεία μέσα στους κύρια κατασταλτικούς μηχανισμούς. Έκείνο που αποκαλύπτει είναι η αναγκαιότητα και η υλικότητα όχι της ιδεολογίας εν γένει αλλά των συγκεκριμένων ιδεολογιών ως συστημάτων ιεραρχικά δομημένων σχέσεων, που παράγουν την υπαγωγή των «υποκειμένων» στην ιστορία. Έξετάζει τους πλέον διαφορετικούς τομείς των ιδεολογικών σχηματισμών, αρχίζοντας από την τρέλα και την ψυχιατρική κλινική, διαμέσου του ποινικού και της φυλακής και καταλήγοντας στη σεξουαλικότητα και το λειτουργικό της ήδονης. Φαινομενικό λανθάνον κέντρο των αναλύσεων αυτών είναι αυτό που ο Φουκώ ονομάζει εξουσία και που διαχέεται εξίσου στο «δημόσιο» και στον «ιδιωτικό» χώρο. Υπάρχει ακόμη η μορφοποίηση και ρητοποίηση της άποψής του για την εξουσία με τη διάχυση του κράτους στο σύνολο των κοινωνικών διεργασιών, με τη συγκρότηση δηλαδή του μοντέλου της «μικροφυσικής της εξουσίας». Τέλος μάς κληροδοτήσε και με τον «περί μεθόδου λόγο» του, την «Αρχαιολογία της γνώσης», βιβλίο «οδηγό» σχετικά με τις μορφές που πραγματοποιείται η ιστορία και τους τρόπους νοητικής ιδιοποίησής της, τη συγκρότηση της διαδικασίας της γνώσης. Το έργο του Φουκώ ως σύνολο δομείται γύρω από όρισμένες βασικές θέσεις:

1) Πολεμική ενάντια στις φιλοσοφικές κατηγορίες του «υποκειμένου» — «άντικειμένου» που λειτουργούν ως θεωρητικό δίπολο, συγκαλύπτουν τις σχέσεις ιδεολογίας/έπιστήμης και στρεβλώνουν την πρωταρχικότητα των διαδικασιών οι οποίες συγκροτούν τα «υποκείμενα» που είναι παράγωγη κατηγορία και όχι πρωταρχική.

2) Συγκρότηση ενός μοντέλου εξουσίας που απορρίπτει τη συγκεντρωτική διαμόρφωσή του γύρω από τον κρατικό μηχανισμό, αλλά την διαχέει παντού στον κοινωνικό χώρο και κύρια στη σφαίρα του ιδιωτικού. Ταυτόχρονα, η νέα αυτή «μικροφυσική της εξουσίας» έχει μία όχι άμεση, τουλάχιστον μη καθοριστικά διαμεσολαβούμενη σχέση με την παραγωγή, αν και το σημείο αυτό στον Φουκώ παραμένει αρκετά αντιφατικό ή και σκοτεινό.

Είναι προφανές λοιπόν ότι η προσέγγιση του Φουκώ έχει αρκετά ένοχλητικά σημεία για την κυρίαρχη ιδεολογία στις πολιτικές κοινωνίες. Η κατακρήμνηση του «υποκειμένου» από τη θέση του ρυθμιστή των διαδικασιών πλήττει καίρια τον κάθε μορφής ούμανισμό και ανθρωπολογισμό. Η φιλοσοφική κατηγορία της «Ελευθερίας» δέχεται ασφυκτικά πλαίσια υπαγωγής και επικαθορισμούς που καθιστούν ανέφικτη τη διατήρησή της. Τα «υποκείμενα» σαν φιγούρες θεάτρου σκίων είναι ανυπόφορη εικόνα για την οποια φωτισμένη αστική αντίληψη. Έδω βρίσκεται και το σημείο σύγκλισής του με τον μαρξισμό όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται από τον D. Lecourt. Έδω βρίσκεται και ο κόμβος που του επιτρέπει να διεισδύσει στους ιδεολογικούς μηχανισμούς του κράτους και να ανάγει συμπεράσματα που ανεβαίνουν με τις αυταπόδεικτες προφάνειες της φιλελεύθερης πολιτικής ιδεολογίας, πολλές από τις οποίες έχει αποδεχτεί άβασάνιστα και η κοινή γνώμη της άριστερας, μη εξαιρούμενου και του αντιταξικού ή ανανεωτικού τμήματός της. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε τον ολοκληρωτισμό του ιδιωτικού αστικού χώρου όπως αυτός αποτυπώνεται στην «Ιστορία της Σεξουαλικότητας ως εξαναγκασμός στην «όμολογία της αλήθειας», ως ελεύθερης επιλογής του ατόμου στις διαπροσωπικές σχέσεις.

Ο Φουκώ έχει βέβαια τις αποστάσεις του από τον Μαρξισμό, πράγμα που διακρίνεται από

τή συχνά μετατοπισμένη και δυσπρόσιτη ορολογία και τρόπο προσέγγισής του, την ρητή κριτική του σε βασικές μαρξιστικές αρχές, αλλά ίσως καθαρότερα στην αντίληψή του για τη δόμηση της εξουσίας στις αστικές κοινωνίες. Η «μικροφυσική της εξουσίας», δεν είναι μία συγκεκριμένη ανάλυση των Ιδεολογικών μηχανισμών του κράτους (Άλτουσέρ) που εκτείνεται στο χώρο του δημόσιου και ιδιωτικού αδιάκριτα, αλλά συγκροτεί μία αντίπαλη θέση σε αναφορά με την μαρξιστική αντίληψη για το κράτος. Έτσι, επειδή η εξουσία δεν βρίσκεται απλά συγκεντρωμένη στο επίπεδο του κρατικού μηχανισμού, αυτό δίνει στον Φουκώ την ευκαιρία να κριτικάρει την μαρξιστική αντίληψη του πολιτικού ως χώρο συγκεντρώσεως και συμπύκνωσης των αντιφάσεων, το σχήμα δομής έποικοδομήματος και να αποσυνθέσει την κεντρική εξουσία σε μία κατατμημένη μικροφυσική της εξουσίας. Συνακόλουθα απορρίπτει την συγκεντρωτική οργανωμένη πολιτική πάλη που προτείνει ο μαρξισμός και προτείνει στη θέση της μία σειρά από τοπικούς-αποκεντρωμένους κατατμημένους αγώνες ενάντια στη μικροφυσική της εξουσίας.

Η μικροφυσική ανάλυση της πολιτικής και οι μαρξιστικές προτάσεις βρίσκονται έδω στο κέντρο του στόχου του Φουκώ και έγιναν αντικείμενο κριτικής από τον Ν. Πουλαντζά στο τελευταίο βιβλίο του. Δέ θα σταθούμε έδω στην κριτική αυτή, απλά θα επισημάνουμε ένα αρκετά ενδιαφέρον σημείο: Η κατάτμηση του χώρου της πολιτικής σε άθροισμα, έστω και εξωτερικά συνδεομένων τομέων, καταργεί την συνολική συγκεντρωτική αναγκαιότητα που επικάθεται πάνω στους φορείς στα πλαίσια της μαρξιστικής αντίληψης και δημιουργεί ένα χώρο βατό, ψηλαφητό, αρκετά όρατο στα δριά του και υπολογίσιμο για το κάθε άτομο σε χώρους οικείους όπου έχει πρόσβαση. Αυτή η πρόκριση των επιμέρους κινήματων και η αίσθηση του ατομικού παρεμβατισμού που αναδύουν, μακριά από την δυσδιάκριτη «πολιτική», ανοίγουν το δρόμο για την αναβίωση της «υποκειμενικότητας», μιας νέας μορφής υποκειμένου περιορισμένης έμβλειας αλλά σε τελευταία ανάλυση «υποκειμένου» των κατατμημένων διαδικασιών.

Έτσι βρισκόμαστε σε ένα σημείο όπου συνδιάζονται η αντιπαλότητα προς το «υποκείμενο» με έναν τροποποιημένο νέου τύπου «υποκειμενισμό». Τσως αυτό να είναι και το κομβικό σημείο που να εξηγεί τη στάση των αστών σχολιαστών απέναντι στον Φουκώ. Ένα βασικό κομμάτι του έργου του αποσιωπάται ακριβώς λόγω της αντιπαλότητάς του με τον θεωρητικό ούμανισμό και ανθρωπολογισμό, ενώ διατυπώνονται οι όψεις του έργου του που φαίνεται να προκρίνουν τον κατατμημένο «υποκειμενισμό» στη σύγχρονη κοινωνία: εξανθρωπισμός της φυλακής, του ψυχιατρείου, πώς να ζήσουμε καλύτερα την ήδονή κλπ.

Κάθε θέση φιλοσοφική είναι αντιφατική. Ο Φουκώ δεν αποτελεί εξαίρεση. Μόνο που βρίσκεται κανείς σε πραγματική άπορία όταν βλέπει τα έγκωμιαστικά αφιερώματα να παρουσιάζουν αυτόν που μαχόταν ενάντια στο υποκείμενο και την μικροφυσική της εξουσίας, ως τον ολοκληρωμένο δημιουργό, ως κατ'έξοχην «υποκείμενο». Και πέραν αυτού οι έπικήδειοι διθύραμβοι και η απότιση φόρου τιμής στον «μεγάλο φιλόσοφο» πολύ λίγα προσφέρουν σε σχέση με το πραγματικό χρέος που έχουμε: Κριτική «ανάγνωση» του έργου του για να μπορέσουμε να οικειοποιηθούμε όσα πραγματικά πρωτότυπα — και δεν είναι λίγα — ανέδειξε η ιδιόμορφη έρευνά του.

Άλέξης Αρζιμάνογλου
Τάσος Κυπριανίδης

Σύλληψη
του Γιώργου Φυλάκα
με τον Άλκη Αρζιμάνογλου
και τον Τάσο Κυπριανίδη

Ο Ντομινίκ Λεκούρ έχει γράψει έδω και δέκα χρόνια μία σειρά βιβλία αφιερωμένα στη γαλλική επιστημολογία (Για μία κριτική της επιστημολογίας. Μπασσελάφ: η μέρα και η νύχτα) και στη φιλοσοφία του μαρξισμού (Μία κρίση και το τίμημά της, Λυσσένκο...) που του προσέδωσαν μία διεθνή αναγνώριση. Τα τελευταία χρόνια προσκαλείται και δίνει μαθήματα σε πολλά ξένα πανεπιστήμια: στο Μόντρεαλ, τη Βοστώνη, το Μεξικό, το Μπέρκεν, το Έλσινκι...

Μαθητής του Άλτουσέρ απ'τό 1965 ως το 1970, αποτέλεσε στη συνέχεια έναν απ'τους στενότερους συνεργάτες του. Στα ελληνικά έχει δημοσιευθεί το βιβλίο του Έτεροδοξία ή Έπανάσταση, μία κριτική των «νέων φιλοσόφων» (Έκδόσεις «Αγόνας» — μετάφραση Άγγελος Έλεφάντης).

Ε: Εάν διακρίνει κανείς τον Φουκώ από το ρεύμα του Θετικισμού (και του νεοθετικισμού) καθώς και του στρουκτουραλισμού, θα μπορούσε να τον κατατάξει σε ένα υπάρχον φιλοσοφικό σύστημα, ή μήπως αποτελεί μία φιλοσοφική ιδιομορφία, με την οποία συναρθρώνεται ή πρωτοτυπία της σκέψης του και τα αποτελέσματα που συνηχθήσαν από το «αρχαιολογικό» του έγγραφο;

Ντ.Α: Θά μπορούσαμε ίσως να πούμε ότι εκείνο που χαρακτηρίζει τον Μ. Φουκώ περισσότερο από κάθε άλλο φιλόσοφο της γενιάς του είναι το γεγονός ότι προσπάθησε «να σκεφθεί μέσω του ίδιου του έαυτού του (αυτόνομα)». Δεν προσπάθησε ποτέ να αποτελέσει μέλος μιας συγκεκριμένης σχολής. Διατήρησε με σταθερότητα μία κριτική απόσταση ακόμη και από εκείνες τις σχολές, των οποίων οι θέσεις ήταν περισσότερο κοντινές με τις δικές του. Έτσι, αν πάρουμε για παράδειγμα την Γέννηση της κλινικής (Naissance de la clinique) ή το Έπιβλεψη και τιμωρία (Surveiller et punir), δεν μπορούμε να μην παρατηρήσουμε ότι βασίζεται σε μία σειρά από μαρξιστικές έννοιες. Αυτές όμως τις έννοιες τις εντάσσει στα πλαίσια του στόχου του και τις μετασχηματίζει για να «συλλάβει» αντικείμενα, για τα οποία όμως οι έννοιες αυτές δεν είναι δόκιμες. Με τον ίδιο πάλι τρόπο ο Φουκώ αναζήτησε βασικά στηρίγματα των φιλοσοφικών του θέσεων στο έργο του Νίτσε, γεγονός που και ο ίδιος παραδέχθηκε προφορικά και γραπτά. Αλλά, όπως άλλωστε μαρτυρεί και η τελευταία του συνέντευξη που δόθηκε στο περιοδικό NOUVELLES (28/6/84) αυτό που τον απασχολούσε δεν ήταν το να χαρακτηριστεί «Νίτσεικός». Στην πραγματικότητα, ο Φουκώ βρήκε τον σπινθήρα της δικής του σκέψης, ακριβώς στην πολεμική σχέση ανάμεσα στον Νίτσε και τον Χάιντεγκερ, μία σχέση άκρως

ΝΤΟΜΙΝΙΚ ΛΕΚΟΥΡ:

Ἡ ἰδιόμορφη ἀντίσταση τοῦ Μισέλ Φουκώ

συνάφειας αλλά και ἔντασης. Καί γιά νά γίνουμε πιά συγκεκριμένοι καί σαφεῖς: αὐτό πού ἀνοίξε τό πεδίο στίς δικές του ἐρευνες, σέ σχέση μέ τό ζητούμενο (τή λεγόμενη «δυτική φιλοσοφία») εἶναι ἀκριβῶς αὐτό πού ἡ σύγκρουση (ἀνάμεσα στό Νίτσε καί τόν Χάιντεγκερ) τοῦ ἐπέτρεψε νά καταλάβει. Ἀντιμετώπιση «ἰδιόμορφη», μέ τήν ἔννοια τῆς ἐπιθυμίας νά εἰσαι μοναδικός; Σίγουρα ὄχι. Μέσα σ' αὐτή τή σκέψη, τό πιά προσωπικό καί τό πιά ἰσχυρό του κίνητρο, ἦταν ἡ πεποίθηση ὅτι οἱ πιά μεγάλες παραδόσεις, πάνω στόν πυρήνα τῶν ὁποίων καλούμαστε νά διαλογιστοῦμε, χρειάζονται μιά θεμελιακή ἀνανέωση. Καί ὅτι μόνο ἡ ἀποκάλυψη τῶν κοινῶν τους καί μή ἀντιληπτῶν προϋποθέσεων — προκαταβολῶν, τῶν γενικῶν κανόνων πού κυβερνοῦν τό λόγο τους ἐν ἀγνοία τους, θά μπορούσε νά ἐπιτρέψει μιά τέτοια ἀνανέωση. Νά λοιπόν ἡ ἰδιόμορφη τοῦ Φουκώ. Δέν εἶναι αὐτή τοῦ «δημιουργοῦ», ἀλλά ἐκείνη ἑνός διανοητικοῦ διαβήματος. Καί ἀκριβῶς ἀπό αὐτό τό διανοητικό διάβημα τό ἔργο του ἀντλεῖ τό δικό του χαρακτήρα, τό «στύλ» του καί τή δύναμη τῆς γοητείας ἢ ἐρεθισμοῦ.

Ε: Θά μπορούσαμε νά ὑποστηρίξουμε ὅτι ὁ λόγος τοῦ Φουκώ ἐνάντια στό «ὑποκείμενο τῆς ἱστορίας» βρῖσκει τή συνέχειά του στήν «ἱστορία τῆς Σεξουαλικότητας» ὅπου ἀρνεῖται ὅτι τό ὑποκείμενο ἀποτελεῖ προϋπόθεση γιά τή δυνατότητα πραγμάτωσης μιάς ἐμπειρίας. Θά μπορούσαμε νά παραθέσουμε ἀποσπάσματα ὅπου ἰσχυρίζεται ὅτι: «εἶναι ἡ ἐμπειρία πού ἀποτελεῖ τήν ἑλ-λογική ἐκφραση μιάς διαδικασίας, αὐτῆς καθ' ἑαυτῆς προσωρινῆς, πού ἀπολύγει σέ ἕνα ὑποκείμενο ἢ καλύτερα σέ ὑποκείμενα», ἢ «θά χαρακτηρίζα ὑποκειμενοποίηση τῆ διαδικασίας μέσω τῆς ὁποίας ὁδηγοῦμαστε στή συγκρότηση ἑνός ὑποκειμένου, ἀκριβέστερα μιάς ὑποκειμενικότητας, πού προφανῶς δέν εἶναι παρὰ

μιά ἀπό τίς δοσμένες δυνατότητες ὁργάνωσης μιάς αὐτο-συνείδησης».

Ντ.Α.: Ἡ κριτική τῆς ἔννοιας τοῦ «ὑποκειμένου», ὡς κυρίαρχου, κύριου τῶν ἐπικαθορισμῶν του, ὡς αὐτοῦ πού ἐγκαθιδρύει, ἡ κριτική τῆς «μορφῆς ὑποκείμενο» μέ τὰ οἰκουμενικά εἶδη του, ἀποτελεῖ μιά σταθερά τοῦ ἔργου τοῦ Φουκώ. Εἶναι κατὰ τή γνώμη μου μιά ἀπό τίς πιά ζωντανές ἀρετές του, αὐτό πού τοῦ δίνει σάρκα καί ὅστα. Σέ μιά συζήτηση πού δημοσιεύτηκε πρόσφατα στή Monde (15-16 Ἰουλίου) ὁ Φ. ἐπανέρχεται ἀποφασιστικά σ' αὐτό τό σημεῖο. «Νομίζω», γράφει, «ὅτι τό ὑποκείμενο συγκροτεῖται μέσω πρακτικῶν ὑποταγῆς / ἐξαναγκασμοῦ, ἢ μέ ἕνα πιά αὐτόνομο τρόπο, μέσω πρακτικῶν ἀπελευθέρωσης / ἐλευθερίας». Ἐχουμε τώρα τή συσσωρευμένη ἐμπειρία μερικῶν χρόνων: Κατά βάση, ποιός ἦταν ὁ «σκληρός πυρήνας» αὐτῆς τῆς μορφῆς σκέψης πού στή δεκαετία τοῦ 60 ὀνομάστηκε «στρουκτουραλισμός»; Δέν εἶναι ἄλλος ἀπό τήν ἀπόρριψη τῆς αὐτοδυναμίας τοῦ ὑποκειμένου. Αὐτή ἡ ἀπόρριψη τῆς αὐτοδυναμίας ἐνώνει ἀπόψεις ὅπως τοῦ Λακάν, τοῦ Ἀλτουσέρ, τοῦ Φουκώ καί τοῦ Λεβί-Στρώς, πέρα ἀπό τίς πιά πραγματικές ἀποκλίσεις τους. Μιά κάποια «ἐπιστροφή τοῦ ὑποκειμένου» πού παρατηρήθηκε τή δεκαετία τοῦ 70 μού φαίνεται ὅτι σημάδεψε μιά ἀληθινή θεωρητική ὑπαναχώρηση, πού στή χώρα μας ἀφησε ἐλεύθερο ἕνα πεδίο δράσης σέ κάποιο σχετικό θετικισμό... Θά ἔπρεπε μιά ἀπ' αὐτές τίς μέρες νά γράψουμε αὐτή τήν ἱστορία: καί ὁ Φουκώ θά ἔχει σίγουρα τή θέση του σ' αὐτή: ἐκείνη ἑνός πού ἀντιστάθηκε.

Ε: Στήν «Κριτική τῆς Ἐπιστημολογίας» διαπιστώσατε μιά τομή στό ἔργο τοῦ Φουκώ ἀπό τήν Ἀρχαιολογία τῆς Γνώσης» καί μετά, πράγμα πού τόν ἔφερε πλησιέστερα πρὸς μιά μαρξιστική ἀντίληψη. Ἐμμένετε σ' αὐτή τή θέση σήμερα, ἔχοντας τό σύνολο τοῦ ἔργου του πρὸ ὀφθαλμῶν;

Ντ.Α.: «Τομή» δέν εἶναι ἴσως ἡ λέξη πού ἀρμόζει. Ἄς ποῦμε ὅτι συνέλαβα μιά σημαντική καμπή, πού τόν ἔφερε κοντά σέ αὐτά πού ὁ Ἀλτουσέρ ἐπεξεργαζόταν τόν ἴδιο καιρό σέ ἀναφορά μέ τήν ἰδεολογία. Τόλμησα νά ἐπιχειρήσω τή σύγκριση. Αὐτό δέν ἀδίκησε τόν Φουκώ. Εἶχα δίκιο; Μοῦ φαίνεται ὅτι οἱ ἀναλύσεις τοῦ «Ἐπίβλεψη καί Τιμωρία» καί ἡ πολιτική πρακτική τοῦ Φουκώ ἐκείνη τήν περίοδο, κύρια μέ τούς φυλακισμένους, δέν μού ἔδωσαν ἄδικο. Τήν «Ἱστορία τῆς Σεξουαλικότητας» θά μού ἐπιτρέψετε νά τή θεωρήσω ἄλλη ὑπόθεση, ὅπου τό οὐσιαστικό εἶναι ἡ σχέση μέ τόν Φρόντ καί ὄχι μέ τόν Μάρξ.

Ε: Ἡ ἑλ-λογική πρακτική εἶναι γιά τόν Φουκώ κάτι πού δέν εἶναι διανοητό ἔξω ἀπό τό σύστημα τῶν ὁλικῶν σχέσεων, πού τό συγκροτοῦν καί τό «δομοῦν». Ἡ «ὁμολογία τῆς ἀλήθειας» στή διαπροσωπική σχέση εἶναι ἕνα τέτοιο στοιχείο ἑλ-λογικής πρακτικῆς, ὅπως ὑποθέτει ὁ Φουκώ, ἢ ἀποτελεῖ ἐκδήλωση ἑνός βαθύτερου πράγματος πού κανεῖς θά ἔπρεπε νά ἐπεξεργασθῇ;

Ντ.Α. Πολλά ἀρνητικά λέχθηκαν γιά τόν πρῶτο — τόν προγραμματικό — τόμο, τῆς «Ἱστορίας τῆς Σεξουαλικότητας», μέ τίτλο «ἡ ὁῖα τῆς γνώσης». Δέν θά ἔπρεπε παρ' ὅλα αὐτά νά μᾶς διαφύγει ὅτι ἡ κεντρική θέση, πού ὑποστηρίχθηκε ἐδῶ, χωρίς ἀμφιβολία πιά συνοπτικά, ἔχει κριτικές ἀρετές ἐξαιρετικά εὐπρόσδεκτες: ἡ ἀντίληψη σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἡ «σεξουαλικότητα» οὐσιαστικά καί συνεχῶς καταπιεζόταν στή δύση, ἔγινε τόσο ἀβίαστα ἀποδεκτή, μάλιστα συχνά στό ὄνομα τῆς ψυχανάλυσης. Χρησιμοποιήθηκε τόσο συχνά γιά νά καταστρέψει τίς γέφυρες ἀνάμεσα στόν Μαρξισμό καί τήν Ψυ-

χανάλυση (ἄς σκεφθοῦμε τόν Μαρκοῦζε!), πού ἀξίζει τόν κόπο νά τεθεῖ σέ ἀμφισβήτηση, μέ ἐκρηκτικές συνέπειες. Αὐτό ἔκανε ὁ Φουκώ. Μιά ἄλλη ἱστορία εἶναι βέβαια, νά ἀναπτύξει κανεῖς «θετικά» τὰ διαγράμματα ἀναλύσεων πού μᾶς ἔδωσε, τὰ ὁποία ἔστω καί λιγότερο πειστικά, τώρα συμπληρώθηκαν. Ἐάν θά χαρακτηρίζα αὐτό μέ μιά λέξη, ἀναγκαῖα πιά σχηματικά, θά ἔλεγα ὅτι ἡ νομική / δικαιοκτική διάσταση αὐτῆς τῆς ὑπόθεσης μού φαίνεται νά παραμελεῖται σοβαρά.

Ε: Ὁ Ν. Πουλαντζᾶς ἔγραφε στό τελευταῖο βιβλίο του ὅτι ἡ θέση τοῦ Φουκώ σέ σχέση μέ τήν καταστολή πού ἐνσωματώνεται στούς κρατικούς μηχανισμούς καί ὁ τονισμός τῆς ὁμαλοποιητικῆς, κανονιστικῆς ἢ χειραγωγητικῆς λειτουργίας τους τόν ὁδηγεῖ σέ μιά ὑποτίμηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ὡς μηχανισμοῦ συνάμα κατασταλτικοῦ καί ἐγγυητῆ ἀπό τήν πλευρά του τῆς κοινωνικῆς συναίνεσης. Ἡ ἀντίληψη τοῦ Φουκώ περὶ «συμβολικῆς καταστολῆς» ἢ «ἐσωτερικεύσεως τῆς καταστολῆς» δέν συντείνει, κατὰ τόν Ν. Πουλαντζᾶ, στήν κατανόηση τῶν ὁλικῶν, θετικῶν αἰτίων αὐτῆς τῆς συναίνεσης τῶν μαζῶν, πού ὁργανώνεται ἀπό τό κράτος, καί χαρακτηρίζει αὐτό τό ζήτημα ὡς ἀνύπαρκτο πρόβλημα. Ἀκόμα ἡ ἔννοια τῆς «ἀντίστασης» στήν ἐξουσία εἶναι ἀκατανόητη στό πλαίσιο τῆς «ἐσωτερικευμένης καταστολῆς». Αὐτή ἡ κριτική στόν Φουκώ εἶναι βάσιμη κατὰ τή γνώμη σας;

Ντ.Α.: Ὁ Ν. Πουλαντζᾶς εἶχε ἀπόλυτα δίκιο νά ὑπογραμμίζει σέ ποιό βαθμό ἡ μετατόπιση τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ Φουκώ πρὸς ἐκεῖνο πού ἀποκάλεσε «ἡ μικροφυσική τῆς ἐξουσίας», τόν ἀπέτρεψε ἀπό ἕνα συγκεκριμένο διαλογισμό πάνω στό κράτος καί στούς μηχανισμούς του. Εἶναι πραγματικά ὁ ἀδύνατος κῆκος τοῦ ἔργου του. Καί, ὅπως ἔγραψα στό «Ἐτεροδοξία ἢ Ἐπανάσταση;» μέσω αὐτοῦ τοῦ κῆκου, πολλοί, ὅπως ὁ Mauvise Clavel καί André Glucksmann, προσπάθησαν νά τραβήξουν τό ἔργο του πρὸς μιά κατεύθυνση ἑνός συνολικοῦ ἀντι-ολοκληρωτισμοῦ, πρὸς τήν ὁποία εἶναι ξένο. Πιστεύω εἰλικρινά, ὅτι ἡ καχυποψία τοῦ Φουκώ πρὸς τόν «χῦδην» Μαρξισμό τοῦ ἔπαιξε ἕνα ἄσχημο παιχνίδι: καί ὅτι οἱ δρόμοι πού ἀνοίξε ὁ Ἀλτουσέρ (καί ὁ Ν. Πουλαντζᾶς μέ τόν τρόπο του) ὅσον ἀφορᾷ τό δίκαιο καί τήν νομική ἰδεολογία στή σχέση τους μέ τίς ἄλλες κοινωνικές πρακτικές, εἶναι, ἀκόμη καί σήμερα, οἱ σωστοί δρόμοι...

Ε: Ἐχοντας κατὰ νοῦν τίς θέσεις τοῦ Φουκώ γιά τό «ὑποκείμενο», τό «ἀντικείμενο», γιά τή σπουδαιότητα τῶν «τοπικῶν ἀγῶνων ἐνάντια στή μικροφυσική τῆς ἐξουσίας», πῶς θά μπορούσε νά ἐρμηνεύσει κανεῖς τό γεγονός ὅτι μετά τό θάνατό του, στά πλαίσια τῶν διθυράμβων γιά τό ἄτομό του, εἰμαστε μάρτυρες μιάς τέλει ἀντιστροφῆς τῶν ἰδεῶν του, μιά καί παρουσιάζεται ὡς ὁ καθ' ὁλοκληρίαν φιλόσοφος, ὡς τό κατ' ἐξοχήν «ὑποκείμενο-δημιουργός»;

Ντ.Α.: Ὁ καθένας εἶχε τή δυνατότητα νά σημειώσει αὐτό τό παράδοξο ἑνός δημιουργοῦ πού παρὰ τήν ἀντίληψή του γιά τόν «δημιουργό» σάν καθαρὴ φαντασίωση, ἐτιμήθη ὡς δημιουργός τοῦ πεπρωμένου του. Ἀλλά δέν εἶναι ἕνα παράδοξο πού ἐμφανίζεται ἔτσι ξαφνικά, τήν ἡμέρα τοῦ θανάτου του: ἡ δημόσια ζωὴ του εἶχε ἤδη ἀρκετὰ ἐπηρεαστεῖ ἀπό αὐτό. Καί ἐάν εἶναι ἀλήθεια ὅτι συχνά εἶχε τό τεράστιο προτέρημα νά δίνει τό λόγο σ' αὐτοὺς πού τόν εἶχαν στερηθεῖ, συνέβη ἐπίσης νά παίξει πιά πιστά ἕνα ρόλο, αὐτόν πού ἐναποτίθεται στούς διανοούμενους τῆς χώρας μας. Μά θά μπορούσε νά ἔταν κι ἄλλῳ;

ΓΙΑ ΠΟΛΥ ΚΑΙΡΟ, ο «άριστερός» διανοούμενος, μιλούσε και του άναγνωριζόταν τό δικαίωμα να μιλά σαν κάτοχος της αλήθειας και της δικαιοσύνης. Άκουγόταν ή απαιτούσε να ακούγεται σαν εκπρόσωπος των πάντων. Νάσαι διανοούμενος, ήταν λίγο σαν να ή συνείδηση όλων. Πιστεύω ότι ξαναβρίσκουμε εδώ μία ιδέα δανεισμένη από τον μαρξισμό και μάλιστα ένα μαρξισμό άνούσιο· μέ τον ίδιο τρόπο πού τό προλεταριάτο, από την αναγκαιότητα της ιστορικής του θέσης, είναι φορέας καθολικός (άλλά φορέας άμεσος, όχι σκεπτόμενος, μέ ελάχιστη αυτοσυνείδηση) ο διανοούμενος από την επιλογή του την ήθική, θεωρητική και πολιτική, θέλει να είναι φορέας αυτής της καθολικότητας, αλλά στή συνειδητή και έπεξεργασμένη μορφή της. Ό διανοούμενος θά ήταν ή φωτεινή και άτομική μορφή μιας καθολικότητας της όποιας τό προλεταριάτο θά ήταν ή σκοτεινή και συλλογική μορφή.

Έδώ και άρκετά χρόνια, ο διανοούμενος δέν καλείται πιά να παίξει αυτό τό ρόλο. Καθιερώθηκε μία νέα μέθοδος «σύνδεσης θεωρίας και πρακτικής». Οί διανοούμενοι συνήθισαν να δουλεύουν όχι μόνο στό «καθολικό», τό «παραδειγματικό», τό «σωστό και άληθινό γιά τά πάντα», αλλά σέ προσδιορισμένους τομείς, σέ άκριβή σημεία όπου τούς τοποθετούσαν, είτε οί επαγγελματικές συνθήκες δουλειάς, είτε οί συνθήκες της ζωής (ή κατοικία, τό νοσοκομείο, τό άσυλο, τό εργαστήριο, τό Πανεπιστήμιο, οί οικογενειακές ή σεξουαλικές σχέσεις).

Έτσι κέρδισαν άναμφίβολα μία πολύ πιό συγκεκριμένη και άμεση συνείδηση των άγώνων. Επίσης συνάντησαν εκεί προβλήματα πού ήταν ειδικά, «όχι καθολικά», συχνά διαφορετικά άπ' αυτά του προλεταριάτου ή των μαζών. Και ώστόσο, πιστεύω, πλησίασαν πραγματικά περισσότερο τό προλεταριάτο γιά δύο λόγους: γιατί έπρόκειτο γιά πραγματικούς, ύλικούς, καθημερινούς άγώνες, γιατί συχνά αντιμετώπιζαν πιθανόν μέ μία άλλη μορφή, τον ίδιο αντίπαλο μέ τό προλεταριάτο, την άγροτιά ή τίς μάζες: τίς πολυεθνικές, τον δικαστικό και άστυνομικό μηχανισμό, την κερδοσκοπία στην κατοικία κλπ. Αυτό είναι πού θά όνόμαζα «ειδικός» διανοούμενος σέ αντίθεση μέ τον «καθολικό διανοούμενο».

«Καθολικός» ή «ειδικός»

Αυτή ή νέα μορφή έχει μία παραπέρα πολιτική σημασία: έπιτρέπει άν όχι να συνδεθούν, τουλάχιστον να ξανααρθρωθούν άρκετά γειτονικές κατηγορίες πού παρέμεναν χωρισμένες. Ό διανοούμενος, μέχρις εδώ, ήταν κατά κύριο λόγο συγγραφέας: σαν καθολική συνείδηση, έλεύθερο ύποκείμενο, αντίστοιχόταν σ' αυτούς πού δέν ήταν παρά «άρμόδιοι» στην ύπηρεσία του Κράτους ή του Κεφάλαιου (μηχανικοί, δικαστικοί, καθηγητές).

Άπό τότε λοιπόν πού ή πολιτικοποίηση άρχισε να γίνεται μέσα από την ειδική δραστηριότητα του καθένα, ή άρχή της συγγραφής, σαν ιερό διακριτικό του διανοούμενου, εξαφανίζεται, και μπορούν λοιπόν να άναπτυχθούν δεσμοί πού να διατρέχουν τούς διάφορους τομείς της γνώσης, από ένα σημείο πολιτικοποίησης σέ ένα άλλο: Έτσι οί δικαστικοί και οί ψυχίατροι, οί γιατροί και οί εργαζόμενοι στις κοινωνικές ύπηρεσίες, οί εργαζόμενοι στό εργαστήρι και οί κοινωνιολόγοι μπορούν, καθένας στό δικό του πεδίο και μέ τρόπο άμοιβαίο και άλληλοψηφισμένο, να συμμετέχουν σέ μία φαιρική διαδικασία πολιτικοποίησης των διανοουμένων. Αυτή ή διαδικασία έξηγει γιατί, ενώ ο συγγραφέας τείνει να εξαφανισθεί σαν βασική μορφή, ο καθηγητής και τό πανεπιστήμιο έμφα-

λειτουργία

Τό τέλος του συγγραφέα

νίζονται, ίσως όχι σαν κύρια στοιχεία, αλλά, σαν φορείς άνταλλαγής, προνομιακά σημεία διασταύρωσης. Αυτός είναι ο λόγος πού τό πανεπιστήμιο και ή εκπαίδευση έχουν γίνει περιοχές ύπερευαίσθητοποιημένες πολιτικά. Και αυτό πού άποκαλείται κρίση του πανεπιστημίου, δέν πρέπει να έρμηνεύεται σαν άπώλεια δύναμης, αλλά αντίθετα σαν πολλαπλασιασμός και ένδυνάμωση της πραγματικής τους έξουσίας μέσα σ' ένα πολύμορφο σύνολο διανοουμένων πού πρακτικά όλοι περνούν άπ' αυτό και άναφέρονται σ' αυτό.

Μου φαίνεται ότι αυτή ή μορφή του «ειδικού» διανοούμενου άναπτύχθηκε μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Ήταν ίσως ο άτομικός φυσικός — γιά να τό πούμε μέ μία λέξη ή μάλλον μ' ένα όνομα: ο Όπενχάιμερ πού έκανε τή μετάβαση από τον καθολικό στον ειδικό διανοούμενο. Ό άτομικός φυσικός μόρεσε να παρέμβει γιατί είχε μία άμεση και προσδιορισμένη σχέση μέ την έπιστημονική εκπαίδευση και γνώση. Άλλά επειδή ή άτομική άπειλή άφορούσε όλόκληρο τό ανθρώπινο γένος και τή μοίρα του κόσμου, ο λόγος του μπορούσε να είναι ταυτόχρονα λόγος καθολικός. Κάτω από την κάλυψη αυτής της διαμαρτυρίας πού άφορούσε όλο τον κόσμο ο άτομικός έπιστήμονας πέτυχε να λειτουργήσει ή ειδική του θέση στά πλαίσια της γνώσης. Και γιά πρώτη φορά, νομίζω, ο διανοούμενος καταδιώχτηκε από την πολιτική έξουσία, όχι πιά σέ σχέση μέ τή γενική στάση πού κρατούσε, αλλά έξαιτίας της γνώσης της όποια ήταν κάτοχος: σ' αυτό άκριβώς τό επίπεδο συγκροτούνταν ένας πολιτικός κίνδυνος...

Μπορούμε να ύποθέσουμε ότι ο «καθολικός» διανοούμενος, όπως λειτουργούσε στον 19ο και την άρχή του 20ου αιώνα έχει παραχθεί από μία ιστορική μορφή πολύ ιδιόμορφη: ο άνθρωπος της δικαιοσύνης, ο άνθρωπος του νόμου, αυτός πού στην έξουσία, τό δεσποτισμό, την κατάχρηση, την άλαζονεία της πλουτοκρατίας, αντίτassei την καθολικότητα της δικαιοσύνης και την ευθύτητα ενός ιδανικού νόμου. Οί μεγάλοι πολιτικοί άγώνες του 18ου αιώνα έγιναν γύρω από τό νόμο, τό δίκαιο, τό σύνταγμα, αυτό πού είναι σωστό στό πνεύμα και τή φύση, αυτό πού μπορεί και πρέπει να έχει παγκόσμια άξία. Αυτό πού σήμερα άποκαλούμε «διανοούμενο» (θέλω να πω ο διανοούμενος μέ την πολιτική, όχι την κοινωνιολογική ή έπιστημονική έννοια της λέξης, δηλαδή αυτός πού κάνει χρήση της γνώσης των πολιτικών άγώνων) γεννήθηκε νομίζω από τον νομομαθή, ή έν πάση περιπτώσει από τον άνθρωπο πού επικαλούνταν την παγκοσμιότητα του σωστού νόμου, προφανώς έναντίον και των επαγγελματιών του δικαίου (Ό Βολταίρος στη Γαλλία, πρωτότυπο αυτών των διανοουμένων). Ό «καθολικός» διανοούμενος προέρχεται από τον διάσημο και νομομαθή και βρίσκει την πιό πλήρη του έκφραση στον συγγραφέα, φορέα έννοιών και άξιών όπου όλοι μπορούν ν' άναγνωριστούν. Ό «ειδικός» διανοούμενος προέρχεται από μία άλλη μορφή, όχι πιά «του διάσημου νομομαθούς» αλλά του «ειδικευμένου έπιστήμονα».

Άς ξαναυρίσουμε σέ πιό συγκεκριμένα

πράγματα. "Ας αποδεχθούμε παράλληλα με την ανάπτυξη των τεχνικοεπιστημονικών δομών στη σύγχρονη κοινωνία, τη σημασία που πήρε ο ειδικός διανοούμενος εδώ και δεκαετίες και την επιτάχυνση αυτού του κινήματος από το 1960. Ο ειδικός διανοούμενος συναντάει εμπόδια και εκτίθεται σε κινδύνους. Κίνδυνο έμπλοκής σε εύκαιρους αγώνες, σε αποσπασματικές διεκδικήσεις. Κίνδυνο ν' άφαιρεθεί να χειραγυγεί από τα πολιτικά κόμματα ή τους συνδικαλιστικούς μηχανισμούς που διεξάγουν αυτούς τους έντοπισμένους αγώνες. Κίνδυνο κυρίως να μην μπορέσει ν' αναπτύξει αυτούς τους αγώνες από έλλειψη σφαιρικής στρατηγικής και εξωτερικής υποστήριξης. Κίνδυνο επίσης, να μην ακολουθηθεί παρά μόνον από πολύ περιορισμένες ομάδες. Στη Γαλλία έχουμε ένα παράδειγμα μπροστά στα μάτια μας. Ο αγώνας για τις φυλακές, το ποινικό σύστημα, το δικαστικό-αστυνομικό μηχανισμό, επειδή αναπτύχθηκε «μοναχικά», άναμεσα στους κοινωνικά εργαζόμενους και τους παλιούς κρατούμενους, απομονώθηκε σιγά-σιγά απ' όλους όσους μπορούσαν να του επιτρέψουν να διευρυνθεί. Αφέθηκε να διαβρωθεί από μια ιδεολογία άφελή και αρχαϊκή, που αντιμετώπιζε τον εγκληματία ταυτόχρονα σαν άθωο θύμα και σαν καθαρό επαναστάτη, σαν άρνι της μεγάλης κοινωνικής σφαγής και σαν νεαρό λύκο των μελλοντικών επαναστάσεων. Αυτή η επιστροφή στα άναρχικά θέματα του τέλους του 19ου αιώνα δεν ήταν δυνατή παρά από μια έλλειψη ολοκλήρωσης της υπάρχουσας στρατηγικής. Και το αποτέλεσμα, είναι ένα βαθύ διαζύγιο άναμεσα σ' αυτό το μικρό, μονότονο και λυρικό τραγούδι, αλλά που δεν ακούστηκε παρά σε πολύ μικρές ομάδες και τη μεγάλη μάζα που έχει πολλούς λόγους να μην το παίρνει υπόψη αλλά που, από το φόβο

κή θέση που κατέχει, ή ακόμη ότι δρομολογεί μια ιδεολογία επιστημόνων (που δεν είναι πάντα άληθινό, και όπωσδήποτε έχει μια δευτερεύουσα σημασία σε σχέση με ό,τι είναι πρωταρχικό: τα πραγματικά αποτελέσματα των άληθινών λόγων).

Τό σημαντικό, νομίζω, είναι ότι ή άλήθεια δεν είναι έξω από την έξουσία ούτε χωρίς έξουσία (δεν είναι, παρά τό μύθο του οποίου θά 'πρεπε νά επανεξετάσουμε την Ιστορία και τις λειτουργίες, ή ανταμοιβή των ελεύθερων πνευμάτων, τό παιδί της μακριάς μοναξιάς, ό εύνοούμενος αυτών που μόρεσαν νά άπελευθερωθούν). Η άλήθεια είναι αυτού του κόσμου· παράγει μέσα από πολλές δυσκολίες. Και γνωρίζει τις τακτικές ενέργειες της έξουσίας. Κάθε κοινωνία έχει τό δικό της σύστημα της άλήθειας, την «γενική πολιτική» της για την άλήθεια: δηλαδή τους τύπους του λόγου που συγκεντρώνει και κάνει νά λειτουργούν σαν άληθινοί: τους μηχανισμούς και τις συνθήκες που επιτρέπουν τόν διαχωρισμό των ψευδολογιών απ' τις άλήθειες, τόν τρόπο που άποδεχόμαστε τις μέν και τις δέ, τις τεχνικές και τις διαδικασίες που άξιοποιούνται για την κατάκτηση της άλήθειας, τους κανονισμούς αυτών που φέρουν τό βάρος νά πούν τί μετράει για άληθινό.

Στίς κοινωνίες σαν τις δικές μας «ή πολιτική οικονομία» της άλήθειας χαρακτηρίζεται από έντε γραμμές ενδιαφέρουσες Ιστορικά ή «άλήθεια» είναι κεντραρισμένη στη μορφή του επιστημονικού λόγου και τους θεσμούς που τόν παράγουν· υποβάλλεται σε μία συνεχή οικονομική και πολιτική ώθηση (άναγκη της άλήθειας και για την οικονομική παραγωγή και για την πολιτική έξουσία). Είναι τό αντικείμενο, κάτω από διάφορες μορφές, μιάς τεράστιας διάδοσης

νίες μας.

Και εδώ είναι που ή θέση του μπορεί νά πάρει μία γενική σημασία· που ό έντοπισμένος ή ειδικός αγώνας που διεξάγει έχει επιπτώσεις, ή αποτελέσματα που δεν είναι μόνο επαγγελματικές ή άποσπασματικές. Λειτουργεί ή άγωνίζεται στό γενικό επίπεδο αυτού του συστήματος άλήθειας που είναι τόσο ουσιαστικό για τις δομές και τη λειτουργία της κοινωνίας μας. 'Υπάρχει ένας αγώνας «για την άλήθεια», ή τουλάχιστον «γύρω από την άλήθεια» — όπου πρέπει νά κατανοηθεί ακόμη μία φορά ότι μέ την άλήθεια δεν έννοώ «τό σύνολο των άληθινών πραγμάτων που πρέπει νά ανακαλυφθούν ή νά γίνουν άποδεκτά» αλλά «τό σύνολο των κανόνων, σύμφωνα με τους οποίους διαχωρίζουμε τό άληθινό από τό ψεύτικο, και άποδίδουμε στό άληθινό μία ιδιαίτερη δύναμη έξουσίας» όπου πρέπει νά κατανοηθεί επίσης ότι δεν πρόκειται για έναν αγώνα «χάριν» της άλήθειας, αλλά γύρω από τους κανόνες της άλήθειας και τόν πολιτικοοικονομικό ρόλο που παίζει. Πρέπει νά σκεφτούμε τά πολιτικά προβλήματα των διανοούμενων όχι μόνο με όρους «επιστημη-ιδεολογία» αλλά με όρους «άλήθεια-έξουσία». Και εδώ τό ζήτημα της επαγγελματοποίησης των διανοούμενων, του διαχωρισμού χειρωνακτικής-πνευματικής εργασίας μπορεί νά αντιμετωπιστεί μ' ένα νέο τρόπο.

Μερικές προτάσεις

Όλα αυτά μοιάζουν πολύ συγκεχυμένα και άβέβαια. Άβέβαια, ναι, και όσα λέω εδώ έχουν μορφή υποθέσεων. Για νά είναι όμως λιγότερο άσφη ή θα 'θελα νά κάνω μερικές «προτάσεις» — μέ την έννοια όχι νά άποδεκτών πραγμάτων, αλλά που προσφέρονται μόνο για μελλοντική έπεξεργασία και δοκιμασία.

—Μέ τόν όρο «άλήθεια» έννοώ ένα σύνολο διαδικασιών που καθορίζονται από την παραγωγή, τό νόμο, τη διανομή, την κυκλοφορία και τη λειτουργία των έκφορών.

—Η «άλήθεια» συνδέεται κυκλικά με συστήματα έξουσίας που την παράγουν και την υποστηρίζουν και σε επιπτώσεις έξουσίας που επιτυγχάνει και που την συνοδεύουν. Σύστημα άλήθειας.

—Αυτό τό σύστημα δεν είναι άπλά ιδεολογικό ή του έποικοδομήματος· ήταν μία προϋπόθεση μορφοποίησης και άνάπτυξης του καπιταλισμού. Και τό ίδιο σύστημα άφού επιβλήθηκε μέ όρισμένες μεταρρυθμίσεις λειτουργεί στην πλειοψηφία των σοσιαλιστικών χωρών (άφήνω άνοιχτό τό ζήτημα της Κίνας που δεν τό γνωρίζω).

—Τό ουσιαστικό πολιτικό πρόβλημα για τόν διανοούμενο, δεν είναι ν' άσκησει κριτική στό ιδεολογικό περιεχόμενο μέ τό όποιο είναι συνδεδεμένη ή επιστήμη, ή νά ενεργεί ώστε ή επιστημονική του πρακτική νά συνοδεύεται από μία σωστή ιδεολογία. Άλλά νά ξέρει ότι είναι δυνατό νά συγκροτήσει μία καινούρια πολιτική της άλήθειας. Τό πρόβλημα δεν είναι ν' αλλάξει ή «συνειδηση» των ανθρώπων ή αυτό που έχουν στό κεφάλι τους· αλλά τό πολιτικό, οικονομικό, εκπαιδευτικό σύστημα παραγωγής της άλήθειας.

—Τό ζήτημα δεν είναι ν' άπελευθερώσουμε την άλήθεια από όλα τά συστήματα έξουσίας — που θά 'ταν μία χίμαιρα, άφού ή άλήθεια ή ίδια είναι έξουσία, αλλά νά άποσπάσουμε την έξουσία της άλήθειας από τις ήγεμονικές μορφές (κοινωνικές, οικονομικές, πολιτιστικές) στό έσωτερικό των οποίων λειτουργεί πρós τό παρόν.

Άπόδοση: Άναστασία Λαζαρίδου
(Άπό τό περιοδικό Politique Hebdo, 29 Νοεμβρίου 1976)

του διανοούμενου

της εγκληματικότητας που συντηρείται μέ έπιμέλεια άποδέχεται τη διατήρηση ή μάλλον την ένδυνάμωση του δικαστικού και άστυνομικού μηχανισμού.

Η πολιτική της άλήθειας

Μου φαίνεται ότι είμαστε σε μία στιγμή όπου ή λειτουργία του ειδικού διανοούμενου πρέπει νά ξαναεπεξεργαστεί. Όχι νά έγκαταληφθεί, παρά τέ νοσταλγία μερικών για τούς μεγάλους «καθολικούς» διανοούμενους («έχουμε άνάγκη λένε, από μία φιλοσοφία, μία θεώρηση του κόσμου»). Άρκεί νά σκεφτούμε τά έντυπωσιακά αποτελέσματα που καταχτήθηκαν στην ψυχιατρική: άποδεικνύουν ότι αυτοί οι έντοπισμένοι και ειδικοί αγώνες δεν ήταν ένα λάθος και δεν όδήγησαν σε άδιέξοδο. Μπορούμε επίσης νά πούμε ότι ό ρόλος του ειδικού διανοούμενου πρέπει νά γίνει όλο και πιό σημαντικό, στό μέτρο των πολιτικών ευθυνών που θέλοντας και μή είναι υποχρεωμένος νά ανάλαβει σαν άσχολούμενος μέ την άτομική φυσική, τη γενετική, την πληροφορική, τη φαρμακολογία κλπ. Θά 'ταν επικίνδυνο λάθος νά υποτιμηθεί πολιτικά ή ειδική του σχέση μέ μία έντοπισμένη γνώση, κάτω από τό πρόσχημα ότι είναι δουλειά των ειδικών που δεν ενδιαφέρει τις μάζες (πράγμα που είναι διπλό λάθος: οι μάζες έχουν συνειδηση και έν πάση περιπτώσει έχουν άμεση σχέση μ' αυτό) ή ότι έξυπνερται τά συμπεφέροντα του κεφάλαιου και του Κράτους (πράγμα που είναι άλήθεια, αλλά δείχνει ταυτόχρονα τη στρατηγι-

και κατανάλωσης (κυκλοφορεί σε μηχανισμούς εκπαίδευσης ή πληροφόρησης των οποίων ή έκταση είναι σχετικά πλατείά μέσα στό κοινωνικό σώμα, παρά μερικούς άυστηρούς περιορισμούς), παράγεται και μεταβιβάζεται κάτω από τόν όχι άποκλειστικό αλλά κυρίαρχο έλεγχο όρισμένων μεγάλων πολιτικών ή οικονομικών μηχανισμών (πανεπιστήμιο, στρατός, συγγραφή, μέσα μαζικής έννημέρωσης). Τέλος είναι τό μήλο της έριδος μιάς όλόκληρης πολιτικής διαμάχης και ενός κοινωνικού μετώπου («ιδεολογικοί» αγώνες).

Έντοπισμένος, όχι άποσπασματικός

Νομίζω ότι αυτό που πρέπει νά άναγνωρίσουμε, τώρα, στό διανοούμενο δεν είναι πιά «ό φορέας καθολικών αξιών»· είναι μάλλον κάποιος που κατέχει μία ειδική θέση αλλά μέ μία ιδιαίτερότητα σε μία κοινωνία σαν τη δική μας, που είναι συνδεδεμένη με τις γενικές λειτουργίες του συστήματος της άλήθειας. Μέ άλλα λόγια, ό διανοούμενος έχει μία τριπλή ιδιαίτερότητα: την ιδιαίτερότητα της ταξικής του θέσης (μικροαστός στην ύπηρεσία του καπιταλισμού, «όργανικός» διανοούμενος του προλεταριάτου)· την ιδιαίτερότητα των συνθηκών ζωής και δουλειάς, συνδυασμένες μέ την ιδιότητα του διανοούμενου (ό τομέας έρευνάς του, ή θέση του σ' ένα εργαστήριο, οι οικονομικές ή πολιτικές συνθήκες τις οποίες άποδέχεται ή έναντίον των οποίων επαναστατεί, στό πανεπιστήμιο τό νοσοκομείο κλπ.)· τέλος την ιδιαίτερότητα της πολιτικής της άλήθειας στίς κοινω-

ΦΤΑΣΑΜΕ
ΝΑ ΤΟ ΧΩΡΙΟ

ΣΤΟΥ ΔΙΑΒΟΛΟΥ
ΤΗ ΜΑΛΑ ΕΙΜΑΙ! ΒΓΑ-
ΛΑΝΕ ΦΟΥΣΚΑΛΕΣ
ΤΑ ΠΟΔΙΑ ΜΟΥ...

ΟΣΟ ΠΙΟ ΜΑΚΡΙΑ ΤΟΣΟ
ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΒΑΓΓΕΛΗ! ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΤΑΓΩ-
ΝΙΣΜΟ ΠΟΥ ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΡΕΠΕΙ ΣΥΝΕΧΩΣ
ΝΑ ΒΡΙΣΚΟΥΜΕ ΜΑΚΡΙΝΑ ΚΑΙ ΑΓΝΩ-
ΣΤΑ ΜΕΡΗ, ΓΙΑ ΝΑ ΗΠΟΡΕΣΟΥΜΕ
ΝΑ ΔΟΥΛΕΥΟΥΜΕ.

ΠΑΝΤΕΣ ΕΔΩ ΘΑ
ΕΙΝΑΙΣΤΕ ΜΟΝΟΙ ΜΑΣ!
ΑΥΤΟ ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΕΙΝΑΙ
ΠΟΛΥ ΑΠΟΜΟΝΩΜΕΝΟ
ΚΑΙ ΑΠΟΚΛΕΙΕΤΑΙ ΝΑ
ΤΟ ΕΧΟΥΝ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙ
ΟΙ ΑΛΛΟΙ!...

ΧΑΜΗΛΩΣΕ
ΛΙΓΟ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΠΡΟΒΟΛΕΑ!

ΕΧΩ ΑΚΟΥΣΕΙ
ΓΙΑ ΕΝΑ ΧΩΡΙΟ ΣΤΗΝ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΟΤΟΛΙΑ...

ΘΕΚΛΑ
ΤΟ ΚΟΡΙΤΣΙ
ΜΕ ΤΑ ΓΕΝΕΙΑ

Αρκά

ΣΗΜΕΡΟΝ
ΘΕΚΛΑ
ΤΟ ΚΟΡΙΤΣΙ ΜΕΤΑΓΕΝΕΙΑ

ΕΙΔΕΣ; Η ΘΕΚΛΑ
ΕΒΓΑΛΕ ΚΙ' ΑΦΙΣΣΕΣ!

ΤΟ ΦΕΡΩ!
ΕΧΕΙ ΓΕΜΙΣΕΙ ΤΟ
ΧΩΡΙΟ!

ΛΟΠΟΝ, ΘΑ ΠΑΣ ΤΟ ΒΡΑΔΥ ΚΑΙ
ΘΑ ΤΙΣ ΣΚΙΣΕΙΣ ΟΛΕΣ!

ΘΑ ΑΣΤΕΙΕΥΕΣΑΙ
ΒΕΒΑΙΑ!

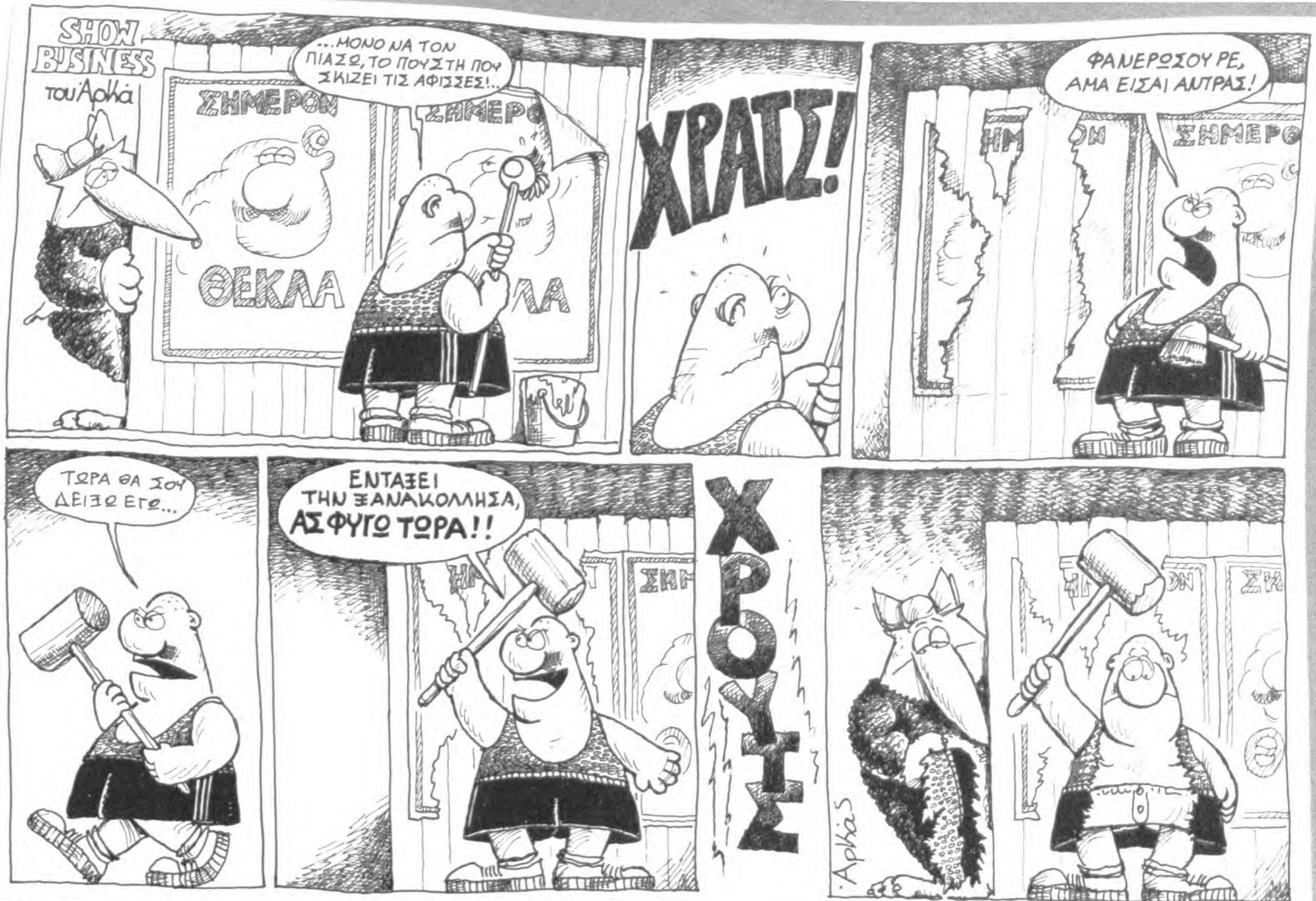
ΔΕΝ ΑΣΤΕΙΕΥΟΜΑΙ ΚΑΘΟΛΟΥ ΒΑΓΓΕΛΗ!
ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΝΤΙΣΤΑΘΟΥΜΕ ΜΕ ΚΑΘΕ
ΤΡΟΠΟ ΣΤΗΝ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ
ΤΗΣ ΧΥΔΑΙΑΣ ΚΑΤΑΜΑΛΩΤΙΚΗΣ
ΤΕΧΝΗΣ! ΕΙΝΑΙ ΘΕΜΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙ-
ΚΗΣ ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ!...

ΘΡΑΙΑ ΟΛΑ ΑΥΤΑ,
ΑΛΛΑ ΑΝ ΜΕ ΔΕΙ Η ΘΕΚΛΑ
ΝΑ ΣΚΙΣΩ ΤΙΣ ΑΦΙΣΣΕΣ ΤΗΣ,
ΘΑ ΜΕ ΝΤΟΥΦΕΚΙΣΕΙ!...

...ΚΑΙ ΑΝ
ΔΕΝ ΠΑΣ ΝΑ ΤΙΣ
ΣΚΙΣΕΙΣ, ΕΓΩ ΘΑ
ΣΕ ΓΔΑΡΩ!

ΜΟΥ ΑΡΕΣΕΙ
ΝΑ ΕΧΩ ΠΟΛΛΕΣ
ΕΠΙΛΟΓΕΣ!

Αρκά

Στό ANTI, τεύχος 265 της 9ης Ιουλίου 1984, ο Στέλιος Κούλογλου γράφει: «Γιά να σωθεί ο Τύπος από τη χρόνια κρίση του, ετοιμάζει τη μίνι «επανάσταση» του. Αν το «Βήμα», που επανεκδίδεται την ερχόμενη Δευτέρα 9 Ιουνίου, αποτελέσει χαρακτηριστική περίπτωση, τότε η απάντηση ίσως είναι θετική».

Στά ζητήματα τύπου ο Σ. Κούλογλου φαίνεται να διακατέχεται από αισθήματα εθνικού χρέους, όπως εξάλλου μάς πληροφορεί και στο τελικό του «συμπέρασμα»: «Αν η εμφάνιση του «Εθνους», προκάλεσε την «τουρκοποίηση» του Έλληνικού Τύπου, ή του «Βήματος» μπορεί να οδηγήσει στον εξευρωπαϊσμό του». Οι μεγάλες προσδοκίες του Σ.Κ. στηρίχθηκαν στη «σοβαρότητα στην εμφάνιση της εφημερίδας και την παρουσίαση των ειδήσεων, αποφυγή των σκανδαλιστικών τίτλων, διεθνής πληροφόρηση και στήριξη σε ένα κοινό πρώτης κατηγορίας».

Αν συγκρίνουμε τη γενναιοδωρία του Αντί απέναντι στο Βήμα — πριν ακόμη το τελευταίο εκδοθεί — με τη στάση που το ίδιο έντυπο είχε τηρήσει απέναντι σε κάθε νέα εφημερίδα — από την Έλευθερη Γνώμη μέχρι τη Ρωμιοσύνη — τό πράγμα γίνεται έντυπωσιακό.

Εκεί που τις προηγούμενες φορές ανεξήττειτο ή πολιτική πλεκτάνη που εξυφαινετο πίσω από την έκδοση μιάς εφημερίδας, τώρα κάθε τέτοιος φόβος ανεπιφύλακτα διασκεδάζεται: «Σε κάθε περίπτωση οι φόβοι άρκετων ότι η επανεμφάνιση του «Β», θα συνδυαστεί με την προσπάθεια δημιουργίας κεντρώου ή κεντροδεξιού πολιτικού σχήματος, δεν φαίνεται ότι επαληθεύονται».

Εκεί που προκαλούσε ρίγη τό ένδεχομένο να μονοπωληθεί ο τύπος, τώρα πολύ ψύχραιμα προαγγέλλεται η καταδίκη της Καθημερινής, «γιατί ούτε ο τεχνολογικός εξοπλισμός της «Κ», ούτε τα οικονομικά της, θα μπορούν εύκολα να αντέξουν και να στηρίξουν τέτοιες αλλαγές».

Στό βασίλειο της συναδελφικής αλληλεγγύης χαιρετίστηκε η απόφαση του Βήματος να απαγορεύσει στους συντάκτες του να δουλεύουν σε άλλο μέσο ενημέρωσης: «Τό γεγονός ότι μέχρι τώρα στη χώρα της φαιδράς πορτοκαλάς δημοσιογράφοι δουλεύουν και για την εξουσία και όρισμένες φορές την ίδια στιγμή, σε ένα μανιακά αντιπολιτευόμενο φύλλο, εξηγείται μόνο με την ελληνική πονηριά. Στά έντυπα δελτία υποτροφιών του λαπωνικού για παράδειγμα Τύπου — ίσως ο πιο αξιόλογος στον κόσμο — υπάρχει χώρος μόνο για μία θέση έμμοιθη, και οι Ιάπωνες αδυνατούν να καταλάβουν τό αίτημα για συμπληρωματικές σελίδες...»

Δέν είναι ή πρώτη φορά που στό όνομα της «σοβαρότητας» του «επιπέδου», της «πρώτης κατηγορίας» τέλος πάντων, αποσιωπάται ή οποιαδήποτε ιδεολογική και πολιτική λειτουργία του τύπου, και όχι μόνον αυτού. Στην περίπτωση όμως του Βήματος, ή θριαμβευτική υποδοχή πριν καν τυπωθεί τό πρώτο φύλλο πολύ λίγο απέχει από ή διαφήμιση. Αν μάλιστα σκεφτούμε και την απογοήτευση που δοκίμασε τό Αντί με την κυκλοφορία του Βήματος, απογοήτευση που μέ καυστικό τρόπο αποτυπώθηκε στό επόμενο τεύχος του, ή υπόθεση εξελίσσεται σε τραγέλαφο. Έλπιζω, τουλάχιστον, να μην την πήραν μυρωδιά οι Ιάπωνες...

Τάκης Μαστραντώνης

Απροσδόκητη κριτική «άπ' τ' άριστερά» άσκει τό περιοδικό ΕΝΑ στό Σχολιαστή. Γράφει ή Ίωάννα Κολοβού σε ρεπορτάζ για τό πάρτυ Ράμφου στην Πεντέλη (βλέπε ΠΑΝ-ΠΑΝ στό προηγούμενο τεύχος): «Ο Σχολιαστής έχει αναγάγει τό κύς-κύς σε έλιτίστικη ιδεολογία». Πέρα άπ' τό ότι δέν καταλαβαίνουμε άν ή κυρία Κολοβού μάς κρίνει ως κουτσομπόληδες ή ένοχλήθηκε επειδή καταστρέφουμε τό κουτσομπολιό γιατί δέν τό προορίζουμε για τίς μάξες αλλά για την έλίτ, ή διατύπωση είναι πραγματικά διασκεδαστική. Παρακάτω, όμως, ή κυρία Κολοβού συλλαμβάνεται έντελώς αδιάβαστη. Υποστηρίζει ότι τό θέμα της νεορθοδοξίας δημιουργήθηκε άπ' τό Σχολιαστή και άπ' τίς στήλες μας παρέλασαν οι νεορθόδοξοι εκθέτοντας τίς απόψεις τους. Της θυμίζουμε ότι μιά εποχή που όλοι παρουσίαζαν τους νεορθόδοξους ως χαριτωμένη έκδοχή της «άνανέωσης του πνεύματος», μόνο ό Σχολιαστής κράτησε μιά στάση έρμηνείας του φαινομένου και αντιμετώπισης των θεωρητικών και πολιτικών προβλημάτων που έθετε. Κι αυτό, παρά τό κόστος που προκάλεσε τό σόκ της άνάμιξης γνωστών ανθρώπων της Άριστεράς στό κίνημα του «άναχωρητισμού». Της θυμίζουμε ακόμα τόν τρόπο που τό ΕΝΑ είχε αντιμετωπίσει τό φαινόμενο (βλ. σχόλιο ΕΝΑ— ΔΕΝ ΚΛΕΒΕΙ ΑΠΟ ΚΑΝΕΝΑ, σε περσινό τεύχος του Σχολιαστή).

Δέν είναι όμως μόνο τό ΕΝΑ που τά βάσει μαζί μας. Τό ΑΝΤΙ, την ίδια βδομάδα, σε δύο άναφορές του για τόν Σχολιαστή δεν κατονομάζει τό περιοδικό, αλλά μιλά για ένα «πολιτικό περιοδικό μόδας». Κανείς δέν μπορεί να άμφισβητήσει ότι ό Σχολιαστής είναι της μόδας. Τό γελοίο όμως της υπόθεσης είναι ή έπιμονή του ΑΝΤΙ να μιλά για όρισμένα πράγματα χωρίς να τά λέει μέ τό όνομά τους. Ο Σχολιαστής (και ή στήλη αυτή), επανειλημμένα έχει άναφερθεί στό ΑΝΤΙ χωρίς ποτέ να καταφεύγει σε ύπονοούμενα και ύπαινιγμούς. Αυτή ή τακτική θυμίζει τό «διάλογο» των δύο ΚΚΕ. Οι άνθρωποι, όμως, έχουν κάτι πολύ σοβαρό να χωρίσουν: τόν ίδιο τόν τίτλο τους. Έμεις τί έχουμε να χωρίσουμε; Μήπως την «κριτική ύποστήριξη» στό σοσιαλισμό; Μήπως την «έθνική συνέπεια»; Μήπως τό Άγιο Όρος; Η άπλως τους άναγνώστες;

Φίλοι του ΑΝΤΙ παρηγορηθείτε: «Μόδα είναι θά περάσει».

Μέ τά άφιρώματα για ή μεταπολίτευση στον Τύπο και την Τηλεόραση θυμηθήκαμε ή μαρτυρία του κ. Άντώνη Τρίτση που δημοσιεύτηκε στην Έλευθεροτυπία πριν δύο χρόνια (18.4.82). Για όσους δέν έτυχε να την προσέξουν μεταφέρουμε τά πιο ένδιαφέροντα άποσπάσματα:

«Διέφυγα στό έξωτερικό, όταν άρχισαν οι συλλήψεις, ύστερα από ή βόμβα που τοποθετήσαμε — διά χειρός Γιάννη Κορωναίου, σημερινού βουλευτή Έπικρατείας του Κινήματος — έξω από τά παράθυρα του γραφείου του

άρχηγού της χουντας, ή στιγμή που δεχόταν τόν προϊστάμενο και έντολέα του, ύπουργό Έθνικής Άμύνης των ΗΠΑ Λαίρντ.

Άρχισε τετράχρονη αυτοεξορία μου σε διάφορες χώρες. Μέ καταζήτησαν μέ λύσσα Έστειλαν στην Ίταλία ειδική άποστολή μέ επικεφαλής άντισυνταγματάρχη. Κυκλοφορούσα μέ διάφορα όνόματα «Γιάννος» ήταν τό όνομα της παρανομίας μου στην Ελλάδα «Βιτόριο» στην Ίταλία Νάσερ — που είναι ή άραβική μετάφραση του «Βιτόριο» για τους Παλαιστίνιους και άλλα πολλά (...)

Αν έπεφτα στά χέρια τους θά άποτελούσα σήμερα άνάμνηση! Ούτε εγώ, ούτε οι σύντροφοί μου στό ΠΑΚ έχουμε άμφιβολία γι' αυτό».

Σ.

Φίλος της στήλης ό δικηγόρος κύριος Νίκος Χρονόπουλος μάς έπιστημαίνει δύο

άποσπάσματα από κείμενα του Άθ. Παπανδρόπουλου στον «Οικονομικό Ταχυδρόμο» (31 Μαΐου και 7 Ιουνίου). Τό θέμα, κάπως παρωχημένο, ή «διαδηλώση της κατασρόλας», αλλά οι θέσεις έντυπωσιακές. Σας τίς μεταφέρουμε άσχολιάστες.

«Τό γενικότερο συμπέρασμα στό όποιο μπορεί να οδηγηθεί ό παρατηρητής είναι ότι ύστερα από πολλά χρόνια ύπαρξης, ό έπιχειρηματικός κόσμος της χώρας, που κατά κανόνα ήταν διατριμμένος, άντιμαχόμενος και κλειστός πίσω από συντεχνιακά προνόμια, σήμερα αποκτά κοινή γλώσσα, κοινούς στόχους και κοινή συνεύωση. Και είναι ένδιαφέρον ότι αυτή ή συνειδητοποίηση και ό προσδιορισμός συμβαίνει επί σοσιαλιστικής κυβέρνησης. Τό να δημιουργήσει μιά σοσιαλιστική κυβέρνηση τέτοιας έκτασης συνοχή στους έπιχειρηματίες, χωρίς καμμία άμφιβολία, άποτελεί σημαντική πράξη κοινωνικού έκσυγχρονισμού, όμοια της όποιας ή μικροοικονομία της χώρας δέν είχε γνωρίσει.

Όμως, άν ή κυβερνητική οικονομική πολιτική συμβάλει τόσο πολύ στη δημιουργία μιάς εύρύτερης ταξικής συναίνεσης στους κόλπους της παραγωγής και της διανομής, τούτο σημαίνει ότι στό έξής, οι σχέσεις της ιδιωτικής πρωτοβουλίας μέ ή σοσιαλιστική έξουσία θά άποκτήσουν περισσότερο μορφή ταξικής άντιπαράθεσης, παρά κρυφού διαλόγου στά ύπουργικά γραφεία...»

«Από την άλλη μεριά, ή εκδήλωση διαμαρτυρίας των φορέων της ιδιωτικής έπιχείρησης στη χώρα μας, είχε και σαφές ιδεολογικό περιεχόμενο. Ήταν πριν άπ' όλα μιά μαζική υπογράμμιση ότι ή ιδιωτική πρωτοβουλία είναι άποφασισμένη να άντισταθεί στις διαλεκτικές επθέσεις έναντίον της και να υπερασπίσει αυτούς τους θύλακες έλεύθερης οικονομίας που υπάρχουν άκόμη στη χώρα μας. Και από την άποψη αυτή, τό σύνθημα «κράτος γήρας, πολιτης νάνος» προσέχθηκε και προβλημάτησε».

Νομίζουμε ότι ό χαρακτηρισμός «θεωρητικός της κατασρόλας» που προτείνει ό άναγνώστης μας δέν είναι ύπερβολικός.

Σ.

Ζήτω οί (ώραϊες) άφίσεις

Αυτή ή ιστορία μέ τήν «άφισορύπανση» πού συνεχίζεται άκόμα, έναμιση μήνα μετά τίς Εύρωεκλογές, καί στήν όποία — δυστυχώς — ένέχονται καί εύφυείς άνθρωποι, κοντεύει νά γίνει επικίνδυνη. Τόσο πού νά δικαιολογεί τήν επανάληψη του αύτονόητου:

■ ότι ή άπαγόρευση τής πολιτικής έκφρασης είναι πολύ πιά *άσχημη* κι από τό πιά άπαίσιο καί κουρελιασμένο άεροπαννό.

■ ότι ή έλευθερία τής καλλιτεχνικής έκφρασης όμορφαίνει άκόμα καί όταν μουτζουράνει, γιά νά θυμηθούμε μόνο τά GRAFITI τής Νέας Υόρκης.

■ ότι ή αισθητική έκτός από θέμα προσωπικού γούστου είναι καί θέμα ταξικό. Γιατί, γιά παράδειγμα, δέν διαμαρτύρεται κανείς γιά τό πανάσχημο άγαλμα του Κωνσταντίνου ή γιά τό τερατώδες μνημείο των Νεοζηλανδών; Γιατί ό Δήμος τής Αθήνας ένοχλείται μόνο από τίς πολιτικές άφίσεις καί άδιαφορεί γιά τίς όλωσδιόλου νόμιμες γιγαντοαφίσεις των διαφημιστικών γραφείων πού είναι καί μόνιμο κακό;

Τέλος πάντων, ή Αθήνα είναι μιά άσχημη πόλη καί χρειάζεται νά όμορφηνεί. Πρόσφατα άκόμα ό Δήμος της έγινε καταγέλαστος όταν κατάγγειλε σά «ρύπανση» τή φωτογραφία του Καβάφη. Γιά αυτό προτείνουμε

νά εγκαταλείψει πιά ό Δήμος τόν «πόλεμο τής άφίσας» γενικώς καί ν' άρχίσει νά βραβεύει μέ τά λεφτά τής «άπορύπανσης» τίς πιά *όμορφες* άφίσεις. Σέ καπιταλισμό ζούμε, χρειάζονται καί κάποια κίνητρα.

K.B.

Γενέθλια '84

Τό βράδυ τής 23ης πρós 24η Ιουλίου πραγματικά δέν ήξερε κανείς τί νά πρωτοθαυμάσει! Τούς ύπό τόν κ. Νέτα δημοκρατικούς εκπροσώπους του λαού μας πού προσπαθούσαν άπεγνωσμένα νά βρουν τόν ίό τής δικτατορίας ή τούς άσπροντυμένους πρόεδρο δημοκρατίας καί ύπουργό πολιτισμού πού χαριτολογούσαν χαριεντιζόμενοι ύπό τή γλυκερή φωνή τής Νάνας στό 'Ηρώδειο;

Απ' τή μιά ό Βασ-Βας πού δέν συμπαθεί τά άπολυταρχικά καθεστώτα νά ρίχνει άττάκες στόν Μίκη πού παραδεχόταν ταυτόχρονα ότι καλό καί τό Σύνταγμα του Στάλιν άλλά καλό καί του Χρουτσώφ κι άπ' τήν άλλη ή Νάνα νά τραγουδάει θρασύτατα μπροστά στη Μελίνα «Τά παιδιά του Πειραιά» καί νά φιλάει τό χέρι του Προέδρου.

Χώρα πού νωρίτερα ό Σταματάκης, ό Ματζουράνης κι ή θυρωρός έξιστορούσαν τά πάθη τους στήν ΕΡΤ καί ή άπεργία των ύπαλλήλων στίς βάσεις διαφημιζόταν γιά χιλιοστή φορά στίς ειδήσεις.

Όλα αυτά μαζί τό ίδιο βράδυ είναι ύπερβολή! Χειρότερη κι από μέρα προεκλογικών μεταδόσεων σύν ποδόσφαιρο. Νομίζω ότι έχει πιά ώρμησει τό ζήτημα τής άγοράς των νέων έπεισοδίων τής Δυναστείας.

A.Θ.

Στάρ σύστεμ

Τό τελευταίο βιβλίο του Μ. Θεοδωράκη είναι μιά έντονη πολεμική στους έκτελεστές πού έπιχειρεί διά παντός μέσου νά ύποστηρίξει τίς θέσεις των συνθετών. Καί όταν λέμε διά παντός μέσου τό έννοούμε. Στά πλαίσια αυτά ό γνωστός βουλευτής καί συνθέτης παραθέτει έπιστολή (σέ φωτογραφία καί μετάφραση) πού έλαβε από τόν πρόεδρο τής Ένωσης των Σοβιετικών Συγγραφέων κ. Ντόλγκοφ.

Διαβάζοντας όμως κάποιος ρωσoμαθής τό πρωτότυπο θά διαπιστώσει ότι ή έπιστολή είναι έλαφρώς έκτός θέματος. Συγκεκριμένα ό κ. Ντόλγκοφ γράφει γιά τό τί συμβαίνει στή Σοβιετική Ένωση μέ τά «συγγραφικά δικαιώματα». Ό Μ.Θ. όμως στή «μετάφραση» άναφέρεται στά «δικαιώματα των δημιουργών επί του έργου τους»...

Αλλά εκεί πού τό πράγμα γίνεται άστείο είναι στίς προσφωνήσεις. Η έπιστολή άπευθύνεται «πρός τόν κύριο Μίκη Θεοδωράκη» μέ τό «σεβαστέ κύριε Θεοδωράκη» καί κλείνει μέ τό τυπικό «μέ σεβασμό κ. Ντόλγκοφ». Ό σεβαστός κύριος Θεοδωράκης, γιά λόγους άριστερου γοήτρου ύποθέτουμε, δέν σέβεται τό σεβασμό του Προέδρου των Σοβιετικών Συγγραφέων καί παραφράζει: «Στό σύντροφο Μίκη Θεοδωράκη», «αγαπητέ σύντροφε Θεοδωράκη», καί στό κλείσιμο: «Δεχτείτε σύντροφε Θεοδωράκη τούς έλικρινείς χαιρετισμούς μας. Κ. Ντόλγκοφ».

Σύντροφε Μίκη άφού έχεις όλόκληρο βραβείο Λένιν τί τίς θές τίς παραποιήσεις;

Σ.

Ένα ΒΗΜΑ μπρός;

Όταν ο Τσεκλένης έντυνε τούς νέους για να μοιράζουν αποβραδής το νέο «ΒΗΜΑ», ούτε αυτός, ούτε και το αναγνωστικό κοινό ανέμενε τόσο κοινότητα και υποτονική την παρουσία της πολυδιαφημισμένης μοντέρνας εφημερίδας.

Έτσι η Ελλάδα δεν απέκτησε την «Le Monde» της. Η διεύθυνση της «διπλής» εφημερίδας, πρέπει να πούμε σιγά σιγά ιδιαίτερα άτυχη αφού δοκίμασε την επανέκδοση σε μία φάση «ξεραίας» πολιτικών γεγονότων. Πραγματικά, στα πρώτα 15 φύλλα της, η εφημερίδα έπρεπε να έντυπώσει χωρίς να υπάρχουν ουσιαστικές εξελίξεις. (Όλα συμβαίνουν υπόγειο). Παρά λοιπόν το κυβερνητικό «σπρώξιμο», όπως υπονοούν οι υπόλοιπες εφημερίδες, δεν μπορούσε να έντυπώσει με τις αποκλειστικότητες της. Έτσι, ο Στέρνς με τον Άντρεα «συνελήφθησαν» εγκαίρως και κατ' αποκλειστικότητα απ' το «ΒΗΜΑ», αλλά αφού δεν είχαν τίποτα να δηλώσουν η εφημερίδα κυκλοφόρησε με ένα τεράστιο πρωτοσέλιδο δείγμα κενής δημοσιογραφίας (του τύπου: «είμαι βαθύτατα συγκινημένος»). Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν έκαναν τό ίδιο και μάλιστα καθυστερημένα οι άλλες εφημερίδες και η ΕΡΤ-1, αφού άντλησαν το υλικό τους απ' το «ΒΗΜΑ».

Στην επίσκεψη Ρότζερς, η υπόθεση ήταν ακόμα πιο δύσκολη, ούτε καν να φτάσουν στον στρατηγό δεν μπορούσαν οι δημοσιογράφοι, έτσι το ΒΗΜΑ προέβη στη δεύτερη «επι-

τυχία»: Φωτογράφησε με τηλεφωκό το αεροπλάνο και την υποδοχή του απ' τούς «γορίλλες». Κάλυψε το 1/3 της πρώτης σελίδας (στη βραδινή έκδοση) με 3 φωτογραφίες, όπου οι 2 ήταν μία (ή μία κομμάτι της άλλης μεγεθυμένο) και με λεζάντες χρονικά προσδιορισμένες (12.25' — 12.26' — 12.27').

Τό ίδιο «λάθος» βέβαια βρίσκουμε και σ' άλλες εφημερίδες, Σ' αυτά τα δύο δείγματα προσθέτουμε και την επίσκεψη Ιακώβου, παράδειγμα «αντικειμενοποίησης» και εθνικής δημοψυχίας. Την φιλοαμερικανική άρθρο-γραφία για τη Χιλή (15.7), όπου «κινδυνεύουμε» να δούμε τό ΜΙΡ στην εξουσία όπως κατάφεραν και άλλες «μαρξιστικές τρομοκρατικές ομάδες» στην Κούβα και τη Νικαράγουα. Τό άρθρο-ανάλυση κάποιου Πάρι Κίτσου, στο οποίο μαθαίνουμε «την ώριμηση νέων άμυντικών αντιλήψεων» στο ΝΑΤΟ, άρα αν εξαλειφθούν οι παρεξηγήσεις, λαμπρό μέλλον ανοίγεται για τη Συμμαχία και την Ελλάδα.

Από τα 40.000 στά 10.000 φύλλα σε 15 μέρες δείχνουν πως: κάτι οι καταγγελίες της ΕΣΗΕΑ, κάτι οι «γκάφες», κάτι οι διαψεύσεις, κάτι ο ιδιότυπος φιλοκυβερνητισμός στοίχισαν στο σοβαρό και σύγχρονο «ΒΗΜΑ».

Αν σκεφτούμε και τό «ξεπάτωμα» των συντακτών του και τό σκοτεινό μέλλον του παιχνιδιού της πολιτικής επικράτησης, σύντομα θά έχουμε δείγματα της ουσιαστικής παρουσίας αυτής της εφημερίδας.

Διότι λίγοι πιστεύουν πως άπλως προσπαθεί να αναβαθμίσει την ποιότητα του «δημοσιογραφικού λειτουργήματος», να γίνει η «Monde» μας. Δ.Τ.

Ο 'Αρατζαφέρης και η Προοπτική

Ξέραμε ότι τό δαιμόνιο του 'Αρατζαφέρη μετέτρεψε σε ζήλεια την πολιτική θέληση των περιοδικών της 'Αριστεράς. Δεν μπορούσαμε όμως να φανταστούμε ότι θά βρισκόμασταν μία μέρα στη δύσκολη θέση να παραδεχτούμε ότι ο 'Αρατζαφέρης της Προοπτικής είναι καλύτερος από τον δικό μας.

Βρήκε και ανακάλυψε λοιπόν ότι η Λάουρα του Σχολιαστή δεν κατάφερε να πάρει συνέντευξη από τούς Γάλλους Πράσινους για τις Ευρωεκλογές. Έτσι βγήκε στους δρόμους, βρήκε μία προκήρυξη, την μετέφρασε με τα σπασμένα γαλλικά της και την έστειλε σαν δήθεν αποκλειστική συνέντευξη. Όσο για την υπογραφή του Γάλλου εκπροσώπου των Πράσινων, δεν είναι παρά τό αποτέλεσμα περιπετειών της νύχτας.

Μάλιστα ο 'Αρατζαφέρης τους, ξέρει και τό λόγο που απέτυχε ή αποστολή της Λάουρας. Έκνευρίστηκαν, λέει, οι Γάλλοι Πράσινοι από τό στυλ των έρωτησεων.

Άλλα επειδή ο δικός μας 'Αρατζαφέρης έχει αποδειχτεί ιστορικά καλύτερος άς μιλήσουμε σοβαρά! Βεβαιώνουμε τόν φίλο της Προοπτικής ότι ο J. Doucet, όταν μās έδινε στό χέρι γραπτές τις απαντήσεις μάλλον ήταν χαρούμενος. Η Λάουρα δεν τόν είχε έκνευρίσει. Ήταν μάλιστα τόσο ευχαριστημένος απ' αυτήν πού μās τό έδωσε και δακτυλογραφημένο! Μέ σφραγίδες! Έμεις όμως δεν διεκδικήσαμε τη σφραγίδα των Πράσινων στην Ελλάδα. Ούτε ζηλέψαμε τη θεώρησή τους για ίση απόσταση από δεξιά και αριστερά.

Φίλοι και μάλιστα παλιόφιλοι της Προοπτικής πριν αρχίσουμε τις κακιές καλό είναι να ρωτάμε.

Αλέξης Αρζιμάνογλου

■ Έκπομπή στό ραδιόφωνο: 'Ο Κώστας Φέρρης παραληρεί για τη γενιά του: «Είμαστε ή γενιά τού χτές, τού σήμερα και τού αύριο, τού 114 και τού 15%, τού 1965, 1967, 2000 και 2010» κ.α. 'Υπόκρουση Σαββόπουλου: «Είμαστε μία σύναξη σαραντάρηδων...». Κι ή θεία μου ή Φώτω έλεγε: «Τά μεταξωτά βρακιά θέλουν κι επιδέξιους κώλους» καθώς επίσης και «πλέαν τά φύκια στό γιאלό, πλέαν και οι κουράδες».

■ 'Ο Γλέζος τά κατάφερε και πήγε στη γιορτή στη Γυάρο παρ' όλα τά μποφώρ. 'Η αντιπροσωπεία όμως τού ΚΚΕ δεν μπόρεσε να αποβιβαστεί λόγω θαλασσοταραχής (τεχνικού κωλύματος, έγραφε ο Ριζοσπάστης). 'Επίσης κατάφερε να παρευρεθεί στις εκδηλώσεις και ο συνεργάτης τού Σχολιαστή πού είναι υπεύθυνος Κυκλάδων.

■ Τό Star System πάντα λειτουργούσε και εξακολουθεί να λειτουργεί ανασταλτικά για κάθε εύνοούμενό του. Αυτές τις σκέψεις μās προκάλεσαν οι τελευταίες έκπομπές της Μαρίας Ρεζάν.

■ Παράδειγμα δημοσιογραφικού λόγου ο υπότιτλος άρθρου τού Χρ. Πασαλάρη στη ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ 23-7-84: «'Ο 'Ανδρέας μαδάει τη Μαργαρίτα». Εύτυχώς πού πρόσφατα έχει βγει τό βιβλίο τού Πασαλάρη για να λειτουργήσει και σαν βοήθημα σε ύποψιφους δημοσιογράφους.

■ Ένας συνδρομητής τού ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ θέλησε να αλλάξει τό θρήσκευμα στην ταυτότητά του και αντί Χριστιανός 'Ορθόδοξος να γράφει 'Αθεος (όσο κι αν αυτό είναι ντεμοντέ). 'Ο αστυνομικός έκνευρίστηκε πολύ με δλη αυτή την ταλαιπωρία της διόρθωσης και σε έξαλλη κατάσταση τού είπε ότι έπρεπε να τό έχει δηλώσει πρό καιρού διότι έτσι κυκλοφορεί με ψευδή στοιχεία και είναι παράνομος. «Κάθε αλλαγή στοιχείου» τού είπε «πρέπει να δηλώνεται άμέσως». Και ο συνδρομητής μας έντρομο μήπως τού βάλε και πρόστιμο από πάνω δήλωσε ότι μόλις την προηγούμενη τού συνέβη αυτό και έτρεξε άμέσως να τό δηλώσει. Συνέβη πραγματικά!

■ Και πάλι «Σάββατο μία και μισή» ('Εμείς, πάντως, σάς έχουμε προειδοποιήσει) όπου ο Οικονόμου και οι βοηθοί του τσακώθηκαν με μία ομάδα τσιγγάνων επειδή τολμούν και «απαδιάζουν παιδιά» και ζητάνε μετά βοήθεια από τό κράτος και δεν αφήνουν και τις γυναίκες τους να μιλήσουν στό μικρόφωνο και κάνουν μάνιο μία φορά την εβδομάδα μόνο! Όπου ο φασισμός και ο ρατσισμός παίρνουν τη μορφή «κοινωνικού ρεπορτάζ».

■ «ΑΝΤΙ» τεύχος 266, στήλη Αυτογκόλ: «Γενικάς: Μελαγχολία. Άνία και τών γονέων. Θέμα για άνθρωπος σαν τόν Μιττεράν, πού έχουν επιστρατεύσει εκείνη τη μάσκα, και δεν ξέρεις αν γελάει ή κλαίει». Έγώ τώρα τι να κάνω; Εύτυχως πού ο Σαργκάνης είναι σε φόρμα και είμαστε ενάντιοι στό κίτς και στό μελό. ■ Μην ξεχάσετε να κάνετε τό τέστο τού Σχολιαστή και να διαπιστώσετε την αριστερή σας απόκλιση. Και όσοι πάτε στην Τήνο κλείστε θέσεις εγκαίρως διότι πλησιάζει Δεκαπενταύγουστος.

Α.Θ.

Όρα 12.26: Πάνω από αεροπλάνο και έλληνες αστυνομικοί έχουν σχηματίσει κλειστό γύρω από τον κ. Ρότζερς και τη σύζυγό του μόλις κατέβηκαν από το αεροπλάνο

Όρα 12.27: Ο αμερικανός στρατηγός λίγο πριν «αφαιρεί» στην γαρίβα «Μεραντίς»

Όπου ή ίδια φωτογραφία μεγεθυμένη παρουσιάζεται σαν έπόμενη χρονική στιγμή.

‘Η λιβελλογραφία στην ‘Ελλάδα

του Τάσου Βουρνά

ΡΩΜΑΪΚΟ κληροδότημα στον έλληνολατινικό πολιτισμό ή λιβελλογραφία αποτελεί είδος φιλολογικά νομιμοποιημένο, αφού οι ρίζες της βρίσκονται μέσα στους τρόπους μεθόδευσης να λέγεται ή αυταρχική εξουσία και ή βία, είτε εκπηγάουν από καταστάσεις όπου δεν υπάρχουν περιθώρια ελευθερίας και επώνυμης έκφρασης. Οι νέοι φίλοι μου του «Σχολιαστή», ξεκινώντας από μία φράση στο άρθρο μου για τον Ροϊδη στο «Διαβάζω», όπου υπαινίσσομαι τα πεπραγμένα της νεοελληνικής λιβελλογραφίας, με παρακαλούν να τα υπενθυμίσω δι’ όλγων. Τό κάνω με ιδιαίτερη χαρά.

Ο λίβελλος, σάν άμυνα φιλολογική είτε πολιτική των αδυνάτων έναντι των ισχυρών, έχει ιδιόζουσα θέση στα γράμματα μας. Δεν αναφέρομαι στα υπαινικτικά, γιατί θα πηγαίναμε πολύ μακριά. Άρκομαι να σημειώσω από τη βυζαντινή λιβελλογραφία την «Historia Arcana» του Προκόπιου, όπου, έντελως αντίθετα με όσα δοξαστικά γράφει για τον Ίουστινιανό και τη Θεοδώρα στην επίσημη Ίστορία του, σ’ αυτή την «Απόκρυφη Ιστορία» περιγράφει με τα μελανότερα χρώματα τό ήθικό ποιόν της αυτοκράτειρας Θεοδώρας.

Να να μη φάνηκε

ΚΙ ΑΠΟ ΤΟ Βυζάντιο ως έρθουμε μ’ ένα τεράστιο ιστορικό και χρονικό άλμα στα χρόνια του νεοελληνικού διαφωτισμού, στη μάχη των φυλλαδίων του 17ου και του 18ου αιώνα. Όσο γίνεται βαθύτερο τό χάσμα με τις ιδέες της συντήρησης και αυξάνουν οι αντιδράσεις του κατεστημένου, τόσο γίνεται και πιο αδιάλλακτη ή μάχη ανάμεσα στους φορείς των παλιών και των νέων — των προοδευτικών ιδεών. Μπροστά στο ακατάσχετο κύμα του διαφωτισμού που παφλάζει με την ανανεωτική του όρμη, ό δογματισμός σκληραίνει την αντίδρασή του και καταφεύγει στο συκοφαντικό λίβελλο. Οι άρχιερείς με ποιμαντορικά τους γράμματα επισύρουν τό ανάθεμα και τις κατάρες κατά των όπαδών των νέων ιδεών. Ένας από τους πιο συκοφαντημένους από τό Ιερατείο ήταν ό Ξηρομερίτης δάσκαλος και όπαδός των ιδεών της Γαλλικής Έπανάστασης Χριστόδουλος Παμπλέκης ό Άκαρνάν (1733-1793). Ή πνευματική του δραστηριότητα υπήρξε άφορμή μιας λιβελλογραφικής επίθεσης του κατεστημένου έναντιόν του, που τότε τό εξέφραζε τό Πατριαρ-

χείο και οι δεσποτάδες του. Και τί δεν του ‘σουραν του καημένου. «Έξοστρακισμός του Χριστοδούλου του Μονοφθάλμου», επιγράφεται ένας λίβελλος έναντιόν του γραμμένος από κάποιο Δημήτριο Γοβδελη Ραφανίτη, άνεπιό του δεσπότη Πλαταμώνος Ίερόθεου. Κατ’ τό «έγκλημα» του Χριστόδουλου ήταν επείδη μνημόνευε στα έργα του (για πρώτη φορά στα γράμματά μας!) με πολύ σεβασμό τους «Βαλταίρον» (= Βολταίρο!), «Ροσσόν» (= Ρουσσώ!), τό Σπινόζα... Στα 1793 στην άφοριστική «άπανταχούσα» του πατριάρχη Νεόφυτου και της Πατριαρχικής Συνόδου Κωνσταντινουπόλης διαβάζουμε τά έξις λιβελλογραφικά κατά του Χριστοδούλου:

«... όργανα παντελούς άσεβείας και άθείας, τους Βολταίρους λέγομεν και Φρανκμαζόνες (Francmassons, έλευθερούς Τέκτονες!) και Ροσσούς και Σπινόζας... και ύπέρ πάντας τούτους άσεβήσαντα και άθείσαντα ως αυτόχρημα σατανάν σεσωματωμένον ύπάρξαντα Χριστόδουλον εκείνον φαμέν τόν έτερόφθαλμον...».

Στό χαρτοπόλεμο εκείνο των λιβέλλων συναντάμε και τη λέξη *αλουτερος* ή *λουτερος* που δεν είναι παρά τό μεταποιημένο σε ύβρη όνομα του Λούθηρου! Σέ μία άλλη καλογηρική σάτιρα κατά του Χριστοδούλου που επιγράφεται «Άκολουθία του έτεροφθάλμου (= στραβού από τό ένα μάτι!) Χριστοδούλου του έξ Άκαρνάνιας, 1793», τό ύβρεολόγιο των ρασοφόρων φθάνει στο κορύφωμά του. Άλλά κι ό Χριστόδουλος δεν τους τή χάρισε. Ό κύριος δράστης του λιβέλλου Ίερόθεος, επίσκοπος Πλαταμώνος, αποκαλύπτεται ως διεφθαρμένο άτομο από τό Χριστόδουλο σ’ ένα κείμενο άφθαστης έλευθεροστομίας (1793):

«... Δέν είσαι σύ ό Ντελή Δήμος ό Ραφανιώτης, ό όποιος όμοι με τους συνθιασώτας σου, διά να μη ειπώ τους άγιακτάσθδες σου, οι όποιοι κάτω εις την άμπελικήν του μοναστηρίου, όχι μόνον έτρωγες και έπινες, οδδέ μόνον έτραγώδεις και έχόρευες με τάς λύρας, αλλά και σαρίκι γυναικείον έβανες εις την κεφαλήν σου, και πιστολιαίς έριπτες, περιπατών με τους πόδας γυμνούς έως τά γόνατα, έπειτα σύ όμοι με τους ειρημένους συνθιασώτας βάνοντας επάνω εις τους ώμους σου τό τζιασιρί σου με τό γυναικείον σαρίκι εις την κεφαλήν, με τάς πιστόλας και τό γιαταγάνι εις τό ζωνάρι, περιπάτεις όμοι με τούτους, ρίπτωντας πιστολιαίς, πού; εις τά κελεύια, ήτοι του κωλιτζού κ.τ., έπειτα τό έσπέρας έπιστρέφων εις τό σχολείον με την αυτήν κατάστασιν έριπτες πιστολιαίς. Βλέποντες δέ ύμās οι καλόγκαιοι εφώναζον και σās υνόμαζον πουτάνες του σχολείου, οι δέ οικοδόμοι του σχολείου έλεγαν, ότι ρίπτετε ταύτας εις την υγείαν του γαιδάρου διδασκάλου σας, ό όποιος τότε ήν άσθενής, και κατά τина τρόπον και άρρωστος. Τότε και έβόωμεν και ήμεις οι πτωχοί, οι ξεβράκωτοι και φειρίδες, καθώς ύμεις μάς όνομάζετε, ότι ταύτα, τά όποια επράττετε, είναι άνόσια και άθέμιτα και παράνομα, διατί οι καλόγκαιοι εφώναζον και ήμās τους ίδιους πουτάνες και

πούστηδες, τό όποιον ήμεις δέν τό καταδεχόμεθα ότι ύπάρχονεν τοιούτοι, διατί κατ’ άλήθειαν δέν ήμασθεν τοιούτοι, όποιοι υπήρξατε και ύμεις και ένταυθα ένθυμήσου να κινήσης τόν έτι χείρονα και μείζονα άνάγνωρον».

ΑΥΤΑ, δειγματοληπτικά από την περιοχή. Άλλά μήπως και ή «έλληνική Νομαρχία», τό ιερό αυτό κείμενο της δημοκρατικής μας παράδοσης, δεν περιέχει στοιχεία πολιτικού λιβέλλου; Είναι άσυνθηκολόγητο όταν κρίνει τους έχθρους της προόδου και ιδιαίτερα την κληρικοκρατία, για τό εμπόριο των λειψάνων, την εκμετάλλευση των άφελών πιστών από τους καλόγερους. Και δεν διστάζει να στιγματίσει όνομαστικά κάποιους άρχιερείς:

«Ό νύν Ίωαννίνων, καθώς ήκουσα από ένα μάρτυρα αυτότην, εις τό πρόγευμα τρώγει δύο οκάδες γιαούρτι, και εις τό δειλινόν μισήν οκά σαρόδέλας ξεκοκκαλισμένης, τάς όποιās τρώγει με τό χουλιάρι.

Ό Άρτης, ό Γρεβενών και ό Ίωαννίνων είναι οι πρώτοι προδότες του τυράννου, καθώς όλοι τό γνωρίζουσι. Ό ύστερος από αυτούς ίκέτευσεν τόν τυράννον, και εκούρευσεν τόν έγγονά του, ως να του εγίνετο νουνός. Ό Άρτης ήπάτησεν και επρόδωσεν τους ήρωας Σουλιώτας: είναι δέ και οι τρεις άσελγείς, άσωτοι εις τό άκρον, μοιχοί, πόρνοι και άρσενοκοίται φανεροί».

Μήπως πολιτικός λίβελλος δεν είναι και ό έμμετρος διάλογος «Ρωσσαγγλογάλλος» ένα άνηλεές μαστίγωμα άνώνυμο κατά του φεουδαρχισμού, του άνωτερου κλήρου και του κοτζαμπάσικου κατεστημένου, καθώς και της ξενοκρατίας, που γράφτηκε άνάμεσα στα 1807 και τά 1810;

Έγινε τίς τρεις (Γεωργιάδης Γεώργιος, Ίερός Σύνοδος)

Ή ύπόθεση της σάτιρας είναι άπλή: τρεις ξένοι, ένας Ρώσος, ένας Άγγλος κι ένας Γάλλος, που συμβολίζουν τις άντιμαχόμενες δυνάμεις στο μεσογειακό χώρο, συναντάνε στο δρόμο τους μία γυναίκα κουρελιασμένη, προσωποποίηση της σκλαβωμένης Έλλάδας, που τους άνιστορεί τις συμφορές της. Συναντάνε κατόπι ένα δεσπότη, ένα φαναριώτη κι ένα μεγαλοπραματευτή, που συμβολίζουν τις ροπές της τουρκόφιλης κοινωνικής καταπίεσης, και που δηλώνουν κατηγορηματικά στους ξένους ότι ή δυστυχία της πατρίδας τους άποτελεί γι’ αυτούς πηγή προσωπικής εύημερίας. Και να τί λέει ό δεσπότης στο διάλογο:

«Αφού τό ράσο τουτο φόρεσα πλέον ζυγόν τινα δέν εγνώρισα. Δύο ποθώ, ναί μά τές εικόνες, άσπρα πολλά και καλές κοκώνες».

Ό Φαναριώτης:

«Της Έλλάδας ή έλευθερία είναι δι’ έμέ πτωχεία».

Κι ό μεγαλοπραματευτής:

«Ήμεις τό πλείστον μέρος εκ των πραγματευτών θέλομεν πάντα άσπρα κι άς έχομεν ζυγόν».

Σάν κείμενο πολιτικής ζύμωσης ό «Ρωσαγγλογάλλος» χτυπάει άποφασιστικά τά στρώματα τών έκμεταλλευτών κι έχει τίς πηγές του στίς άνάλογες πολιτικές σάτιρες πού πλημμύρισαν τήν έριστική πολιτική φιλολογία από τή Γαλλική Έπανάσταση καί δώθε στήν Εύρώπη. Γενικότερα ή άντιφεουδαρχική φιλολογία έπαιζε μεγάλο ρόλο στόν έθνικό φρονηματισμό. Άς θυμηθούμε τήν «Άδελφική διδασκαλία» τού Κοραή, τούς «Κρίτωνος στοχασμούς», ένα άνώνυμο φυλλάδιο πού βγήκε στό Παρίσι τήν ίδια έποχή καί πού άποτελεί ένα βίαιο μαστίγωμα τών άρχόντων καί τού άνώτερου κλήρου. Τό βιβλίο καταδικάστηκε από τό Πατριαρχείο καί κήκε έπιδεικτικά: ώστόσο τό έλληνικό περιόδικό «Μέλισσα» πού έβγαίνει στό Παρίσι αναλαμβάνει παληκαρία τήν υπεράσπισή του.

Γαβριλίδης

ΑΝΑΦΕΡΟΜΑΙ έντελώς ένδεικτικά καί σποραδικά σέ λίβελλους τής έποχής. Ό Κολοκοτρώνης μās διηγείται στά «Άπομνημονεύματά» του τήν περίσταση ενός λιβέλλου έναντίον του πού είχε θυροκολληθεί στήν εκκλησία. Καί ό εύστροφος εκείνος Μοραΐτης τόν ξεκόλλησε καί τόν έδωσε στόν παπά νά τόν διαβάσει μεγαλόφωνα προσθέτοντας: Άκούστε καί κρίνετε άν δίκαια μέ κατηγορούν!

Ή λιβελλογραφία γνώρισε άνθιση στά χρόνια τού Καποδίστρια. Ή αυταρχική δομή τής έξουσίας εξέθρεψε τό είδος. Τό ίδιο συνέβη καί στά χρόνια τού Όθωνα, όταν οι άγώνες κατά τής Βαβαροκρατίας επικουρήθηκαν από μιά λιβελλογραφική φιλολογία πού στράφηκε έναντίον τών άτομικών σχέσεων τού βασιλικού ζεύγους καί διασύρθηκε ή Άμαλία σάν Μεσαλίνα (ή νεκρωσία άπόδειξε πώς πέθανε παρθένα!) ή σατιρίστηκε ή άτεκνία τους μέ λαϊκούς λιβέλλους στους δρόμους:

Τού Όθωνα τό φέσι
τό κάνανε σκαμνί
νά κάτσει ή Άμαλία
νά κάνει τό παιδί!

Ή λιβελλογραφία σάν κλάδος τής ύψηλης σάτιρας παίρνει διαστάσεις στά χέρια τών δημοσιογράφων πού έρχονται στήν Άθήνα από τήν Πόλη καί τό Βουκουρέστι στό δεύτερο μισό τού 19ου αιώνα. Σοφοκλής Καρύδης, Κλεάνθης Τριαντάφυλλος, Βλάσης Γαβριλίδας καί κορυφαίος άπ' όλους ό Έμ. Ροΐδης. Ή «Πάπισσα Ίωάννα» του καί ή δημοσιογραφική του δουλειά στά φύλλα τής έποχής «Άσμοδαίο», «Ραμπαγά», «Μή χάνεσαι», δίνει εύρωπαϊκή ποιότητα στό λίβελλο, πού μέ διάφορα σκαμπανεβάσματα καταλήγει στό τέλος τού 19ου αιώνα, νά έπιξεί στίς φιλολογικές έριδες τών καθηγητών τού Άθήνησι μέ μιά πορνογραφική διάθεση, όταν από τίς πνευματικές διαφορές ό καυγάς έφθανε σέ προσωπικές συκοφαντίες.

«Ό άρτι παυσάμενος τού έμβатеύεσθαι, πεντηκοντούτης νεανίας ών...», ή:

«Ό ούδέ μίαν τρίχα δυνάμενος άφελείν ού μόνον εκ τής γενειάδος ταύτης, ούδ' άλλοθεν πόθεν...»!

Καί αυτά γράφονταν από κονδυλοφόρους καθαρευουσιάνων πού διαφωνούσαν στήν έρμηνεία κανόνων τού συντακτικού!

Τό Συμπόσιο τών Πατρών γιά τό Δημοτικό Τραγούδι

του Νάνου Βαλαωρίτη

ΑΡΧΙΣΕ ΜΕ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ τού Hertzfeld καί τής Margaret Άλεξίου γιά τή μέθοδο μελέτης καί περισυλλογής τών τραγουδιών. Όι όμιλίες αυτές ήταν ένδιαφέρουσες αλλά άχρωμες. Δέν κατάλαβα πού τό πήγαιναν; Ότι τά δημοτικά είναι κείμενα άφενός καί τραγούδια άφετέρου, τό γνωρίζουμε, άφού έχουμε μουσικολόγους καί φιολόγους πού τά μελετούν. Όσο γιά τήν ακρίβεια τής μεθόδου περισυλλογής από τά πρόσωπα τών λαϊκών τραγουδιστών, λίγη πιά σημασία έχει σήμερα όταν έχουμε σχεδόν 120-150 χιλιάδες παραλλαγές γραμμένες από 100 χρόνια καί πάνω, από συλλέκτες, πράμα πού δέν μπορεί νά έπαναληφτεί. Τό πολύ νά γίνουν διορθώσεις έδω καί κεί στό ύπάρχον ύλικό, καί μιά προσεκτική έκδοσή του. Τί άλλο;

Αυτά από τήν άποψη τής μεθόδου. Δυστυχώς δέν άκουσα τήν όμιλία τού Άλέξη Πολίτη, πού άσχολήθηκε μέ τό ίδιο θέμα. Πάντως ή άνάγκη καλών εκδόσεων μέ παραλλαγές καί θέματα οργανωμένα, προέχει αυτή τή στιγμή — όπου οι «έπιλογές» έχουν πάψει νά μās δίνουν τίποτε καινούργιο.

Όσο γιά τήν τοποθέτηση τού Δημοτικού τραγουδιού μέσα στήν παράδοσή μας καί μέσα στά πλαίσια καί τά όριά του, καθώς καί μιά όντολογική φαινομενολογία του, αυτά επείγουν πιά νά γίνουν.

Τό Συμπόσιο έδειξε πόσο τό θέμα αυτό ξυπνάει συγκινήσεις καί συναισθήματα, καθώς καί ρητορεία. Οι παραστάσεις τών Τριών Κυπρίων Ποιητάρηδων ήταν καταπληχτική. Ή παρουσία μιάς όρχήστρας μέ τραγουδίστριες έξοχες ήταν μιά σπάνια έμπειρία.

Τό έρώτημα «πέθαναν ή όχι τά δημοτικά τραγούδια» δέσποσε στό τελευταίο μέρος τής συνάντησης. Άλλοι άπάντησαν καταφατικά άλλοι άρνητικά. Τό θέμα μένει κάπως θολό γιατί δέν ξέρουμε ακριβώς γιά ποιά λειτουργία μιλάμε. Σπουδαία δημοτικά λόγια τραγουδιών σταμάτησαν μέ τό 21 καί λίγο κατόπιν. Ή παράδοση όμως συνεχίστηκε. Άκόμα καί ή χρήση τής λέξης «ζωντανό», «πεθαμένο» δείχνει πόσο άνιμιστικά βλέπουμε τό τραγούδι σάν ένα ύποκείμενο, πράμα σωστό. Πέρα όμως από δημοκοπίες, πρέπει νά διαπιστώνουμε καί τήν άληθινή κατάσταση πού δέν είναι ή ίδια μέ κείνη πού υπήρχε πριν από 180 χρόνια. Τό πόσο άλλαξε είναι ίσως τό θέμα γιά μιά έρευνα στά ελληνικά χωριά πού ίσως νά μās διαφωτίσει μέ μεγαλύτε-

ρη ακρίβεια.

Όσο γιά τήν ποιητική ουσία τών τραγουδιών καί τήν έπιρροή τους, πέρα από τά γνωστά καί πασίγνωστα, άκούστηκε μιά σεμνή όμιλία τού Γιώργου Ίωάννου γιά τήν έπιρροή τών δημοτικών τραγουδιών στό Γιώργο Σεφέρη.

Θά πρόσθετα κι άλλους, τόν Έλύτη, τόν Γκάτσο, τόν Έγγονόπουλο, τόν Σαχτούρη, έμένα τόν ίδιο, ακόμα καί τούς Καβάφη καί Έμπειρίκο. Νομίζω ότι όλόκληρη ή ελληνική ποίηση είναι διαποτισμένη από τό Δημοτικό. Φυσικά ό Ύπερρεαλισμός τό είδε μέ τρόπο κείμενο-κολλητικό-καί έλαφρά έιρωνικό — όπως τό μεταχειρίστηκε κι ό Καβάφης, ιδίως στους «Βαρβάρους». Όμως οι δεκαπεντασύλλαβοι τού Έγγονόπουλου στόν «Άφέντη τής Καρύταινας» ή στήν «Άμοργό» τού Γκάτσου, στήν ποίηση τού Σαχτούρη, ή πάλι στους όρατισμούς τού Έμπειρίκου, μέ τίς παραμυθένιες άτμόσφαιρες τών δημοτικών — δείχνουν ότι όλόκληρη ή ποίησή μας, έχει δεχτεί τουλάχιστον ίσαμε εκείνη τήν έποχή τήν έπίδραση τών δημοτικών.

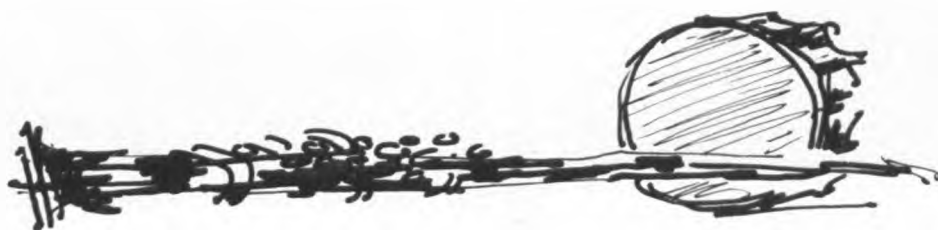
Μένει νά ιδωθούν οι νεώτεροι ποιητές από αυτή τήν άποψη.

Όσο γιά τήν τοποθέτηση τών ρητορικών / ποιητικών σχημάτων λόγου τού δημοτικού τραγουδιού — τό πεδίο μένει άνοιχτό. Έλάχιστα έγιναν. Καθώς έπίσης ό προσδιορισμός τού λόγου αυτού σέ σχέση μέ τή γραφή καί τόν έαυτό του, πού ειδικά μέ ένδιαφέρει έμένα.

Πάντως ένα προέχει: Νά ξανασκεφτούμε τόν δημοτικό λόγο, νά μήν τόν αφήσουμε θαμμένο, στίς μελέτες τού Άποστολάκη ή τών περασμένων γενών.

Νά θέσουμε τήν προβληματική τού λόγου αυτού χωρίς παρωπίδες, χωρίς κοινοτοπίες ή δημοκοπίες, αλλά καί χωρίς τήν ψυχρή έπιστημονική άποστασιοποίηση πού κινδυνεύει ν' άπονεκρώσει έναν λόγο ζωντανό, νά τόν καταντήσει πτώμα σέ άνατομείο.

Ή νέα ελληνική ποίηση άρχίζει από κεί καί τά προβλήματα τής δημοτικής μούσας είναι καί τά δικά μας. Ή ζωντάνια είναι ακριβώς άχρονη ή συγχρονική. Άς τό μελετήσουμε ως είδος μάλλον παρά ως ιστορικό ή κοινωνικό φαινόμενο, πράγμα πού έχει γίνει ήδη, αρκετά καλά, αλλά χωρίς νά όλοκληρωθεί ή θεώρησή του ως αυτόνομο, καί διαφορετικό τρόπο τού λέγειν, μοναδικό στό είδος του μέσ' τήν ελληνική γραμματεία.

Ο μοναδικός μας κ. Σταματελάτος

ΑΠΟ ΧΡΟΝΙΑ τώρα έχω παρατηρήσει ότι πολλοί, συνήθως άπλοϊ άνθρωποι, όταν μπερδεύομαστε μαζί τους για τη διεκπεραίωση διαφόρων υποθέσεων, όπως παραδείγματος χάριν μεταφορά ενός πετρογκάζ άφου έπισκευαστεί στην Καλαμάτα, έπιστροφή του σωστού κλειδιού στον ιδιοκτήτη του, άγορά ενός μικρού τριγωνού γής για τη συμπλήρωση ενός οικόπεδου, παραγγελία πετρελαίου για τον καυστήρα της πολυκατοικίας, αντικατάσταση εξαρτημάτων ή και ολοκληρης μηχανής κατόπιν σαφώς άτιχούς άποφασης από άποθήκη μεταχειρισμένων ανταλλακτικών και άλλα τέτοια, πολύ βαρετά και άνοησια όπως φαίνεται γι' αυτούς, άρχίζουν γρήγορα και δικαιολογούν τη δυσπραξία και την άδιαφορία τους με πολλούς και διάφορους τρόπους. Έτσι μεταξύ άλλων συχνά έφειρσκονται περιεργά πρόσωπα και πράγματα στα όποια και καταλογίζεται ή εϊθνή για την όλη περιπλοκή και καθυστέρηση. «Τη δουλειά πρέπει να την κάνει ο Άλέκος, ο μπαζανάκης του πεθερού μου. Αν θέλεις να κρατήσει δηλαδή... Τώρα τι να σου πώ, είναι βλέπεις καλός μάστορας; κι έχει πιαστεί με κάτι έργολαβίες στο Γαλάσι...» ή πάλι «δύο μήνες είναι τώρα που καθυστερεί τό φορτηγό στα τελωνεία. Τι να σου κάνει έγώ. Πήγαινε και μόνος σου να δεις». Αν στη συνέχεια, έμεις, σωστά στουρνάρια, δέν καταλάβουμε τη διαδικασία στην όποια έμπηκαμε, δέν ήσυχάζουμε γιατί «τό πράμα πρέπει να πάρει τόν καιρό του» αλλά συνεχίζουμε πειστικοί κάθε μεσημέρι «τι θά γίνει, κυρ-Γιόργκο μ' έκεϊνή την τρόμπα, χροήσαμε», τόσο τό χειρότερο. Οί δικαιολογίες και τά δνόματα αντικαθίστανται μέρα με τη μέρα με άλλα κι άλλα, που δέ φαίνεται πρός μεγάλην μας άπορία να 'χουν καμιά σχέση με τά προηγούμενα, ούτε και με τη δουλειά μας, και στά όποια όμως άνελλιπώς μετατίθεται ή εϊθνή της άργοπορίας.

Στό τέλος, ύστερα από την τόση έπιμονή μας κι άφου γνωρίσουμε όλη την οικογένεια και τη γειτονιά του άνθρώπου μας, άφου πάμε παγωτά στά παιδιά του και δώσουμε τά γιαλιά της μητέρας του για έπισκευή, μιάν ώραιαν πρωϊαν, όλα και όλοι οί φταίχτες διά μιάς εξαφανίζονται, σάν να μ'ην είχαν ποτέ ύπάρξει, και στη θέση τους μένει ένα μόνο όνομα, που προφέρεται έτσι, νέτα-σκέτα χωρίς περιστροφές, συγγένειες κι ειδικότητες, αυτός ο κύριος Σταματελάτος, ο μοναδικός, που φαίνεται να 'ναι ή πραγματική μας λύση, ή μόνη έλπίδα που έχουμε, ή ένδειξη δηλαδή πώς επιτέλους έφθασε κι ή σειρά μας, τ' άφεντικό θά καταπιαστεί και με μας, θέμα ήμερών είναι πιά, θά φτιαχτεί ή τρόμπα.

Προσέχετε: Όλοι έχετε βρεθεί σέ παρόμοιες με μένα περιπτώσεις, αλλά έπειδή έχω ειδικά μελετήσει τό θέμα σās τό λέω καθαρά: άν αυτός ο άναμενόμενος, αυτός ο ένας που πρόκειται να 'ρθει Δευτέρα-Τρίτη, σās γίνεται γνωστός και με την ιδιότητά του, ύδραυλικός, καλός μαραγκός με έργαστήριο, έταιρεία μεταφορών, ιδιοκτήτης λέσχης, τώρα πιά δέρματα, μικροπωλητής τά καλοκαίρια, ταξί, πιτσαρία στό Λευκό Πύργο και τά λοιπά, ή ακόμα-άκόμα δίνεται γι' αυτόν όποιαδήποτε άλλη πληροφορία, έστω και άσαφής και άσήμαντη, του τύπου φίλος

φίλου, από τό Λιδωρίκι, ή μητέρα μου τόν θήλασε μαζί μας, έχει κάνει Αυστράλια, ο πατέρας του ήταν στον Σ.Π.Α.Π., την κόκκινη BMW τη βλέπεις στή γωνία; δικιά του είναι, άλιμονό σας, να είστε βέβαιοι, ή ιστορία δέν έφθασε ακόμα στό τέλος της, έχετε πολλά ακόμα ν' ακούσετε, πολύ καιρό να περιμένετε.

Κύριοι, τό τέλος, πιστέψτε με, σημαδεύεται από ένα μικρό όνομα, τις περισσότερες φορές έπώνυμο και πολύ σπανιότερα μικρό, όποτε και έχει τό διακριτικό κυρ — στην άρχή του, κυρ-Γιάννης, κυρ-Νάσος και άλλα τέτοια. Αυτό τό αναπάντεχο έπώνυμο που 'ρχεται ξαφνικά και πέφτει μονοκόμματα, βαρύδουπα, προφέρεται συλλαβή-συλλαβή με τό άρθρο μπροστά του, άργά, με τ' άπαραίτητο κοϊνήμα του κεφαλιού πάνω-κάτω και ένα μικρό χαμόγελο γνώσης στά χείλη, αυτό μόνο σημαίνει ότι ήγγικεν και για σās ή ώρα, έφθασε, νάτος έρχεται μαζί με τη λύση: ο Στα-μα-τε-λά-τος. Μπράβο σου τα κατ'άφερες! Άντεξες, πέρασες τη δοκιμασία. Ελά αϊριο να την πάρεις. Έτοιμη ή τρόμπα σου.

Την τελευταία φορά που είχα να κάνω με ένα τέτοιο Σταματελάτο την έπαθα ως εξής: Στην πολυκατοικία που μένουμε, τόν τελευταίο μήνα, από λάθος του θυρωρού πλήρωσα τό λογαριασμό νερού του διπλανού μας, μιά κι αυτόν μου 'χε ρίξει κάτω άπ' την πόρτα και όλοι οί λογαριασμοί είναι στό ίδιο όνομα, του κατασκευαστή. Άν και ο διπλανός μου — κάποιος κεντροαμερικάνος ποδοσφαιριστής άγορασθείς έσχάτως από τόν Ο.Φ.Η. — είχε πληρώσει τόν δικό του - δικό μου όλα θά πήγαιναν μιά χαρά και δέν θά 'χαμε ιστορίες, ούτε όμως θά γράφονταν αυτές έδω οί γραμμές, μιά και δέν θά υπήρχε νέα άφορμή. Έπειδή όμως ο Ρασκο δέν πλήρωσε, μέναμε χωρίς νερό και με τη δυσκολία να ανακαλύψουμε την αντίστοιχία των ρολογιών της θυρλικής άλλοτε ΟΥΛΕΝ με τά διαμερίσματα της πολυκατοικίας. Έδω άρχίζει ένας κύκλος φοβερών συνομιλιών με τό θυρωρό κύριο Τάσο που αναφέρονται σέ μητρώα, άριθμούς, κώδικες, λογαριασμούς, ρολόγια, ιδιοκτήτες τωρινούς, ιδιοκτήτες περασμένους, ιδιοκτή-

τες πεθαμένους, έννοικιαστές, χαρτιά, καταστάσεις, προφορικές άναφορές, μαρτυρίες γειτόνων, της γυναίκας του, του γιου του, της ιδιοκτήτριας του διαμερίσματος 19, μύθοι, θρύλοι, γιοφύρια, και τά λοιπά παράξενα. Τό έπόμενο βήμα — τά ξέρω σās λέω, τά ξέρω άπ' έξω κι άνακατωτά αλλά αυτό δέν άφελεί — είναι οί διάφοροι κύριοι, της τώρα πιά Ε.Ε.Υ., ο πρώην ιδιοκτήτης, ο εκπρόσωπος του Ο.Φ.Η. που έπρεπε κανονικά να πληρώσει γιατί έτσι λέει ο Ρασκο ότι έχουν συμφωνήσει άπ' την άρχή, ο κύριος Άγγελόπουλος του τέταρτου που πέρσι ζήτησε και άλλαξε μητρώο και βάλανε σ' όλα τά ρολόγια χέρια, ή κυρία Hans Grugger που δέν έχει πληρώσει τόσους μήνες νερό αλλά δέν της τό κόβουν...

Ευτυχώς τη σωστή αντίδραση την έμαθα πιά, αλλά δέν πρόκειται βέβαια παρά μόνο περί αυτοπροστασίας. Συνεχίζω να ρωτάω τι γίνεται, χωρίς ποτέ — έδω είναι τό κουμπί — να άναφέρομαι, να σταματάω στις χθεσινές δικαιολογίες, κάνω δηλαδή σάν να μ'ην άκουσα για τόν τάδε και τόν δεινα με τά τόσα προσόντα, ιδιότητες, χρωστούμενα και συναλλαγματικές. Άν τυχόν την πάθεις, δώσεις βάση και συνέχεια και ρωτήσεις άφελώς ή σοβρότατα ή ακόμα χειρότερα, μ' έκεϊνό τό ύφος συνενοχής που νομίζει ο κάθε μικροαστός πώς έτσι πλησιάζει τό παιδί της πιάτσας: «Βαγγελάκι, παιδάρε, αυτός ο Τζανάκος με τό φορτηγό που μου 'λεγε πώς θά τηλεφωνήσει...» τότε πάει χάθηκες, μπλέχτηκες στό παιχνίδι: «Ναι, αλλά χθές έμεινε από ήμιαζόνια και τί να του πώ του άνθρώπου, δέν πήγαινε...», τό σκαλοπάτι αυτό της αλάνθαστης μεθόδου, του κατ'ά τά άλλα άπλοού και ώραιού συνανθρώπου σου, θά διαρκέσει πολύ περισσότερο του δέοντος και τό σπουδαιότερο χωρίς κανένα λόγο. Γιατί, δέν πρόκειται να τη γλυτώσεις, θά τόν φας και σύ στη μάπα τόν ένα, τόν μοναδικό αλλά άργότερα.

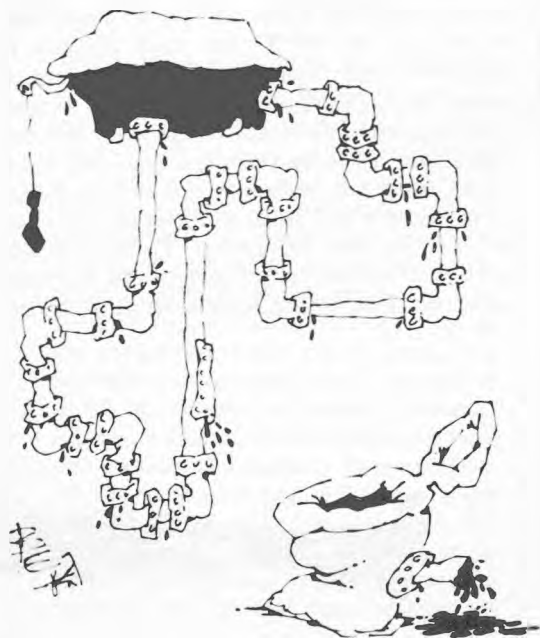
Έγώ, μιά κι όπως είπαμε τά ξέρω τά τερτίπια, δέν κοντοστέκομαι στον κάθε κύριο Άγγελόπουλο, Γαβριηλίδη ή στα τελωνεία, φορτηγά και πλοία και έπιμένω συνεχώς. Έτσι περνάω γρήγορα και με καλό βαθμό τά στάδια του μαρτυρίου. Και να ένα άπόγευμα, όπως τό περιμέναμε μου ξεφουρνίζεται με σοβαρή φωνή: «Ο Σταματελάτος. Αυτόν πρέπει να περιμένουμε. Αυτός είχε φροντίσει και παλιότερα, μ' αυτόν είχε να κάνει κι ο Γούδας του Ο.Φ.Η. μέχρι σήμερα για τότα λογαριασμούς. Να δούμε τώρα, πότε θά περάσει...» Άναπνέω...

Καθώς αισθάνομαι τά βάσανά μου να τελειώνουν και περιμένοντας τόν άναμενόμενο, από Δευτέρα-Τρίτη όπως πάντα, προσπαθώ να φανταστώ πώς θά μπορούσε να 'ναι τάχα ένας τέτοιος Σταματελάτος ώστε άν υπήρχε, άν ποτέ έσωνε κι έρχότανε, να τόν αναγνωρίσω και να μ'ην ξεφύγει.

Τό πρόβλημά μου είναι ότι μπερδεύομαι μεταξύ της γνωστής χοντλής φιγούρας με τό τσιγαράκι MORE, τό μπλέ ριγέ πουκάμισο και τη μερσεντές την παλιά με τά κατερά φτερά και της άλλης, ενός ήλικιωμένου, κάπως ξεπλυμένου με βαμμένα τά μαλλιά — αυτήν άργότερα την άπορρίπτω. Μετά προχωρώ σ' έναν ντυμένο στα ναυτικά με καπελάκι ψάθινο, φουλάρκι και γιαλί, για να καταλήξω σέ κάποιον, τυπικό Έλληνα με λεπτό κομμένο μουστακάκι, που 'χει κι εκατό στρέμματα στό Λαγονήσι και τά κομματιάζει κάθε τόσο. Ποιός να 'ναι τελικά; Μέ ποιόν μοιάζει ο Σταματελάτος άραγε; Λές να 'ναι γυναίκα και να μ'ην τό 'χουμε υποψιαστεί;

«Να χθές κύριε Μιχάλη, χθές τό βραδάκι που λείπατε, πέρασε και ο Σταματελάτος και τά κανόνισε. Σās τά 'λεγα έγώ. Τι να τις κάνεις τις βιασύνες. Ο Σταματελάτος... Έπρεπε να 'ρθει ο Σταματελάτος».

Μιχάλης Χτίστης

Σύγχρονες τάσεις στή γαλλική ζωγραφική

ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ είκοσάχρονη, σχεδόν, απουσία από τό προσκήνιο της διεθνούς εικαστικής ζωής, ή Γαλλία, μέ τά έντελώς πρόσφατα ζωγραφικά της κινήματα, γνωρίζει μιά νέα περίοδο καλλιτεχνικής άνθησης πού τήν τοποθετεί καί πάλι στήν εικαστική πρωτοπορία της δυτικοευρωπαϊκής κοινότητας καί της χαρίζει μιά θέση άντάξια της ένδοξης ιστορίας της.

Μπορούμε νά ξεχωρίσουμε δύο, έκ διαμέτρου μάλιστα άντίθετα, ρεύματα, τόσο από πλευράς ιδεολογίας, όσο καί από πλευράς γραφής - τεχνοτροπίας.

Τό ένα ρεύμα, πού εκφράζεται από μιά ομάδα νέων ζωγράφων, ανάμεσα στους οποίους ξεχωρίζουν οι: Alberola, Laget καί Ferrat, συνεχίζει, κατά κάποιον τρόπο, τήν παράδοση πού ξεκινάει από τόν Cezanne καί φθάνει μέχρι τόν Duchamp. Σωστότερο θά ήτανε νά πούμε πώς ξαναζωντανεύει αυτή τήν παράδοση μέσα από μιά διακριτική καί εύφύεστατη διασκευή.

Ώστόσο, όπως παρατηρεί ό Jean de Loisy σέ σχετικό άρθρο του πού δημοσιεύτηκε στό «Flash Art» τό Γενάρη του 1983, θά ήταν λάθος νά χαρακτηρίσουμε «όπισθοδρομικό» ένα ρεύμα πού άπλως στοχεύει στήν ανανέωση μιās τόσο σημαντικής, γιά τήν ιστορία της ζωγραφικής, παράδοσης.

Τό δεύτερο καί σημαντικότερο, μάλλον, ρεύμα στή σημερινή γαλλική ζωγραφική, είναι αυτό πού εκφράζεται μέ τήν ομάδα της λεγόμενης «Figuration Libre» ή «έλεύθερης έκφρασης», όπως θά μπορούσαμε νά αποδώσουμε τόν όρο πío έλεύθερα. Γύρω της έχει συγκεντρωθεί ένας μεγάλος αριθμός νέων ζωγράφων καί εκπροσωπείται κυρίως από τούς: Combas, Blanchard, Boisrond καί Di Rosa.

Ή Figuration Libre άρχισε νά γίνεται εύρύτερα γνωστή γύρω στό 1982. Παρά τίς άρχικές άντιδράσεις πού προκάλεσε, καί τήν επιφυλακτική στάση μιās σημαντικής μερίδας της κριτικής, κέρδισε τελικά τούς γκαλερίστες καί κατόρθωσε νά συνεχίσει τήν άνοδική πορεία της, συσπειρώνοντας γύρω της όλο καί περισσότερους νέους ζωγράφους.

Οί καλλιτέχνες της Figuration Libre, συνεπαρμένοι από τό Rock n' Roll καί τό Punk Rock, από τά κόμικς, τή διαφήμιση καί όλες τίς άλλες έκδηλώσεις της ύποκοουλτούρας καί της επικαιρότητας, δανείζονται άπλές εικόνες ή σκηνές, πού τίς ζωγραφίζουν πάνω σέ διάφορες επιφάνειες: μουσαμάδες, χαρτόνια, έφημερίδες κ.λ.π., χρησιμοποιώντας διάφορα ύλικά, συνή-

θως άκρυλικά, μέ έντονα πάντα καί φωσφορίζοντα χρώματα. (Flashy colours).

Μιά τόσο κραυγαλέα καί προκλητική ζωγραφική θά μπορούσε εύκολα νά παρεξηγηθεί καί νά θεωρηθεί σάν μιά ακόμη περαστική μόδα. Δείχνει, ώστόσο, πώς είναι μιά πολύ πío σοβαρή καί ουσιαστική ύπόθεση. Πρόκειται, καταρχήν, γιά ένα είδος πολιτικής ζωγραφικής — συχνά τά θέματά της είναι παρμένα κατευθείαν άπ' τήν πολιτική επικαιρότητα — πού είναι όμως πάντα ειρωνική, κριτική καί τελικά αυτόσατυριζόμενη.

Τά νέα καλλιτεχνικά κινήματα της σημερινής Γαλλίας, έχουν τελικά δύο κοινά χαρακτηριστικά γνωρίσματα πού πρέπει νά θεωρηθούν καθοριστικά: τό πρώτο είναι πώς οί καλλιτέχνες πού τά ακολουθούν, διάλεξαν τή ζωγραφική έπειδή τή θεωρούν τό μέσο μέ τίς μεγαλύτερες δυνατότητες γιά μιά λυρική έκμετάλλευση της πραγματικότητας. Οί «παραδοσιακοί» τή διάλεξαν έ-

πειδή κάθε ζωγραφική κρίνεται άμεσα ως μέρος της ιστορίας του είδους της: οί όπαδοί της Figuration Libre, έπειδή θεωρούν τή ζωγραφική τό μέσο πού έχει τίς λιγότερες τεχνικές άπαιτήσεις γιά νά φτάσει κανείς στήν εικόνα.

Τό δεύτερο κοινό χαρακτηριστικό τους είναι ή ηλικία τους. Όπως λέει ό Jean de Loisy, ή ηλικία άποτελεί καλλιτεχνικό γνώρισμα. Καί πράγματι, οί ζωγράφοι αυτής της γενιάς, πού αλλάζουν ριζικά τήν καλλιτεχνική σκηνή της Γαλλίας, είναι νεότεροι από όποιαδήποτε πρωτοπορία, σέ όποιοδήποτε μέρος του κόσμου: Ό μέσος όρος της ηλικίας τους είναι κάτω από 25!

Γι' αυτό ίσως, οί περισσότεροι άπ' αυτούς, άντί νά άντιδρούν στή σύγχρονη ιστορία, ξεφεύγουν τελείως άπ' αυτήν. Άδιάφοροι άπέναντι στους άμεσους προγόνους τους, αναπτύσσουν καί άσκοούν μιά καλλιτεχνική πρακτική μέ πολύ περισσότερη έλευθερία.

Εύη Τσακνιά.

Η γιαπωνέζικη Μήδεια

ΕΝΑΣ ΓΙΑΠΩΝΕΖΙΚΟΣ θίασος ανέβασε στην Αθήνα (για δεύτερη φορά αυτό το καλοκαίρι) τη Μήδεια του Αισχύλου, και προκάλεσε τις ένθους ιδέες αντιδράσεις εκείνων που παρακολούθησαν το έργο, και τα ευνόικα σχόλια των περισσότερων απ' τους κριτικούς. Παρ' όλη αυτά, όπως θα δούμε, ένας τέτοιος ένθουςιασμός πολύ λίγο σχετίζεται με την ίδια τη Μήδεια.

Υπάρχει, πρώτ' απ' όλα, μία λειτουργική διαφορά, μία διαφορά ουσίας ανάμεσα στο Γιαπωνέζικο θέαμα και το Δυτικό. Αυτή η διαφορά πού, θα πρέπει να το επαναλάβω, δεν είναι μόνον ζήτημα στυλ, όπως νομίζουν οι κριτικοί μας, συνδέεται με τον τρόπο πού οι Ιάπωνες βλέπουν τον κόσμο και συνεπώς την αναπαράστασή του. Η βαθύτερη φιλοσοφία του γιαπωνέζικου θεάματος, αντίθετα από κείνη του Δυτικού, είναι η προσπάθεια να μάς πει: *Ιδού ο κόσμος, αυτός καθεαυτός*, κι όχι να μάς δείξει ποιά μοίρα κινεί τα νήματα, ποιός θεός αναμνηύεται στις ανθρώπινες υποθέσεις, ποιά ψυχολογία ή ποιά μεταφυσική ανάγκη κρύβεται πίσω από κάθε πράξη. Ένας Γάλλος θεωρητικός παρομοίωσε τη γιαπωνέζικη τέχνη με το να τραβάς φωτογραφίες με μία κάμερα δίχως φίλμ ή γιαπωνέζικη τέχνη, όπως και η φιλοσοφία ζέν, της οποίας αποτελεί κατά κάποιο τρόπο το επίμυθιο, κυριαρχείται από την έμμονη ιδέα του μάγια (τά πάντα αποτελούν μεταμορφώσεις του κενού): ο γιαπωνέζικος κήπος είναι μία άδεια παραλληλόγραμμη έκταση, στρωμένη με χαλί, το πολυτελές πακέτο του δώρου περιέχει ένα μικρότερο πακέτο, κι εκείνο ένα μικρότερο, κλπ., το χάι κού δεν λέει τίποτα απολύτως (δεν συμβολίζει τίποτα: αντίθετα απ' την δυτική ποιηση δεν επιδέχεται την έρμηνεία κανενός νοήματος πέρα απ' την αυτονόητη σημασία εκείνου πού ακούμε). Ολόκληρος ο γιαπωνέζικος πολιτισμός είναι καρπός αυτής της ιδέας: απ' τις πολεμικές τέχνες (πού σημαίνουν ακριβώς την ικανότητα να αντιμετωπίζεις κάποιον με άδεια χέρια) μέχρι το παραδοσιακό παιχνίδι όριγκάμι (πού μάς διδάσκει πώς να φτιάχνουμε σχήματα τόσο πολύπλοκα όσο ένας πελαργός ή ένας δράκος, μ' ένα τετράγωνο κομμάτι λευκού χαρτιού), όλες οι εκφράσεις της γιαπωνέζικης αντίληψης του κόσμου καταλήγουν στο να μάς πουν ότι: το κάθε τι είναι επαρκές καθεαυτό, γιατί αποτελεί μία μορφή του τίποτα, δεν κρύβει τίποτα και δεν συμβολίζει τίποτα πέρα απ' αυτό πού φαίνεται.

Όσο κι αν οι τουρίστες απ' τη Δύση πού επισκέπτονται το Τόκιο πιστεύουν το αντίθετο, το γιαπωνέζικο θέατρο άφηγείται με τη σειρά του μία ιστορία χωρίς κανένα φιλοσοφικό επίμυθιο (για να ακριβολογούμε: διδάσκει, όπως και οι παραβολές ζέν, το συμπέρασμα ότι δεν υπάρχει συμπέρασμα), χωρίς καμιά σημασία πού να τοποθετείται πέρα απ' τα γεγονότα πού διαδραματίζονται στη σκηνή: θέλει να πει στους θεατές ότι το νόημα του κόσμου είναι ο ίδιος ο κόσμος, πέρα απ' το Καλό και το Κακό, πέρα απ' το Θετικό και το Άρνητικό, πέρα απ' την Ανάγκη και την Πρόθεση. Φτιάξτε σύμβολα πού να άντλούν τη δύναμή τους απ' τα

ίδια τα σύμβολα κι όχι από εκείνο πού συμβολίζουν: να ή βαθύτερη ουσία της γιαπωνέζικης αισθητικής: τα σύμβολα εδώ είναι *αυτάρκη* (αντίθετα απ' ό,τι συμβαίνει στη Δύση όπου τα σύμβολα χρειάζονται πάντα την Ήθική ή τη Μυθολογία αφού πρέπει ν' αντιστοιχούν στην τάξη των νοημάτων).

Νά τι έδειξαν οι Γιαπωνέζοι του Νιναγκάβα χρησιμοποιώντας τη Μήδεια του Αισχύλου (θα μπορούσαν να 'χαν χρησιμοποιήσει για τους ίδιους λόγους έναν άρχαιο σκανδιναβικό μύθο ή ένα έργο του Σαίξπηρ), να τί ήθελαν να πουν αυτοί οι έκλεπτοσμέννοι 'Ασιάτες με τη νανία τους για υποκλίσεις και υπερβολές, με το ρυθμισμένο παραλήρημα μιάς άγνωστης γλώσσας, με το άπιστευτο ρεπερτόριο των φωνών πού είναι όλες ή ίδια φωνή, με το στιγμιαίο κυμάτισμα μιάς εκπληκτικής εικόνας πού αναβοσβύνει πίσω από μία χαραμάδα του Πραγματικού (όλοκληρη ή παράσταση ήταν φτιαγμένη από τέτοιες χαραμάδες), με τις πολύπλοκες, κυματιστές, χρωματιστές, άρχοντικά ανάλαφρες χειρονομίες πού βυθίζονται στο κενό (χειρονομίες πού φανερά σημαίνουν: όχι «είμαι άπελπισμένος», αλλά «μιμώμαι τον άπελπισμένο»), με την καλλιεργημένη βία των αποστάσεων και των σημασιών, πού δεν είναι βία όπως την έννοούμε στη Δύση γιατί δεν συγκρούεται με τίποτα (ας πούμε με τη συνείδηση του θεατή), με το σχεδόν φιλοσοφικό τους πάθος να παρουσιάζουν το αυτονόητο σαν σύμβολο, σαν αίνιγμα, σαν κάτι το μεγαλοπρεπές (γιατί εδώ το αυτονόητο είναι το σημάδι της μοίρας κι όχι το κρυφό και το άόρατο: εδώ δεν υπάρχουν νήματα πού κινούν τους ήρωες, ή πού είναι το ίδιο, τα νήματα και οι σπασμαδικές κινήσεις της Μήδειας-μαριονέτας, είναι πράγματα φανερά, είναι μέρος της παράστασης όπως οι χειριστές πού κρατάνε τις κούκλες στο θέατρο μπουνρακού).

Αν όλ' αυτά δεν φανερώθηκαν ούτε στο έλαχιστο στους Έλληνες θεατές πού έσπευσαν να διαπιστώσουν μήπως οι ικανότητες ενός θίασου τόσο διαφορετικού από τους δικούς μας ν' ανεβάσει μία άρχαία τραγωδία μπορούσε στ' αλήθεια να θεωρηθεί σαν ένα παράδοξο επίτευγμα, τότε τί ήταν πού τους άρεσε τόσο; Δεν είναι εύχαριστο να το λέμε, αλλά φαίνεται πώς αυτό πού γοήτευσε στη γιαπωνέζικη παράσταση της Μήδειας ήταν ο έξωτισμός της. Το έξωτερικό στοιχείο είναι πάντα δημοφιλές εξαιτίας της άνωδυνης φύσης του, με δυό λόγια έπειδή μπορεί να συμφιλώνει τον άνθρωπο μ' έναν κόσμο για τον όποιο δεν γνωρίζει τίποτα (άρα έχθρικό), ζωγραφίζοντας ειδυλλιακά την *επιφάνειά* του. Παρά τη μαγεία του, το έξωτερικό είναι μία άνέντιμη μέθοδος να πλησιάζουμε το άγνωστο χωρίς τον κίνδυνο να μάς άποκαλυφθεί ή βαθύτερη φύση του. Οι χοροί των μαύρων της Άφρικής έντυπωσιάζουν τους Άμερικάνους όσο και ή 'Ακρόπολις: τί θά σκέφτονταν όμως οι ίδιοι άνθρωποι για την πολιτική άφύπνιση της Άφρικής; Είναι, άς πούμε, έξωτικές οι συνθήκες των άγριων ζώων στα ντοκυμαντέρ της εταιρίας Ντίσνεϋ, γιατί ξετυλίζουν μπροστά στο παιδικό βλέμμα μία παραμυθένια εικόνα της Φύσης: αλλά εκεί πού σβύνει αυτή ή εικόνα

άρχίζει πραγματικά ή εξολόθρευση των ειδών απ' τους κυνηγούς και τη ρύπανση. Έτσι και ή γιαπωνέζικη Μήδεια (ένω προσπάθησε να πεί κάτι έντελώς διαφορετικό από κείνο πού έννοούσε ο Αισχύλος) δεν μπόρεσε ν' άνησυχήσει κανέναν, γιατί όλοι αυτοί πού την παρακολούθησαν έμειναν προσκολλημένοι άμήχανα στη φανερή γοητεία εκείνου πού έβλεπαν. Μερικά άυστηρά μυαλά διατύπωσαν έπιφυλάξεις για τις κόκκινες κορδέλες πού έβγαιναν απ' τα στόματα του χορού, ή για τον ίπτάμενο δράκο πού μετέφερε τη Μήδεια (μέ τα δυτικά πρότυπα θεώρησης αυτά τα πράγματα κάτι σαν έφέ): άναρωτιέμαι πόσοι απ' τους θεατές κατάλαβαν ότι ή επιφάνεια και το βάθος του ήταν ένα και τό αυτό. Άναρωτιέμαι, δηλαδή, πόσοι υποψιάστηκαν ότι εκείνο πού τους άρεσε (τό να παρακολουθούν ένα φαντασμαγορικό άνατολίτικο παραμύθι) ήταν ταυτόχρονα και ή Άδιάψευστη Φιλοσοφική Πραγματικότητα πού ή παράσταση ήθελε να έκφράσει. Όχι, δεν το κατάλαβαν και πολλοί: οι περισσότεροι περιπλανήθηκαν επί δύο ώρες στην επιφάνεια του έργου με τη δυτική έννοια: αυτή ή «επιφάνεια» ήταν άκατανόητη, άρα συγκινητική, ήταν παράξενη, άρα ενδιαφέρουσα. Τό ότι ένα παραμύθι με άρχή, μέση και τέλος πού κρατάει άναμμένη τη φλόγα του ενδιαφέροντος στο κοινό για δύο ώρες, μπορεί στην Άνατολή να είναι κάτι έξισου σημαντικού με μία σκοτεινή ιστορία με Τραγικό Νόημα κατά τα δικά μας πρότυπα — αυτό ήταν ένα γεγονός πού πέρασε άπαρατήρητο.

Μοιάζει με παράδοξο: τό ότι άρεσε ή Μήδεια ήταν ένας απ' τους λόγους πού δεν την καταλάβαμε. Πρόκειται άλλωστε για τη βασική ιδιότητα του έξωτικού στοιχείου — να συγκινεί χωρίς να λέει τίποτα τό ουσιαστικό, γιατί τό ουσιαστικό, σ' ένα θέαμα, βρίσκεται στη ρίζα του κίνδυνου ν' αλλοιωθεί ή συνείδηση του θεατή, βρίσκεται σ' εκείνο ακριβώς τό καλά μελετημένο σημείο πού συνδέει τό άληθινό με τό ψεύτικο, δηλαδή στο σημείο όπου συμβαίνουν τα θαύματα. Αυτό ήταν τό σημείο πού δεν άποκαλύφθηκε στους θεατές του Ήρώδειου, ή μάλλον πού εκείνοι δεν τό είδαν παρ' όλο πού (άπό τη γιαπωνέζικη άποψη) ήταν τόσο φανερό: ναι, ή γιαπωνέζικη Μήδεια άρεσε είλικρινά στους Έλληνες, αλλά άρεσε για τον ίδιο λόγο πού άρεσε στους Γιαπωνέζους ο Θίασος του Άγγελόπουλου.

Ευγένιος Άρανίσης

Σημειώσεις:

1. Αντί γι' αυτό, όρισμένοι Έλληνες δημοσιογράφοι, βιάστηκαν να μάς υπενθυμίσουν τις τυπικές «όμοιότητες» των δύο ειδών, τό ότι οι γυναίκες όλοι παίζονται από άντρες κλπ.
2. Είναι φανερό ότι τα χειροκροτήματα δεν άφορούσαν μία Μήδεια παιγμένη σωστά, αλλά μία Μήδεια παιγμένη σωστά από Ιάπωνες. Λές και ή πεμπτοουσία του καλού θεάτρου μπορεί να υπολογίζεται σαν καρπός της προσπάθειας να θέσουμε οι ίδιοι έμπόδια στον έαυτό μας (μία άγνωστη γλώσσα, μία έντελώς διαφορετική παράδοση) κι ύστερα να τα ξεπνύμε.

Οι θερινοί κινηματογράφοι

'Αφιερωμένο εξαιρετικά

Η ΑΚΡΟΠΟΛΗ και τα θερινά σινεμά. Αυτά τα δύο είναι, για τους τουρίστες, δηλ ή 'Αθήνα. 'Ο κινηματογραφικός επιχειρηματίας που είναι γνωστότερος σάν «ο άρχων των 'Εξαρχείων» επιμένει να τό διαδίδει, αλλά τί σημασία έχει;

Ός τώρα ξέραμε πώς είμαστε ή κοιτίδα του όλυμπισμού, αλλά μόνο ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας βρέθηκε να ζητήσει επίσημα τή μόνιμη επιστροφή των αγώνων στη χώρα μας. Όσο για τους τουρίστες, εύκολα μπορούν, διασχίζοντας τήν ελληνική επαρχία, να διαπιστώσουν τήν κάθετη και όριζόντια είσβολή του «πολιτισμού» στην καθημερινή ζωή των κατοίκων της — τά Σαββατοκύριακα, μάλιστα πολύ περισσότερα.

Αντίθετα, οι κινηματογράφοι της πρωτεύουσας κι όσοι επιμένουν (ή υποχρεώνονται) να μην τήν εγκαταλείπουν τό καλοκαίρι, ανακαλύπτουν τέτοια εποχή ένα φαινόμενο που μέ τά χρόνια φιλοδοξεί ν' αποκτήσει τις διαστάσεις έθνικού χαρακτηριστικού — εκεί που εκφυλίζονται κάποια άλλα, αν υπήρχαν ποτέ.

Ό λόγος, φυσικά, για τά αφιερώματα, που άνθουν στά θερινά σινεμά μέ χαρακτηριστική άνεση κι ελάχιση φροντίδα. Αφιερώματα, λοιπόν, σέ σκηνοθέτες, σέ ήθοποιούς, σέ συγκεκριμένα είδη. 'Η, κάποια άλλα, μέ μοναδικό κοινό σημείο ανάμεσα στις ταινίες κάθε προγράμματος, τή βράβεισή τους σέ φεστιβάλ, είτε μέ όσκαρ, μουσικής, έρμηνείας ή ... έτσι, γενικά. Μαζεύεις τρεις ή τέσσερις ταινίες, τις προβάλλεις μ' όποια σειρά προκύψει κι όλο αυτό τό βαφτίζεις και κάπως, για να μή νιώθουν οι ταινίες μόνες. Πέρα από τήν κοινωνική ανάγκη, όπου ξαφνικά όλοι άρχισαν να νιώθουν τήν υποχρέωση να αφιερώσουν κι αυτοί κάτι, άγνωστο σέ ποιούς ακριβώς, τά αφιερώματα φαίνεται πώς καλύπτουν και ανάγκες πιο έσωτερικές, καθαρά κινηματογραφικές: μαζί, σ' ένα τσουβάλι, τά φίλμ βρίσκουν θεωρητική κάλυψη, πολλαπλασιάζουν τήν όποια (άμφίβολη, συχνά) άξία τους επί τρία ή τέσσερα (ανάλογα μέ τό πόσα συναποτελούν τό «αφιέρωμα») και βγάζουν εύκολότερα τό φωτογραφικό υλικό

τους στά διαφημιστικά ταμπλό. Όλοι κερδισμένοι κι ο αίθουσάρχης κάτι παραπάνω. Ταπεινός υπηρέτης τής εβδομής τέχνης και μικρό μουσείο — όχι μάντρα αυτοκινήτων — ή αλή του, μέ ή χωρίς πράσινο, ήχο έπαρκή, διπλανές τηλεοράσεις, φώτα τής κουζίνας, μεγαλόφωνα κουτσομπολιά άπ' τά μπαλκόνια τής γειτονίας.

Τώρα, αν κάποιος κατασκευάζει «αφιέρωμα στην κωμωδία», συμπεριλαμβάνοντας στό πρόγραμμα τό «Όπως ή ποτε τήν Κυριακή», μιάν έρωτική άναφορά στό κλασικό, άσπρόμαυρο φίλμ νουάρ άπό τόν Φρανσουά Τρυφώ, μικρό τό κακό.

Και δέ χρειάζεται να γκρινιάζουμε όταν ή «Δολοφονία τής άδερφής Τζώρτζ» γίνεται «Τρεις γυναίκες μέ τόν δικό τους έρωτα» (κλείνοντας ταυτόχρονα τό μάτι στους όφθαλμολόγους του λεσβιακού έρωτα), ή πάλι, όταν μιά πρόσκαιρη άμηχανία, αντιμετωπίζεται μέ βαφτίσια τής κατηγορίας «έβδομάδα άμερικάνικου κινηματογράφου» και «έβδομάδα σκηνοθετών» (!). 'Ας μήν εξαντλούμε τήν αυστηρότητά μας. Στό κάτω κάτω, υπάρχουν και οι έφημερίδες και τά περιοδικά. Αυτοί ξέρουν, επισημαίνουν, προσαταεύουν. Θά ήταν, ίσως, καλύτερα αν τό έκαναν πάντα, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση του αφιερώματος στον Ρόμπερτ Όλντρις: ανάμεσα σέ δεκάδες ταινιών, τό αφιέρωμα «στηνεται» εκ του προχείρου μέ τρεις όλες κι όλες, τις εξής δύο, άφου ή τρίτη ήταν «Ό κήπος των έγκλημάτων», θρίλερ του Λή Κάτζιν.

Τά δελτία τύπου όμως, στην περίοδο του νέφους, του καύσωνα και των ξεχασμένων επαναλήψεων, αναβαθμίζονται σέ πιστοποιητικά και παντού (μ' έξαιρεση «ΤΟ ΒΗΜΑ») όλοι μιλούσαν για αφιέρωμα και Όλντρις και 3 ταινίες.

Λίγο άργότερα, άνάλογες άφορμές πρόσφερε ένα πραγματικό, αυτή τή φορά, γεγονός. Πάλι τό ίδιο αίτημα, ή ίδια εύκολία, τό γυάλισμα του φωτοστέφανου. Ό 'Αμερικανός Τζόζεφ Λόουζυ (που πριν τό θάνατό του βρέθηκε να συμμετέχει

σέ «έβδομάδα άγγλικού κινηματογράφου»), μπορεί να αναπαύεται ήσυχος. Μπορεί να γνώρισε διώξεις, να μην πήρε ένα όσκαρ, αλλά όλα έδω πληρώνονται. Τό έδω, στη στενή του έννοια, σημαίνει πώς για κάθε κατατρεγμένο ή άδικαίωτο, ή ιστορική άποκατάσταση περιμένει τήν ώρα της (καλοκαίρι) και τή γεωγραφία της (θερινά σινεμά). Όλλοι πρόβαλαν ταινίες, άλλοι έγραψαν, οι τρίτοι άναλογίστηκαν: «Πάει κι αυτός»... Δύσκολο, τέτοιες στιγμές, να πεις πώς μ' έξαιρεση 2-3 φωτεινές έξαιρέσεις, τό κινηματογραφικό έργο του Λόουζυ χαρακτηρίζεται άπό άνισες μετατοπίσεις, υπερφίαλη διάθεση, και, τελικά, άξιοπρεπή μετριοτήτα.

Αν ό Άντρέι Ταρκόφσκι γλύτωσε φέτος τό αφιέρωμα, παρά τήν εύκαιρία του πολιτικού άσλου που ζήτησε στη Δύση, τό όφείλει μάλλον στό ότι θεωρείται πολύ «βαρύς» για τις ζεστές βραδιές, περισσότερο κι άπό τόν Ντράγιερ ή τόν Μπέργκμαν που δοκίμασαν τήν τύχη τους.

Ό αλήθεια είναι, πώς κάποια αφιερώματα δικαιολογούν τόν χαρακτηρισμό τους. Τό γιατί παραμένουν λίγα, μέσα στά τόσα που προτείνονται σάν τέτοια, αυτό ξεκινάει άπό κάποιο νεοφανές σύνδρομο παρεξηγημένης κινηματογραφοφιλίας, περνάει άπό τις έπιταγές του μάρκετιγκ που διαμορφώνουν συστηματικά όρισμένα έντυπα και καταλήγει στις ευθύνες των Γραφείων έκμετάλλευσης, μέ τή διακίνηση περιορισμένου αριθμού ταινιών, τή μή ανανέωσή τους μέ καινούριες κόπιες κ.ά.

Ανάμεσα στό βίντεο και τις άλλες άπειλές, ή ιδιαιτερότητας του θερινού κινηματογράφου — και μαζί, ό μεταφερόμενος έρασιτεχνισμός των αφιερώσεων — μοιάζει να συνθλίβεται, αλλά δέν θά εξαφανιστεί, σύντομα τουλάχιστο. Θά συνεχίσει, κι ίσως προλάβει, καθώς μετατίθεται άπό καλοκαίρι σέ καλοκαίρι, να δεί και τήν νήφηση του νομοσχεδίου για τόν κινηματογράφο, σέ κάποιο θερινό τμήμα τής Βουλής...

Ανδρέας Τύρος

Από πραγματικό αφιέρωμα: 'Η Κατρίν Ντενέβ στην «Αποστρέψη» του Ρ. Πολάνσκι.

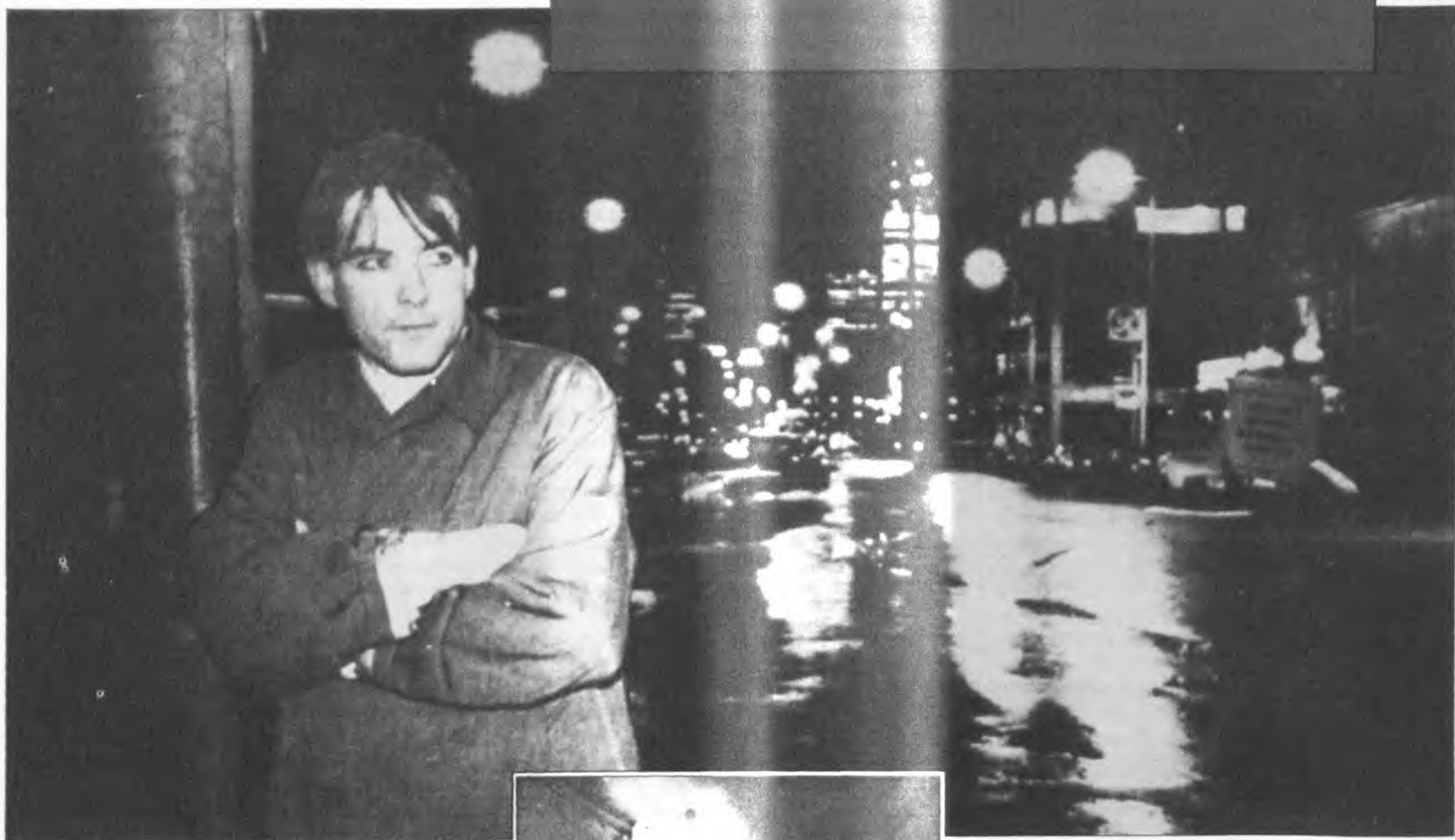

ΕΙΝΑΙ ΔΥΣΚΟΛΟ νά μιλήσεις γιά τήν New Wave σκηνή τής 'Αγγλίας χωρίς νά περάσεις άπ' τούς Cure. Συγκρότημα μέ διάρκεια καί άπ' τούς βασικότερους διαμορφωτές τού 'Αγγλικού ήχου, οί Cure έμφανίζουν σάν τελευταίο δίσκο, τό Top, πού, μετά άπ' τίς πρώτες τους δουλειές, είναι ό,τι σημαντικότερο έχουν κάνει.

Φειδωλοί σέ συνεντεύξεις καί δηλώσεις οί Cure, όντας συχνά στό έπικεντρο συζητήσεων, έδωσαν τροφή γιά διανοουμενίστικες εικάσιές καί πάνκ καταχωρήσεις. Γιά τό λόγο αυτό, σήμερα, πού έχουμε τό δίσκο στά χέρια μας, έχει ένδιαφέρον ή παρουσίαση πού οί ίδιοι επιχειρούν γιά τό ύλικό πού θά συμπεριλάβουν στό Top, λίγο πρίν τυπωθεί ό δίσκος, σέ συνέντευξη πού έδωσαν τόν περασμένο Μάρτη.

Σπύρος Παπασπύρος

the top: Οί Cure στήν κορυφή;

The Top, τό νέο άλμπουμ των Cure, πέρασε από τέσσερα διαφορετικά στούντιο ήχογράφησης, μέχρι νά δει τό φώς τής ημέρας. Τό Garden τού Λονδίνου, τό Eden στό νότιο Λονδίνο, τό Genetic τού Reading καί τέλος τό Trident 2 τού Λονδίνου.

Τό πρωί, κομμάτι-κομμάτι σχολιάζει τό άλμπουμ ό Laurence Tholhurst. Τό βράδυ, στό στούντιο, οί έρωτήσεις απευθύνονται στόν Robert Smith. Καί γιά τούς δυό ή «άσκηση» δέν είναι άκριβής, αυτό πού θά λέγαμε, εύκολη.

E. *Wailing Wall;*

LOL: —Τραγούδι θρησκευτικό. Μιλάει γιά τούς ανθρώπους πού υπόσχονται λαγούς μέ πετραχήλια, προσφέροντας σέ άλλους άνταλλάγματα, προκειμένου νά γίνει τό δικό τους. Μουσικά έμφανίζεται πολύ «άνατολίτικο», ισλαμικό. Πολλά φωνητικά, άτμόσφαιρα θλιμμένη. Ένα κομμάτι πολύ Cure.

BOB: —Είναι ένα τραγούδι γιά τήν 'Ιερουσαλήμ καί τή γή τής έπαγγελίας. Θυμίζει περισσότερο τούς παλιούς Cure άπ' όποιοδήποτε κομμάτι τού άλμπουμ.

E.: *Shake dog Shake;*

LOL: "Όταν ξυπνάς αισθάνεσαι χαμένος, όργισμένος. Είναι τό heavy-metal των Cure, μέ ιδιαίτερη έμφαση στίς κιθάρες. Δέν θυμίζει καί πολύ Cure.

BOB: —"Όταν ξυπνάς πολύ πρωί καί μισείς τόν έαυτό σου αισθάνεσαι ένα μάτσο χάλια αυτό είναι. Είναι heavy metal όργισμένο.

E.: *Bird mad girl;*

LOL: —Τό τραγούδι, ήμιτελές πρós τό παρόν, είναι έμπνευσμένο από ένα βιβλίο τού David Thomas. Είναι σύνθεση τού Robert καί μιλάει γιά μία κοπέλα τρελή. Είναι φάνκ συγκρατημένο φάνκ πού γράφτηκε τή στιγμή τού 17 seconds.

BOB: —Τά λόγια δέν έχουν φτιαχτεί άκόμη κι έτσι δέν μπορώ νά σάς περιγράψω τί λέει. Καταρχήν, ή ιδέα μου έντυπώθηκε από τόν David Thomas, τελικά όμως, δέν πρόκειται περί αυτού. Είναι μελωδικό (*Songy*) καί συγχρόνως έπιθετικό.

E.: *This empty world;*

LOL: —'Αναφέρεται στο θέμα του πολέμου. 'Αναρωτιέται κανείς, γιατί ο κόσμος αισθάνεται περηφάνεια όταν διεξάγονται πόλεμοι, ενώ δεν υπάρχει κανένας λόγος. 'Η προσέγγιση είναι στρατιωτική. Γεμάτο κρουστά. 'Η ατμόσφαιρα είναι ήθελήμενα μιλιταριστική.

BOB: —Είναι τραγούδι που μου θυμίζει *Charlotte Sometimes*. Μιλάει για τη ζωή στην 'Αγγλία. Για το σωβινισμό, για την εθνικιστική κουλτούρα και για τη γλώσσα.

E.: *Bananafish Bones;*

LOL: —Σουρεαλιστικό κομμάτι. Το *Bananafish* βγαίνει από κάποιο πρόγραμμα για παιδιά ή κάτι παρόμοιο που είδε ο Robert στην τηλεόραση. 'Ηχοῦσε σωστά σαν τίτλος και ταίριαζε με τη μουσική που είναι αρκετά σκληρή. Λίγο «βρώμικο» αλλά όχι κατ' ουσίαν... δεν είναι εύκολο να το εξηγήσεις. Το σουρεαλιστικό, στοιχείο κυρίαρχο, είν' αυτό που μέ συγκινεί σ' αυτό το κομμάτι.

BOB: —'Ιδανική μέρα για Μπανανόψαρα, είναι ο τίτλος μιας ιστορίας του Τζ. Ντ. Σάλιντζερ, αμερικάνου συγγραφέα. 'Ενας άντρας παίζει μ' ένα κοριτσάκι στην παραλία... 'Οχι ότι το τραγούδι έχει καμιά σχέση, αλλά ή λέξη *Bananafish* μ' άρεσε πολύ. 'Υπάρχουν τρία τέτοια κομμάτια στο δίσκο *Bird mad girl*, *Bananafish bones*, και *Piggy in the Mirror*, που είν' απλώς τραγούδια και τίποτ' άλλο.

E.: *Throw your foot;*

LOL: —'Ο τίτλος είναι προσωρινός. Το κομμάτι δεν έχει εξελιχθεί ακόμη σε τραγούδι· βρίσκεται στο στάδιο της διαμόρφωσης. Είναι φάνκ και χρειάζεται δουλειά.

BOB: —Ούτε ο τίτλος *Throw your foot* είναι σίγουρος, αλλά ούτε και το τραγούδι. Πρόκειται περί σκληρού φάνκ.

E.: Δέν μοιάζει να σ' άρεσει και τόσο.

BOB: —Για την ώρα, όχι. (Τελευταία, όποτε βρίσκονται στο στούντιο δουλεύει και ξαναδουλεύει πάνω στα κιθαριστικά μέρη).

E.: *Give me it;*

LOL: —Και έδω, οι στίχοι είναι σουρεαλιστικοί, μά αυτή τη φορά, πολύ άμεσα και καθαρά. Το κομμάτι είναι πραγματικά *Heavy Metal*. Ταχύτατο. Γεμάτο μεταλλικούς ήχους και βίαια χτυπήματα. 'Οργισμένο. Φαντάζομαι πώς ή σκηνική του παρουσίαση θα είναι ευχάριστη.

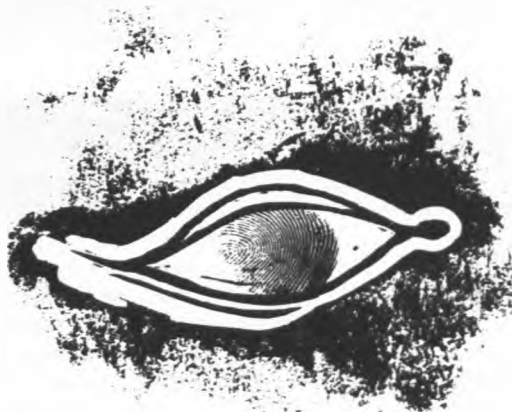
BOB: —'Αλλο ένα τραγούδι γεμάτο θυμό. Φέρνει πιο πολύ προς το πάνκ σε σχέση με τα υπόλοιπα. Σχεδόν εξαγριωμένο. Μοιάζει λίγο με *Banshees*.

E.: *Piggy in the mirror;*

LOL: —Θά μπορούσε να αφορά έναν ευρύτερο κύκλο κόσμου. 'Εν πάση περιπτώσει όμως, με τόσο σκοτεινά λόγια, δεν μπορεί κανείς να πει, με ακρίβεια, σε ποιούς αναφέρεται. Μιλάει για

τόν εκφυλισμό, γι' αυτούς που εγκαταλείπουν και δεν προσπαθούν να απαλλαγούν από πράγματα και καταστάσεις που τους είναι, πλέον, άχρηστες. Γι' αυτούς που έχουν παγιδευτεί απ' τον ίδιο τους τον εαυτό. Είναι μία ιστορία απάνθρωπη. Μουσικά διαφέρει απ' όλο το άλμπουμ. Είναι, κάτι, που δεν θα μπορούσαμε να είχαμε κάνει παλιότερα. Σχεδόν συναισθηματικό και πολύ ρόκ. Κάτι, που ανήκει στις προτιμήσεις μου.

BOB: —Είναι πολύ έξω από μένα. Είναι φρικτό.

E.: *The Top;*

LOL: —Χαριτωμένο κομμάτι, αναζωπυρωτικό, πραγματικά κουραστικό. Το *The Top* είναι ένα άλμπουμ που γυρεύει ν' αγγίξει την κορυφή. Μιά φιλοδοξία. 'Εκφράζει την αγωνία και τον πόνο που αισθάνεται κάποιος, όταν προσπαθεί να είναι ο καλύτερος. 'Ετσι βλέπω αυτό το δίσκο.

BOB: —Είναι ή περιγραφή της φάσης, όπου δεν είσαι ικανός να φτάσεις εκεί που θέλεις. Μοιάζει λιγάκι στο *Faith*.

E.: *Caterpillar;*

LOL: Σέ στυλ Κάφκα. 'Ο Κάφκα έγραψε ένα βιβλίο με τίτλο *Μεταμόρφωση*. 'Η ιστορία κάποιου που ξυπνάει μεταμορφωμένου σε έντομο. 'Εδω, μία κοπέλα γίνεται νύμφη πεταλούδας. Είναι συγχρόνως σκληρό και βαθύ και επίτηδες σκοτεινό. Μουσικά είναι χαρούμενο με πολύ πιάνο.

BOB: —Είναι εύθυμο τραγούδι.

E.: *Punch and Judy (τό σίνγκλ);*

LOL: —Δέν μπορώ να το περιγράψω γιατί δεν το έχουμε καν διαμορφώσει. Θά παρουσιάζει κάποιες ομοιότητες με το *Lovcats*, χωρίς να είναι τόσο άνοιχτα πόπ. Πάντως, μέχρι να το τελειώσουμε, μπορεί να πάρει χίλιες δυό κατευθύνσεις.

E.: Τα δύο κομμάτια του σίνγκλ θά συμπεριληφθούν στο άλμπουμ;

LOL: —'Ισως. Μερικά κομμάτια, ατέλειωτα προς το παρόν, μπορεί να μὴν μπούν καθόλου. Κάποιο απ' αυτά θα καλύψει την β' πλευρά του σίνγκλ. 'Εχουμε, περίπου δέκα κομμάτια· είναι πολλά για ένα άλμπουμ. 'Ασφαλώς και δεν θά βάλουμε περισσότερα από 4 σε κάθε πλευρά. Αυτό, όπως πάντα, θά το αποφασίσουμε την τελευταία στιγμή.

BOB: —Τό σίνγκλ δεν θά ονομαστεί έτσι. Τό κομμάτι τιτλοφορείται: *Where's the baby*.

E.: Γιατί διαλέξατε τό *The Top* σαν τίτλο για τό άλμπουμ;

LOL: —Για μᾶς τούς ίδιους. Είναι ή καλύτερη στιγμή. Δεν πρόκειται για τελική δήλωση, έχουμε, όμως, φτάσει σ' ένα σημείο απ' όπου ξαναξεκινάμε. 'Απ' όπου καταλήγουμε στο κλείσιμο μιας συγκεκριμένης περιόδου. Για μᾶς, είναι τό αποτέλεσμα δλης μας της δραστη-

ριότητας, τά δύο τελευταία χρόνια· κι ήταν όντως τραυματικά.

Τό άλμπουμ δεν έχει σε τίποτα να κάνει με τά τρία τελευταία 45άρια. 'Η προσέγγιση υπήρξε τελείως διαφορετική. Τά 45άρια φτιάχτηκαν για να περάσουν στο ραδιόφωνο. Δεν τά πήραμε στά σοβαρά.

Αυτό τό άλμπουμ είναι οί καινούριοι *Cure*. 'Η αναγέννηση αν θέλεις τῶν *Cure* σαν αληθινό γκρούπ. Γι' αυτό και θά ξαναρχίσουμε τίς περιοδείες. Δεν θά θέλαμε να τό κάνουμε χωρίς ένα σύνολο καινούριων ιδεῶν και συναισθημάτων, τά όποια να μπορούμε να εκφράσουμε με ικανοποιητικό τρόπο. Θά ήταν τρομερά ενοχλητικό και για μᾶς και για τούς άλλους, να επαναλαμβανόμαστε ξανά και ξανά...

'Επισκεφτήκαμε τίς Η.Π.Α. τό καλοκαίρι που μᾶς πέρασε, μά ποτέ δεν μᾶς είδανε να παίζουμε *Pornography*. Κι αυτό, ασφαλώς, γιατί είχαμε «ψυχρό» κοινό. 'Αξιζε, όμως, τόν κόπο.

BOB: —Δέν σημαίνει κάτι συγκεκριμένο· ή, σημαίνει ένα σωρό πράγματα. *The Top* (δείχνει τό πάτωμα), *The Top* (δείχνει τό ταβάνι), *The Top* (δείχνει τό κεφάλι του).

E.: *Lol*, δεν θά 'πρεπε να κάνεις μουσική για κάποια ταινία;

LOL: —Δέν μπορώ να πῶ προς τό παρόν· θά 'πρεπε να δῶ τό έργο πριν πάρω απόφαση. Φαντάζομαι ότι θά είναι στο στυλ τῶν *Cure* γιατί δύσκολα μπορώ να ξεφύγω. Αὐτός είναι ό τρόπος που παίζω, από κεί αντλῶ όλες μου τίς ιδέες πάνω στη μουσική, έδω και χρόνια. 'Αντιμετωπίζω αὐτή τη σύνθεση σαν άσκηση, για να

άποδείξω στον εαυτό μου ότι θά τά καταφέρω. 'Ετσι ήταν πάντα οί *Cure*: ένα μονοπάτι, τό όποιο μπορείς να παρακάμπτεις, όταν θέλεις να ασχοληθείς με κάτι διαφορετικό. Μέ κουράζει τό γεγονός ότι άνθρωποι παύουν να υπάρχουν έπειδή σκέφτονται κάπως έτσι: «Αὐτός είμαι και αὐτά μπορώ να κάνω». Ξαναγυρνάμε στην ιδέα μιας αναγέννησης. 'Υπάρχουν περίοδοι στη ζωή ενός γκρούπ, όπου δεν έχεις πιά τί να κάνεις, για βδομάδες, για μήνες· περιμένεις. Προτιμῶ να συνεχίσω να μαθαίνω.

Τό έξωφύλλο του *The Top* είναι έτοιμο. Δημιουργός του ό *Paul Thompson*, όπως πάντα. Είναι λαμπερό, με ζωντανά και φωτεινά χρώματα — μπλέ, κόκκινο, κίτρινο. 'Από πάνω φιγουράρει τό *The Top* με πράσινους άραβικούς χαρακτήρες. Θά έπρεπε να σᾶς θυμίζει κάτι...

Οί *Cure*, *Robert Smith* τραγούδι, κιθάρα, *Laurence Tholhurst* πλήκτρα, *Andy Anderson* τύμπανα, *Phil Thornally* μπάσο και *Phil Thompson* κιθάρα, πλήκτρα, είναι πέντε. 'Η έποχή τῶν τριῶν φανταστικῶν άγοριῶν έκλεισε. Τό *The Top* άνοίγει μία καινούρια.

Τή συνέντευξη πήρε ό *Barbarian*
[άπό τη *Libération*]
άπόδοση: 'Ελένη Καλαφάτη.

Τά αποτελέσματα του τέστ
(από τη σελ. 28-29)

Ανήκετε στην Άριστερά;

■ Απαντήσατε λοιπόν στις 30 ερωτήσεις! Και τώρα προσοχή! Έφτασε η ώρα της αλήθειας! Τό τέστ αυτό σας δίνει τρία είδη αποτελεσμάτων, μία και η κάθε σας απάντηση βαθμολογείται με ένα γράμμα, έναν αριθμό κι ένα σχήμα όπως θα διαπιστώστε στον πίνακα των αποτελεσμάτων. (π.χ. Α, 2, □)

1. Η ευαισθησία σας απέναντι στην Άριστερά

Τό αποτέλεσμα αυτό χρησιμεύει στο να επιβεβαιώσει την ένταξή σας στην Άριστερά και να ορίσει τα ευαίσθητα σημεία σας. Στην πρώτη στήλη κάθε απάντησης στον πίνακα των αποτελεσμάτων υπάρχει ένα γράμμα (Κ, Ρ, Σ, Τ, Β, Χ). Τό γράμμα που επαναλαμβάνεται τις περισσότερες φορές στις απαντήσεις σας σας δίνει και την κυρίαρχη τάση σας. (Εάν για παράδειγμα έχετε στις απαντήσεις 10Κ και 5Ρ τότε διαβάζετε την παράγραφο με τίτλο ΑΝ ΥΠΕΡΙΣΧΥΟΥΝ ΤΑ Κ).

Αν υπερσχύουν τά Κ

Ανάγετε τά πάντα στο οικονομικό επίπεδο όσο κι αν προσπαθήτε αυτό να τό κρύβετε. Κρίνετε την Άριστερά πάντοτε σέ σχέση με τούς δείκτες της, τά ποσοστά της, τις απώλειες και τά κέρδη της.

Αν υπερσχύουν τά Ρ

Είστε μέ πάθος άφοσιωμένος στις βασικές αρχές: Έλευθερία, Ίσότητα, Άδελφότητα. Κρίνετε την Άριστερά μέ τούς άγώνες της γιά Άλληλεγγύη και Δημοκρατία.

Αν υπερσχύουν τά Σ:

Σας συγκινεί ιδιαίτερα ό τομέας της κοινωνικής δικαιοσύνης και από εκεί περιμένετε κάθε πρόοδο. Παίζει σημαντικό ρόλο γιά σας ή ικανότητα της Άριστεράς να άπαντά στά προβλήματα της άνεργίας, τού χαμηλού είσοδήματος, τών μεταναστών κλπ.

Αν υπερσχύουν τά Τ:

Σας συγκινεί ό,τι έχει σχέση μέ τό περιβάλλον, την κουλτούρα, την ψυχαγωγία και την επικοινωνία. Έπειδή είστε ευαισθητοποιημένοι σ' αυτούς τούς τομείς κρίνετε την Άριστερά στις επιδιώξεις της στον τομέα της Έκπαίδευσης, της Έκφρασης και γενικά στή διατήρηση της πνευματικής της άκτινοβολίας.

Αν υπερσχύουν τά Β:

Κρίνετε την Άριστερά μέσα στην καθημερινή ζωή. Άξιολογείτε τούς στόχους της σ' ό,τι άφορά την καλύτερη ποιότητα ζωής, πού έχει να προτείνει τόσο σέ υλικές όσο και σέ κοινωνικές άνάγκες. Στην κατανάλωση, στον εξανθρωπισμό τών φυλακών και τών νοσοκομείων, στή δημιουργία βρεφικών σταθμών, στή φροντίδα γιά τούς ηλικιωμένους και τούς άνάπηρους κλπ.

Αν υπερσχύουν τά Χ:

Δέν ανήκετε στην Άριστερά, χωρίς βέβαια αυτό να σημαίνει ότι είστε δεξιός. Άπλά είστε κάτι άλλο: κεντριστής, προσεκτικός, σιωπηλός, κριτικός, άναρχικός, έξτρεμιστής, άρειανός...

Τά ερωτήματά σας είναι σίγουρα σοβαρά και όξυδερκή αλλά εκτιμάτε ότι ή θεσμική Άριστερά δέν σας έχει πείσει και άμφιταλαντεύετε. Δέν μπορεί να άποκλειστεί έδώ μία άνυποψία-

στη ροπή προς τά Άριστερά. Αυτό πάντως θά επαληθευτεί μέχρι τό τέλος τού τέστ. Άν ώστόσο έκπλαγήτε μέ τό αποτέλεσμα χρειάζεστε άμεσα έλεγχο στή συνείδησή σας. Τό να ανήκετε στην Άριστερά δέν είναι άπαραίτητα μία άρρώστια.

2. Πώς νιώθετε

Έδώ θά κοιτάξετε τή δεύτερη στήλη κάθε απάντησης στον πίνακα αποτελεσμάτων. Στις στήλες αυτές υπάρχουν αριθμοί (1, 2, 3...). Άθροίζετε όλους τούς αριθμούς πού συγκεντρώσατε μέ τις απαντήσεις σας. Διαιρείτε τό άθροισμα διά 30. Τό νούμερο πού θά βρείτε πρέπει να προστεθεί στο 35 πού είναι και ή βασική θερμοκρασία (35°). Τό αποτέλεσμα πού βγάξετε είναι ή δική σας Άριστερή θερμοκρασία. Στόν θερμομετρικό πίνακα θά βρείτε, σύμφωνα μέ τή θερμοκρασία σας και τό γράμμα πού υπερσχύει στις απαντήσεις σας την παράγραφο πού σας άφορά. Παράδειγμα: Άθροισμα 66, διαιρείτε μέ τό 30 = 2,2 δηλαδή (35° + 2°,2) = 37°,2 ή θερμοκρασία σας. Γράμμα πού υπερσχύει τό Κ. Έπομένως τό συναισθημά σας βρίσκεται στή ζώνη της οικονομίας όπου τουρτουρίζετε και τρέμετε.

3. Γενικό τσέκ άπ.

Βρείτε πόσες φορές επαναλήφθηκε τό κάθε γράμμα στις απαντήσεις σας. Άν κάποιο γράμμα έχει εμφανιστεί λιγότερο από 3 φορές τότε δέν σηματοδοτεί καμιά τάση σας, και δέν λαμβάνεται υπόψη. Άλλιώς, πρέπει να διαιρέσετε τό πλήθος κάθε γράμματος διά τού 5 και αυτό πού θά βρείτε να τό προσθέτετε στο 35 (βασική θερμοκρασία). Έτσι θά φτιάξετε τό θερμικό σας διάγραμμα, βρίσκοντας ποιές τάσεις κυριαρχούν περισσότερο, ποιές λιγότερο κλπ. Παράδειγμα:

20 Σ διά 5 = 4 δηλαδή 39° = άλτρουιστής
12 Τ διά 5 = 2,4 δηλαδή 37°,4 = πολίτης
2 Ρ = άδιάφορος στην πολιτική.

Άν έχετε σέ κάποιο γράμμα πάνω από 30 άθροισμα (π.χ. 30Τ) τότε βρίσκεστε σέ πλήρες και συνεχές παραλήρημα.

4. Η πολιτική σας διάγνωση

Μετρήστε τούς κύκλους, τά τρίγωνα και τά τετράγωνα της τρίτης στήλης τών απαντήσεων στον πίνακα τών αποτελεσμάτων και έτσι θά βρείτε τό σύνδρομο πού σας διακατέχει, μέ βάση τό πινακάκι:

30 και πάνω..... Άκρα Άριστερά
16 έως 30..... Κομμουνιστής
15 και κάτω..... Υφ. Νέας Γενιάς

30 και πάνω..... Πλειοψηφούσα Άριστερά
16 έως 30..... Άριστερά στην αντιπολίτευση
15 και κάτω..... Ε.Σ.Π.Ε. (Παναγούλης)

κάτω από 25..... Έχετε περάσει στή Δεξιά
πάνω από 25..... Είστε άκροδεξιός!

Άν τό άθροισμα τών (Δ) σας τοποθετεί στην Ε.Σ.Π.Ε. και έχετε πάνω από 10 (Ο) τότε είστε στά πρόθυρα στροφής 180 μοιρών!

ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΣ	ΙΔΕΑΛΙΣΤΗΣ	ΠΑΡΑΛΗΡΗΜΑ Ή ΕΚΣΤΑΣΗ; Υπερθερμία 41°
		Καυτός: Παραληρηματικός ή ευδιάθετος; Μπάνιο σέ κρύο νερό, νυχτερινή νοσοκόμα άπαραίτητη, καταπλάσματα, βεντούζες, μεταγγίσεις. Καλέστε τό 166.
ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΣ	ΙΔΕΑΛΙΣΤΗΣ	40°
		Ζεστός: Φερέγγυος ή ξεκαθαρισμένος; Αυστηρή ξεκούραση στο κρεβάτι. Μεγάλες δόσεις πενικιλίνης. Καλέστε γιατρό.
ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΣ	ΙΔΕΑΛΙΣΤΗΣ	39°
		Χλιαρός: Φρόνιμος ή Έμπυρετος; Μείνετε στο δωμάτιό σας. Πάρτε άσπιρίνη και ξαναδιαβάστε άπομνημονεύματα άγωνιστών.
ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΣ	ΙΔΕΑΛΙΣΤΗΣ	38°
		Κρουουλάρης: Γκρινιάρης ή άνήσυχος; Φορέστε μαλλινάκι γιά τή νυχτερινή επίδρωση. Εύπαθής και έπιρρεπής. Δίαιτα όσο ή γλώσσα σας παραμένει άσπρη.
ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΣ	ΙΔΕΑΛΙΣΤΗΣ	37°
		Κρύος: Άποπροσανατολισμένος ή διστακτικός. Πρέπει να ξαναξεσταθείτε. Ποδόλουτρα, θερμοφόρες, ρούμι και συναντήσεις πού θά σας συνεφέρουν.
ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΟΣ	ΥΛΙΣΤΗΣ	36°
		Παγωμένος: Άνίατος ή έτοιμος να άνανηψετε; Γιά να ξεπαγωσετε πρέπει να περιμένετε την επόμενη καθεστωτική άλλαγή, είναι ή μόνη σας έλπιδα.
ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΟΣ	ΥΛΙΣΤΗΣ	Υποθερμία 35°
		ΚΟΥΦΑΜΑΡΑ Ή ΑΓΝΟΙΑ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30								
α	Τ	Χ	Β	Ρ	Σ	Σ	Β	Ρ	Ρ	Τ	Σ	Ρ	Χ	Χ	Ρ	Τ	Κ	Κ	Ρ	Ρ	Ρ	Β	Τ	Κ	Β	Ρ	Τ	Τ	Κ	Τ	Β	Β	Ρ	Ρ	Κ	Σ		
β	2		3	7	7	2	7	1	5	5						7	2	2	2	2	2	2	3	3	1	5				3		7		7				
γ	Δ			□	□		□								●	●				□	□	●					□	□	Δ		□	□	□	□	□			
δ	Σ	Ρ	Τ	Υ	Ρ	Κ	Χ	Ρ	Ρ	Χ	Τ	Τ	Κ		Σ	Σ	Κ	Κ		Υ	Υ	Κ	Σ		Κ	Σ		Χ	Β		Τ	Τ	Σ	Σ	Σ	Κ	Κ	
ε	5	5	2	7	7			1			5	3	7	1	5	1	5	5	7		5	7			3	2								5	5			
ς	Ρ	Τ	Σ	Β	Τ	Ρ	Ρ	Κ	Σ	Β	Β	Β	Κ	Κ	Κ	Σ	Χ	Ρ	Β	Β	Β	Χ	Κ	Ρ	Ρ	Ρ	Κ	Κ	Κ	Β	Κ	Χ	Κ	Τ	Ρ	Χ		
ζ	3	5	5	3	7	7	1	5	7	5	3	5				5	5	5	5	2			3	1			7						2	7				
η	Χ	Κ	Κ	Κ	Β	Σ	Σ	Χ	Χ	Σ	Σ	Σ	Β	Κ	Τ	Τ	Χ	Ρ	Χ	Τ	Τ	Σ	Β	Β	Β	Β	Β	Β	Β	Β	Β	Β	Β	Β	Τ			
θ	3	7			3	3	3			3	2																											
ι	●	●		□	Δ								●							Δ	Δ																	
κ	Κ	Κ	Β	Χ	Τ	Χ	Τ	Β	Κ	Τ	Τ	Β	Ρ	Ρ	Τ	Τ	Β	Β	Χ	Κ	Σ	Τ	Τ	Ρ	Σ	Σ	Χ	Τ	Β	Σ	Σ	Ρ	Ρ	Κ	Σ	Χ	Τ	Β
λ	7	1		7	2			5	7	1	7		5	7																								
μ	Β	Σ	Ρ	Χ	Κ	Χ	Τ	Β	Β	Κ	Τ	Τ	Β	Β	Χ	Σ	Β	Χ	Τ	Σ	Σ	Χ	Τ	Χ	Χ	Ρ	Σ	Τ	Χ	Κ	Κ	Κ	Χ	Ρ	Ρ			
ν	2	5	1		3		2	7	3	3	3	5		2	7																							
ξ	□			●	Δ	Δ		□	□		Δ			Δ	Δ		●	●	□									●	●		□	□	□	●	3	●	●	

Πώς τοποθετείστε στην 'Αριστερά

Κ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	Ρ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	Σ ΚΟΙΝΩΝΙΑ	Τ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗ	Β ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ
Θρασύς δηλαδή «τύπου καμικάζι». 'Απαιτείτε εβδομάδα εργασίας 35 ωρών, στενή συνεργασία με τον Τρίτο Κόσμο και ίση κατανομή του εθνικού εισοδήματος.	Προοδευτικός δηλαδή επαναστάτης. 'Η κατάργηση της μισθωτής εργασίας και η ταξική πάλη παραμένουν για σάς οι δροί της ημερήσιας διάταξης.	'Ανοιχτοχέρης και κολλεκτιβιστής. Είναι τελικά η ελεύθερη ανάπτυξη του καθένα ή προϋπόθεση της ελεύθερης ανάπτυξης όλων;	'Αεθής και απόλυτος 'Υπογράφετε κάθε είδους διαμαρτυρίες και συμμετέχετε σε οποιαδήποτε κίνηση υπεράσπισης των ανθρώπινων δικαιωμάτων.	Ουτοπιστής, δηλαδή ανατρεπτικός. 'Η Μόδα, η ελεύθερη ραδιοφωνία, οι καταλήψεις σπιτιών, οι διάφορες πειρατειές... είναι τό καθημερινό σας φαγητό. 'Η άστική εγκληματικότητα πολύ απέχει απ'τό να σάς εκπλήξει!
'Αγωνιστικός και περίτρομος 'Εχετε πέσει με τά μούτρα στην ύψηλου επιπέδου τεχνολογία προκειμένου να οικοδομηθεί η Εύρώπη της 3ης Βιομηχανικής επανάστασης.	Νομιμόφρων και φιλελεύθερος. Πιστός στο καθήκον, είστε έτοιμος να δαγκώσετε εκείνον που θα παρεισφρύσει παράνομα στα άδυστα των απόψεών σας.	'Αλτρούιστής και άπότητος. Ζητάτε παροχές από κάθε κατεύθυνση. Μήπως αυτό που προσπαθήτε να πετύχετε είναι να καλοπερνούν οι όπαδοί σας;	Λαϊκιστής, λάτρης της αλήθειας και ανθρωπιστής. Ψωμί στον κάθε άνθρωπο που έχει να επιδείξει «καλή θέληση»!	'Εμπνευσμένος, δηλαδή σε έπιφυλακή. 'Υποστηρίζετε τά συνεταιριστικά κινήματα και αποζητάτε την επικοινωνία με κάθε τρόπο και μέσο.
Δυναμικός αλλά υποψιασμένος Παλεύετε για να έκσυγχρονιστεί ο παραγωγικός μηχανισμός και να τελειοποιηθεί η έρευνα.	Ρεφορμιστής δηλαδή αίρετικός. «Της Κυριακής χαρά και της Δευτέρας λύπη...»	Γενναιοδωρος και φρόνιμος. Στήνεται τ'αυτί σας σε κάθε διαμαρτυρία και ευνοείτε την άλληλοβοήθεια. 'Οξεία άκοή ή βαρυκοίτα;	Πραγματιστής, δηλαδή συνδICALISM. 'Ο εργατικός κόσμος είναι ο χυμός που τρέφει τη ζωή του έθνους.	'Ηπιος και άνεκτικός. Μιά όρισμένη χαλάρωση των ήθών δέν θά 'πρεπε να σάς δυσαρεστεί. 'Η σεξουαλική ελευθερία δέν είναι πιά μιά απλή λέξη.
'Οργανωτικός αλλά ανυπόμονος. 'Αμφιβάλλετε για τό αν η άγοραστική δύναμη μπορεί να διατηρηθεί με αυτόν τον πληθωρισμό.	'Ορθόδοξος και πιστός Ζείτε στο κλουβί του σχεταρισμού σας και υπερασπίζεστε τίς άρχές του.	Δεκτικός αλλά ευέρεθιστος. Δέν πρέπει άραγε η άισθηση του μέτρου να παίρνει ύπόψη της την άνάγκη άποτελεσματικότητας;	Συνειδητός πολίτης αλλά «μήχτης». 'Ο άληθινός διάλογος πρέπει να διαφυλάσσει τά προνόμια της κοινωνίας των πολιτών.	Κολασμένος αλλά ένοχλημένος. Θέλετε να έπωφεληθείτε από την έποχή γιατί φοβάστε μήν πάθετε καμιά δυσπεψία. 'Όσο και αν καταναλώσετε πάντα κάτι θά περισσεύει.
Αυστηρός αλλά ένοχοποιητικός. Για σάς πλήρης άπασχόληση θά πραγματοποιηθεί μόνο αν θεσπιστούν δρακόντιοι περιορισμοί και μεροληπτική φορολογία.	Δογματικός και σωβινιστής. Τό ξερό σας τό κεφάλι για ν' αλλάξει θέλει σπάσιμο.	Μπλεγμένος αλλά άπόμακρος. Και προπαντός καλή καρδιά! 'Ο έχθρός του καλού δέν είναι τό καλύτερο;	'Αποφθεγματικός και βαρύς. Θεωρείτε τό Κράτος φύλακα των δημοκρατικών άξιών.	Κονφορμιστής και μαφιασμένος. Είστε ψυχικά ύγιής και ό-πέρ της καθαριότητας στα πεζοδρόμια. Οι βασικές άρχές σας: ήσυχία, τάξη κι ασφάλεια.
Κοινωνιστής και υπεύθυνος. Κρίνετε ότι τά μέσα παραγωγής βρίσκονται ακόμα στα χέρια του μεγάλου κεφάλαιου. Μιά και μόνη λύση: έθνικοποιήσεις, κλείσιμο των συνόρων και να πληρώνουν οι πλούσιοι.	Μακιαβελικός και άμοραλιστής. 'Ο σκοπός άγιάζει τά μέσα. Οι ίντριγκες προϋποθέτουν βέβαια μυαλό αλλά μήπως χρειάζεται και τό ταλέντο;	'Αδιάφορος και άκλόνητος. 'Εχετε δικιο! Για να λειτουργήσει σωστά η κοινωνία χρειάζεται να μπει φρένο στις έγωϊστικές διεκδικήσεις.	Ταπεινός και ευσεβής. 'Ακολουθείτε κατά γράμμα ένα άσκητικό δόγμα. 'Η παραδειγματική σας συμπεριφορά άπωθεί όλους αυτούς που περιφρονούν την ήθική.	Πουριτανός και λογοκριτής. Με κάθε περιθώριο: όμοφύλοφιλοι, φεμινιστικό κίνημα, περιφερειακές κινήσεις, μετανάστες, σάς σηκώνετε η τρίχα. Κατάρα σε κάθε μουςάτο!

Santa

Ένα λανθάνον άντιστασιακό μυθιστόρημα του Κοσμά Πολίτη γραμμένο στα 1949

Ο Κοσμάς Πολίτης (ψευδώνυμο του Πάρη Ταβελούδη) είναι αναμφισβήτητα μία από τις μεγαλύτερες υπογραφές της σύγχρονης πεζογραφίας μας. Με τα μυθιστορήματά του «Λεμονόδασος», «Ερόικα», «Εκάτη», τό «Γυρί», «Στου Χατζηφράγκου», τα διηγήματά του «Τρεις γυναίκες» κ.ά. έφερε ένα καινούριο ρήγος στην λογοτεχνία από τό 1930 πού πρωτοεμφανίστηκε καί κατάκτησε έξ έφόδου τό χώρο της λογοτεχνίας, είτε μέ τό πρωτότυπο συγγραφικό του έργο, είτε καί τό μεταφραστικό – από τά πιό άρτια τών γραμμάτων μας στην ευπαθή αυτή περιοχή της μεταφοράς στη γλώσσα μας τών ξένων λογοτεχνικών δημιουργημάτων.

Τό έργο του Κοσμά Πολίτη είναι πολυμελετημένο από την κριτική στον τόπο μας. Οί ιδέες του (προοδευτικές πού τόν δόνησαν στην Άντίσταση καί την Άριστερά) τά ουμανιστικά του μηνύματα μέ τό διεθνιστικό τους χαρακτήρα, οί προωθημένες θέσεις του στην αντιμετώπιση τών ήθών του κατεστημένου έχουν ήδη (μαζί μέ τά συγγραφικά του προσόντα – γλώσσα, ύφος, κλπ.) επισημανθεί από τούς μελετητές του καί ανακεφαλαιώνονται από τόν Άγγλο νεοελληνιστή Πήτερ Μάκριτζ στην κριτική έκδοση της «Εροϊκα», πού κυκλοφορεί έδώ καί λίγα χρόνια στίς εκδόσεις «Ερμής».

Φυσικά δέν πρόκειται νά αναφερθώ στό σύνολο του έργου του διαπρεπούς Έλληνα συγγραφέα, πού υπήρξε φίλος του υπογράφοντος καί συναβλητής κατά τά δίσκετα έμφυλιοπολεμικά χρόνια στη διεκδίκηση μιås δημοκρατικής εϋδίας γιά τή χώρα. Θά παρουσιάσω ένα λανθάνον βιβλιογραφικά κεφάλαιο από μυθιστόρημά του, πού δέν είδε ποτέ τό φώς της δημοσίότητας καί άγνοώ άκόμα άν τελεωτικά τό γράψε όπως τό σχεδίαζε τότε. Τίτλος του μυθιστορήματος (προσωρινός ή όριστικός, άγνωστο) ήταν «Sania Barbara» καί θέμα του οί

περιπέτειες της Ελλάδας κατά την κατοχή, την έθνική αντίσταση καί τόν έμφύλιο, γραμμένες όμως συμβολικά λόγω τών διωγμών της εποχής, καί μετατοπισμένες σέ μιá φανταστική «δημοκρατία της μπανάνας» στη Νότια Άμερική!

Μας είχε άφηγηθεί τότε τή δομή του μυθιστορήματος αυτού πού σχεδίαζε στό φιλολογικό μας κύκλο. Έντυπα της Άριστεράς δέν υπήρχαν στα 1949, εκτός από τή «Μάχη» της ΕΛΑ των Σβώλου-Τσιριμώκου, πού διευθυντής της ήταν ό Γιώργης Καράτζας καί άρχισυντάκτης ό Γιάννης Τσιριμώκος, μέλος της φιλολογικής μας συντροφιάς. Ο Γιάννης άνέλαβε νά δημοσιεύσει τό πρώτο κεφάλαιο του μυθιστορήματος στην εβδομαδιαία τότε «Μάχη» όπως καί έγινε, μ' ένα μικρό πρόλογο της έφημερίδας. Τό πρώτο αυτό κεφάλαιο περιγράφει την είσοδο τών κατακτητών Άροάνων (ή Γερμανών) στην πρωτεύουσα της κατακτημένης χώρας Έρεκτάνα (ή πόλη του Έρεχθέα), δηλαδή την Άθήνα! Ο Κοσμάς Πολίτης μ' ένα διαβόλεμένο κέφι προσπάθησε νά δώσει ισπανοφανή χροιά στα τοπωνύμια, αλλά έτσι πού ό άναγνώστης νά διακρίνει από κάτω τό πραγματικό ελληνικό. Έτσι τή χώρα όνομάζει Πιοχακόβα (ή Ψωροκώσταινα!), την Άθήνα, όπως σημείωσα, Έρεκτάνα, τίς λεωφόρους άβενίδας, τό Σύνταγμα «Πλάθα ντέ λά Κοντιτουθιόν», τόν Εϋαγγελισμό (νοσοκομείο καί γειτονιά) «Άνουνθιαθιόν», την Άκρόπολη «Καστέλ Θιουντάδ», τόν ναό της Άπτέρου Νίκης στην Άκρόπολη «Βικτόρια Ίνολοδα», τούς Άμπελόκηπους «Λός Βινιέδος», τά Χαυτεία «Κάλε Χαουτέα». Τέλος τό Ψυχικό, όπου κατοικούσε ό Ίδιος, «Άλμαχίτο»! Έτσι διάφανα μασκαρεμένο τό κείμενο έπέρασε άπαρατήρητο από πλευρά πολιτικών μηνυμάτων από τή χοντροκεφαλιά αυτών πού δατυνόμεναν τότε τόν τύπο καί δημοσιεύτηκε στό φύλλο της 6 Νοεμβρίου του 1949 της «Μάχης», πιάνοντας τέσσερις στήλες της φιλολογικής σελίδας της έφημερίδας. Ύστερα από τά λίγα αυτά κατατοπιστικά, ίδού καί του πρώτο κεφάλαιο του άνέκδοτου, ή ίσως άτέλειωτου μυθιστορήματος «Sania Barbara» του Κοσμά Πολίτη. Η εκκονογράφηση του κειμένου καί ή βινιέττα του τίτλου έγινε από τόν μακαρίτη ζωγράφο Νίκ. Καστανάκη.

Τάσος Βουρνάς

Barbara

του Κοσμά Πολίτη

«Δημοσιεύουμε ένα απόσπασμα από το δμώνυμο μυθιστόρημα του Κοσμά Πολίτη που θα κυκλοφορήσει τον επόμενο χρόνο. Η υπόθεση ζετλίζεται στην Πιοχακόστα, μιά ισπανόγλωσση χώρα της Νότιας Αμερικής και το επεισόδιο που δημοσιεύουμε συμβαίνει τη μέρα που μπαίνει στην πρωτεύουσα ο νικητής έχθρος, οι Άροάνοι».

Έφ. MAXH 6.11.1949

ΕΤΣΙ, όπως εΐτανε, δίχως καπέλο, δίχως νά φορέσει τή ζακέτα της, έρριξε βιαστικά στους ώμους της μιά μαντίλια της μητέρας πού βρέθηκε στο χώλλ. Έξω, ήταν καλωσύνη, ένα ζεστό Άπριλιάτικο άπομεσήμερο. Οί άκακίες ξεπετούσανε τά πρώτα φυλλάράκια. Δέ φυσούσε. Μόνο ψηλά, κάποιο ανάλαφρο άεράκι έσπρωχνε άπαλά κατά τή δύση τ' άνάρια ξεφτισμένα σύννεφα κι ο ίσκιος άργοδιάβαινε πάνω στη γής.

Ένα βουητό. Άναθώρησε καί είδε μέ μιås ένα σχηματισμό από πέντε άεροπλάνα. Καί όπως τά μάτια της συνήθισαν στο φώς του ούρανοϋ, σέ μιά στιγμή ανακάλυψε άλλα πέντε, κι έπειτα άλλα πέντε πού ξεπροβάλανε μέσ' από τά σύννεφα. Πλάϊ στη δημοσιά, δυό εργατικοί πήγαιναν φοβισμένοι, προσέχοντας νά κρύβονται κάτω από τά δέντρα.

— Γιατί; άναρωτήθηκε. Ά, ναι, τ' άεροπλάνα. Καί φαίνονται τόσο άθωα, τόσο παιχιδιάρικα, τόσο εΐρηνικά... Κι έπειτα, τώρα πιά...

Η Παμέλα στάθηκε στην άκρη της δημοσιάς. Ένα περαστικό λεωφορείο σταμάτησε μπροστά της, δίχως εκείνη νά 'χε κάνει νόημα στον οδηγό.

— Είσαι τυχερή, της εΐπε ο εΐσπράκτορας, είναι τό τελευταίο. Δέ χρειάζεται εΐσιτήριο, πρόσθεσε μέ μιάν άποκαμωμένη χειρονομία καθώς τήν είδε ν' άνοίγει τό τσαντάκι της. Ύστερα πήγε καί κάθησε πλάϊ στον άλλο μοναδικό επιβάτη κι έστρεψε κουβέντα.

Τό λεωφορείο έτρεχε μέ όλη του τήν ταχύτητα. Η Παμέλα έπιασε τόν έαυτό της νά μή συλλογιέται τίποτα, μονάχα νά επαναλαβαίνει κάθε τόσο, μηχανικά: — Δέ χρειάζεται εΐσιτήριο... δέ χρειάζεται εΐσιτήριο... — κι άπότομα της ήρθε ή θύμηση: — Άπό δώ καί μπρός τίποτα δέ χρειάζεται, όλα έχουν τελειώσει, όλα είναι περιττά. Θές καί σταμάτησε ή ζωή — κι άς τρέχει τό λεωφορείο σά δαιμονισμένο.

Κοντά στην Πουέρτα δέ λός Βινιέδος, κάποιος μοναχικός διαβάτης άνεβοκατέβασε τό χέρι του, μά τό αυτοκίνητο πέρασε μπροστά του σάν τήν άστραπή καί αναπήδησε πάνω στις ρόδες του, διασταυρώνοντας τή γραμμή του τράμ. Η άβενίδα (1) έρημη. Ένα «Γραφείο Κηδεϊών» έκλεινε τίς πόρτες του.

— Κλείνει, σιγοψιθύρισε ή Παμέλα καί γύρισε πίσω τό κεφάλι της νά κοιτάξει άλλη μιά φορά, σά νά 'θελε νά βεβαιωθεί γι' αυτό, σά νά της φαινόταν: άκατανόητο πώς κλείνει τό «Γραφείο Κηδεϊών».

Η ταχύτητα, τό τράνταγμα, τό βουητό της παλιομηχανής, στουπώνανε μπαμπάκια μέσ' στ' αυτιά της. Έξω από τό νοσοκομείο της «Άνουθιαθόν», ένα τσοϋρμo γυναΐκες πάνω στο πεζοδρόμιο. Ο εΐσπράκτορας κάτι έλεγε στην Παμέλα, μά εκείνη ούτε άκουσε ούτε πρόσεξε πώς της μιλούσε. Ξαφνικά είδε μπροστά της τήν Πλάθα δέ λά Κονστιτουθιόν. Πετάχθηκε όρθή: — Στάσου!

Κατέβηκε. Ζαλισμένη, κουφή, περπατώντας πάνω σέ μπαμπάκια. Τά βήματά της δέν άντηχούσανε στην άσφαλτο. Μπήκε στην άβενίδα πού τραβάει πλάϊ στο στο δημόσιο κήπο. Άναπάντεχα, ξεβούλωσαν τ' αυτιά της καί τότε πήρε εΐδηση τή νέκρα πού εΐτανε χυμένη κάτω από τή δεντροστοιχία μέ τίς πιπεριές. Κοίταξε τόν κήπο: αλήθεια, πρίν χρόνια είχε παίξει έδω μέσα, ξένοιαστο παιδάκι — όνειρο, φαντασία,

δέν είναι δυνατόν νά 'χε ύπάρξει μιά τέτοια εΐρηνική εποχή, δέν άνεγνώριζε τόν έαυτό της σ' εκείνο τό κοριτσάκι μέ τίς κοντές πλεξίδες, πού διατηρούσε άόριστα τήν ύπόστασή του στο μνημονικό της. Άντίκρυ, τά σπΐπια. Τ' αγαπούσε, τ' αγαπούσε από πάντα, μά μόνο σήμερα τό καταλάβαινε. — Τώρα πού τά χάνω... — καί ψιθύρισε άσυναίσθητα τό στίχο. En te perdant je sens que je t'aimais... Τώρα πού τά χάνω.

Τώρα πού χάνομε τό πών. Άγαπώ τά δέντρα, τά σπΐπια, εκείνη τή φρικτή πολυκατοικία μέ τά γύφια στολΐδια, τίς ξεχαρβαλωμένες πλάκες του πεζοδρόμιου, τά καφεενδάκια, τίς παλιοπαράγκες, αυτά έδω τά κάγκελα, τό έκκλησάκι — τί όμορφα πού είναι, τί δικά μου πού είναι, τί δικά μου πού ήτανε όλα... Τίποτα πιά, ούτε τό σπΐπι πού κάθεται, ούτε τό τσαντάκι πού κρατώ, τίποτα, τίποτα, όλα θά γίνουν ξένα, ο ούρανος τά χρώματα πού άπλώνει τό ήλιοβασίλεμα πάνω στο Μόντε Λόκο, ο άέρας πού ανασαΐνομε, όλα. Τίποτε πιά δικό μας. Πώς γίνεται καί χάθηκαν μέ μιås: Άχ, νά κρατήσομε τουλάχιστον τόν έαυτό μας..

ΕΣΤΡΙΨΕ ακολουθώντας τή γραμμή του τράμ. Ο λόφος του Καστέλ - Θιουντάδ παρουσιάστηκε μπροστά της. Γκρίζος, μέ ίσκιους κοκκινόμπλαβους, όγκώδης, βραχιασμένος, μισοκρύβοντας μέ τό ύψος του, καθώς τόν κοίταζε από χαμηλά, τό ρημαγμένο περιστύλιο του άρχαίου ναοϋ του. Άπό χιλιάδες χρόνια παλλάδιο της Έρεκτάνα (2). Καμάρι του κόσμου. Τό μεγάλο, τό παγκόσμιο ιερό, έρειπωμένο τώρα, φαντασματικό, εξαϋλωμένο από τούς αιώνες. Τό αγαπούσε, τό σεβότανε, ή Παμέλα. Μιά έθνική περηφάνια, μιλούσαν μέσα της οί πρόγονοι, έτσι, σάν ένα σύνολο πού δέ βάλλθηκε ποτέ της νά τό ξεδιαλύνει. Ωστόσο ή άγάπη της γιά τήν όμορφιά του άπόμεινε καθάρια καί άνεπηρέαστη, άπαλλαγμένη από τίς προγονοπληξίες. Τήν εποχή πού εΐτανε ακόμα άραβωνιασμένη, θέλησε κάποτε νά εξηγήσει τήν άγάπη της αυτή στον Έδοάρδο. — Η όμορφιά δέν έχει ανάγκη από τέτοια στολΐδια κι έξαρτήματα — ή άγνή όμορφιά του. Είναι στιγμές πού τόν άντιπαθώ, νά, σάν παίρνει εκείνη τή σκληρή του άκαμψία ή όπως μιά μέρα πού μου φάνηκε πώς καμαρώνει. Έλα έδω, κοίτα τον από τούτη τή γωνιά — δέ μοιάζει ολόιδιος κιτρινιασμένος σκελετός.. Μά είναι στιγμές πού μου έρχεται σάν τρέλλα, θέλω νά ξεφωνίσω τή λατρεία μου, νά γίνω μιά μαινάδα, νά του δοθώ αισθησιακά, ολόκορμη. Άλλες στιγμές μέ παρασέρνει σέ μιά έξαρση καί ύψώνομαι μαζί του μέσα σ' ένα φώς πού ίσως νά 'ναι ή άντανάκλαση άπ' τίς κορφές του Όλύμπου. Μά όταν συννεφιάζει καί πέφτει πάνω του μιά ήλιαχτίδα μέσ' από τά σύννεφα, λές κι είναι ο Άρχάγγελος του Εϋαγγελισμού καί τρέμεις από μιά παρθενική λαχτάρα, άγνωρη, πού τυραννάει τό είναι σου. Καί είναι στιγμές πού κάθεται ήρεμη καί του κουβεντιά-ζω. Τότε δέν είναι πιά ο πλάνος έραστής. Εΐν' ένας φίλος πού τόν νιώθω καί μέ νιώθει καί άκουμπώ τό χέρι μου μέσ' στο δικό του...

Κι ακόμα θά συμβούλευε τόν Έδοάρδο: — Πήγαινε τόν Αϋγουστο μέ τά πρωτοβρόχια, ή τήν ώρα πού ξεψυχάει τό μελτέμι, νά καθίσετε μαζί πάνω στο βράχο. Τότε θά καταλάβεις τήν ψυχή του — θά καταλάβεις τήν κακία, τή σκαιότητα πού δείχνει μερικές φορές, θα καταλάβεις τήν άσκήμια του, τήν όμορφιά του. Τό μεγαλείο του... Ίσως νά καταλάβεις καί τή δική μου άγάπη — θά πρόσθετε πιό σιγανά — μέ ποιόν τρόπο αγαπώ, μέ ποιόν τρόπο θά μπορούσα ν' αγαπήσω...

Άλλά ή Παμέλα δέν εΐπε τίποτα στον Έδοάρδο άπ' όλ' αυτά.

— Τί λίγο έκδηλωτική πού είσαι, παραπονιό-

τανε συχνά ο άντρας της. Πήρε την άνηφοριά του περιφερικού δρόμου, ανέβηκε τα χορταρισμένα μαρμάρια σκαλιά και βρέθηκε στα Προπύλαια. Στάθηκε μιά στιγμή, γύρισε το κεφάλι της και αγνάντευε από δυο κολόνες το μικρό ναό της Βικτόρια Ίνολοδα, σχεδόν ανέπαφο πάνω στο πέτρινο βάθρο του.

—Κανένα δεν καλοπροσέχει αυτή τη στάση από κρυσταλένιο μαρμαρωμένο φως... Άπτερη Νίκη — ποιά νόημα μπορούσε να 'χουν τώρα κάτι τέτοιες όρεξεις;

Μπαίνοντας στο μεγάλο πλάτωμα του Καστέλ-Θιουντόδ μισόκλεισε τα μάτια της. Τα σύννεφα είχαν σωριαστεί χαμηλά στον ορίζοντα. Ο ήλιος χτύπαγε τα σκόρπια κομματιασμένα μάρμαρα και σκλήρηνε τις ραβδωτές κολόνες του μεγάλου ναού. Προχώρησε δεξιά ώπου αντίκρυσε την προσώπη του. Τότε αναθώρησε και στηλώσε πάνω του τα μάτια. Περίμενε, ακίνητη, σε μιά ένταση του είναι της με σφιγμένο στήθος, ούτε καν πού ανάσαινε. Άκουγε τους χτύπους της καρδιάς της. Μά εκείνος όρθωνότανε απρόσιτος, άμάλαχτος, βουβός. Καμμία έπικοινωνία μεταξύ τους. Η Παμέλα στεκότανε για ώρα. Οί χτύποι της καρδιάς της έγιναν πιο άπανωτοι, την τράνταζαν, ακόμα λίγο να λιποθυμήσει. Έκανε μια προσπάθεια να ξεμακρύνει από την άπονιά του, από την ξεραϊλα του. Σκοντάφτοντας πάνω στα βράχια και στα μάρμαρα έφτασε στο μουσείο και χώθηκε στον ίσκιό. Την ανακούφισε κάπως ή δροσιά εκεί μέσα. Οί «κόρες» της χαμογέλασαν — ένα ωμό χαμόγελο, συμβατικό, δίχως καρδιά, ειρωνικό, σχεδόν μια πρόκληση. Άποτράβηξε τη ματιά της. Ένιωθε ακόμα ζαλισμένη. Κάθισε πάνω σ' ένα μπάγκο κι έκλεισε τα μάτια της. Τό ίδιο βουητό, μονότονο, έπιμονο, μουντό, αποκοίμιζε τη σκέψη και το λογισμό της. Όταν ξανάνοιξε τα μάτια της, ή μέρα πιά λιγόστευε. Οί «κόρες» χαμογελούσανε μέσ' στο θαμπό ίσκιόφωτο. Αναρίγησε. Σφίχτηκε μέσα στη μαντίλια της. — Ποιός τις καταράστηκε σ' αυτό το αιώνιο χαμόγελο;... Μά ίσως να 'ναι ιδέα μου, ίσως να μή χαμογελάνε σήμερα — ίσως να 'ναι μιά πίκρα τό χαμόγελό τους;

ΚΑΘΩΣ έβγαίνει από τό μουσείο, τό βουητό δυνάμωσε ψηλά. Ένα πυκνό σμάρι αερόπλανα λόξευε προς τη θάλασσα και ακούγονταν μπουμπουνητά στο απόμακρο. Ανέβηκε μέ κόπο τα ψηλά σκαλιά του μεγάλου ιεροῦ και κάθισε στο τελευταίο, άκουμπιστά σε μιά κολόνα. Μέ τό μάτι παρακολούθησε τη γραμμή τους πού μακραίνει από τις δυο μεριές. Καθώς λένε, ανακαλύψανε την καμπυλότητά τους από ένα καπέλο πού είχε μείνει τυχαία στη μιά άκρη των σκαλιών και δέ φαινότανε από την αντίθετη άκρη. — Τι άνοησία, τί άνοησία να συλλογιέμαι κάτι τέτοια μικροπράγματα... Κι' από μακριά, οί άλλες μαρμαρωμένες «κόρες» κοιτάζανε αδιάφορα μέ την άπληνη ματιά τους, άπίθανες μιά τέτοια μέρα... Μέ μίαν άργη κίνηση, σάν ίκεσία, σήκωσε τα χέρια της κι' άγκάλιασε την κολόνα — Πατρίδα μου... πατρίδα μου... — κι έμεινε σ' αυτή τη στάση προσδοκώντας κάποια παρηγοριά, μιά θαλπωρή, μίαν άποκάλυψη. Ώσπου τη διαπέρασε ή κρυάδα του μαρμαρου. — Μέ διώχνεις άβोधητη.

Βορεινά, ένας καπνός, κάτι σάν κουνιαχτός θάμπωνε τόν ορίζοντα. Πήγε κατά κεί. Στο γωνιακό πύργο, πάνωθι της, κρεμότανε ή σημαία στο κοντάρι, πλαδαρή, δίχως παλμό. Στα πόδια της, ή πολιτεία κούνιαζε μουνδιασμένη. Μέσα στο κάθε σπίτι κουνιάζουσε μουνδιασμένοι άνθρωποι. Ένας ολόϊσιος δρόμος ξεχωρίζει ανάμεσα στον κυκλώνα των σπιτιών: ή Κάλλε δέ λός Άιρες και συνέχεια ή Κάλλε δέ λός Μπάρτσας. Έκει στο βάθος, φούντωνε ό κουνιαχτός. Η πολιτεία χανότανε σιγά-σιγά μέσα στο

γκρίζο μούχρωμα. Μονάχα έδω κι εκεί φωτούσε κάποιο καμπαναριό. Και ψηλά, πάνω στην φαλακρή κορφή του Λουθολάρ, τό λευκό έκκλησάκι του Σάν Γεόργκο έλ Χινέτε. Τό Μόντε Λόκο άλλαζε ολόένα χρώματα ώπου πέτρωσε τό γκριζο.

—Θά κλείσωμε, έλπε πίσω της μιά φωνή.

Είτανε ό φύλακας.

—Μά δέν έδυσε ακόμα ό ήλιος.

—Μπαίνουμε οί Άροάνοι, της άποκρίθηκε μέ συννεφιασμένο πρόσωπο.

Πήγε στο κοντάρι να κατεβάσει τη σημαία. Τότε ή Παμέλα πρόσεξε πώς τό ένα πόδι του είτανε ξύλινο. Δίπλωσε τη σημαία και την έκρυψε στον κόρφο του. Δέν έλπε λέξη. Και όπως στεκόταν έτσι, μέ τό πρόσωπο κλεισμένος μέ τη ματιά του γυρισμένη μέσα του, έσωτερικά, λές κι έξηγιότανε μονάχος μέ τόν έαυτό του.

—Τωσά να την φιλούσε αν δέν είμουνα μπροστά, σκέφτηκε ή Παμέλα. Σκλάβοι, θά 'μαστε σκλάβοι...

Καθώς γύρισε να φύγει, αντίκρυσε άλλη μιά φορά τό μεγάλο ναό. Μαλάκωνε, ή προσώπη του ρόδιζε κάτω από τις τελευταίες ήλιαχτίδες. Ανάδινε μιά ψυχική ζεστασιά. Περνώντας άγγιξε μέ τό χέρι της ένα πεσμένο κιονόκρανο. Τό 'νιωσε ολόθερμο, σά να 'χε μόλις τώρα βγει από τα χέρια του ανθρώπου. Άκούμπησε πάνω τό μάγουλό της. Μέσα στην πέτρα χτυπάει μιά σκλαβωμένη καρδιά — λές και πελεκάει τό μάρμαρο.

—Πάμε, της φώναζε ό φύλακας. Δέν είναι ώρα να ρεμβάζετε.

—Ναί.

Μά τόσοσο έμενε στην ίδια θέση, τα δάχτυλά της ψαχουλεύανε τις γλυφές. Ναί, συλλογιότανε ή Παμέλα, μέσα σ' αυτές τις πέτρες άχολογάνε μύριες καρδιές: οί καρδιές εκείνων πού τις πελεκήσανε, πού κουβαλήσανε ως έδω πάνω τους όγκόλιθους, εκείνων πού τους άποσπάσανε από τη γη... Άλήθεια, πώς είναι δυνατόν μονάχα να ρεμβάζεις; Πώς να μην καθίσεις να τα στοχαστείς; Σκλάβοι κι εκείνοι, σκλάβοι... Πώς ν' άποφύγεις την παρουσία τους; Δέν μπορείς — ακόμα και αθελά σου, ακόμα κι αν τό προσπαθήσεις, ακόμα κι αν δέν τό 'χεις καταλάβει... Άκόμα κι αν θελήσεις να τους άγνοήσεις προμελετημένα. Τό μαρτυράνε οί πέτρες, τό μαρτυράει ό ούρανός. Η ματιά τους βρίσκει λαξεμένη μέσα σ' αυτά τα μάρμαρα — κι άκόμη πέρα, στη θάλασσα και στα βουνά πού αγναντέψανε οί σκλάβοι από δώ πάνω. Για τούτο και ολόκληρο τριγύρω τό πλατύ τοπίο λές και μαζώνεται πάνω σ' αυτόν έδω τό βράχο σάν μέσ' στα παραπονεμένα μάτια τους.

Η Παμέλα κοιτάζε τό γέρο-άπόμαχο μέ ξυλένιο πόδι, πού έρχότανε κατά δώ βαράινοντας πάνω στο μαστούνι του. Ό νοῦς της πήγε στη σημαία. — Πατρίδα μου... Πατρίδα μου δέν είναι οί πέτρες και τα μάρμαρα, ούτε τ' αγάλματα και τα μνημεία. Ό άνθρωπος, ό μόχθος του ανθρώπου και τα βάσανά του. Έτσι τό νιώθω τώρα. Μου τό λένε ή καρδιά μου, τό ένστικτό μου ό στοχασμός μου. Γιατί, ό,τι μεγάλο υπάρχει, ό,τι σημαντικό κι αν γίνεται στον κόσμο, φέρνει αυτού τη σκέψη — πάντα στο ίδιο αίτημα. Ό κάθε άνθρωπος πού αξίζει αυτό τό όνομα, νιώθει να σφίγγεται ή καρδιά του. Οί σακατεμένοι σκλάβοι, πού ποτίσανε τούτες τις πέτρες μέ τό αίμα τους δέν άνήκουνε στο παρελθόν. Υπάρχει μιά αδιάλειπτη συνέχεια. Τίποτα δέν άλλαζε — και σήμερα, χιλιάδες, μιλιούνια οί κατατρεγμένοι κι οί κακομοιριασμένοι κι οί άπόκληροι, δίχως οὔτ' ένα τριαντάφυλλο για να χαρούνε τη ζωή... Δίχως οὔτ' ένα τριαντάφυλλο, επανέλαβε νιθουριστά.

Άπό συνήθεια, ή ματιά της πλανήθηκε πάνω στις κολόνες και μέσ' απ' τα διάκενα στην άρμονία πού ξετύλιγαν οί λόγοι. Έκανε μιά από-

τομη κίνηση. — Όχι, δέν είναι πιά οί καιροί για αισθητικές και για ώραιопάθειες πού ξελογιάζουν και παραστρατούνε τό μυαλό. Κι όσο τό συλλογιέμαι, ίσως να μην είτανε ποτέ. Ίσως να 'ναι κάποια μέρα στο μέλλον, δέν τό ξέρω... Κάτι άλλο έπείγει. Δέν μπορούμε να μείνομε άπλοί θεατές στη μάχη του ανθρώπου, για τη λευτεριά του από τη σκλαβιά — όποια σκλαβιά κι αν είναι. Πριν απ' όλα ό άνθρωπος. Πατρίδα μου, ό μόχθος του ανθρώπου, τό αίμα κι ή κάθε πείνα του. Κι έτσι, πατρίδα μου, γίνεται πιο μεγάλη, θεόρατη και σ' άγαπώ, πατρίδα μου, ακόμα πιο πολύ...

Πλάι της, ό ξυλένιος κόπανος του φύλακα χτυπούσε άνυπόμονα τό βράχο.

Βιαστείτε.

Η Παμέλα κούνησε τό κεφάλι της:

—Ναί, είναι πιά καιρός.

Ένα καινούργιο βουητό, σάν τράνταγμα πού ανέβαινε από τα έγκατα της γης, έφτανε ως έδω πάνω.

—Τά τάνκς.

Κιόλα...

—Μπουένας νότσες θενιόρα (3). Ό ήλιος πάντα βγαίνει — μην τό ξεχνάτε αυτό.

Τού χαμογέλασε:

—Μπουένας Νότσες, — και του έδωσε τό χέρι της.

Κάτω στο δρόμο τό βουητό δέν άκουγότανε, είχε καταλαγιάσει. Ξανάρχισε πάλι σε λίγο, και όσο ή Παμέλα προχωρούσε μέσ' στην πόλη, όλο και δυνάμωνε, όλο και σκοτεινίαζε ή μέρα. Πέρασε την Άβενίδα δέ λός Πιμεντέρος κι έφτασε στο Ήρωο. Καμμία κίνηση, ούτε τράμ, ούτε αυτοκίνητα, ούτε λεωφορεία. Θά πρέπει να γυρίσει στο σπίτι μέ τα πόδια. Και τό έπιμονο βουητό πού τράνταζε τη γη όλο και σίμωνε.

Καθώς πήγε να στρίψει τη γωνία, ξαφνιασθηκε.

—Άλτ! — κι ένα όπλοπολυβόλο της έφραξε τό δρόμο. —Φερμπότεν.

—Άχ! Έκανε μονάχα και τράβηξε ίσια στην Άβενίδα.

Τάχυνε τό βήμα της. Πίσω, στη διασταύρωση, βροντολογούνε τώρα σίδερα κι άλυσίδες. Τάχυνε τό βήμα της. Έξω από την Κάλλε Χαουτέα, ένα μεγάλωνο διαλαλούσε την προδοτική προκήρυξη: «Ένικηθήμεν... όφείλομεν ύποταγήν και άμέριστον συνεργασίαν προς τόν μεγάλωψυχον άρχηγέτην του γενναίου και εύγενούς Έθνους...».

Στην είσοδο της Κάλλε δέ λός Μάρτσας, ένα σταματημένο τανκ.

—Φερμπότεν!

Η Παμέλα πήρε βιαστικά τα παρασόκακα για να βγει στην Πουέρτα δέ λός Βινιέδος, και από κει στη δημοσιά για τό προάστειο Άλμαχίτο.

[Σ.Σ.: Διατηρήθηκε ή όρθογραφία του πρωτότυπου].

1. Λεωφόρος.
2. Τό όνομα της πρωτεύουσας.
3. Καληνύχτα, κυρία.

